

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра поліцейського права**

**АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА
ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІЦІЇ**

Навчальний посібник

**Київ
2023**

УДК 351.74/.76 (477)

А 313

Авторський колектив:

Басс В.О., Білик В.М., Братель С.Г., Братков С.І., Варивода В.І., Горбач-Кудря І.А., Горбунова О.Ю., Горшков А.Р., Гусева К.А., Дрозд О.Ю., Дуванський О.Ф., Євдокимов Д.А., Золотарьова Н.І., Капітонова Н.В., Квітка Я.М., Константинов С.Ф., Куліков В.А., Либаш М.К., Луговий І.О., Лях Н.В., Радзівон С.М., Степанова С.А., Ткаченко Н.М., Шевчук Г.В., Шаповалов О.О., Яцишин В.М.

Рецензенти:

Луговий В.О. – заступник начальника Головного управління Національної поліції в Київській області, кандидат юридичних наук, полковник поліції;

Юнін О.С. – перший проректор Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, полковник поліції.

Рекомендовано до друку

*Вченою радою Національної академії внутрішніх справ 28 липня 2023 р.,
протокол № 11*

А313 **Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів Національної поліції [Текст]: навч. посіб. / [авт.кол.: В.М. Білик, С.Г. Братель, В.І. Варивода та ін. ; за ред. В.А. Кулікова]. – Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2023. – 285 с.**

ISBN 9786177862528

Посібник укладено відповідно до програми дисципліни «Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції». Видання містить матеріали, що розкривають загальні положення адміністративної юрисдикції, специфіку її реалізації через заходи, що застосовуються поліцією у виконанні владних повноважень, особливості розгляду справ про адміністративні правопорушення, підвідомчих органам (підрозділам) Національної поліції України, та виконання постанов про накладення адміністративних стягнень.

Посібник адресовано здобувачам вищої освіти, науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, практичним працівникам, а також поліцейським, яких вперше прийнято на службу в поліцію та які проходять первинну професійну підготовку.

Зміни в законодавстві враховано станом на 1 липня 2023 року.

ISBN 9786177862528

УДК 351.74/.76 (477)

© Національна академія внутрішніх справ, 2023

Кафедру адміністративної діяльності (нині – кафедра поліцейського права) НАВС створено в липні 1998 року з метою покращення викладання дисциплін, пов'язаних із підготовкою фахівців для органів і підрозділів МВС України, діяльність яких пов'язана із виконанням адміністративних функцій у сфері охорони прав і свобод громадян, інтересів суспільства й держави, підтримання публічної безпеки й порядку, упровадження європейських стандартів у діяльність правоохоронних органів.

2018 року підрозділ перейменовано на кафедру поліцейського права. Це стало наслідком клопіткої праці Юрія Римаренка, професора, академіка Української академії політичних наук, члена-кореспондента Академії правових наук України, заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата премій у галузі науки, який працював на кафедрі з 1999-го по 2006 рік. За його ініціативи реабілітовано такі напрями юриспруденції, як поліцейське право та поліцейстика.

В умовах сьогодення викладання навчальних дисциплін кафедрою орієнтоване на дотримання принципу верховенства права правоохоронними органами у реалізації своїх повноважень у мирний час, в умовах введення воєнного стану та особливого періоду, упровадження в практичну діяльність європейських стандартів діяльності поліції. Їх зміст становлять питання правового регулювання організації та діяльності чергових служб органів (підрозділів) Національної поліції України, патрульної поліції, спеціальної поліції, поліції особливого призначення, підрозділів превентивної діяльності, зокрема, дільничних офіцерів поліції, ювенальної превенції, поліції охорони, а також інших підрозділів, діяльність яких спрямована на виконання завдань поліції або на забезпечення її функціонування.

Реалізуючи програми викладання дисциплін, науково-педагогічні працівники кафедри поліцейського права налагоджують взаємодію та підтримують тісний зв'язок з працівниками підрозділів органів Національної поліції, впроваджують до освітнього процесу їх досвід роботи за функціональною спрямованістю. Започаткованим є в освітніх програмах та має позитивні результати проходження здобувачами вищої освіти ознайомчої та навчальної практики у територіальних підрозділах поліції.

Істотною є участь науково-педагогічного складу кафедри у розробленні та рецензуванні проєктів законодавчих актів, відомчих нормативних документів, навчально-методичних матеріалів для організації підготовки особового складу органів (підрозділів) Національної поліції.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	7
ПЕРЕДМОВА	8
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ	9
1. Поняття, зміст, характеристика адміністративно-юрисдикційної діяльності. Норми адміністративного права в системі інших галузей права	9
2. Адміністративна підвідомчість суб'єктів юрисдикційних повноважень. Компетенція поліції у справах про адміністративні правопорушення	21
3. Провадження у справах про адміністративні правопорушення, підвідомчі органам (підрозділам) Національної поліції, та його стадії	33
4. Нормативно-правове регулювання адміністративно-юрисдикційних повноважень поліції	49
5. Документування адміністративних правопорушень поліцейськими	51
6. Протокол про адміністративне правопорушення, його зміст. Пояснення особи	60
7. Особливості складання протоколу про адміністративне правопорушення, пов'язане із корупцією	66
8. Особливості оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі	71
9. Формування справи про адміністративне правопорушення, надсилання її для подальшого опрацювання та розгляду	78
РОЗДІЛ 2. ЗАХОДИ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ПОЛІЦІЄЮ, У РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ	84
1. Поліцейські заходи. Застосування превентивних поліцейських заходів під час виконання повноважень поліції	84
2. Порядок та особливості застосування поліцейських заходів примусу	112
3. Доставлення порушника. Зміст рапорту поліцейського про доставлення	120
4. Адміністративне затримання. Особливості складання протоколу про адміністративне затримання	123
5. Особистий огляд і огляд речей. Вилучення речей і документів	128
6. Тимчасове вилучення посвідчення водія	135
7. Тимчасове затримання транспортних засобів уповноважених підрозділів поліції	138
8. Особливості вилучення тварин	147
9. Відсторонення осіб від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого	

сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.....	150
10. Оскарження заходів що використовуються в адміністративно-юрисдикційній діяльності поліції.....	155

РОЗДІЛ 3. РОЗГЛЯД СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПІДВІДОМЧІ ОРГАНАМ (ПІДРОЗДІЛАМ) НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ.....157

1. Особи, які беруть участь у провадженні в справах про адміністративні правопорушення. Особливості адміністративної відповідальності окремих категорій суб'єктів.....	157
2. Стадії розгляду справи про адміністративні правопорушення. Процедура винесення постанови.....	169
3. Особливості розгляду справ про адміністративне правопорушення за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису).....	176
4. Порушення правил дорожнього руху іноземцями та особами без громадянства. Адміністративно-юрисдикційні повноваження поліції у вирішенні таких справ.....	181
5. Прийняття рішення поліцейським по справі про адміністративне правопорушення. Електронна постанова	194
6. Повторність у справах про адміністративні правопорушення, постанови за якими набрали законної сили.....	198
7. Документообіг у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі звільнення особи від відповідальності за адміністративні правопорушення.....	206
8. Оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення.....	219

Розділ 4. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ПОСТАНОВ ПРО НАКЛАДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ.....225

1. Виконання постанов про накладення адміністративних стягнень. Провадження по виконанню постанови про винесення попередження.....	225
2. Провадження по виконанню постанови про накладення штрафу.....	228
3. Провадження по виконанню постанови про оплатне вилучення предмета, конфіскацію предмета, грошей.....	231
4. Провадження по виконанню постанови про позбавлення спеціального права.....	233
5. Провадження по виконанню постанови про застосування громадських робіт.....	235
6. Провадження по виконанню постанови про застосування виправних робіт.....	240
7. Провадження по виконанню постанови про застосування суспільно корисних робіт.....	244

8. Провадження по виконанню постанови про застосування адміністративного арешту та арешту з утриманням на гауптвахті.....	250
9. Провадження по виконанню постанови в частині відшкодування майнової шкоди.....	251
ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	256
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	256
ДОДАТКИ.....	275
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ.....	283

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Закон	Закон України «Про Національну поліцію»
КАСУ	Кодекс адміністративного судочинства України
КК	Кримінальний кодекс України
КМУ	Кабінет Міністрів України
КПК	Кримінальний процесуальний кодекс України
КУпАП	Кодекс України про адміністративні правопорушення
МВС	Міністерство внутрішніх справ України
МОЗ	Міністерство охорони здоров'я України
Мін'юст	Міністерство юстиції України
напр.	наприклад
поліція	Національна поліція України
ТЗ	транспортний засіб
ст.	стаття
ст.ст.	статті
ЦОВВ	центральний орган виконавчої влади
ч.	частина
ч.ч.	частини

ПЕРЕДМОВА

Становлення України як демократичної, соціальної, правової держави значною мірою залежить від стабільності суспільних відносин, захищеності прав, свобод і інтересів людини та вимагає ефективної роботи правоохоронних органів, у тому числі й органів (підрозділів) Національної поліції. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів Національної поліції – це одна із важливих складових завдань, що реалізуються поліцією. В її основі визначений законом порядок здійснення процесуальних дій, пов'язаних із виявленням, припиненням правопорушень, порушенням, розслідуванням, розглядом і вирішенням справ про адміністративні правопорушення, винесенням по них законних і об'єктивних постанов та їх виконанням. Правильне та ефективне використання органами (підрозділами) Національної поліції власної компетенції в адміністративній юрисдикції позитивно впливає на стан забезпечення правопорядку в країні в цілому і на якісне функціонування інших органів адміністративної юрисдикції зокрема.

У здійсненні адміністративно-юрисдикційної діяльності поліцію наділено широким колом повноважень, що закріплює за поліцейськими право документувати правопорушення, застосовувати разом із поліцейськими заходами заходи забезпечення провадження, розглядати та вирішувати справи про адміністративні правопорушення, виконувати постанови про накладення адміністративних стягнень. При цьому юрисдикції поліції властиві свої особливості, відмінні від адміністративної юрисдикції інших органів та судової юрисдикції.

До навчального посібника увійшли матеріали підготовки різних форм навчання, що стосуються загальної виконавчо-розпорядчої, підзаконної, державно-владної діяльності поліції. Особливу увагу приділено адміністративно-процесуальному, адміністративно-юрисдикційному аспектам. Видання адресоване здобувачам закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, науковим, науково-педагогічним кадрам, працівникам органів (підрозділів) Національної поліції та усім тим, хто цікавиться професійною діяльністю поліцейських у сфері адміністративного права та процесу.

Авторський колектив намагався подати матеріал у простій структурній побудові, доступній та зрозумілій для опанування.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

1. Поняття, зміст, характеристика адміністративно-юрисдикційної діяльності. Норми адміністративного права в системі інших галузей права

У ст. 1 Закону від 02 липня 2015 року зазначається, що Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Діяльність поліції спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України.

Основними повноваженнями, що закріплено за поліцією відповідно до ст.23 Закону, є:

1) здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень;

2) виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення;

3) вживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення;

4) вживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення;

5) вживає заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях;

6) регулює дорожній рух та здійснює контроль за дотриманням Правил дорожнього руху його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі;

7) здійснює супроводження транспортних засобів у випадках, визначених законом;

8) видає відповідно до закону дозволу на рух окремих категорій транспортних засобів; у випадках, визначених законом, видає та погоджує дозвільні документи у сфері безпеки дорожнього руху, тощо.

Реалізацію цих завдань поліція (кримінальна поліція; патрульна поліція; органи досудового розслідування; поліція охорони; спеціальна поліція; поліція особливого призначення; інші підрозділи, діяльність яких спрямована на виконання завдань поліції або на забезпечення її функціонування) здійснює через адміністративно-юрисдикційну діяльність та у такий спосіб забезпечує публічну безпеку і порядок, охорону прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, надає послуги з допомоги особам, які з особистих економічних, соціальних причини або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги шляхом. Зміст адміністративно-

юрисдикційної діяльності поліції визначається законом і передбачає у процесуальному порядку щодо особливостей виявлення, припинення правопорушення, порушення, розслідування, розгляду і вирішення справ про адміністративні правопорушення, винесення по них законних і об'єктивних постанов та їх виконанням.

Юрисдикція, з одного боку, – це коло повноважень особи або органу з правової оцінки конкретних фактів, у тому числі з розв'язання спорів та застосування санкцій відповідно до закону. З іншого боку, це встановлена законом (або іншим нормативним актом) сукупність повноважень, які державою покладено на органи та посадових осіб щодо вирішення правових спорів, вирішення справ про правопорушення, оцінки дій особи чи іншого суб'єкта з позиції їх відповідності закону, застосування юридичних санкцій до правопорушників (за винятком звернення до суду).

Пропорушення є родовим поняттям. Основні ознаки правопорушення:

1. Суспільна небезпечність.
2. Протиправність (передбачена законом).
3. Винність (умисел, необережність).
4. Діяння (дія, бездіяльність).
5. Караність.

Види правопорушень:

1. Кримінальні правопорушення (злочини і кримінальні проступки).
2. Адміністративні правопорушення (проступки).
3. Дисциплінарні правопорушення.
4. Цивільно-правові правопорушення.

Відмінність кримінальних правопорушень від адміністративних правопорушень визначається ступенем суспільної небезпеки. Особливістю дисциплінарних правопорушень полягає у тому, що передбачає наявність спеціального суб'єкта (робітник) і трудові відносини між роботодавцем і роботонайманцем. Дисциплінарна відповідальність для особи настає за невиконання або неналежне виконання функціональних обов'язків по посаді. Специфічною рисою цивільно-правових правопорушень визначається тим, що вони порушують умови договору.

Згідно із ч.2 ст.9 КУпАП ймовірно можна говорити про пріоритет кримінального права над адміністративним.

Матеріальні норми права визначають, які суспільно-небезпечні діяння є правопорушеннями та яке стягнення може бути застосовано за його вчинення щодо особи. Процесуальні норми права визначають процедуру, порядок і правила провадження у справах.

Провадження – це діяльність уповноважених органів на виконання завдань, які на них покладено державою. Процес передбачає наявність стадій, етапів, дій та прийняття рішень. Провадженню в справах про адміністративні правопорушення присвячено Розділ IV КУпАП. Особливість норм адміністративного права є те, що вони є бланкетними. Бланкетна норма – це норма, яка відсилає до іншого нормативно-правового акта. Наприклад, у сфері безпеки дорожнього руху адміністративне правопорушення, пов'язане не лише

із порушенням певної норми КУпАП, а й норми Правил дорожнього руху, які затверджені постановою КМУ від 10 жовтня 2001 року №1306.

Залежно від характеру правопорушень, компетенцію органів, що здійснюють юрисдикційну діяльність, особливостей правових санкцій, які використовуються ними, визначають такі види юрисдикції:

- 1) кримінально-правову;
- 2) цивільно-правову;
- 3) адміністративну;
- 4) дисциплінарну;
- 5) судову;
- 6) господарську.

Органи державної влади зацікавлені у впорядкуванні та вдосконаленні юрисдикційної діяльності апарату управління, зокрема, органів (підрозділів) Національної поліції. Саме тут необхідні конкретні правила, які визначають порядок застосування відповідних заходів державного впливу та забезпечують гарантії правильного і обґрунтованого здійснення адміністративної юрисдикції. Звідси характерними рисами адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції є:

- по-перше, її виключно державно-владний характер, що здійснюється тільки в офіційному порядку;
- по-друге, юрисдикція поліції завжди є адміністративною, тобто здійснюється тільки спеціально уповноваженими підрозділами та посадовими особами, що закріплено у ст. ст. 222, 255 КУпАП;
- по-третє, найважливішим у здійсненні юрисдикційних повноважень Національної поліції є забезпечення нею правоохоронної функції в особі уповноважених органів та посадових осіб.

Отже, адміністративно-правове надання поліцейських послуг є визначений законом функціональний обов'язок поліції. При цьому захист суспільних відносин, що охороняються законом, забезпечується також:

- неюрисдичними охоронними діями органів (підрозділів) Національної поліції, зокрема, здійсненням їх службами офіційного нагляду з метою попередження та виявлення порушень встановленого адміністративного режиму;
- запобіжними діями інспекторів патрульної поліції, дільничних офіцерів поліції, поліцейських офіцерів громади, інспекторів ювенальної превенції, оперативних працівників тощо;
- різного роду консультаціями;
- затриманням правопорушників, опитуванням потерпілих, свідків, усуненням протиправних ситуацій тощо.

У системі органів (підрозділів) поліції не всі служби та посадові особи користуються юрисдикційними повноваженнями, що істотно відрізняє адміністративну юрисдикцію цих суб'єктів від юрисдикції органів правосуддя. Вона пов'язана не лише з існуванням суто юрисдикційних дій (розгляд і вирішення конкретних справ, здійснення повноважень щодо накладення адміністративних стягнень), але також і з реалізацією компетенції

неюрисдикційного характеру як самими суб'єктами адміністративної юрисдикції, так і іншими посадовими особами органів (підрозділів) Національної поліції, що не наділеними повноваженнями складати протоколи про адміністративні правопорушення та виносити постанови у справах.

Наприклад, відповідно до Закону та КУпАП поліцейським надано право:

1) при підозрі у вчиненні правопорушень перевіряти у громадян документи, що посвідчують їх особу, а також інші, необхідні для з'ясування питань щодо додержання правил, нагляд і контроль за виконанням яких покладено на поліцію;

2) піддавати правопорушника адміністративному затриманню з метою забезпечення умов для можливого у майбутньому притягнення його до адміністративної відповідальності;

3) впливати на правопорушника засобами інституту адміністративного нагляду тощо.

При цьому такі дії мають подвійний характер. В одних випадках органи (підрозділи) Національної поліції «обслуговують» самі себе (затримання та доставлення порушника публічного порядку органом поліції, особистий огляд і огляд речей, вилучення речей і документів, відсторонення водіїв від керування транспортними засобами тощо.). В інших – здійснюють неюрисдикційні дії для забезпечення необхідних умов з реалізації адміністративної юрисдикції іншими її суб'єктами (тимчасове вилучення посвідчення водія, оформлення протоколу про адміністративні правопорушення, які розглядаються судом (суддями), адміністративними комісіями, привід особи до суду районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду тощо).

Важливе значення для забезпечення законності в діяльності поліції мають положення ст. 38 КУпАП, які визначають «Строки накладення адміністративного стягнення». Адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніше як через два місяці з дня його виявлення, за винятком випадків, коли справи про адміністративні правопорушення відповідно до КУпАП підвідомчі суду (судді).

Якщо справи про адміністративні правопорушення відповідно до КУпАП чи інших законів підвідомчі суду (судді), стягнення може бути накладено не пізніше як через три місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніше як через три місяці з дня його виявлення, крім справ про адміністративні правопорушення, зазначені у ч.ч. 36 ст. 38 КУпАП.

Адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, передбаченого ч.ч. 36 ст. 164¹⁴ КУпАП, може бути накладено протягом шести місяців з дня його виявлення, але не пізніше двох років з дня його вчинення.

Адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, а також правопорушень, передбачених ст.ст. 212¹⁵, 212²¹ КУпАП, може бути накладено протягом шести місяців з дня його виявлення, але не пізніше двох років з дня його вчинення.

Адміністративне стягнення за вчинення правопорушень, передбачених ст.ст. 204¹ і 204² КУпАП, може бути накладено протягом трьох місяців з дня їх

виявлення, але не пізніше року з дня їх вчинення, а у разі вчинення таких правопорушень іноземцями або особами без громадянства, стосовно яких у встановленому законом порядку прийнято рішення про примусове повернення чи примусове видворення з України, – протягом часу, необхідного для їх виїзду з України, але не пізніше строку, визначеного законом для виїзду цих осіб з України чи забезпечення їх примусового видворення з України.

Адміністративне стягнення за вчинення правопорушень, передбачених ст. 130 КУпАП, може бути накладено протягом одного року з дня його вчинення.

У разі закриття кримінального провадження, але за наявності в діях порушника ознак адміністративного правопорушення, адміністративне стягнення може бути накладено не пізніш як через три місяці з дня прийняття рішення про закриття кримінального провадження.

КУпАП визначає такі види адміністративних стягнень:

- 1) попередження;
- 2) штраф;
- 3) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;
- 4) конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення;
- 5) позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (право керування транспортними засобами, право на полювання);
- 6) громадські роботи;
- 7) виправні роботи;
- 8) суспільно корисні роботи;
- 9) адміністративний арешт;
- 10) арешт з утриманням на гауптвахті.

Попередження як захід адміністративного стягнення виноситься в письмовій формі. У передбачених законом випадках попередження фіксується іншим установленим способом.

Штраф є грошовим стягненням, що накладається на громадян, посадових та юридичних осіб за адміністративні правопорушення у випадках і розмірі, встановлених КУпАП та іншими законами України.

Оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, полягає в його примусовому вилученні за рішенням суду і наступній реалізації з передачею вирученої суми колишньому власникові з відрахуванням витрат по реалізації вилученого предмета.

Порядок застосування оплатного вилучення і види предметів, які підлягають вилученню, встановлюються КУпАП та іншими законами України.

Конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, полягає в примусовій безоплатній передачі цього предмета у власність держави за рішенням суду. Конфісковано може бути лише предмет, який є у приватній власності порушника, якщо інше не передбачено законами України.

Конфіскація вогнепальної зброї, інших знарядь полювання і бойових припасів не може застосовуватись до осіб, для яких полювання є основним джерелом існування.

Особливості порядку застосування конфіскації тварин встановлюються КУпАП та іншими законами України.

Порядок застосування конфіскації, перелік предметів, які не підлягають конфіскації, встановлюються КУпАП та іншими законами України.

Позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю застосовується на строк до трьох років за грубе або систематичне порушення порядку користування цим правом.

Позбавлення наданого даному громадянину права керування транспортними засобами застосовується на строк до трьох років за грубе або повторне порушення порядку користування цим правом або на строк до десяти років за систематичне порушення порядку користування цим правом.

Якщо особою, позбавленою права керування транспортним засобом, до закінчення строку дії такого стягнення вчинено нове адміністративне правопорушення, за яке застосовано стягнення у виді позбавлення права керування транспортним засобом, до стягнення за вчинення нового адміністративного правопорушення приєднується невідбута частина стягнення. При цьому загальний строк позбавлення права керування транспортним засобом може перевищувати гранично допустимий строк, передбачений ч. 2 ст.30 КУпАП.

Позбавлення права керування засобами транспорту не може застосовуватись до осіб, які користуються цими засобами в зв'язку з інвалідністю, за винятком випадків керування в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, а також у разі невиконання вимоги поліцейського про зупинку транспортного засобу, залишення на порушення вимог встановлених правил місця дорожньо-транспортної пригоди, учасниками якої вони є, ухилення від огляду на наявність алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.

Позбавлення права полювання не може застосовуватись до осіб, для яких полювання є основним джерелом існування.

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю призначається судом на строк від шести місяців до одного року, незалежно від того, чи передбачене воно в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КУпАП, коли з урахуванням характеру адміністративного правопорушення, вчиненого за посадою, особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, та інших обставин справи суд визнає за неможливе збереження за нею права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю призначається судом строком на один рік, коли його спеціально передбачено в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КУпАП.

Громадські роботи полягають у виконанні особою, яка вчинила адміністративне правопорушення, у вільний від роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування.

Громадські роботи призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею) на строк від двадцяти до шістдесяти годин і відбуваються не більш як чотири години на день.

Громадські роботи не призначаються особам з інвалідністю першої або другої групи, вагітним жінкам, жінкам, старше 55 років та чоловікам, старше 60 років.

Виправні роботи застосовуються на строк до двох місяців з відбуванням їх за місцем постійної роботи особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, і з відрахуванням до двадцяти процентів її заробітку в доход держави. Виправні роботи призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею).

Суспільно корисні роботи роботи полягають у виконанні особою, яка вчинила адміністративне правопорушення, оплачуваних робіт, вид яких та перелік об'єктів, на яких порушники повинні виконувати ці роботи, визначає відповідний орган місцевого самоврядування.

Суспільно корисні роботи призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею) на строк від ста двадцяти до трьохсот шістдесяти годин і виконуються не більше восьми годин, а неповнолітніми - не більше двох годин на день.

Суспільно корисні роботи не призначаються особам з інвалідністю першої або другої групи, вагітним жінкам, жінкам, старше 55 років та чоловікам, старше 60 років.

Адміністративний арешт установлюється і застосовується лише у виняткових випадках за окремі види адміністративних правопорушень на строк до п'ятнадцяти діб. Адміністративний арешт призначається районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею).

Адміністративний арешт не може застосовуватись до вагітних жінок, жінок, що мають дітей віком до дванадцяти років, до осіб, які не досягли вісімнадцяти років, до інвалідів першої і другої груп.

Арешт з утриманням на гауптвахті встановлюється і застосовується лише у виключних випадках за окремі види військових адміністративних правопорушень на строк до п'ятнадцяти діб. Арешт з утриманням на гауптвахті призначається районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею).

Арешт з утриманням на гауптвахті не може застосовуватися до військовослужбовців-жінок.

Крім вказаних видів адміністративних стягнень, законодавством може бути передбачено *адміністративне видворення за межі України іноземних громадян та осіб без громадянства* за вчинення адміністративних правопорушень, які грубо порушують правопорядок.

За вчинення адміністративних правопорушень до неповнолітніх у віці від шістнадцяти до вісімнадцяти років судом, відповідно до ст. 24¹ КУпАП, можуть бути застосовані такі заходи впливу (не відносяться до адміністративних стягнень):

- 1) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;
- 2) попередження;
- 3) догана або сувора догана;
- 4) передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.

Проте не всі суб'єкти адміністративної юрисдикції можуть застосовувати усі заходи адміністративної відповідальності в повному обсязі. Можливість їх використання обмежена специфікою правового положення конкретного суб'єкта юрисдикції.

Зокрема, органи (підрозділи) поліції мають застосовувати лише:

- 1) попередження;
- 2) штраф;

Інші заходи адміністративного впливу перебувають за межами їхніх юрисдикційних повноважень. При цьому ступінь використання органами поліції зазначених повноважень не є однозначним. Кожне стягнення в системі адміністративно-примусових заходів, які застосовуються органами Національної поліції, має різну питому вагу у порядку організації юрисдикції.

Особливістю адміністративної юрисдикції поліції є одноособове її здійснення. Якщо окремі суб'єкти адміністративної юрисдикції мають винятково колегіальні повноваження (адміністративні комісії, виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад), то органам (підрозділам) Національної поліції притаманна лише одноособова форма адміністративної юрисдикції (наприклад, попередження, накладення штрафу, направлення матеріалів справи до суду).

Обов'язковими умовами здійснення юрисдикції є наявність події правопорушення, специфічного процесуального регламенту вирішення справи, а також прийняття юрисдикційного акту у встановленій законом формі та порядку.

В основі змісту юрисдикційної діяльності органів поліції є збирання, дослідження та оцінка обставин вчиненого правопорушення, прийняття рішення по справі. Одним із найважливіших елементів юрисдикційної діяльності є правова кваліфікація посадовими особами органів поліції тих чи інших протиправних діянь, тобто юридична оцінка інформації, аналіз конкретних юридичних фактів. У цілому застосування до винних осіб правових санкцій може здійснюватися тільки в межах юрисдикційної діяльності. Проте, наслідком юрисдикційної діяльності не завжди є винесення постанов про накладення адміністративного стягнення (про застосування заходів впливу до неповнолітніх, закриття справи).

Отже, *адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції* – це врегульована адміністративно-правовими нормами діяльність уповноважених працівників

органів (підрозділів) Національної поліції, яка полягає у виявленні протиправних діянь, документуванні, збиранні та оцінюванні матеріалів (а також доказів), кваліфікації адміністративних правопорушень, а також здійсненні адміністративного провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Важливе значення для забезпечення законності в адміністративно-юрисдикційній діяльності поліції мають положення, які визначають:

- *обставини, що виключають адміністративну відповідальність* (ст. 17 КУпАП), а також звільняють від неї (ст. 22 КУпАП);
- *обставини, що пом'якшують* (ст. 34 КУпАП) *та обтяжують відповідальність* за адміністративне правопорушення (ст. 35 КУпАП);
- *обставини, що виключають провадження у справі про адміністративне правопорушення* (ст. 247 КУпАП).

Обставини, що виключають адміністративну відповідальність

- 1) *крайня необхідність* (ст. 18 КУпАП);
- 2) *необхідна оборона* (ст. 19 КУпАП);
- 3) *неосудність* (ст. 20 КУпАП).

Стан крайньої необхідності обов'язково має містити такі три ознаки:

- 1) дії вчинені з метою усунення небезпеки, яка загрожує державному або громадському порядку, власності, правам і свободам громадян, установленому порядку управління;
- 2) небезпека за даних обставин не могла бути усунута іншими засобами;
- 3) заподіяна шкода є менш значною, ніж відвернена шкода.

Стан необхідної оборони – це вчинення дій, які містять ознаки адміністративного правопорушення, але вчинені на захист власних прав та інтересів від зовнішніх посягань. При цьому особа не має перевищувати межі необхідної оборони.

Перевищення меж необхідної оборони законом визначено явну невідповідність захисту характерові і суспільній шкідливості посягання.

Стан неосудності – це вчинення протиправної дії чи бездіяльності в стані неосудності, тобто особа не могла усвідомлювати свої дії або керувати ними внаслідок хронічної душевної хвороби, тимчасового розладу душевної діяльності, слабоумства чи іншого хворобливого стану.

Судово-психіатрична експертиза в адміністративних, цивільних справах, у кримінальному провадженні призначається і проводиться на підставах та в порядку, передбачених законом (ст. 21 Закону України «Про психіатричну допомогу»). Відповідно до ч. 2 ст. 242 КПК для визначення психічного стану порушника за наявності відомостей, які викликають сумнів щодо його осудності, обмеженої осудності обов'язковим є призначення експертизи.

КУпАП не врегульовано чіткий порядок призначення (проведення) судово-психіатричної експертизи для визначення психічного стану особи. Ст. 273 КУпАП передбачено, що експерт призначається органом (посадовою особою), у провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення, у разі коли виникає потреба в спеціальних знаннях, у тому числі для визначення розміру майнової шкоди, заподіяної адміністративним

правопорушенням, а також суми грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення, які підлягатимуть конфіскації.

Крім цього, відповідно до Порядку проведення судово-психіатричної експертизи, затвердженого наказом МОЗ №865 від 08.05.2018 року, строк проведення амбулаторної судово-психіатричної експертизи становить до 30 робочих днів з дати отримання всіх необхідних матеріалів. Залежно від ступеня складності експертизи й обсягу її об'єктів, поданих на дослідження, цей строк може бути продовжено з інформуванням органу (особи), який (яка) призначив(ла) експертизу (залучив(ла) експерта) та за клопотанням якого (якої) залучений експерт. З огляду на строки накладення адміністративного стягнення, передбачені ст. 38 КУпАП, проведення такої експертизи призведе до сплину строків притягнення до відповідальності. Також в КУпАП не визначено процедури призначення психіатричної експертизи, якщо справа про адміністративне правопорушення не підвідомча суду або коли особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, відмовляється її проходити.

Звільнення від адміністративної відповідальності можливе у випадках, якщо вчинене діяння було малозначним і не нанесло значну суспільну шкоду. *При малозначності вчиненого адміністративного правопорушення* орган (посадова особа), уповноважений вирішувати справу, може звільнити порушника від адміністративної відповідальності і обмежитись усним зауваженням (ст. 22 КУпАП). Положення ст. 22 КУпАП не застосовуються до правопорушень, передбачених ч. 4 ст. 121, ч. 5 ст. 122, ст.ст. 122², 122⁴, ч. 3 ст. 123, ч. 2 - 5 ст. 126, ст. 130 та 161¹ КУпАП.

Поняття малозначності правопорушення не передбачене нормами КУпАП, як і перелік випадків, за яких орган (посадова особа), уповноважений вирішувати справу про адміністративне правопорушення, може звільнити порушника від адміністративної відповідальності та обмежитись усним зауваженням. Для ілюстрації викладеного наведемо приклад. *Дільничним офіцером поліції Токмацького ВП Пологи́вського РУП ГУНП в Запорізькій області складений протокол про порушення правил торгівлі на ринку – за несплату ринкового збору громадянином К. Громадянин К. приготувався до торгівлі, але через запізнення на роботу представника адміністрації ринку не сплатив збір. У цьому випадку порушник до торгівлі ще не приступив, а сплатити збір не зміг через халатність посадових осіб. Адміністративна комісія Запорізького міськвиконкому взяла до уваги цей факт, і при вирішенні справи обмежилася усним зауваженням.* Необхідно також відзначити, що звільнення особи від адміністративної відповідальності це право уповноваженого органу, але не його обов'язок.

Наявність або відсутність **обставин, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення**, враховується органом (посадовою особою), що розглядає справу про адміністративне правопорушення, при визначенні виду та розміру адміністративного стягнення за вчинене правопорушення в межах санкції статті Особливої частини КУпАП, що передбачає відповідальність за відповідний склад правопорушення.

До обставин, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення, належать:

- 1) щире розкаяння винного;
- 2) відвернення винним шкідливих наслідків правопорушення, добровільне відшкодування збитків або усунення заподіяної шкоди;
- 3) вчинення правопорушення під впливом сильного душевного хвилювання або при збігу тяжких особистих чи сімейних обставин;
- 4) вчинення правопорушення неповнолітнім;
- 5) вчинення правопорушення вагітною жінкою або жінкою, яка має дитину віком до одного року.

Наведений у статті перелік обставин, що пом'якшують відповідальність за адміністративні правопорушення, *не є вичерпним*. Законами України може бути передбачено й інші обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративне правопорушення.

Окрім того, орган (посадова особа), який вирішує справу про адміністративне правопорушення, може визнати пом'якшувачими і обставини, не зазначені як у ст.34 КУпАП, так і в будь-яких інших законах, на власний розсуд.

Ст. 35 КУпАП встановлює вичерпний перелік обставин, що обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення. Їх наявність або відсутність враховується органом (посадовою особою), що розглядає справу про адміністративне правопорушення, при визначенні виду та розміру адміністративного стягнення за вчинене правопорушення в межах санкції статті Особливої частини КУпАП.

До обставин, що обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення, належать:

- 1) продовження протиправної поведінки, незважаючи на вимогу уповноважених на те осіб припинити її;

До умов визнання поведінки особи обтяжливою відносять: а) вимоги, що надходять від уповноваженої особи та які є законними; б) вимоги уповноваженої особи про припинення протиправної поведінки обумовлені повноваженнями, якими вона наділена від імені держави; в) невиконання правопорушником вимоги уповноваженої особи про припинення протиправної поведінки, що характеризується навмисними діями особи.

- 2) повторне протягом року вчинення однорідного правопорушення, за яке особу вже піддано адміністративному стягненню; вчинення правопорушення особою, яка раніше вчинила кримінальне правопорушення;

До умов визнання поведінки особи обтяжливою відносять: а) повторне правопорушення, яке вчинене правопорушником протягом року з моменту закінчення виконавчого провадження; б) повторне правопорушення за характером є однорідним з раніше вчиненим; в) правопорушник раніше притягався до відповідальності за вчинене правопорушення (у тому числі і вчинення кримінального правопорушення).

- 3) втягнення неповнолітнього в правопорушення;

До умов визнання поведінки особи обтяжливою відносять: а) особа, яку втягують у протиправну діяльність, має вік не більше 18 років; б) усвідомлення особою, яка втягує неповнолітнього у протиправну діяльність, що інший учасник

правопорушення неповнолітній; в) правопорушник шляхом умовляння або інших дій схилив неповнолітнього до вчинення правопорушення.

4) вчинення правопорушення групою осіб;

До умов визнання поведінки особи обтяжливою відносять: а) вчинення правопорушення двома особами або більшою кількістю осіб; б) група правопорушників діяла за єдиним об'єднаним наміром.

5) вчинення правопорушення в умовах стихійного лиха або за інших надзвичайних обставин;

До умов визнання поведінки особи обтяжливою відносять обставини суспільного життя або явища природи, які порушують нормальну життєдіяльність на окремій території, тобто правопорушення вчиняється під час: а) пожежі, яка охопила значну територію, повені, землетрусу тощо; б) техногенної катастрофи; в) масових заворушень серед населення; г) епідемій, епізоотій; д) введення на території надзвичайного або воєнного станів.

6) вчинення правопорушення в стані сп'яніння.

Орган (посадова особа), який накладає адміністративне стягнення, залежно від характеру адміністративного правопорушення може не визнати вказану обставину такою, що обтяжує відповідальність за адміністративне правопорушення.

Обставинами, що виключають можливість провадження в справі про адміністративне правопорушення, ст. 247 КУпАП визначено:

1) відсутність події і складу адміністративного правопорушення. Адміністративне стягнення не може бути накладене, а провадження у справі про адміністративне правопорушення підлягає закриттю, якщо діяння, що стало приводом для відкриття провадження у справі, не передбачено КУпАП та/або іншими законами України, які є частиною законодавства про адміністративні правопорушення згідно із ст. 2 КУпАП;

2) недосягнення особою на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку;

3) неосудність особи, яка вчинила протиправну дію чи бездіяльність;

4) вчинення дії особою в стані крайньої необхідності або необхідної оборони;

5) видання акта амністії, який усуває застосування адміністративного стягнення. Амністія встановлюється законом України. Верховна Рада України може скасувати застосування адміністративних стягнень для тих чи інших категорій осіб спеціальним законом, який видається, як правило, один раз на 12 років чи приурочується до певної події;

6) скасування акта, який встановлює адміністративну відповідальність. Закони, які пом'якшують або скасовують відповідальність за адміністративні правопорушення, мають зворотну силу, тобто поширюються і на правопорушення, вчинені до видання цих законів.

7) закінчення на момент розгляду справи про адміністративне правопорушення строків, передбачених ст. 38 КУпАП.

8) наявність по тому самому факту щодо особи, яка притягається до адміністративної відповідальності постанови компетентного органу (посадової

особи) про накладення адміністративного стягнення (оскільки особа не може двічі притягатись до відповідальності за те саме діяння), або нескасованої постанови про закриття справи про адміністративне правопорушення, а також повідомлення про підозру особі у кримінальному провадженні по даному факту.

9) смерть особи, щодо якої було розпочато провадження в справі.

2. Адміністративна підвідомчість суб'єктів юрисдикційних повноважень. Компетенція поліції у справах про адміністративні правопорушення

Відповідно до чинного адміністративного законодавства органи (підрозділи) Національної поліції є суб'єктами юрисдикційних повноважень у справах, які перебувають у їх підвідомчості. Займаючи специфічне місце в системі суб'єктів адміністративної юрисдикції, поліцейські виконують специфічні завдання, пов'язані з їх особливим правовим положенням у забезпеченні правоохоронних функцій.

Поняття «суб'єкти адміністративної юрисдикції в органах (підрозділах) Національної поліції» є вужчим поняттям ніж «органи (підрозділи) Національної поліції», оскільки далеко не всі посадові особи органів (підрозділів) Національної поліції є носіями юрисдикційних повноважень. Чинне законодавство наділяє такими повноваженнями тільки певну їх частину.

Підвідомчість – це віднесення конкретної справи про адміністративне правопорушення до ведення визначеного суб'єкта адміністративної юрисдикції, органу управління, суду, громадської організації відповідно до виконуваної ним функції та кола покладених завдань в галузі правоохоронної діяльності.

Юридичні норми, які визначають підвідомчість, мають змішаний, матеріально-процесуальний характер.

Віднесення розгляду конкретних справ до повноважень певних органів (посадових осіб) визначається у рівній мірі матеріальними, і процесуальними нормами, у тому числі нормами адміністративного матеріального та процесуального права.

Виходячи з того, що термін «підвідомчість» походить від слова «відомство», яке тлумачиться як система, сукупність установ, що обслуговують будь-яку галузь державного управління, можна вважати, що категорія підвідомчості більш належна адміністративному праву, ніж іншим галузям права, а «підсудність» – поняття, похідне від поняття «підвідомчість».

Адміністративна підвідомчість може бути суб'єктивною, об'єктивною, альтернативною та виключною.

Суб'єктивна підвідомчість визначає правоздатність конкретного органу чи його посадової особи здійснювати адміністративну юрисдикцію щодо визначених, чітко окреслених законом та іншими нормативними актами справ. З цієї позиції можна говорити про підвідомчість певних суб'єктів адміністративної юрисдикції: відомств, комісій, інспекцій, судів тощо.

У межах діяльності визначеного відомства, а саме, органів (підрозділів) Національної поліції можна говорити про підвідомчість справ патрульної поліції

– у справах про порушення Правил дорожнього руху, про підвідомчість начальникам органів (підрозділів) Національної поліції – у справах про порушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку, про підвідомчість уповноважених осіб Управління із запобігання корупції Національної поліції – у справах про адміністративні правопорушення, пов’язані з корупцією тощо.

Об’єктивна підвідомчість визначається об’єктом адміністративно караного посягання, предметною ознакою справи. У такому аспекті доречно говорити про підвідомчість справ про адміністративні правопорушення у галузі охорони праці і здоров’я населення, справ про адміністративні правопорушення, що посягають на власність, справ про адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку, справ про адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління тощо.

Альтернативна підвідомчість означає можливість здійснення юрисдикційних повноважень на вибір тим чи іншим суб’єктом адміністративної юрисдикції. Так, справи про куріння тютюнових виробів у заборонених місцях можуть розглядатися і адміністративними комісіями при виконавчих органах міських рад, і адміністративними комісіями при виконавчих органах сільських, селищних рад, і виконавчими комітетами сільських, селищних, міських рад, і працівниками органів (підрозділів) Національної поліції, які мають спеціальні звання, відповідно до покладених на них повноважень (ст. 175¹ КУпАП). Також, справи за ч. 1 ст. 44 КУпАП щодо незаконного виробництва, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах підвідомчі районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судам (судді) (ст. 221 КУпАП) та органам (підрозділам) Національної поліції (ст. 222 КУпАП).

Виключна підвідомчість характеризується тим, що певна категорія справ, зокрема, справи про дрібне викрадення чужого майна, злісну непокору законному розпорядженню або вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку, військовослужбовця, справи про порушення правил адміністративного нагляду розглядаються лише суддею. Також одноосібно ним розглядаються справи про позбавлення наданого даному громадянину права керування транспортними засобами. Так, згідно із ч. 10 ст. 294 КУпАП постанова апеляційного суду набирає законної сили негайно після її винесення. Вона є остаточною й оскарженню не підлягає.

Поняття підвідомчості тісно пов’язано із поняттям компетенції.

Компетенція – це коло повноважень щодо вирішення індивідуально-конкретної адміністративної справи, які реалізує уповноважений суб’єкт адміністративної юрисдикції. Водночас у юридичній літературі під компетенцією розуміється сукупність прав та обов’язків певного носія юрисдикційних повноважень.

В інституті адміністративної відповідальності компетенція визначається не лише правоздатністю суб’єкта застосовувати заходи адміністративного стягнення. Це поняття охоплює інші компоненти правоздатності, які не є

складовими адміністративної юрисдикції. Наприклад, уповноважена посадова особа від органу (підрозділу) Національної поліції за наявності достатніх на те підстав правоздатна здійснювати адміністративне затримання порушника публічного порядку для припинення правопорушення, встановлення особи, складення протоколу про адміністративне правопорушення, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення. Відповідно заходи, що застосовуються поліцією, у реалізації її адміністративно-юрисдикційних повноважень є основним компонентом поняття компетенції.

Юрисдикція як адміністративно-правова категорія – це прерогатива певних учасників правовідносин застосовувати до правопорушників заходи адміністративного впливу, накладати адміністративні стягнення, надавати правову оцінку фактам реально існуючої дійсності.

На теперішній час адміністративна юрисдикція органів (підрозділів) Національної поліції здійснюється у більш широкому масштабі, ніж юрисдикція судова. Певна річ, що поняття підвідомчості є ширше суміжного з ним поняття підсудності. Підвідомчість є підставою практичної реалізації юрисдикції, тобто для того, щоб вирішувати конкретні справи та застосовувати до порушників санкції, необхідно попередньо визначити у законі коло справ, які підвідомчі уповноваженому суб'єкту адміністративної юрисдикції.

Підвідомчість конкретних адміністративних справ органам (підрозділам) Національної поліції, їх посадовим особам, які здійснюють юрисдикцію, визначається насамперед предметною ознакою, яка означає, що справи про адміністративні правопорушення вирішуються компетентними носіями юрисдикційних повноважень, у веденні яких постійно перебувають об'єкти протиправних посягань. Цим самим конкретні юрисдикційні повноваження конкретних посадових осіб органів (підрозділів) Національної поліції безпосередньо пов'язуються з основними їх посадовими повноваженнями, є продовженням виконавчо-розпорядчої діяльності, яка здійснюється поліцією у підвідомчій галузі.

Від імені органів (підрозділів) Національної поліції розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право працівники органів і підрозділів Національної поліції, які мають спеціальні звання, відповідно до покладених на них повноважень. Відповідно до ч.1 ст. 222 КУпАП поліцейським підвідомчі справи про адміністративні правопорушення, пов'язані із порушенням громадського порядку, правил дорожнього руху, правил паркування транспортних засобів, правил, що забезпечують безпеку руху транспорту, правил користування засобами транспорту, правил випуску у плавання малих, спортивних суден і водних мотоциклів, правил судноплавства на морських і внутрішніх водних шляхах, правил, спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на транспорті, а також про незаконний відпуск і незаконне придбання бензину або інших паливно-мастильних матеріалів (ст.ст. 80 і 81 (в частині перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів), ч.1 ст. 44, ст. 89, ч. 2 ст. 106¹, ч.ч. 1, 2, 3, 4 і 6 ст. 109, ст. 110, ч. 4 ст.

116², ст. 117, ч.ч. 1 і 2 ст. 119, ч. 1, 2, 3, 5, 6, 8, 10 і 11 ст. 121, ст.ст. 121¹, 121², ч.ч.1 і 2 ст. 121³, ч.ч. 1, 2, 3, 5 і 6 ст.122, ч. 1 ст.123, ст.ст. 124¹, 125, ч.ч. 1, 2 і 4 ст. 126, ч.ч. 1, 2 і 3 ст. 127, ст.ст. 128-129, ч. 1 ст. 132¹, ч.ч. 1 і 5 ст. 133, ч.ч. 3, 6, 8, 9, 10 і 11 ст. 133¹, ст. 135, ст. 136 (за винятком порушень на автомобільному транспорті), ст. 137, ч.ч.1, 2 і 3 ст. 140, ст.ст. 148, 151, ч.ч. 6, 7 і 8 ст. 152¹, ст.ст. 161, 164⁴, ст. 175¹ (за винятком порушень, вчинених у місцях, заборонених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради), ст.ст. 176, 177, ч.ч. 1 і 2 ст. 178, ст.ст. 180, 181¹, ч. 1 ст. 182, ст.ст. 183, 192, 194, 195).

Уповноважені посадові особи органів (підрозділів) Національної поліції входять до системи суб'єктів, наділених правом складати протоколи про адміністративні правопорушення, передбачені ч. 3 і 4 ст. 42⁴, ч. 1 ст. 44, ст. 44¹, ч. 1 ст. 44³, ст.ст. 46¹, 46², 51, 51², 51⁴, 88¹, 89, 92, ч. 1 ст. 106¹, ст. 106², ч.ч. 4, 7 - 9 ст. 121, ч. 3 ст. 121³, ч.ч. 5 і 7 ст. 122, ст.ст. 122², 122⁴, 122⁵, ч.ч. 2 і 3 ст. 123, ст. 124, ч.ч. 3 і 5 ст. 126, ч. 4 ст. 127, ст.ст. 127¹, 130, ч. 3 ст. 133, ст. 135¹, ст. 136 (про порушення на автомобільному транспорті), ст. 139, ч. 4 ст. 140, ст.ст. 148, 151, 152, ч. 8 ст. 152¹, ст.ст. 154, 155, 155²156, ч.ч. 1 - 4 ст. 156¹, ст.ст. 156², 156⁴, 159, 160, ч.ч. 1 і 3 ст. 161¹, ст.ст. 162, 162³, ч. 1 ст. 163¹⁷, ст.ст. 164, 164⁸, 164¹⁰, 164¹⁵164¹⁸, 165¹, 165², 166¹⁴, 166¹⁸, 166²⁷, 172⁴, 172⁹ (за винятком правопорушень, вчинених службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище), 172⁹¹, 172⁹², 172¹⁰ і 172¹⁹ (про правопорушення, вчинені поліцейськими поліції особливого призначення Національної поліції України під час дії воєнного стану), 173, 173², 173⁴, 174, ст. 175¹ (за винятком порушень, вчинених у місцях, заборонених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради), ст.ст. 176, 177, 178, 181¹, 182, 183¹, ч.ч. 1-3, 7 ст. 184, ст.ст. 184¹, 184², 184³ (у частині незаконного використання найменування та ознак належності до Національної поліції України), 185, 185², 185⁴, 185⁹, 186, 186¹, 186³, 186⁵, 187, 188²⁸, 188⁴⁷, 189, 195⁶, ст.ст. 204¹, 206¹, 212⁶, 212⁷, 212⁸, 212¹⁰, 212¹², 212¹³, 212¹⁴, 212¹⁹, 212²⁰, 212²²212²⁴). Разом з ними, відповідно до ст. 255 КУпАП, таким правом володіють у справах про адміністративні правопорушення, що розглядаються органами, зазначеними в ст. 218 – 221 КУпАП,:

1) уповноважені на те посадові особи:

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки (ст.ст. 164, 183, 185¹⁴, 188¹⁶ КУпАП);

органів охорони здоров'я (ч. 1 ст. 44³, ст.ст. 45, 46, 46², 183 КУпАП - щодо завідомо неправдивого виклику швидкої медичної допомоги);

органів охорони культурної спадщини (ст.ст. 92, 188³³ КУпАП);

органів державного енергонагляду (ст.103¹ КУпАП);

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері енергозбереження (ст.ст. 98, 101, 103, 188¹⁴ КУпАП);

центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань безпеки на наземному транспорті (ст.ст. 136, 141, 142, 164 КУпАП - в частині, що стосується правопорушень у галузі

господарської діяльності, пов'язаної з перевезенням пасажирів і вантажів, 188⁵⁷ КУпАП);

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері морського та внутрішнього водного транспорту (ч. 2 ст.133 КУпАП);

національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації (ст. 144 - 148⁵, 164 КУпАП (у ч., що стосується порушення порядку провадження господарської діяльності в галузі зв'язку), 188⁷ КУпАП);

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів (ст.ст. 42², 156, ч. 2 ст. 161¹, ст.ст. 164⁶, 164⁷ КУпАП);

фінансових органів (ст.ст. 164, 164¹ КУпАП);

підприємств і організацій, у віданні яких є електричні мережі (ст.ст. 99, 103¹ КУпАП);

підприємств і організацій, які експлуатують магістральні трубопроводи (ст.138 КУпАП);

органів державної санітарно-епідеміологічної служби (ст.ст. 42¹, 42², ч. 1 ст. 44³, ст.188²² КУпАП);

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів та у сфері ветеринарної медицини (ст.ст. 42¹, 42², 107, 188²² КУпАП);

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю (ч.ч. 1 - 4, 7 ст. 41, ст. 41¹ - 41³, 173⁵, 188¹ КУпАП);

лабораторій радіаційного контролю міністерств і відомств України, організацій споживчої кооперації (ст. 42² КУпАП);

державних органів реєстрації актів цивільного стану (ст. 212¹ КУпАП);

органів Антимонопольного комітету України (ст.ст. 164³, 166¹ - 166⁴ КУпАП);

органів управління кінематографією (ст.ст. 164⁶ КУпАП - в частині демонстрування і розповсюдження фільмів без державного посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів у кіно- і відеомережі; ст. 164⁷ - в частині порушення умов розповсюдження і демонстрування фільмів, передбачених державним посвідченням на право розповсюдження і демонстрування фільмів у кіно- і відеомережі; ст. 164⁸ КУпАП - в частині недотримання квоти демонстрування національних фільмів при використанні національного екранного часу в кіно- і відеомережі; ст. 186⁷ КУпАП - у частині недоставляння або порушення строку доставляння обов'язкового безоплатного примірника аудіо-, візуальної, аудіовізуальної продукції);

органів Державної прикордонної служби України (ч.ч. 2, 4 і 5 ст. 85 КУпАП, ст.92 КУпАП, ч. 4 ст.185³, ст.ст. 185¹⁰, 191, 204¹, 204³, 206¹ КУпАП);

Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, її представники в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі (ст. 164⁶ КУпАП - в частині демонстрування і розповсюдження фільмів без державного посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів на каналах мовлення телебачення України; ст. 164⁷ КУпАП - в частині

порушення умов розповсюдження і демонстрування фільмів, передбачених державним посвідченням на право розповсюдження і демонстрування фільмів на каналах мовлення телебачення України; ст. 164⁸ КУпАП - в частині. недотримання квоти демонстрування національних фільмів при використанні національного екранного часу на каналах мовлення телебачення України; ст. 212⁹ КУпАП - в частині порушення порядку ведення передвиборної агітації, агітації під час підготовки і проведення референдуму, порядку участі в інформаційному забезпеченні виборів з використанням електронних (аудіовізуальних) засобів масової інформації; ст. 212¹¹ КУпАП - в частині ненадання можливості оприлюднити відповідь щодо інформації, поширеної стосовно суб'єкта виборчого процесу електронним (аудіовізуальним) засобом масової інформації);

органів Служби безпеки України (ст. 164 КУпАП (у частині, що стосується правопорушень у галузі господарської діяльності, ліцензії на проведення якої видає ця Служба), ст. 184³ КУпАП (у частині незаконного використання найменування та ознак належності до Служби безпеки України), ст. 185¹³ КУпАП (у ч. невиконання законних вимог посадових осіб Служби безпеки України), ст.ст.195⁵ КУпАП, 212² КУпАП (крім п. 9 ч. 1), 212⁵ і 212⁶ КУпАП);

органів Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України (ст. 164 КУпАП (у частині, що стосується правопорушень у галузі господарської діяльності, ліцензії на проведення якої видає ця Служба), п. 9 ч. 1 ст. 212² та ст.188³¹ КУпАП);

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, та його територіальних органів (ст.ст. 51², 155¹, ч.ч. 1 і 3 ст. 161¹, ст.ст. 162¹, 163¹, 163⁴, 163¹², 163¹⁵, ч.ч. 2 і 3 ст. 163¹⁷, ст.ст. 164, 164⁵, 164¹⁶, 166¹⁶, 166¹⁷, 177² КУпАП);

органів рибохорони (ч.ч. 4 і 5 ст. 85 КУпАП, ст.ст. 85¹, 88¹, 90, 164 КУпАП - в частині порушення порядку провадження господарської діяльності, пов'язаної з добуванням і використанням риби та інших водних живих ресурсів);

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства (ч.ч. 2 і 5 ст. 85 КУпАП, ст.ст. 85¹, 88¹, 90 КУпАП);

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів (ч.ч. 2, 4 та 5 ст. 85, ст.ст. 85¹, 88, 88¹, 88², 90, 91, 91⁵, 91⁶, 164 КУпАП - в частині порушення порядку провадження господарської діяльності, пов'язаної з раціональним використанням, відтворенням та охороною природних ресурсів (земля, надра, поверхневі води, атмосферне повітря, тваринний та рослинний світ, природні ресурси територіальних вод, континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України, добування і використання риби та інших водних живих ресурсів), поводження з відходами (крім поводження з радіоактивними відходами), небезпечними хімічними речовинами, пестицидами та агрохімікатами, порушення вимог законодавства у сфері оцінки впливу на

довкілля, порушення вимог законодавства у сфері моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів;

центрального органу виконавчої влади з питань цивільної авіації (ч. 2 ст. 112, ч. 3 ст. 133 КУпАП);

Уповноважений з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, або уповноважені особи секретаріату Уповноваженого з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин (ст. 188⁵¹ КУпАП);

центрального органу виконавчої влади із забезпечення якості освіти та його територіальних органів (ст. 188⁵⁴ КУпАП);

органів, що здійснюють контроль за видобутком дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння (ч. 1 ст. 189¹ КУпАП);

Національного банку України (ст. 163¹², ст. 166⁸ КУпАП (у частині, що стосується правопорушень у галузі банківської діяльності та банківських операцій, діяльності з надання інших фінансових послуг, ліцензії (дозволи) на проведення якої видає цей орган);

органів державного фінансового контролю (ст.ст. 163¹², 164¹², ч.ч. 36 ст. 164¹⁴ КУпАП);

Рахункової палати (ст.ст. 164¹², 164¹⁴, ч. 5 і 6 ст. 188¹⁹ КУпАП);

органів управління архівною справою і діловодством (ст. 92¹, ст. 186⁷ КУпАП - у частині недоставляння або порушення строку доставляння обов'язкового безоплатного примірника аудіо-, візуальної, аудіовізуальної продукції);

служби державної охорони природно-заповідного фонду України (ч.ч. 2, 4 і 5 ст. 85, ст.ст. 90, 91 КУпАП);

органів управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України (про правопорушення, вчинені військовослужбовцями, військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів, а також працівниками Збройних Сил України під час виконання ними службових обов'язків, - ст. 44, ч.ч. 2 і 3 ст. 123, ст.ст. 172¹⁰ - 172²⁰, 173, 174, 178, 182, 184¹, 185 і 185⁷ КУпАП);

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного експортного контролю (ст.ст. 188¹⁷, 212⁴ КУпАП);

органів виконавчої влади, що проводять реєстрацію друкованого засобу масової інформації (ст. 186⁶ КУпАП);

відділу контролю Апарату Верховної Ради України (ч.ч. 14 ст. 188¹⁹ КУпАП);

підприємств і організацій, у віданні яких є об'єкти електроенергетики (ст. 185¹² КУпАП);

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну регуляторну політику, політику з питань нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, ліцензування та дозвільної системи у сфері господарської діяльності та дерегуляції господарської діяльності (ст.ст. 166¹⁰, 166¹², 166²¹, 166²⁴, 188³⁸, 188⁴⁵ КУпАП);

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері страхового фонду документації (ст. 188²⁵ КУпАП);

органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів (ст. 188 КУпАП);

суб'єктів державного фінансового моніторингу, які виконують функції державного регулювання і нагляду за відповідними суб'єктами первинного фінансового моніторингу (ч. 1 ст. 166⁹, ст. 188³⁴ КУпАП);

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (ч. 2 ст. 166⁹ КУпАП);

адміністрацій історико-культурних заповідників, історико-культурних заповідних територій (ст.92 КУпАП);

Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (ч. 2 ст.163⁷, ст.ст. 163¹², 166⁸ КУпАП (у частині, що стосується правопорушень у галузі діяльності з надання фінансових послуг, ліцензії (дозволи) на проведення якої видає цей орган));

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі (ст.188²⁷ КУпАП);

центрального органу виконавчої влади із забезпечення реалізації державної правової політики та його територіальних органів (ст.188⁴¹ КУпАП);

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері метрологічного нагляду (ст. 171² КУпАП);

спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань реалізації державної політики у сфері телебачення і радіомовлення, інформаційній та видавничій сферах (ст. 186⁷ КУпАП - у частині недоставляння або порушення строку доставляння обов'язкового безоплатного примірника видань, ст. 212⁹ КУпАП - в частині порушення порядку ведення передвиборної агітації, агітації під час підготовки і проведення референдуму, порядку участі в інформаційному забезпеченні виборів з використанням друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств, ст. 212¹¹ КУпАП - в частині ненадання можливості оприлюднити відповідь щодо інформації, поширеної стосовно суб'єкта виборчого процесу друкованим засобом масової інформації чи інформаційним агентством);

органів залізничного транспорту (ч.ч. 2 і 3 ст.123 КУпАП);

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державної реєстрації юридичних осіб, громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб - підприємців (ч.ч. 1, 2, 9 та 10 ст. 166⁶, ст. 166¹¹ КУпАП);

Національного агентства з питань запобігання корупції (ст.ст.172⁴ - 172⁹ КУпАП (в ч. правопорушень, вчинених службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище), 188⁴⁶, 212¹⁵, 212²¹ КУпАП); Під службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, в цій ст. розуміються особи, які обіймають посади, визначені у примітці до ст. 56 Закону України «Про запобігання корупції»;

Національного антикорупційного бюро України (ст. 184³ КУпАП (у частині незаконного використання найменування та ознак належності до Національного антикорупційного бюро України), ст. 185¹³ КУпАП (у частині невиконання законних вимог посадових осіб Національного антикорупційного бюро України);

центрального органу виконавчої влади, що формує та реалізує державну політику у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, та його територіальних органів (ст. 166²³ КУпАП);

Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (ст. 188⁴⁸ КУпАП);

територіальних органів і територіальних підрозділів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб (ч. 4 ст. 185³ КУпАП);

центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері оздоровлення та відпочинку дітей (ст. 166²⁵ КУпАП);

органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань (ст. 183² КУпАП);

органів опіки та піклування (ч. 5 і 6 ст. 184, ст. 188⁵⁰ КУпАП);

органів ліцензування (ст. 164 КУпАП у ч., що стосується правопорушень у галузі господарської діяльності, ліцензії на проведення якої видає відповідний орган ліцензування);

центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову і бюджетну політику (ст. 164¹⁹ КУпАП);

центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки на морському та внутрішньому водному транспорті (ст. 130 КУпАП);

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного законодавства, санітарного та епідемічного благополуччя населення (крім виконання функцій з реалізації державної політики у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження) та у сфері гігієни праці та функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників) (ч. 1 ст. 44³ КУпАП);

Бюро економічної безпеки України (ст.ст. 164⁵, 177², 184³ КУпАП (у ч. незаконного використання найменування та ознак належності до Бюро економічної безпеки України), ст. 185¹³ КУпАП (у ч. невиконання законних вимог посадових осіб Бюро економічної безпеки України);

Державне бюро розслідувань (ст. 184³ (у частині незаконного використання найменування та ознак належності до Державного бюро розслідувань), ст. 185¹³ КУпАП (у частині невиконання законних вимог посадових осіб Державного бюро розслідувань);

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері контролю якості та безпеки лікарських засобів (ч.ч. 3 і 4 ст. 42⁴ КУпАП);

2) посадові особи, уповноважені на те виконавчими комітетами (а у населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, - виконавчими органами, що виконують їх повноваження) сільських, селищних, міських рад (ст.ст. 44³, 96², 103¹, 103², 103³, 104 КУпАП, ч. 1 ст. 106¹, ст.ст. 106², 127², 149 - 152, ч. 3 - 5 ст. 152¹, ст.ст. 154, 155, 155², 156, ч.ч. 1 - 4 ст. 156¹, ст.ст. 156², 159 - 160, ст. 175¹ (за порушення, вчинені у місцях, заборонених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради), ст.ст. 183, 185¹, 186⁵, 197, 198 КУпАП);

2²) голова, заступник голови, секретар, інші члени виборчої комісії, комісії з референдуму (ст.ст. 212⁷, 212⁻⁹, 212¹¹ - 212²⁰, 212²²212²⁴ КУпАП);

2³) кандидати, уповноважені особи, офіційні спостерігачі (ст.ст. 212¹⁶ - 212¹⁸, 212²⁰, 212²²212²⁴ КУпАП);

2⁴) посадові особи, уповноважені на те обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями (ст. 149¹ КУпАП);

2⁵) посадові особи, уповноважені на те місцевими державними адміністраціями (ст.ст. 96², 197, 198 КУпАП);

3) власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган (ст.ст. 51, 179 КУпАП);

5) працівники, які здійснюють охорону підприємств, установ, організацій (ст. 179 КУпАП);

6) приватні виконавці (ст. 188¹³ КУпАП - у частині, що стосується невиконання законних вимог приватного виконавця);

7) секретар судового засідання, секретар суду (ст. 185⁵, ч. 1 ст. 185⁶ КУпАП);

7¹) судовий розпорядник (ч.ч. 1, 2, 3 та 5 ст. 185³ КУпАП);

8) слідчий (ч. 4 ст. 184, ст.ст. 185⁴, 185¹¹ КУпАП);

8¹) уповноважені особи секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини або представники Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (ст.ст. 188³⁹, 188⁴⁰, 212³ КУпАП (крім порушень права на інформацію відповідно до Закону України »Про адвокатуру та адвокатську діяльність»));

8²) освітній омбудсмен або уповноважені особи служби освітнього омбудсмена (ст. 188⁵⁵ КУпАП);

9) представники громадських організацій або органів громадської самодіяльності:

член громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону (ст.ст. 92, 148, 152, 154, 160, 175¹, 179, 185⁷, 186², 186⁴ КУпАП);

члени громадських організацій осіб з інвалідністю (ч.ч. 2, 3 і 4 ст. 152¹ КУпАП);

громадський інспектор Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (ст. 92 КУпАП);

громадський інспектор з охорони довкілля (ст.ст. 48, 63, 70, 73, 7677¹, 78, 82, ч.ч. 1 і 3 ст. 85, ст. 87, ст. 89 (щодо диких тварин), ст.ст. 91⁴, 153 КУпАП);

9¹) голова ради адвокатів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя або уповноважений радою член ради адвокатів (ст. 212³ - у частині, що стосується порушення права на інформацію відповідно до Закону України »Про адвокатуру та адвокатську діяльність»);

9²) голова, заступник голови Вищої ради правосуддя (ст. 188³² КУпАП);

9³) голова, заступник голови Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (ст. 188³⁵ КУпАП (у частині невиконання законних вимог Вищої кваліфікаційної комісії суддів України або її члена);

9⁴) голова, заступник голови Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів (ст. 188³⁵ КУпАП (у частині невиконання законних вимог Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів або її члена);

9⁵) уповноважені особи Секретаріату Конституційного Суду України (ст. 188⁴⁹ КУпАП);

10) державні інспектори з питань інтелектуальної власності (ст.ст. 51², 164¹³, 164¹⁷, 164¹⁸, ст. 186⁷ КУпАП - у частині недоставляння або порушення строку доставляння обов'язкового безоплатного примірника патентних документів);

11) прокурор (ст.ст. 172⁴ - 172²⁰, 185⁴, 185⁸, 185¹¹ КУпАП);

12) державні інспектори сільського господарства (ст. 51² КУпАП);

13) державні інспектори з племінної справи у тваринництві (ст. 107¹ КУпАП);

14) командири (начальники) військових частин (установ, закладів), командири підрозділів, які уповноважені на те командирами (начальниками) військових частин (установ, закладів) (ст.ст. 172¹⁰ - 172²⁰ КУпАП, крім правопорушень, вчинених поліцейськими поліції особливого призначення Національної поліції України під час дії воєнного стану);

15) державні інспектори з контролю за використанням та охороною земель виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад (частина друга ст. 52, ст. 53, 53¹, 54, частина перша ст. 56, ст. 188⁵⁶ КУпАП).

У справах про адміністративні правопорушення, розгляд яких віднесено до відання органів, зазначених у статтях 222 - 244²¹, 244²⁴ КУпАП, протоколи про правопорушення мають право складати уповноважені на те посадові особи цих органів. Крім того, протоколи про адміністративні правопорушення мають право складати:

1) посадові особи органів, що здійснюють контроль за використанням нафтопродуктів у промисловості та сільському господарстві (ст. 161 КУпАП);

2) член громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону (ст. 202 КУпАП);

3) державний інспектор центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері морського та внутрішнього водного транспорту (ч.ч. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 і 11 ст. 114, ч.ч. 1, 5, 6 ст. 116², ч.ч. 4 - 6 ст. 116³, ст.ст. 118, 118¹, ч. 3 ст. 129, ст. 164 (у частині порушення порядку провадження господарської діяльності у сферах морського і внутрішнього водного транспорту), ст. 188¹⁵ КУпАП);

4) громадський лісовий інспектор (ст.ст. 63, 64, 70, 73, 76, 77 КУпАП);

7) громадський інспектор з охорони довкілля (ст.ст. 48, 63 - 70, 73, 76 - 77¹, 78, 82, ч.ч. 1 і 3 ст. 85, ст. 89 (щодо диких тварин), ст.ст. 91⁴, 153 КУпАП);

7¹) громадський інспектор з контролю за використанням та охороною земель (ч. 2 ст. 52, ст.ст. 53, 53¹, 53⁴, 54 КУпАП);

9) посадові особи органів залізничного транспорту (ч. 1 ст. 123 КУпАП);

10) працівники відомчої, місцевої пожежної охорони та члени добровільної пожежної охорони (ст.ст. 120, 175, 188⁸ КУпАП);

11) посадові особи військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України (про правопорушення, вчинені військовослужбовцями, військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів, - ч.5 ст. 122, ст. 122², ч.3 ст. 123, ст. 124 КУпАП, а також про всі порушення правил дорожнього руху, вчинені особами (крім військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів під час проходження зборів), які керують транспортними засобами Збройних Сил України та інших військових формувань);

16) посадові особи органів Державної прикордонної служби України (ч.ч.1 і 3 ст. 85, ст.ст. 121¹, 195, ч. 1 ст. 203, ст.ст. 204, 205, 206 КУпАП);

17) державні інспектори сільського господарства (ст.104¹ КУпАП);

18) посадові особи національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (ст.188³⁶ КУпАП);

19) особи, уповноважені на проведення перевірок під час здійснення ними архітектурно-будівельного контролю (ст. 96, ст. 96¹ КУпАП (крім ч.ч. 3 - 5), ч.ч. 1 та 2 ст. 188⁴² КУпАП);

20) егері та посадові особи користувачів мисливських угідь, уповноважених на охорону державного мисливського фонду (ст.ст. 65, 65¹, 66, 72, 73, 77, 77¹, ч.ч. 1 і 3 ст.85 КУпАП);

21) державні виконавці (ст. 183¹, ст. 188¹³ КУпАП - у частині, що стосується невиконання законних вимог державного виконавця);

22) члени громадських організацій осіб з інвалідністю (ч. 6 ст. 152¹ КУпАП);

23) посадові особи органів Служби безпеки України (ст.ст. 203¹ і 204⁴ КУпАП);

24) представники Уповноваженого із захисту державної мови (ст.ст. 188⁵², 188⁵³ КУпАП);

25) уповноважені на те посадові особи центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань безпеки на наземному транспорті (ст. 122² КУпАП у частині, що стосується автомобільних перевезень пасажирів та/або вантажів, ч. 2 ст. 132¹ КУпАП).

У випадках, прямо передбачених законом, протоколи про адміністративні правопорушення можуть складати також посадові особи інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування і представники органів самоорганізації населення.

3. Провадження у справах про адміністративні правопорушення, підвідомчі органам (підрозділам) Національної поліції, та його стадії

Система адміністративного процесу, як зазначає Кузьменко О.В., будується за змістом діяльності, яку виконує публічна адміністрація, її посадові та службові особи. Відповідно це дозволяє вести мову про три види адміністративних проваджень в системі адміністративного процесу: адміністративно-процедурні; адміністративно-деліктні; адміністративно-судочинські.

Кожний із зазначених видів проваджень має структурні підвиди.

Адміністративно-процедурні провадження.

Ця група проваджень характеризується тим, що метою діяльності публічної адміністрації є виконання покладених на неї обов'язків з реалізації законних прав та інтересів громадян, тобто реалізація публічно-правових функцій так званого безконфліктного змісту.

Відповідно до цього адміністративно-процедурні провадження можна поділити на *управлінські, щодо надання адміністративних послуг та за зверненнями громадян.*

Управлінська процедура починається за ініціативою адміністративного органу. Ініціатива публічного органу може бути зумовлена виконанням обов'язків, що покладені на відповідні органи законом, або є похідними з доручень інших органів чи посадових осіб, передбачених законом. Крім цього, обов'язковою умовою є наявність підстави для початку процедури, а саме: або об'єктивні події (наприклад, стихійне лихо), або прийняття адміністративно-правового рішення компетентним органом чи посадовою особою (наприклад, примусове виконання рішення). При цьому регулювання саме «управлінської» процедури має особливу цінність для захисту прав та законних інтересів особи. Адже, коли особа сама звертається до адміністративного органу, то вона, звичайно, очікує на прийняття відповідного рішення. Коли ж провадження починається органом влади, то прийняте рішення може бути цілковитою несподіванкою для особи, і до того ж не завжди приємною.

Управлінські процедури за критерієм управлінської мети можна поділити на: контрольно-наглядові, заохочувальні, атестаційні, по виконанню примусових рішень тощо.

До адміністративно-процедурних проваджень щодо надання адміністративних послуг можна віднести справи за заявами про надання адміністративних послуг, коли йдеться про задоволення суб'єктивного права особи.

Закон України «Про адміністративні послуги» не містить поняття «процедура надання адміністративної послуги» та чіткого порядку дій суб'єктів правовідносин у сфері надання адміністративних послуг.

Адміністративна послуга – результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або здійснення обов'язків такої особи відповідно до закону;

Процедури з надання адміністративних послуг – це встановлений нормами адміністративного права порядок діяльності органів публічного управління, спрямований на забезпечення умов для реалізації прав, свобод та інтересів фізичної або юридичної особи, який здійснюється за зверненням цієї особи.

Адміністративні процедури з надання адміністративних послуг розрізняються залежно від характеру адміністративних послуг, що надаються органом публічного управління. За таким критерієм виокремлюються реєстраційні, дозвільні, ліцензійні процедури.

До адміністративно-процедурних проваджень за зверненнями громадян можна віднести вирішення звернень громадян та юридичних осіб, коли йдеться про задоволення прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб.

Адміністративно-деліктні провадження.

Основу цієї групи справ адміністративного процесу знаходиться вирішення адміністративно-правового спору (наприклад, провадження у справах про адміністративні правопорушення (проступки)). Метою їх є надання правової оцінки поведінки сторін, які сперечаються. Для них не передбачена реальна можливість пошуку правильного, тобто ґрунтованого на вимогах чинного законодавства чи підзаконних актах рішення, яке підсумовує розгляд конфлікту. В цьому полягає особливість вирішення спору публічною адміністрацією.

Отже, *адміністративно-деліктні провадження* – це врегульована адміністративно-процесуальними нормами діяльність публічної адміністрації з розслідування, розгляду, прийняття рішень та винесення постанов, їх виконання в адміністративних справах деліктного характеру.

До цієї групи проваджень відносяться: провадження у справах про адміністративні правопорушення (проступки); провадження по застосуванню заходів припинення (наприклад, огляд речей, особистий огляд тощо) та ін.

Завданням *провадження в адміністративному суді (адміністративно-судочинські провадження)* є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі при виконанні делегованих повноважень.

До адміністративних судів можуть бути оскаржені будь-які рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень, крім випадків, коли щодо таких рішень, дій чи бездіяльності Конституцією чи законами України встановлено інший порядок судового провадження.

Адміністративний процес – це урегульована нормами адміністративно-процесуального права діяльність виконавчо-розпорядчих органів держави, їх посадових осіб, інших уповноважених на те суб'єктів, спрямована на реалізацію норм адміністративного матеріального права, а також матеріально-правових норм інших галузей права у ході розгляду індивідуально-конкретних справ.

За вертикаллю структуру адміністративного процесу стосовно адміністративного провадження можна представити так.

Адміністративний процес і адміністративне провадження співвідносяться

між собою як загальне і часткове, як ціле і частина цілого. Між адміністративним процесом (цілим) і будь-яким з адміністративних проваджень (частиною цього цілого) існують нерозривні взаємозумовлені і системоутворені зв'язки і відносини.

Будь-яке адміністративне провадження складається із послідовності окремих операцій.

Вивчення таких операцій у різних видах адміністративних проваджень свідчить, принаймні, про чотири ознаки, які притаманні для них.

По-перше, вони здійснюються послідовно, тобто одна операція змінює іншу, утворюючи своєрідний ланцюг дій.

По-друге, розташування операцій у цьому ланцюгу має не випадковий характер. Їх послідовність логічно визначена. Так, винесення постанови у справі не може передувати такій операції, як складання протоколу про адміністративні правопорушення.

По-третє, різним видам адміністративних проваджень притаманні різні за характером і призначенням операції. Відрізняються вони і за ступенем урегульованості адміністративно-процесуальними нормами.

По-четверте, здійснення тієї або іншої операції у тому або іншому провадженні визначається адміністративно-процесуальними нормами і виступає як момент реалізації матеріальних норм адміністративного права.

Ці логічні та послідовно змінювані операції прийнято називати стадіями адміністративного провадження.

Стадії існують у будь-якому адміністративному провадженні. Кожному виду адміністративних проваджень притаманні свої стадії, які не повторюються в інших видах. Саме тому через стадії, через їх аналіз характеризуються адміністративні провадження. Тобто, розглянути або дати характеристику тому чи іншому адміністративному провадженню здебільшого означає – проаналізувати кожен з його стадій.

Процесуальні стадії є «важливими органічними елементами, що характеризують структуру кожного з проваджень та адміністративного процесу в цілому.

Стадії одних видів проваджень зафіксовані в нормативному порядку, інших – не зафіксовані і являють собою специфічний результат доктринального узагальнення чинних у тій чи іншій сфері правил.

Отже, під *адміністративною процесуальною стадією* слід розуміти відносно відокремлені частини адміністративного провадження, які являють собою сукупність процесуальних етапів, спрямованих на досягнення локального завдання в рамках загальної мети вирішення індивідуально-конкретної справи.

Кожне адміністративне провадження специфічне, а тому процес виділення в межах адміністративного провадження стадій повинен відбуватися за певними критеріями і враховувати: 1) наявність стратегічних цілей і завдань, які досягаються і розв'язуються в ході цього провадження групою процедурних дій; 2) присутність відповідного процедурного оформлення документів; 3) законодавче закріплення специфічного кола учасників та обсяг їх процедурних прав і обов'язків.

Існує чимало позицій правників щодо кількості стадій в окремих провадженнях. Проте відсутньою є єдина загальноприйнята класифікація.

Кожне адміністративне провадження характеризується своєю певною кількістю стадій, поміж яких можна виділити обов'язкові і факультативні стадії.

Обов'язкова стадія провадження – це стадія адміністративного провадження, проходження якої є обов'язковим для досягнення цілей і завдань, які поставлені перед провадженням. Наприклад, у провадженні в справах про адміністративні правопорушення однією з обов'язкових стадій завжди є стадія розгляду і прийняття постанови по справі.

Факультативна стадія провадження – це стадія адміністративного провадження, проходження якої не завжди є обов'язковим для досягнення загальних цілей і завдань провадження. Наприклад, факультативною стадією в провадженні у справах про адміністративні правопорушення є стадія оскарження чи перегляду постанови про накладення адміністративного стягнення.

Стадії можуть подовжуватися, подрібнюватися на окремі дії, бути основними або допоміжними, мати різні назви тощо. Принципово важливим тут є те, що врешті-решт стадії повинні повно і точно відображати цілісну картину провадження, як сукупність окремих дій або операцій, що здійснюються у процесі реалізації адміністративно-правових норм.

Спільними для адміністративного процесу, а значить і для кожного з адміністративних проваджень є стадії:

- аналіз ситуації, в ході якого збирається, досліджується інформація про фактичний стан справи, про реальні факти, про існуючі проблеми. Ця інформація фіксується на матеріальних носіях у вигляді протоколів, довідок, схем, звітів тощо та лягає в основу рішень публічної адміністрації, повноважного органу (посадові особи)
- прийняття рішення (постанови, наказу, інструкції) у справі, в якій фіксується воля суб'єкта публічної адміністрації;
- виконання рішення (постанови).

У певних випадках визнається доцільним ускладнення процедури вирішення справ публічною адміністрацією у адміністративних справах. Так, низка проваджень має додаткові стадії: порушення справи та перегляд рішення (постанови).

Кожна стадія має свої етапи, які наповнені діями.

Етапи адміністративного провадження – це сукупність послідовних процесуальних дій, об'єднаних єдиною проміжною метою на певній частині конкретного адміністративного провадження.

Дія адміністративного провадження - це найменший структурний елемент адміністративного процесу.

Під *адміністративним провадженням* деякі автори розуміють усі сторони діяльності державного апарату, починаючи з підготовки і видання актів і закінчуючи організаційними і матеріально-технічними операціями, а адміністративний процес розглядають як діяльність, пов'язану із застосуванням примусових заходів. Інша – розглядають провадження як структурну частину адміністративного процесу.

Законодавець чітко визначає, що вирішення справ про адміністративні правопорушення здійснюється за допомогою процесуального провадження. Аналіз чинного законодавства дозволяє зробити висновок про єдине провадження для всіх без винятку справ про адміністративні правопорушення. Раніше у науковій літературі аналізувалися:

- а) звичайне провадження;
- б) прискорене (чи спрощене);
- в) спеціальне провадження щодо застосування адміністративних стягнень за вчинення правопорушень, що не становлять великої суспільної небезпеки;
- г) провадження органом адміністративної юрисдикції іншої інстанції.

Така класифікація провадження цілком виправдана. Кожен з його видів регламентувався зазвичай самостійним правовим актом, усі провадження мали свою специфіку. Однак на теперішній час законодавець установив єдині цілі провадження в справах про адміністративні правопорушення, єдині гарантії забезпечення законності у таких провадженнях, єдині докази і єдині засоби та прийоми їх виявлення і т. ін.

У КУпАП не згадується спрощене провадження. Єдиною вказівкою на нього є справи, за якими протоколи про адміністративне правопорушення не складаються (ст. 258 КУпАП). Але вони не є справами із «спрощеним провадженням», тому що усі інші вимоги, що висуваються до ведення провадження у справах про адміністративні правопорушення, повинні бути дотримані і виконані.

Зберігають свою силу і всі встановлені законодавцем гарантії, що забезпечують права й інтереси осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності. Ст. 268 КУпАП надає *особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, право:*

- знайомитися з матеріалами справи;
- давати пояснення;
- подавати докази;
- заявляти клопотання;
- при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи;
- виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо вона не володіє мовою, якою ведеться провадження;
- оскаржити постанову по справі.

У низці країн Східної Європи передбачений розгляд справи за процедурою спрощеного провадження. Вона відрізняється від звичайного не тільки тим, що не складається протокол про порушення, але й відсутністю гарантій, що забезпечують права порушника.

Попри єдині правила провадження у справах про адміністративні правопорушення, їх реалізація відрізняється специфікою залежно від суб'єкта адміністративно-юрисдикційної діяльності. Наприклад, одні органи, розглядають справи колегіально, інші – одноосібно, деякі не беруть участі у виконанні винесених постанов, інші – роблять це в обов'язковому порядку.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення здійснюється на підставі єдиних принципів. В адміністративно-процесуальній науці країн Східної Європи проблема принципів провадження у справах про адміністративні правопорушення є дискусійною. Вона розглядалася у працях Е. Старосьцяка (Республіка Польща), І. Сюча (Угорська Республіка), К. Свободи (Чеська Республіка), І. Дермеджієва (Республіка Болгарія).

Незважаючи на розбіжності у поглядах на низку принципів, що визначають основи адміністративного процесу, ідея про те, що вони, за змістом, є похідними від конституційних, на яких засноване і діє державне управління, суперечок не викликає. Отже, принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення є похідними від основних принципів державного управління.

Принцип провадження у справах про адміністративні правопорушення є, по-перше, його вихідним положенням, що визначає разом з іншими положеннями особливості і призначення цього провадження, його специфіку у порівнянні з іншими провадженнями, що складають у комплексі адміністративний процес.

По-друге, принцип повинен знайти своє закріплення в правових нормах. Так був закріплений принцип розгляду справи на засадах рівності громадян (ст. 248 КУпАП). Одержав свій подальший розвиток принцип забезпечення прав і інтересів учасників провадження за допомогою надання права адвокату захищати їхні інтереси (ст. 271 КУпАП) тощо.

Принципи, зафіксовані законодавцем, в обов'язковому порядку повинні дотримуватися у провадженні в справах про адміністративні правопорушення. До їх числа належать:

- принцип законності;
- принцип охорони інтересів особистості і держави;
- принцип об'єктивної істини;
- принцип національної мови;
- принцип змагальності сторін;
- принцип публічності і гласності;
- принцип швидкості й оперативності;
- принцип рівності громадян.

Грунтуючись на загальних принципах, притаманних провадженню у справах про адміністративні правопорушення, можна виділити специфічні риси провадження, що здійснюється поліцією.

Ця специфіка, *по-перше*, виявляється в тому, що зазначена діяльність є допоміжною стосовно головних завдань у діяльності органів (підрозділів) Національної поліції.

По-друге, органи (підрозділи) Національної поліції розглядають широке коло справ про адміністративні правопорушення, що належать до різних сфер і галузей державного управління. Якщо інші органи державного управління, наділені адміністративно-юрисдикційними повноваженнями, розглядають справи про адміністративні правопорушення тільки у певній галузі чи тільки з певних питань, то органи (підрозділи) Національної поліції уповноважені вирішувати справи про адміністративні правопорушення, об'єктом посягань

яких є суспільні відносини у різних сферах і галузях державного управління (правопорушення на транспорті, в галузі охорони здоров'я, у сфері громадського порядку і громадської безпеки, у сфері встановленого порядку управління тощо.).

По-третє, органи (підрозділи) Національної поліції структуровані та діють за принципом єдиноначальності. Принцип єдиноначальності виявляється у провадженні в справах про адміністративні правопорушення, які розглядаються одноосібно особами, зазначеними, наприклад, у ст. 222 КУпАП тощо. Об'єктивно необхідними передумовами єдиноначальності в поліції є:

а) специфіка завдань, що вирішуються у сфері протидії злочинності й охорони публічного порядку, що обумовлює підвищені вимоги щодо організованості і дисципліни;

б) необхідність швидкого прийняття і негайної реалізації управлінських рішень;

в) необхідність оперативного та комплексного використання сил і засобів органів (підрозділів) Національної поліції з метою найбільш ефективного виконання оперативно-службових завдань.

По-четверте, здійснення адміністративно-юрисдикційних повноважень в органах (підрозділах) Національної поліції, як правило, не пов'язане із здійсненням інспектування. Ця ознака властива тільки адміністративно-юрисдикційній діяльності патрульної поліції. Для неї виявлення адміністративних деліктів і вжиття по них заходів впливає з характеру її роботи.

По-п'яте, органи (підрозділи) Національної поліції виступають не тільки як головний суб'єкт у справах про адміністративні правопорушення, але й сприяють забезпеченню розгляду справ про адміністративні правопорушення іншими органами державного управління, наділеними адміністративно-юрисдикційними повноваженнями (адміністративними комісіями, виконавчими комітетами селищних, сільських рад, судами (суддями)).

Отже, провадженню у справах про адміністративні правопорушення, підвідомчих органам (підрозділам) Національної поліції, являє собою комплекс взаємозалежних і взаємозумовлених процесуальних дій, спрямованих на своєчасне, всебічне, повне й об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності до законодавства, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин і умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, попередження правопорушень, виховання громадян у дусі дотримання законів, зміцнення законності, здійснюваних спеціально уповноваженими посадовими особами органів (підрозділів) Національної поліції з метою забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидія злочинності тощо.

Стадії провадження. Провадження у справах про адміністративні правопорушення у цілому і в справах, підвідомчих органам (підрозділам) Національної поліції зокрема, є одним з самостійних видів адміністративних проваджень. Як зазначалося раніше, у своїй сукупності вони складають поняття адміністративного процесу і здійснюються в рамках певного процесуального

регламенту (режиму) шляхом здійснення певних процесуальних дій, що слідують одна за іншою.

Чітке дотримання регламенту цих процесуальних дій і їхньої послідовності суб'єктами адміністративно-юрисдикційних повноважень органів (підрозділів) Національної поліції є надійною гарантією дотримання законності при розгляді і вирішенні справ про адміністративні правопорушення.

Процесуальний регламент провадження у справах про адміністративні правопорушення складається із сукупності однорідних груп процесуальних дій, однопорядкових за своїм змістом – стадій.

У кожній стадії є, як правило, «провідний» суб'єкт адміністративно-процесуальних відносин. Його обов'язком є здійснення тих процесуальних дій, які формують дану стадію. Так, у стадії порушення справи таким є орган Національної поліції; у стадії розгляду справи – орган Національної поліції, суд (хоча можна виділити, наприклад, і адміністративну комісію, що розглядає справи, підвідомчі органам (підрозділам) Національної поліції); у стадії оскарження – суд, вищий орган управління тощо.

Основними стадіями провадження у справах про адміністративні правопорушення в цілому і провадження в справах, підвідомчих органам (підрозділам) Національної поліції зокрема, є:

1) порушення адміністративного провадження у справах про адміністративні правопорушення й адміністративне розслідування;

2) розгляд справи про адміністративне правопорушення та прийняття постанови;

3) оскарження постанови або рішення по справі про адміністративне правопорушення до органу, (посадової особи), який виніс цю постанову, вищестоящого органу (посадової особи), до суду; зміна постанови по справі про адміністративне правопорушення;

4) виконання постанов про накладення адміністративних стягнень.

У межах цих процесуальних стадій і здійснюється адміністративна юрисдикція органів (підрозділів) Національної поліції. Зупинимось коротко на кожній із зазначених стадій з урахуванням провадження в справах про адміністративні правопорушення в органах (підрозділах) Національної поліції.

Порушення адміністративного провадження у справі про адміністративне правопорушення є початковою стадією. Дії, вчинені в цій стадії, створюють необхідні передумови для нормального розгляду кожної справи органом Національної поліції, всебічного, повного й об'єктивного її вирішення. Ця стадія складається із сукупності процесуальних дій, що можуть бути зведені до трьох груп:

- порушення справи (провадження);
- проведення перевірочних дій;
- підготовка матеріалів до розгляду справи по суті і передача матеріалів справи уповноваженому органу чи посадовій особі за підвідомчістю.

Приводами до порушення провадження у справах про адміністративні правопорушення в органах (підрозділах) Національної поліції може бути інформація отримана з:

- заяв потерпілих, очевидців, причому як письмових, так і усних;
- рапортів поліцейських, протоколів та актів членів громадських формувань з охорони громадського порядку;
- матеріалів медіа;
- повідомлень судових, прокурорських працівників, адміністрації підприємств, установ, організацій тощо;
- при безпосередньому сприйнятті (виявленні) факту неправомірної поведінки суб'єктом адміністративної юрисдикції.

Спеціального процесуального акта про порушення справи про адміністративне правопорушення, як було визначено КПК 1960 р., подібно до постанови про порушення кримінальної справи, працівник органу Національної поліції у цьому випадку не складає.

Об'єктивним вираженням акту порушення справи про адміністративне правопорушення є протокол, що, як правило, оформляється по кожному адміністративному правопорушенню з урахуванням вимог ст.ст. 254, 256 КУпАП. За окремі незначні правопорушення адміністративні стягнення у вигляді штрафу можуть накладатися на місці без складання протоколів. Поліції також надається право на місці виносити усне зауваження особам, які допустили малозначні адміністративні порушення, а посадовим особам, уповноваженим вирішувати справу, – звільняти порушника від адміністративної відповідальності й обмежуватися усним зауваженням (ст. 22 КУпАП).

Отже, порушення справи, як початкова стадія провадження у справах про адміністративні правопорушення, являє собою комплекс процесуальних дій, спрямованих на встановлення самої події правопорушення, обставин проступку, їх фіксування і кваліфікацію. Завершальним етапом цієї стадії є направлення матеріалів справи і протоколу про адміністративне правопорушення на розгляд за підвідомчістю.

Розгляд справ по суті – центральна стадія провадження у справах про адміністративні правопорушення, що розглядаються органами Національної поліції. Попередні їй підготовчі дії хоча і мають велике значення, однак мають субсидіарний (допоміжний) характер. Вони відбуваються саме для того, аби стало можливим дати категоричну відповідь по даній справі у спеціально винесеній органом адміністративної юрисдикції постанові.

Ст.ст. 278, 279, 284, 285 КУпАП містять три *етапи розгляду справи*:

- підготовка справи до розгляду;
- власне розгляд справи;
- винесення постанови за результатами розгляду справи.

Підготовка справи до розгляду починається з моменту її надходження до органу, який правомочний розглядати справу. За загальним правилом справи про адміністративні правопорушення розглядаються за місцем вчинення правопорушення (ст. 276 КУпАП), за деякими винятками.

Так, справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст.ст. 80, 81, 121 - 126, 127¹ - 129 і ст. 139 (коли правопорушення вчинено водієм) КУпАП, можуть також розглядатися за місцем обліку транспортних засобів або за місцем проживання порушників. Справи про адміністративні

правопорушення, передбачені ст.ст. 177 і 178 КУпАП, розглядаються за місцем їх вчинення або за місцем проживання порушника.

Справи про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, розглядаються за місцем оброблення та обліку таких правопорушень.

Справи про адміністративні правопорушення, передбачені ч. 2 ст. 122², ч.ч. 2, 3 ст. 132¹ КУпАП, зафіксовані за допомогою засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі в автоматичному режимі, розглядаються за місцем оброблення таких правопорушень. Справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 132² КУпАП, розглядаються за місцем їх виявлення.

Справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст.ст. 203, 203¹, 204¹, 204² і 204⁴ КУпАП, розглядаються за місцем їх виявлення.

Адміністративними комісіями справи про адміністративні правопорушення розглядаються за місцем проживання порушника.

Законами України може бути передбачено й інше місце розгляду справи про адміністративне правопорушення.

Розгляд справи обмежено у часі. У загальному порядку справа про адміністративне правопорушення розглядається в 15-денний строк з дня одержання органом (посадовою особою), правомочним розглядати справу, протоколу про адміністративне правопорушення й інших матеріалів справи (ст. 277 КУпАП). Однак справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 42², ч. 1 ст. 44, ст.ст. 44¹, 106¹, 106², 162, 172¹⁰ – 172²⁰, 173, 173¹, 173², 178, 185, ч. 1 ст. 185³, ст.ст. 185⁷, 185¹⁰, 188²², 203 – 206¹, розглядаються протягом доби, а ст.ст. 146, 160, 185¹, 212⁷ – 212²⁰ – у триденний строк, ст.ст. 46¹, 51, 166⁹, 176 і 188³⁴ – у п'ятиденний строк, ст.ст. 101 і 103 КУпАП – у семиденний строк.

Справи про адміністративні правопорушення, передбачені ч.ч. 1, 3 та 7 ст. 122 (в частині порушення правил зупинки, стоянки), ч.ч. 1, 2 та 8 ст. 152¹ КУпАП, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), розглядаються уповноваженою особою невідкладно після виявлення правопорушення та отримання відомостей про суб'єкта цього правопорушення.

Законами України може бути передбачено й інші строки розгляду справ про адміністративні правопорушення.

Строк розгляду адміністративних справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, зупиняється судом у разі якщо особа, щодо якої складено протокол про таке правопорушення, умисно ухиляється від явки до суду або з поважних причин не може туди з'явитися (хвороба, перебування у відрядженні чи на лікуванні, у відпустці тощо).

Визначаючи різні строки розгляду справ про адміністративні правопорушення, законодавець виходив передусім із необхідності забезпечення принципів невідворотності відповідальності та швидкості і економічності провадження в справах про адміністративну відповідальність, а також ступеня суспільної небезпеки правопорушень. Окрім цього взято до уваги можливість додаткового збору матеріалів для найбільш повного підтвердження протиправних дій (дослідження предметів, які стали знаряддям вчинення або

безпосереднім об'єктом правопорушення), речовин (наркотичних), проведення медичного огляду особи (яка зловживає наркотичними засобами або яка перебуває у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння, чи під впливом лікарських препаратів), тривалості періоду для доставлення правопорушників до органу Національної поліції, громадського пункту охорони порядку, приміщення сільської (селищної) ради тощо).

Так, протягом доби органами Національної поліції розглядаються справи за незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах (ч. 1 ст. 44 КУпАП), невжиття землекористувачами або землевласниками на закріплених за ними земельних ділянках заходів щодо знищення дикорослих конопель чи снотворного маку (ч. 2 ст. 106¹ КУпАП), розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді (ч.ч. 1, 2 ст. 178 КУпАП).

Протягом п'яти днів органами Національної поліції розглядаються справи за виготовлення, зберігання самогону та апаратів для його вироблення (ст. 176 КУпАП).

Розгляд справ про адміністративні правопорушення для органів (підрозділів) Національної поліції протягом трьох та семи днів КУпАП правопорушення – не визначається.

Розглянувши справу про адміністративне правопорушення, орган (посадова особа), що наділена правом здійснення юрисдикції, виносить постанову по справі. Ст. 284 КУпАП передбачає три *види постанов у справі про адміністративне правопорушення*:

- 1) про накладення адміністративного стягнення;
- 2) про застосування заходів впливу, передбачених ст. 24¹ КУпАП;
- 3) про закриття справи.

Суб'єкти адміністративної юрисдикції органів (підрозділів) Національної поліції мають право виносити тільки два види постанов – про накладення адміністративного стягнення або про закриття справи. Заходи впливу, передбачені ст. 24¹ КУпАП, до неповнолітніх, які вчинили адміністративне правопорушення у віці від 16 до 18 років (ст.ст. 13, 221 КУпАП) застосовуються винятково судом (суддею).

Наступною стадією провадження є *оскарження і перегляд постанов по справах про адміністративні правопорушення*. На відміну від інших стадій провадження в справах про адміністративні правопорушення стадія перегляду є факультативною, необов'язковою.

Перегляд постанови в справах про адміністративні правопорушення полягає у перевірці законності й обґрунтованості справи суб'єктом, наділеним правом скасовувати, змінювати чи залишати раніше прийняту постанову без змін. Слід звернути увагу, що лише невелика кількість справ розглядається в порядку контролю. Але вже сам факт законодавчого передбачення такої стадії має велике попереджувальне значення, дисциплінує тих, хто правомочний застосовувати адміністративні стягнення.

Усвідомлюючи, що постанова може бути переглянута, а суд чи вищий орган можуть перевірити законність її винесення, орган (посадова особа) більш відповідальніше ставиться до визначення винності громадянина, кваліфікації його дій, вибору заходів стягнення.

Постанова адміністративного органу (посадової особи) у справі про адміністративне правопорушення набирає законної сили після закінчення строку оскарження цієї постанови, за винятком постанов про застосування стягнення, передбаченого ст. 26 КУпАП, постанов по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксованого в автоматичному режимі, безпеки на автомобільному транспорті, зафіксованого за допомогою засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі в автоматичному режимі, постанов у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 132² КУпАП, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксованого в режимі фотозйомки (відеозапису), а також у випадках накладення штрафу, що стягується на місці вчинення адміністративного правопорушення.

Постанова по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксоване в автоматичному режимі, або про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), набирає законної сили після її вручення особі або отримання поштового повідомлення про вручення або про відмову в її отриманні, або повернення поштового відправлення з позначкою про невручення, або під час її виконання у випадках, передбачених ч. 1 ст. 300¹ КУпАП.

Постанова у справі про адміністративне правопорушення у сфері безпеки на автомобільному транспорті, зафіксоване за допомогою засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі в автоматичному режимі, та постанова у справі про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 132² КУпАП, набирає законної сили після її вручення особі або отримання поштового повідомлення про вручення, або про відмову в її отриманні, або повернення поштового відправлення з позначкою про невручення.

Постанова про позбавлення права керування транспортним засобом набирає чинності з наступного дня після закінчення строку на її оскарження, визначеного КУпАП, а у випадку такого оскарження – з дня набрання законної сили рішенням за результатами такого оскарження, яке винесено за наслідками розгляду справи по суті.

Скарга на постанову по справі про адміністративне правопорушення розглядається правомочними органами (посадовими особами) в десятиденний строк з дня її надходження, якщо інше не встановлено законами України (ст. 292 КУпАП).

При цьому орган (посадова особа) при розгляді скарги на постанову по справі про адміністративне правопорушення перевіряє законність і обґрунтованість винесеної постанови, і у відповідності до ст. 293 КУпАП приймає одне з наступних рішень:

1. Залишає постанову без зміни, а скаргу без задоволення.

2. Скасовує постанову і направляє справу на новий розгляд.
3. Скасовує постанову і закриває справу.
4. Змінює захід стягнення в межах, передбачених нормативним актом про відповідальність за адміністративне правопорушення, з тим, однак, щоб стягнення не було посилено.

Якщо буде встановлено, що постанову винесено органом (посадовою особою), неправомочним вирішувати цю справу, то така постанова скасовується і справа надсилається на розгляд компетентного органу (посадової особи).

Копія рішення по скарзі на постанову по справі про адміністративне правопорушення протягом трьох днів надсилається особі, щодо якої її винесено. В той же строк копія постанови надсилається потерпілому на його прохання.

Скасування постанови із закриттям справи про адміністративне правопорушення тягне за собою повернення стягнених грошових сум, оплатно вилучених і конфіскованих предметів, а також скасування інших обмежень, зв'язаних з цією постановою. У разі неможливості повернення предмета повертається його вартість.

Відшкодування шкоди, заподіяної громадянину незаконним накладенням адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту або виправних робіт, провадиться в порядку, встановленому законом.

Виконання постанов про накладення адміністративних стягнень суб'єктів адміністративної юрисдикції органів (підрозділів) Національної поліції – заключна стадія провадження у справах про адміністративні правопорушення, розглянутих поліцією. Вона має якість виконуваності, тобто обов'язковості здійснення дій, запропонованих органом (посадовою особою) адміністративної юрисдикції.

Вимоги постанови про накладення адміністративного стягнення мають обов'язковий характер як для того, кому вони адресуються, так і для офіційних органів і посадових осіб, на яких законом покладено обов'язок їх виконання, тому постанови мають характер індивідуального акта управління.

Сутність виконання постанов полягає у «практичній» реалізації адміністративного стягнення, призначеного правопорушнику.

Виконання постанови про накладення конкретних заходів адміністративного стягнення здійснюється у специфічних формах залежно від того, який захід адміністративного стягнення виконується. При цьому постанова про накладення адміністративного стягнення звертається до виконання органом (посадовою особою), який виніс постанову (ч. 4 ст. 299 КУпАП). Постанови органів (підрозділів) Національної поліції часто виконуються самими поліцейськими (штрафи на місці, попередження тощо.).

Крім того, працівники поліції виконують постанови про накладання адміністративного стягнення, винесені іншими органами (адміністративний арешт, трудове використання осіб, підданих адміністративному арешту).

Початковий етап практичної реалізації постанов про накладення адміністративних стягнень регулюється ст. 299 КУпАП, відповідно до якої постанова про накладення адміністративного стягнення підлягає виконанню з моменту її винесення.

При оскарженні постанови про накладення адміністративного стягнення постанову підлягає виконанню після залишення скарги без задоволення, за винятком постанов про накладення адміністративного стягнення у вигляді попередження, а також у випадках накладення штрафу, що стягується на місці вчинення адміністративного правопорушення.

Постанова про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу, крім постанов про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу за правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксовані в автоматичному режимі, безпеки на автомобільному транспорті, зафіксовані за допомогою засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі в автоматичному режимі, постанов у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 132² КУпАП, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), підлягає примусовому виконанню після закінчення строку, встановленого ч. 1 ст. 307 КУпАП (не пізніш як через п'ятнадцять днів).

Постанова про накладення адміністративного стягнення виконується уповноваженим на те органом у порядку, встановленому КУпАП та іншими законами України.

Орган поліції забезпечує виконання постанови про адміністративне стягнення у вигляді адміністративного арешту в порядку, встановленому законами України.

У разі винесення кількох постанов про накладення адміністративних стягнень щодо однієї особи кожна постанова виконується окремо.

Ст. 300¹ КУпАП передбачає виконання постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, або про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису).

Постанова про накладення адміністративного стягнення за порушення зупинки, стоянки та паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), вважається виконаною у разі сплати штрафу за повідомленням про притягнення до адміністративної відповідальності, залишеним уповноваженою посадовою особою на місці вчинення правопорушення на лобовому склі транспортного засобу, у тому числі шляхом сплати 50 відсотків розміру штрафу протягом десяти днів з дня вчинення відповідного правопорушення.

У разі оскарження постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу за правопорушення у сферах безпеки дорожнього руху та паркування транспортних засобів перебіг строків, визначених ст. 300¹ КУпАП, зупиняється до розгляду скарги.

Ст. 300² визначено порядок виконання постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу за правопорушення у сфері безпеки на автомобільному транспорті.

У разі сплати особами, зазначеними у ст. 14³ КУпАП, штрафу протягом 10 днів з дня набрання законної сили постановою про накладення

адміністративного стягнення за правопорушення у сфері безпеки на автомобільному транспорті така постанова вважається виконаною.

У разі несплати штрафу особами, зазначеними у ч. 1 ст. 300² КУпАП, постанова про накладення адміністративного стягнення за правопорушення у сфері безпеки на автомобільному транспорті підлягає примусовому виконанню протягом 30 днів з дня набрання нею законної сили.

У разі оскарження постанови про накладення адміністративного стягнення за правопорушення у сфері безпеки на автомобільному транспорті перебіг строків, визначених ст. 300² КУпАП, зупиняється до розгляду скарги.

Ст. 301 КУпАП передбачає відстрочку виконання постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу, (за винятком стягнення штрафу на місці вчинення правопорушення), виправних чи громадських робіт і адміністративного арешту. Відстрочка припиняє виконання даних постанов. Надати відстрочку до одного місяця має право орган (посадова особа), що виніс постанову, звернувши її до виконання.

Підставою для її надання є наявність обставин, що ускладнюють або унеможливають негайне виконання постанови (важка хвороба особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, складні сімейні обставини, нещасний випадок у сім'ї тощо), або ініціатива самого органу, що виніс постанову про адміністративне стягнення.

Зрозуміло, що суб'єкт адміністративної юрисдикції органів (підрозділів) Національної поліції має право лише відстрочити виконання постанови про накладення штрафу, а не скасувати її.

У ст. 303 КУпАП зазначено, що не підлягає виконанню постанова про накладення адміністративного стягнення, якщо вона не була звернена до виконання протягом трьох місяців з дня винесення (давність виконання постанови). У цей строк не включається час, на який виконання постанови припиняється у зв'язку з відстрочкою, пов'язаною з оскарженням прокурора чи особою, щодо якої її винесено, а також потерпілим.

Постанова про накладення адміністративного стягнення повинна бути звернена до виконання у тримісячний строк з дня її винесення. Пізніше починати виконавче провадження не можна, це було б порушенням законності. У разі якщо виконання постанови розпочато до закінчення строку давності, його можна продовжувати на необхідний строк, тому що законом не встановлено граничного терміну виконавчого провадження.

Перелік органів, які виконують постанови про накладення відповідних адміністративних стягнень наведено в таблиці (табл.1.1).

Таблиця 1.1. – Розподіл повноважень у виконанні постанов про накладення адміністративного стягнення		
ВИД АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ	ОРГАН (ПОСАДОВА ОСОБА), ЯКИЙ ВИКОНУЄ ПОСТАНОВУ	СТ. КУпАП
Попередження	Орган (посадова особа), який виніс постанову	ст. 306

Штраф	Державна виконавча служба	ст. 308
Оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення	Державна виконавча служба	ст. 311
Конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, та грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення	Державна виконавча служба	ст. 313
Позбавлення права керування транспортними засобами	поліція	ст. 317
Позбавлення права керування річковими, морськими, малими, спортивними суднами або водними мотоциклами	Керівник ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері морського (внутрішнього водного) транспорту, його заступники, керівник територіального органу ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері морського (внутрішнього водного) транспорту, його заступник, капітан морського порту, його заступник	ст. 317
Позбавлення права полювання	Органи мисливського господарства	ст. 317
Громадські роботи	ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань	ст. 321 ¹
Виправні роботи	ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань	ст. 322
Суспільно корисні роботи	ЦОВВ, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань	ст. 325 ¹
Адміністративний арешт	поліція	ст. 300 ст. 327
Арешт з утриманням на гауптвахті	Військова служба правопорядку у Збройних Силах України	ст. 327 ¹

Трудове використання осіб, адміністративному арешту	використання підданих	поліція Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад	ст. 300 ст. 327 ст. 328
---	-----------------------	---	-------------------------------

4. Нормативно-правове регулювання адміністративно-юрисдикційних повноважень поліції

Центральне місце в системі загальнообов'язкових правил, пов'язаних з забезпеченням адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції, посідають законодавчі акти, що приймаються Верховною Радою України, та мають вищу юридичну силу. При цьому усі вони умовно поділяються на дві групи: ті, що регламентують суспільні відносини у сфері публічної безпеки та порядку (громадського порядку та громадської безпеки) та ті, що регламентують діяльність поліції у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку.

Окрім законодавчих актів, Верховна Рада України з метою регулювання правовідносин у сфері публічної безпеки та порядку видає постанови. В таких постановах, як правило, формулюються завдання, що потребують першочергового вирішення, включаючи вимоги щодо зміцнення правопорядку.

Перелік загальнообов'язкових правил у сфері публічної безпеки та порядку, недодержання яких тягне застосування підрозділами поліції заходів адміністративного примусу, встановлюється також указами Президента України та постановах і розпорядженнях КМУ.

Переважає більшість правових норм, що регулює адміністративно-юрисдикційну діяльність поліції, міститься у відомчих нормативних актах МВС. Правову основу діяльності поліції в сфері публічної безпеки та порядку складають також міжнародні правові акти, ратифіковані в установленому порядку, а також двосторонні та багатосторонні договори.

Залежно від *юридичного змісту приписів* загальнообов'язкові правила в сфері забезпечення публічної безпеки та порядку, у тому числі й забезпечення безпеки дорожнього руху, можна поділити на чотири групи: зобов'язуючі, забороняючі, уповноважуючі та рекомендаційні. Така класифікація відображає основні способи їх регулюючого впливу на суспільні відносини. Зобов'язуючі правила містять владні вимоги до працівників транспортних підприємств або громадян вчинити певні дії, зазначені в них; забороняючі – вказують на неприпустимість певної поведінки під страхом застосування впливу (адміністративного, дисциплінарного тощо); уповноважуючі (дозвільні) – закріплюючи можливість виконавцям діяти у визначених межах, надають їм право вибору відповідного варіанту поведінки у дозволених рамках; рекомендаційні – містять конкретні поради виконавцям, як вчинити в певних обставинах.

Залежно від *юридичного характеру приписів* загальнообов'язкові правила в сфері забезпечення публічної безпеки та порядку, безпеки дорожнього руху можна поділити на дві підгрупи: матеріальні та процесуальні. Перші – визначають зміст обов'язків, прав і юридичних можливостей учасників дорожніх

відносин, а також встановлюють їх відповідальність; другі – передбачають процедуру практичної реалізації матеріальних норм.

Залежно від дії в часі загальнообов’язкові правила у сфері публічної безпеки та порядку, забезпечення безпеки дорожнього руху можуть бути такими, що обмежені строками дії, і такими, що необмежені жодними часовими рамками. Більшість правил діє постійно, тобто будь-яким строком не обмежено.

За дією в просторі можна виділити правила загальнодержавного та місцевого масштабу.

Залежно від кола осіб, на яких поширюється дія приписів загальнообов’язкових правил у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку, безпеки дорожнього руху, можна виділити такі групи: правила, що регулюють діяльність посадових осіб та інших працівників транспортних підприємств, а також працівників інших підприємств, діяльність яких пов’язана з дорожнім рухом; правила, що визначають обов’язки громадян – учасників дорожнього руху; правила, що закріплюють повноваження контрольно-наглядових органів щодо застосування заходів адміністративного впливу тощо.

Правовою основою адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції є Конституція України, Закон, Закон України «Про дорожній рух», КУпАП від 07.12.1984 р. № 8073-X, ККУ від 05.04.2001 р. № 2341-III, Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затверджена наказом МВС України від 06.11.2015 № 1376, Інструкція з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, затвердженою наказом МВС України від 07.11.2015 № 1395, Інструкцією з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі затвердженою наказом МВС України від 13.01.2020 № 13 тощо.

Відповідно до ст. 52³ Закону України «Про дорожній рух», **Національна поліція наділена низкою повноважень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху**, зокрема:

- участь у реалізації в межах своїх повноважень державної політики у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху;
- забезпечення безпеки дорожнього руху;
- організація в установленому порядку супроводження і забезпечення безпечного руху транспортних засобів спеціального та спеціалізованого призначення;
- погодження відповідно до вимог цього Закону, інших законодавчих актів проєктів на будівництво, реконструкцію і ремонт автомобільних доріг, залізничних переїздів, комплексів дорожнього сервісу та інших споруд у межах відведення автомобільних доріг або червоних ліній міських вулиць і доріг;
- погодження поданих у встановленому порядку пропозицій стосовно обладнання засобами організації дорожнього руху місць виконання дорожніх робіт, проєктів та схем організації дорожнього руху, маршрутів руху пасажирського транспорту, маршрутів організованого руху громадян і місць їх

збору, порядку проведення спортивних та інших масових заходів, які можуть створити перешкоди дорожньому руху;

- видача в установленому порядку у випадках, передбачених законом, дозволів на участь у дорожньому русі транспортних засобів, вагові або габаритні параметри яких перевищують нормативні;

- здійснення контролю за безпекою дорожнього руху під час надання послуг з перевезення пасажирів чи вантажів, у тому числі небезпечних, додержанням законодавства у зазначеній сфері, розробленням і видачею в установленому порядку документів щодо погодження маршрутів руху транспортних засобів під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів;

- інформування учасників дорожнього руху про фіксацію фактів правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі.

Поліція також здійснює контроль за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі, виконанням установлених КМУ правил паркування транспортних засобів у частині забезпечення безпеки дорожнього руху на майданчиках для паркування, а у випадках та порядку, визначених законом, тимчасово затримує і доставляє транспортний засіб, у тому числі з використанням спеціальних транспортних засобів (коли розміщення затриманого транспортного засобу суттєво перешкоджає дорожньому руху), на спеціальні майданчики чи стоянки для тимчасового зберігання, відповідно до закону тимчасово вилучає посвідчення водія.

Відтак у правовому регулюванні діяльності Національної поліції в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, як й у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку, основоположну роль відіграє Конституція України, Закон від 02.07.2015 р., Закон України «Про дорожній рух» від 30.06.1993 р., Правила дорожнього руху, затверджені Постановою КМУ від 10.10.2001 р. № 1306, Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X, Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III, Положення про Департамент патрульної поліції: затверджене наказом МВС від 06.11.2015 р. № 73, Інструкція з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, затверджена наказом МВС від 07.11.2015 р. № 1395, Інструкція з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі» затверджена наказом МВС України від 13.01.2020 р. № 13, Інструкція про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, затверджена наказом МВС/МОЗ № 1452/735, тощо.

5. Документування адміністративних правопорушень поліцейськими

Документування є важливою складовою забезпечення уповноваженими підрозділами доказування. Жовтан П. В. визначає документування як

передбачений законами та підзаконними актами комплекс дій, спрямованих на достовірне відбиття (закріплення, фіксацію) в матеріалах справи порядку й результатів як окремих заходів і рішень, так і всього ходу, і результатів справи, що охоплюють збирання, закріплення, систематизацію, перевірку і оцінку фактичних даних, необхідних для доказування у справі про адміністративне правопорушення, вирішенню інших завдань адміністративного провадження, а також використання цих даних уповноваженою особою у розгляді та вирішенні справи.

Як зазначає Парханов Г. Р., документування адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху є різновидом превентивної роботи, що посідає вагоме місце в діяльності органів НПУ. Необхідність постійного, систематичного контролю та здійснення превентивних (профілактичних) заходів мають за мету вплив на свідомість учасників дорожнього руху – не лише водіїв транспортних засобів, але й пішоходів. На думку науковця, реалізація покладених державою на НПУ завдань як суб'єкта провадження у справах про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху здійснюється через запровадження системи фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі, притягнення до адміністративної відповідальності порушника ПДР, проведення роз'яснювальної роботи та пропаганди безпеки дорожнього руху тощо.

Сидорець В. А., досліджуючи зміст компетенції органів (підрозділів) НПУ щодо вирішення справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, типові дії патрульних поліцейських під час виявлення та документування таких правопорушень, приходить до висновку, що документування у зазначених справах визначається компетенцією поліцейських виносити постанови у справах про адміністративні правопорушення або складати протоколи. Власну позицію автор обґрунтовує тим, що працівники підрозділів патрульної поліції, маючи спеціальне звання, є основним суб'єктом провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Їх повноваження переважно пов'язані із виявленням та документуванням справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі.

Згідно із ст. 251 КУпАП, доказами в справі про адміністративне правопорушення є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлюють наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність даної особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи.

Відповідно до ст. 254 КУпАП про вчинення адміністративного правопорушення складається протокол у повноваженими на те посадовою особою або представником громадської організації чи органу громадської самодіяльності.

КУпАП визначено коло суб'єктів, уповноважених складати протоколи про адміністративні правопорушення для подальшого розгляду та вирішення справ

адміністративними комісіями, виконавчими комітетами (виконавчими органами) сільських, селищних, міських рад, районними, районними у місті, міськими чи міськрайонними судами (суддями). У ст. 255 КУпАП зазначено, що протоколи про правопорушення мають право складати уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції).

Вимоги до оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, а саме, винесення постанов по справам про адміністративне правопорушення та складання протоколів про адміністративне правопорушення, встановлені:

- КУпАП;
- Інструкцією з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затвердженою наказом МВС України від 06.11.2015 № 1376;
- Інструкцією з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, затвердженою наказом МВС України від 07.11.2015 № 1395;
- Інструкцією з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі затвердженою наказом МВС України від 13.01.2020 № 13;

Документування адміністративних правопорушень поліцейськими не обмежується лише складанням протоколу про адміністративне правопорушення. Воно також передбачає відбирання пояснення в особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, пояснень у свідків та потерпілого. Під час документування адміністративних правопорушень поліцейськими можливе застосування заходів забезпечення провадження.

Документування є обов'язковою умовою сьогодення. Документ, що закріплює факти, свідчення або права на що-небудь, офіційно засвідчує особу, є засобом фіксації різними способами на спеціальному матеріалі інформації фактів, подій, явищ об'єктивної дійсності та розумової діяльності людини. Основними властивостями документа є доступність інформації, його змісту, наявність стійкої матеріальної (речової) форми, що забезпечує використання та зберігання документів, функціональне призначення у передачі просторово-часових даних соціальними каналами.

У термінології законодавства на офіційному сайті Верховної Ради України поняття документування закріплено через тлумачення двох словосполучень, а саме: документування діяльності з експлуатації інженерно-технічних засобів, що наведене у ч. 4 пункту 1.2. Розділу I Порядку експлуатації інженерно-технічних засобів систем фізичного захисту ядерних установок, об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, іншими джерелами іонізуючого випромінювання, затвердженому спільним наказом Міністерства палива та енергетики України, Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, МВС від 23 червня 2010 р. №252/492/267, («Загальні положення»), та документування інформації,

наведене у ч. 5 пункту 4 Розділу 1 Положення про систему управління безпекою руху на залізничному транспорті, затверджене наказом Міністерства інфраструктури України від 24 грудня 2020 р. №842, («Загальні положення»). Документування діяльності з експлуатації інженерно-технічних засобів – це ведення документообігу з використання, підтримання в належному стані та відновлення працездатності інженерно-технічних засобів фізичного захисту відповідно до вимог норм і правил з фізичного захисту та стандартів підприємства. Документування інформації – це збирання, зберігання та аналіз даних щодо стану безпеки руху на підприємстві з метою забезпечення безпеки руху.

Академічний словник української мови, окрім того, що не містить тлумачення віддієслівного іменника «документування», не наводить його й у словникових статтях в означеннях. Тобто «документування» не має лексикографічного закріплення в українській мові. Словникова стаття дієслова, за допомогою якого утворено іменник, визначає «документувати» як «обґрунтовувати документами».

У справах про адміністративне правопорушення обґрунтування наявності чи відсутності адміністративного правопорушення, винності особи в його вчиненні та інших обставин здійснюється за документами, які під час розгляду такої справи органом або уповноваженою на те посадовою особою, визнаються доказами. Згідно із ч. 1 ст.251 КУПАП («Докази») обставини, що мають значення для правильного вирішення справи, встановлюються за будь-якими фактичними даними, зафіксованими у:

- протоколі про адміністративне правопорушення,
- поясненнях особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків,
- висновку експерта,
- речових доказах,
- показаннях технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису,
- показаннях технічних приладів та технічних засобів, працюючих в автоматичному режимі або в режимі фотозйомки (відеозапису), які використовуються при нагляді за виконанням правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, безпеки на автомобільному транспорті та паркування транспортного засобу,
- протоколі про вилучення речей і документів,
- інших документах.

Відповідно до пункту 1 Розділу II Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах Національної поліції, затвердженої наказом МВС від 06.11.2015 №1376 («Документування адміністративних правопорушень»), документування адміністративних правопорушень передбачає складання протоколів про адміністративні правопорушення, протоколів про адміністративні затримання, протоколів про вилучення речей і документів, протоколів про огляд речей та особистий огляд, а також отримання пояснення від осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності,

потерпілих, свідків уповноваженими на те посадовими особами органів (підрозділів) НПУ. Водночас у п.15 Розділу II вказаного підзаконного акту («Документування адміністративних правопорушень») зазначається, що пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновки експерта, речові докази, протокол про вилучення речей і документів, рапорти посадових осіб, а також інші документи та матеріали, що містять інформацію про правопорушення, є додатками до протоколу про адміністративне правопорушення.

У Розділі I Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, затвердженої наказом МВС від 07.11.2015 №1395 («Загальні положення») закріплено, що документування адміністративних правопорушень забезпечується двома способами. Якщо виявлено правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, розгляд якого віднесено до компетенції НПУ, поліцейським виноситься постанова у справі про адміністративне правопорушення. У разі якщо виявлене правопорушення, вчинене особою віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, або таке, що його розгляд не віднесено до компетенції НПУ, поліцейським відповідно до ст.255 КУпАП складається протокол про адміністративне правопорушення. Письмові пояснення свідків правопорушення у разі їх наявності, акт огляду та тимчасового затримання транспортного засобу в разі здійснення його затримання, акт огляду на стан сп'яніння в разі проведення огляду на стан сп'яніння, інші документи та матеріали, які містять інформацію про правопорушення відповідно до п.1 Розділу II Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, затвердженої наказом МВС від 07.11.2015 №1395 («Оформлення протоколів про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху») є матеріалами, що долучаються до протоколу про адміністративне правопорушення. Акт обстеження ділянки вулично-шляхової мережі з відповідними замірами та схемою обов'язково долучається до постанови у справі про адміністративне правопорушення, передбачені частинами першою – третьою статті 140 КУпАП (коли протокол не складається).

Відповідно до пункту 2 Розділу II Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, затвердженої наказом МВС від 13.01.2020 №13 («Розгляд справ про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі»), результатом документування адміністративних правопорушень є створення інформаційних файлів та метаданих до них в ході автоматичної фіксації подій у системі фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі, а також інші відомості з реєстрів, баз (банків) даних останньої.

При складанні протоколу про адміністративне правопорушення, особливу увагу слід звернути на його зміст, вимоги до якого наведені у ст. 256 КУпАП,

оскільки недотримання вимог до змісту протоколу може стати підставою для направлення його на доопрацювання, або взагалі – справу може бути закрито.

Обов'язковими для зазначення, у протоколі про адміністративне правопорушення є місце, час і суть адміністративного правопорушення, що повинна точно відповідати ознакам складу адміністративного правопорушення, зазначеним у статті КУпАП, за якою складено протокол.

Розглянувши всі документи, з'ясувавши всі необхідні обставини, орган (посадова особа) робить певний висновок щодо справи, який оформлюється постановою у справі.

Загальні вимоги до змісту постанови по справі про адміністративне правопорушення зазначені у ст. 283 КУпАП.

Постанова має містити:

найменування органу (прізвище, ім'я та по батькові, посада посадової особи), який виніс постанову;

дату розгляду справи;

відомості про особу, стосовно якої розглядається справа (прізвище, ім'я та по батькові (за наявності), дата народження, місце проживання чи перебування;

опис обставин, установлених під час розгляду справи;

зазначення нормативного акту, що передбачає відповідальність за таке адміністративне правопорушення;

прийняте у справі рішення.

Постанова по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, крім даних, визначених вище, повинна містити відомості про:

дату, час і місце вчинення адміністративного правопорушення;

транспортний засіб, який зафіксовано в момент вчинення правопорушення (марка, модель, номерний знак);

технічний засіб, яким здійснено фото або відеозапис;

розмір штрафу та порядок його сплати;

правові наслідки невиконання адміністративного стягнення та порядок його оскарження;

відривну квитанцію із зазначенням реквізитів та можливих способів оплати адміністративного стягнення у вигляді штрафу.

Складання протоколів про адміністративні правопорушення, протоколів про адміністративні затримання, протоколів про вилучення речей і документів, протоколів про огляд речей та особистий огляд, а також отримання пояснення від осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків здійснюють уповноважені на те посадові особи органів поліції.

Протоколи про адміністративні правопорушення не складаються у випадках, передбачених ст. 258 КУпАП.

Якщо під час винесення постанови по справі про адміністративне правопорушення особа осперить допущене порушення й адміністративне стягнення, що на неї накладається, уповноважена посадова особа органу поліції зобов'язана скласти протокол про адміністративне правопорушення відповідно до ст. 256 КУпАП, крім випадків притягнення особи до адміністративної

відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 185³ КУпАП.

У разі вчинення адміністративного правопорушення особами, які досягли віку, з якого настає адміністративна відповідальність, уповноважені на те посадові особи органів поліції складають протокол про адміністративне правопорушення.

При малозначності вчиненого адміністративного правопорушення орган (посадова особа) поліції, уповноважений(а) розглядати справу, може звільнити порушника від адміністративної відповідальності і обмежитися усним зауваженням.

Процесуальні документи забезпечують виконання важливих завдань в провадженні у справах про адміністративні правопорушення (ст. 245 КУпАП):

- 1) своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи;
- 2) вирішення її в точній відповідності з законом;
- 3) забезпечення виконання винесеної постанови;
- 4) виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень;
- 5) запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі додержання законів;
- 6) зміцнення законності.

В залежності від змісту та процесуальної функції, усі документи, які складаються в провадженні у справах про адміністративні правопорушення, класифікуються за такими видами:

I. – документи, що фіксують фактичні обставини у справах про адміністративні правопорушення:

1. Заяви громадян про вчинення адміністративного правопорушення.
2. Пояснення особи, що притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків з приводу вчиненого адміністративного правопорушення, які відповідно до ст. 251 КУпАП, є доказами в справі про адміністративні правопорушення.
3. Протокол про адміністративне правопорушення (ст. 254 КУпАП).

II. – документи, які забезпечують провадження у справах про адміністративні правопорушення:

1. Протокол про адміністративне затримання (ст. 261 КУпАП).
2. Протокол особистого огляду та огляду речей і документів (ст. 264 КУпАП).
3. Протокол вилучення речей і документів (ст.ст. 265 – 265³ КУпАП).
4. Рапорт про доставлення особи до органу поліції (ст. 259 КУпАП).
5. Повістки (ст.ст. 277², 278 КУпАП).
6. Рапорт про здійснення приводу (ст. 268 КУпАП).

III. – документи, які є формою рішення суб'єктів адміністративно-процесуальної діяльності у справах про адміністративні правопорушення :

1. Постанова по справі про адміністративне правопорушення (ст.ст. 283, 285 КУпАП):

1.1.постанова про накладення адміністративного стягнення (ст.284 КУпАП);

1.2. постанови про застосування заходів впливу (ст.241 КУпАП);

1.3. постанова про закриття справи (ст.ст.38, 247, 284 КУпАП);

2. Постанова (рішення) про звільнення від адміністративної відповідальності з передачею матеріалів на розгляд громадської організації або трудового колективу (ст. 21 КУпАП);

3. Постанова про призначення експертизи (ст.ст. 251, 273 КУпАП);

4. Протокол засідання колегіального органу по справі про адміністративне правопорушення (ст. 281 КУпАП);

5. Рішення по справі про адміністративне правопорушення виконавчого органу сільської, селищної та міської ради (ст. 283 КУпАП);

6. Висновок експерта (ст. 273 КУпАП);

7. Пропозиція про вжиття заходів щодо усунення цих причин та умов що сприяли адміністративному правопорушенню (ст. 282 КУпАП);

8. Скарги та клопотання учасників процесу (ст. 289 КУпАП).

IV. – документи, які є формами рішень суб'єктів адміністративно-процесуальної діяльності за результатами оскарження постанов по справі про адміністративне правопорушення (ст.ст. 288, 294 КУпАП).

Для того, щоб процесуальні документи виконали свої функції в провадженні у справах про адміністративні правопорушення, вони *мають складатися у відповідності до наступних вимог:*

1) відповідати нормам адміністративно-процесуального законодавства;

2) оформлятися уповноваженими працівниками поліцейських підрозділів;

3) відповідати нормативно встановленій процесуальній формі;

4) зміст документа має бути простим, зрозумілим, складеним у чіткій логічній послідовності;

5) рішення мають ґрунтуватись на сукупності встановлених фактів та достатніх доказів, з урахуванням мотивів вчиненого правопорушення.

Дотримання перерахованих вимог виключає можливість прийняття некваліфікованого процесуального рішення у справі, уникнення правопорушника від адміністративної відповідальності, та його подальшого оскарження.

Оформлення адміністративно-процесуальних документів здійснюється поліцейськими на підставі:

- Кодексу України про адміністративні правопорушення (розділ IV);

- Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах (підрозділах) Національної поліції (наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376);

- Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі (наказ МВС України від 07.11.2015 № 1395);

- Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі (наказ МВС України від 13.01.2020. № 13).

Загальні положення складання та особливості заповнення протоколу про адміністративне правопорушення, пояснення особи, яка притягується до адміністративної відповідальності, пояснення свідків та потерпілого розглянемо у наступному параграфі.

Під час документування адміністративного правопорушення *поліцейським застосовуються поліцейські заходи, доставлення, а також заходи забезпечення провадження.*

Ст. 37 Закону уповноважує поліцейського затримувати особу на підставах, у порядку та на строки, визначені Конституцією України, Кримінальним процесуальним кодексом України та КУпАП, а також іншими законами України.

Порядок оформлення протоколів про адміністративне затримання, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів визначений КУпАП. Зокрема, порядок, строки та процесуальне оформлення адміністративного затримання регламентується главою 20 КУпАП «Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративне правопорушення». Законодавець чітко зазначає *підстави для застосування адміністративного затримання*, проведення особистого огляду, огляду речей і вилучення речей та документів:

- для припинення адміністративних правопорушень, коли було вичерпано інші заходи впливу;
- встановлення особи;
- забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов у справах про адміністративні правопорушення.

У разі застосування адміністративного затримання особи поліцейським складається *протокол про адміністративне затримання*, в якому робляться відмітки про проведення особистого огляду, огляду речей і вилучення речей та документів, який додається до протоколу про адміністративне правопорушення проведення і надсилаються разом з матеріалами адміністративної справи для розгляду органу, уповноваженому приймати рішення у справі.

Загальний алгоритм дій поліцейського по документуванню адміністративного правопорушення є таким:

1. Вимагати припинення протиправних дій. У разі малозначності правопорушення та належної поведінки правопорушника, попередити про відповідальність та наслідки.
2. Кваліфікувати протиправну поведінку: встановити, чи є в діях склад адміністративного правопорушення відповідно до конкретної норми КУпАП (частиною статті).
3. З допомогою ст.ст. 218-222 КУпАП встановити орган, уповноважений розглядати справу, а також ст. 277 КУпАП встановити строк розгляду, на підставі чого повідомити правопорушника про місце та час розгляду справи.
4. У разі наявності компетенції розглядати справу та накладати стягнення від імені Національної поліції (ст. 222 КУпАП), винести постанову у справі про адміністративне правопорушення.
5. Оголосити права особи, що притягується до адміністративної відповідальності (ст. 55, 56, 59, 63 Конституції України, статтю 268 КУпАП).

6. У разі оспорування правопорушником факту вчинення протиправного діяння та стягнення, скласти протокол про адміністративне правопорушення. За допомогою ст. 255 КУпАП з'ясувати, чи поліцейський уповноважений складати протокол про виявлене правопорушення.

7. У разі неможливості скласти протокол на місці вчинення правопорушення, в найкоротший термін доставити особу до поліції, штабу громадського формування, громадського пункту охорони порядку для складання протоколу, про обставини доставлення доповісти рапортом керівнику поліцейського підрозділу.

8. За наявності визначених законом підстав, затримати особу на термін до 3-х годин або діб (ст. 263 КУпАП), встановити особу правопорушника, перед помещенням для тримання у службовому приміщенні відділу (офісу) поліції, куди доставлено особу, провести особистий огляд, огляд речей, їх вилучення, про що скласти протокол про адміністративне затримання.

9. Протягом доби направити супровідним листом матеріали справи про адміністративне правопорушення органу (посадовій особі) для розгляду.

6. Протокол про адміністративне правопорушення, його зміст. Пояснення особи

Протокол про адміністративне правопорушення складається на спеціальному бланку, що виготовлений друкарським способом, на якому проставлено відповідні серія і номер. Бланк протоколів затверджено відповідними Інструкціями з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах (підрозділах) Національної поліції (див. накази МВС України від 06.11.2015 № 1376; від 07.11.2015 № 1395). Усі реквізити протоколу заповнюються чорнилом (пастою) чорного або синього кольору, розбірливим почерком, державною мовою.

Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності; при наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами.

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це.

Увага! Не допускається закреслення чи виправлення відомостей, що заносяться до протоколу, а також залишення незаповненими графи протоколу; внесення додаткових записів після того, як протокол підписано особою, стосовно якої його складено.

Протокол складається у двох примірниках, один з яких під підпис вручається особі, яка притягується до адміністративної відповідальності.

У разі якщо правопорушення вчинено кількома особами, протокол про адміністративне правопорушення складається стосовно кожної особи окремо.

У разі вчинення адміністративного правопорушення неповнолітньою особою віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років протокол про адміністративне правопорушення складається стосовно одного з батьків

неповнолітньої особи або особи, яка їх замінює, відповідно до ч. 3 ст. 184 КУпАП.

У разі вчинення неповнолітньою особою віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років адміністративних правопорушень, передбачених ст.ст. 44, 51, 121 - 127, ч. 1, 2 і 3 ст. 130, ст. 139, ч. 2 ст. 156, ст.ст. 173, 174, 185, 190 - 195 КУпАП, протокол про адміністративне правопорушення складається стосовно цієї особи.

У разі якщо особа, стосовно якої складається протокол про адміністративне правопорушення, не володіє українською мовою, протокол про адміністративне правопорушення складається за участю перекладача.

Зміст протоколу про адміністративне правопорушення визначений ст. 256 КУпАП. При складанні протоколу про адміністративне правопорушення в ньому зазначаються, зокрема:

- графах **«дата і місце його складення»** зазначаються число, місяць, рік, населений пункт, географічна точка, тобто дата та населений пункт, в якому перебувають правопорушник та уповноважений поліцейський на момент складання протоколу (напр., *1 березня 2020 р. м. Львів*);

- **«посада, спеціальне звання, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка склала протокол»** (пишуться повністю – *Я, дільничний офіцер поліції (інспектор патрульної поліції) Сихівського відділу поліції м. Львова лейтенант поліції Назаренко Ігор Леонідович*);

- **«прізвище, ім'я та по батькові особи, яка притягується до адміністративної відповідальності»** зазначаються повністю, без скорочення (*КОСАРЕНКО ІВАН ПЕТРОВИЧ*);

- **«дата і місце народження»** (*15 липня 1985 р.н.; м. Львів*);

- **«місце проживання; місце реєстрації»** (вказуються адреси: *м. Львів, вул. 6-та Замарстинівська, буд. 71, кв. 15*). У разі, якщо адреси співпадають, в графі зазначається *«проживає за місцем реєстрації»*;

- **«номер телефону»** (контактний (мобільний або міський абонентський номер : *«067347-03 02»* або *«надати відмовився»*);

- **«місце роботи, навчання (посада)»**: найменування підприємства, установи, організації, де працює (її посада) або закладу, де навчається особа (*майстер шоколадної фабрики «Ласунка» м. Львів*); або вказується, що *тимчасово не працює та перебуває/не перебуває на обліку в центрі зайнятості*.

- **«особу встановлено»**: назва документу, що посвідчує особу (серія, номер паспорта, дата видачі й назва органу, що його видав, або серія, номер іншого документа, що посвідчує особу, яка вчинила правопорушення (службове чи пенсійне посвідчення, студентський квиток), дата видачі й найменування підприємства, установи, організації, що його видали);

- **«чи притягувався(лася) до адміністративної відповідальності»** (вказуються відомості щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності впродовж року): *накладено штраф за ч. 1 ст. 178 КУпАП протокол Сихівського відділу поліції ГУНП у Львівській обл. 08.03.2019 р. АПН № 15789; або «не притягувався».*

Увага! Відомості про притягнення особи до відповідальності посадова особа, яка складає протокол отримує за допомогою інтегрованої інформаційно-пошукової системи (далі – ІПС), що входять до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України (наказ МВС від 13 березня 2023 р. № 180 «Про затвердження Інструкції з формування та ведення інформаційної підсистеми «Адміністративна практика» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України»). Відомості про виявлене адміністративне правопорушення вносяться до електронної картки про адміністративне правопорушення (далі – картка форми ЕАПР) на підставі протоколів (постанов), складених (винесених) уповноваженими на те посадовими особами Національної поліції. Картка форми ЕАПР заповнюється уповноваженим працівником органу Національної поліції, який є авторизованим користувачем та має доступ до ІПС для введення і коригування даних. Працівники поліції мають обмежений доступ до бази даних ІПС, який дозволяє оперативно встановити достовірність персональних даних про особу правопорушника, які були названі ним у разі відсутності паспортного чи іншого документу, що посвідчує особу;

– **«склад адміністративного правопорушення (дата, час, місце вчинення і суть учиненого адміністративного правопорушення)»:** 1 березня 2020 р. о 17 год. по вул. Городоцькій м. Львова гр. Косаренко І.П. в стані алкогольного сп'яніння, чіплявся до перехожих, обзивав їх нецензурною лайкою, розбив вітрину магазину... .

Увага! Суть адміністративного правопорушення повинна точно відповідати ознакам складу адміністративного правопорушення, зазначеним у статті КУпАП, за якою складено протокол. Таким чином, гр. Косаренко І.П. порушив громадський порядок, при цьому об'єктивна сторона проступку вказує на діяння, що охоплюються складом ст. 173 КУпАП «Дрібне хуліганство». На підставі цього ми кваліфікуємо *протиправні дії «чим вчинив(ла) правопорушення, передбачене частиною (--) ст. 173 КУпАП»;*

Для більш точного розуміння та викладу у протоколі та постанові про адміністративне правопорушення суті адміністративного правопорушення, пропонується при складанні протоколу та винесенні постанови **користуватися типовими фабулами адміністративних правопорушень:**

Фабула ч.1 ст.154

11.03.2023 о 17.00 громадянин Філіпов К.М. порушив правила тримання собак, а саме вигулював свою собаку у громадському місці без намордника та повідка.

Фабула ч.1 ст.160

15.01.2023 о 14.00 громадянин Приймак І.К. здійснював торгівлю з рук продуктами харчування у невстановленому для цього місці, а саме по вул. Вадима Гетьмана ум. Києві, поблизу ринку «Світанок», де торгівля заборонена.

Фабула до ст.173

21.01.2023 о 11.00 громадянин Іванов І.К., знаходячись в громадському місці, а саме на зупинці громадського транспорту по вул. Гагаріна в м. Ужгороді,

виражався нецензурною лайкою та образливо чіплявся до громадянки Кичук С.І., чим порушив громадський порядок і спокій громадян.

Фабула за ч.1 ст.173²

24.01.2023 о 14.00 громадянин Козак В.М., знаходячись за місцем свого проживання за адресою: м. Київ, вул. Василенка, буд. 4, кв. 34, – вчинив домашнє насильство психологічного характеру, а саме словесно ображав свою дружину Козак М.А., внаслідок чого могла бути завдана шкода психічному здоров'ю Козак М.А.

Фабула за ч.1 ст. 175¹

27.02.2023 о 15.00 громадянин Максимчук А.А., знаходячись в громадському місці в парку ім. Шевченка в м. Києві, кутив тютюнові вироби, а саме сигарети «Прима-срібна», в місці де це заборонено законом.

Фабула за ч.1 ст.178

01.03.2023 о 10.00 громадянин Ляшко Н.Є., знаходячись в громадському місці, а саме по вул. Лепсе у м. Києві, розпивав пиво «Живе світле» ємкістю 0,6 л., у місці де це заборонено.

Фабула за ч.1 ст.181¹

04.01.2023 о 18.00 по вул. Святошинській ум. Києві громадянка Петрова С.Ж. надавала сексуальні послуги в автомобілі громадянину Потьомкіну К.Л.

Фабула за ст.185

16.02.2023 о 19.00 громадянин Прут Л.Д., знаходячись в громадському місці, а саме по вул. Весела у м. Вінниці, не виконав законне розпорядження працівника поліції, який знаходився на службі про припинення куріння в громадському в забороненому для цього Законом місці.

- **«свідки», «потерпілий»** (якщо вони є) : прізвища імена, по батькові зазначаються повністю, вказується місце їх проживання;

Потерпілим стаття 269 КУпАП визначає особу, якій адміністративним правопорушенням заподіяно моральну, фізичну або майнову шкоду. Під час складання протоколу потерпілого може бути опитано як свідка.

Як *свідок*, відповідно до статті 272 КУпАП, у справі про адміністративне правопорушення може бути викликана кожна особа, про яку є дані, що їй відомі які-небудь обставини, що підлягають установленню по даній справі.

- **«правопорушенням заподіяно матеріальну шкоду»** : у разі заподіяння матеріальної шкоди в результаті вчинення адміністративного правопорушення, в протоколі зазначається : *прізвище, ім'я та по батькові потерпілого, місце його проживання або найменування підприємства, установи, організації, їх місцезнаходження і розмір заподіяної внаслідок адміністративного правопорушення матеріальної шкоди.*

При складанні протоколу про адміністративне правопорушення особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права, передбачені ст.ст. 55, 56, 59, 63 Конституції України, ст. 268 КУпАП.

Ст. 55 Конституції України визначає, що: «Права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань».

Ст. 56 Конституції України передбачає, що: «Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень».

Також, ст. 59 Конституції України передбачає, що: «Кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура».

Ст. 63 Конституції України встановлює, що: «Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом».

Ст.268 КУпАП визначаються права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, зокрема, знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржити постанову по справі.

Поліцейський ознайомлює особу з місцем та часом розгляду справи про адміністративне, про що робиться відмітка та ставиться підпис особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. граfi «**проведено особистий огляд та огляд речей, передбачений ст. 264 КУпАП, що були у гр-на(ки), та згідно зі ст. 265 КУпАП виявлені речі вилучено для тимчасового зберігання**» заповнюються у разі застосування запобіжних заходів. З метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу, встановлення особи, складення протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості складання його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов у справах про адміністративні правопорушення **допускаються адміністративне**

затримання особи, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів. Про особистий огляд, огляд речей складається протокол або про це робиться відповідний запис у протоколі про адміністративне правопорушення або в протоколі про адміністративне затримання.

До протоколу додаються документи:

1) заяви та клопотання. Відповідно до ст. 268 КУпАП особа може надавати заяви та клопотання, які є формами звернення громадян до органів влади та розглядаються в порядку Закону України «Про звернення громадян».

В заяві громадяни звертаються із проханням про сприяння в реалізації закріплених Конституцією та чинним законодавством їх прав та інтересів, або повідомляють про порушення чинного законодавства чи недоліки в діяльності посадових осіб, а також висловлюють думки щодо поліпшення їх діяльності.

Клопотання – це письмове звернення з проханням про визнання або реалізацію прав чи свобод тощо. До протоколу в адміністративному провадженні можуть додаватися клопотання про перенесення розгляду справи за місцем проживання або реєстрації транспортного засобу; клопотання про перенесення дати розгляду справи; клопотання про забезпечення права на захист та інші;

2) пояснення особи, яка притягується до адміністративної відповідальності є важливою частиною протоколу. Правопорушнику пропонується за його підписом в протоколі надати письмове пояснення по суті вчиненого адміністративного правопорушення, тобто відповісти на питання:

- яка мета, мотив, що стало причиною вчинення проступку, чи усвідомлює правопорушник їх протиправність та наслідки. Це важливо для оцінки ситуації поліцейським та прийняття рішення про застосування заходів забезпечення провадження з метою припинення та недопущення в подальшому протиправних дій.

Пояснення може додаватися до протоколу окремо, про що робиться запис в графі **«До протоколу додається: пояснення гр. Косаренко І.П.»**.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має також право подати **пояснення і зауваження щодо змісту протоколу**, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви своєї відмови від його підписання.

Увага! Особа, яка притягується до адміністративної відповідальності, згідно зі ст. 63 Конституції України не несе відповідальності за відмову давати пояснення щодо себе, членів своєї сім'ї чи близьких родичів;

3) пояснення свідків та потерпілого складається або працівниками поліції зі слів осіб, в яких відбирається пояснення, або заповнюється власноруч за допомогою навідних питань, які задаються посадовою особою.

Пояснення може відбиратися на місці вчинення правопорушення, в поліції, а також за місцем проживання свідків та потерпілого у разі, якщо про адміністративне правопорушення надійшла заява та відбувається провадження по її розгляду.

Офіційно затвердженого бланку пояснення не існує. Тому для зручності у змісті пояснення умовно відокремимо 4 частини:

- **загальну частину інформативного змісту**, в якій зазначається:
 - дата і місце відібрання пояснення;

- посада, звання, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка відбирає пояснення;
- відомості про особу, в якій відбирається пояснення (прізвище, ім'я та по батькові зазначаються повністю; дата і місце народження; місце проживання; місце реєстрації; контактний номер телефону; місце роботи (найменування підприємства, установи, організації, де працює (її посада) або закладу, де навчається особа);

- **частину, в якій особа засвідчує**, що «Зі змістом ст. 63 Конституції України (особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом) ознайомлений: _____ (підпис)». **Також частину, в якій особа засвідчує**, що «Я, (прізвище, ініціали особи, від якої отримується пояснення), даю свою згоду на обробку та використання в службових документах органу (підрозділу) поліції моїх персональних даних у порядку, передбаченому Законом України «Про захист персональних даних»: _____ (підпис)».

- **основну частину**, в якій після слів «По суті поставлених запитань можу пояснити наступне : ...» опитуваний (-на) від першої особи викладає зміст відповідей на наступні питання: де знаходилась особа під час вчинення правопорушення; чи могла бути свідком події або потерпілим; чи знайома з особою правопорушника, протягом якого часу, в яких відносинах перебуває (якщо сусід, то вказується з якого часу проживає по сусідству); що відомо про спосіб життя, громадську поведінку правопорушника; що відомо (бачила, чула) про подію; якою була поведінка правопорушника; чи було заподіяно яку шкоду якій особі.

- **заключну частину**, в якій засвідчується повнота та достовірність наданої в поясненні інформації «Мною прочитано, з моїх слів записано вірно, доповнень та зауважень немає _____ (підпис особи, яка отримує пояснення)».

Якщо особа складає пояснення власноруч, то під інформацією, викладеною в основній частині, зазначається: «пояснення складено мною власноруч», що засвідчується підписом особи.

7. Особливості складання протоколу про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією

Поміж основних повноважень поліції в частині запобігання правопорушенням, пов'язаним із корупцією, є здійснення превентивної та профілактичної діяльності, виявлення причин та умов, що сприяють їх вчиненню, своєчасне реагування на заяви та повідомлення про адміністративні правопорушення, здійснення провадження у таких справах. За уповноваженими підрозділами органів Національної поліції закріплено право складати протоколи про адміністративні правопорушення, передбачені ст.ст. 172⁴ – 172⁹ (за винятком правопорушень, вчинених службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище), 172⁹⁻¹, 172⁹⁻² КУпАП, та формувати інформаційну базу зареєстрованих адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, а також осіб, які їх учинили, та результатів розгляду цих правопорушень .

Правоохоронні функції держави у сфері запобігання корупції у практичній діяльності поліцейських реалізується через моніторинг декларацій суб'єктів, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Згода на обробку персональних даних суб'єктом декларування надається Національному агентству з питань запобігання корупції (далі – НАЗК), що є володільцем Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави. В межах інформаційно-аналітичної діяльності поліція наділена правом користуватися базами (банками) органів державної влади, однак використання термінів у порядку, що визначає процедуру формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, не враховує елементів терміносистеми Закону України «Про захист персональних даних». Мова йде тут про те, що застосування у рішенні НАЗК від 10.06.2016 «Про функціонування Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» терміну **«розпорядник персональних даних»** щодо органів Національної поліції не передбачене. У такому випадку вони набувають статусу третьої особи, що передбачає можливість моніторингу відомостей у деклараціях лише у відкритому доступі. Серія та номери паспорта громадянина України, місце проживання, дата народження фізичних осіб, щодо яких зазначається інформація в декларації, та які необхідні для складання протоколу про адміністративне правопорушення уповноваженій особі органів Національної поліції недоступні через обмежений характер. Так само, як і місце знаходження об'єктів, які наводяться в декларації, у разі збирання доказів.

Відсутність нормативного врегулювання взаємодії між НАЗК та уповноваженими підрозділами Національної поліції обмежує виконання останніми завдань із запобігання правопорушенням, пов'язаним із корупцією, в частині, що стосується інформації з обмеженим доступом.

GDPR (Article 2 – Material scope) визначає, що опрацювання персональних даних повністю чи частково із застосуванням автоматизованих засобів та неавтоматизованих засобів, які формують частину картотеки або призначені для внесення до картотеки, не поширюється на діяльність компетентних органів, спрямовану на запобігання, розслідування, виявлення або переслідування за вчинення кримінальних злочинів або виконання кримінальних покарань, у тому числі, для захисту від загроз громадській безпеці або запобігання таким загрозам. Попри те, що GDPR вказує на винятковість цілей запобігання адміністративним правопорушенням, має місце прецедент неузгодженості національної норми з міжнародним стандартом, що відкидає вимогу надання згоди суб'єктом на обробку персональних даних у випадку вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного із корупцією та передбаченого вищезазначеними нормами КУпАП, а також подальшого внесення інформації до бази.

Діяльність органів Національної поліції із запобігання правопорушенням, пов'язаним із корупцією, ускладнюється власне процедурою отримання такої згоди в особи і ставить поліцейського перед дилемою подання для розгляду у суді неналежного доказу.

У протоколі про адміністративне правопорушення, пов'язаного з корупцією, відповідно до зазначається:

- дата і місце його складення,
- посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол;
- відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності (у разі її виявлення);
- місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення;
- нормативний акт, який передбачає відповідальність за дане правопорушення;
- прізвища, ім'я, по батькові особи, адреси свідків і потерпілих, якщо вони є;
- пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності;
- інші відомості, необхідні для вирішення справи.

Суть (фабула) адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, викладається з посиланням на норми Закону України «Про запобігання корупції», що порушила особа, яка притягається до відповідальності. Наприклад.

Фабула до ч.1 ст. 172⁶ КУпАП

Солдатенко О.І., обіймаючи посаду директора держаного підприємства, будучи посадовою особою юридичної особи публічного права та, згідно підпункту «а» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII (далі – Закон № 1700-VII), суб'єктом відповідальності, на якого поширюється дія Закону № 1700-VII, у порушення ч. 1 ст. 45 Закону № 1700-VII несвоечасно, без поважних причин, тобто після встановленого періоду (щорічно до 1 квітня), а саме: 02.06.2020 о 11:24 подав на офіційний веб - сайт Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – Національне агентство) щорічну декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування за 2019 рік, чим вчинив адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, відповідальність за яке передбачено частиною 1 статті 172⁶ КУпАП.

Фабула до ч.1 ст. 172⁶ КУпАП

Москаленко Т.І. у період часу з 5 грудня 2019 року по 15 квітня 2020 року обіймаючи посаду державної служби, а саме: спеціаліста відділу спортивно-масових заходів Міністерства молоді і спорту України, будучи згідно підпункту «в» п. 1 ч.1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII (далі – Закону № 1700-VII), суб'єктом відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, в порушення вимог ч. 1 та абзацу 2 ч. 2 ст. 45 Закону № 1700-VII, після припинення виконання функцій держави або місцевого самоврядування, несвоечасно, без поважних причин, тобто після встановленого періоду (щорічно до 1 квітня), подав (лише 18.05.2021 о 11:42) декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий 2020 рік (після звільнення), чим вчинив адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, відповідальність за яке передбачена частиною 1 статті 172⁶ КУпАП.

Фабула до ч. 4 ст. 172⁶ КУпАП

Боярчук Н.Г., обіймаючи посаду державної служби, а саме: головного спеціаліста відділу роботи з персоналом Департаменту кадрового забезпечення Міністерства освіти і науки України, будучи згідно підпункту «в» пункту 1 частини 1 статті 3 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII (далі – Закону № 1700-VII), суб'єктом відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, у порушення вимог п. 7 ч. 1 ст. 46 Закону № 1700-VII, 22.06.2020 о 16:24 подала завідомо недостовірні відомості у щорічній декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування за 2019 рік, а саме в розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» вказаної декларації, не зазначила жодної інформації про отриманий нею дохід за 2019 рік, однак згідно листа державного секретаря Міністерства освіти і науки України Тягнишкіра К.М. від 16.08.2020 № 2121-14/50599-03 та довідки члена комісії з реорганізації Міністерства освіти і науки України Вознюка В.К, Лимар А.В. за 2019 рік було нараховано 370 342,55 гривень заробітної плати, тобто відомості про отриманий дохід, відрізняються від достовірних на суму 370 342,55 гривень, що становить 163 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, встановлених на 1 січня 2019 року, чим вчинила адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, відповідальність за яке передбачена ч. 4 ст. 172⁶ КУпАП.

Фабула до ч. 1 ст. 172⁷ КУпАП

Малишко А.В., займаючи посаду заступника директора з матеріально-технічного забезпечення Державної служби «Укртрансбезпека» та тимчасово виконуючи з 2 по 3 січня 2020 року обов'язки директора Державної служби «Укртрансбезпека», будучи посадовою особою юридичної особи публічного права та згідно підпункту «а» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII (далі – Закон № 1700-VII) і суб'єктом відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, у порушення п. 2 ч. 1 ст. 28 Закону № 1700-VII, не повідомила у встановлених законом випадках та порядку про наявність реального конфлікту інтересів при виданні наказу від 02 січня 2020 року № 1-к-о «Про виплату премії за основні результати господарської діяльності у грудні 2019» працівникам підприємства, зокрема, собі особисто, як заступнику директора з матеріально-технічного забезпечення, чим вчинила адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, відповідальність за яке передбачена ч. 1 ст. 172⁷ КУпАП.

Фабула до ч. 2 ст. 172⁷ КУпАП

Малишко А.В., займаючи посаду заступника директора з матеріально-технічного забезпечення Державної служби «Укртрансбезпека» та тимчасово виконуючи з 2 по 3 січня 2020 року обов'язки директора Державної служби «Укртрансбезпека» будучи посадовою особою юридичної особи публічного права та згідно підпункту «а» п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII (далі – Закон № 1700-VII) і суб'єктом відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, у порушення п. п. 2, 3 ч. 1 ст. 28 Закону № 1700-VII, вчинила дії в умовах реального конфлікту інтересів (при підписанні Наказу від 02 січня 2020 року № 1-к-о «Про

виплату премії за основні результати господарської діяльності у грудні 2019» працівникам підприємства, зокрема, собі особисто, як заступнику директора з економіки та фінансів, чим вчинила адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, відповідальність за яке передбачено ч. 2 ст. 172⁷ КУпАП.

Фабула до ч. 1 ст. 172⁹⁻² КУпАП

Щербань В.К., обіймаючи з 24 грудня 2019 року посаду начальника Управління оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки Міністерства енергетики та захисту довкілля України, будучи відповідно до підпункту «в» пункту 1 частини 1 статті 3 Закону України «Про запобігання корупції» № 1700-VII (далі – Закон № 1700-VII), суб'єктом відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією, у супереч із вимогами статті 42 цього Закону, порушила встановлені законодавством процедуру та строки здійснення оцінки впливу на довкілля, а саме у порушення вимог статті 9 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» та підпункту 2 п. 3 Посадової інструкції начальника Управління оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки Міністерства енергетики та захисту довкілля України не забезпечила ефективне і своєчасне виконання покладених на Управління завдань щодо реалізації державної політики з питань, що віднесені до його компетенції за справою з оцінки впливу на довкілля ДП «К*л*г*» (№ 27), чим вчинила адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, відповідальність за яке передбачена ч. 1 ст. 172⁹⁻² КУпАП.

Під час складення протоколу про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права й обов'язки, передбачені статтею 63 Конституції України, ст.ст. 256, 268 КУпАП, повідомляється, що справу про адміністративне правопорушення буде розглянуто судом у строки, визначені статтею 277 КУпАП, про що робиться відмітка та ставиться підпис особи, яка притягається до адміністративної відповідальності

Для інформації! Загальний строк розгляду – 15-тиденний з дня одержання органом (посадовою особою), правомочним розглядати справу, протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи.

ч. 2 ст. 277 КУпАП встановлює для окремих правопорушень ***окремих строк***. Наприклад, органами Національної поліції справи за незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах (ч. 1 ст. 44 КУпАП), невжиття землекористувачами або землевласниками на закріплених за ними земельних ділянках заходів щодо знищення дикорослих конопель чи снотворного маку (ч. 2 ст. 106¹ КУпАП), розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді (ч. 1, 2 ст. 178 КУпАП) – розглядаються **протягом доби**; справи за виготовлення, зберігання самогону та апаратів для його вироблення (ст. 176 КУпАП) – у **5-тиденний строк**.

У протоколі про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, а також у постанові про накладення адміністративного стягнення за

його вчинення, серед відомостей про особу порушника обов'язково має зазначатись реєстраційний номер облікової картки платника податків.

Особі, стосовно якої складається протокол про адміністративне правопорушення, пропонується надати по суті вчиненого адміністративного правопорушення письмове пояснення, яке підписується зазначеною особою. Пояснення може додаватися до протоколу про адміністративне правопорушення окремо, про що робиться запис у ньому.

Протокол про адміністративне правопорушення підписується уповноваженою посадовою особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності. За наявності свідків протокол про адміністративне правопорушення може бути підписано також цими особами.

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, підписати протокол про адміністративне правопорушення у ньому робиться запис про це.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу про адміністративне правопорушення та пояснення по суті адміністративного правопорушення, які додаються до протоколу про адміністративне правопорушення, а також викласти мотиви своєї відмови підписати його.

8. Особливості оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі

Процедуру оформлення поліцейськими підрозділів поліції та поліцейськими, на яких покладаються обов'язки із забезпечення безпеки дорожнього руху в окремих регіонах та населених пунктах, де тимчасово відсутня патрульна поліція, матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі визначає Інструкція з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі затверджена наказом МВС від 07.11.2015 № 1395.

Терміни, що вживаються в Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, мають такі значення:

- підрозділ адміністративної практики – структурний підрозділ поліції, працівники якого здійснюють облік надходження, видачі та використання бланків протоколів про адміністративні правопорушення, постанов у справах про адміністративні правопорушення, тимчасових дозволів на право керування транспортними засобами, а також реєстрацію, опрацювання матеріалів про адміністративні правопорушення та внесення інформації до автоматизованого обліку адміністративних правопорушень в порядку, встановленому Інструкцією з формування та ведення інформаційної підсистеми «Адміністративна практика» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної

поліції України, затвердженою наказом МВС від 13 березня 2023 р. № 180 (далі - автоматизований облік). В разі відсутності зазначених підрозділів - працівники поліції, на яких покладено виконання таких обов'язків;

- підрозділ поліції – територіальні (відокремлені) підрозділи Департаменту патрульної поліції та територіальні (відокремлені) підрозділи територіальних органів поліції, працівники яких забезпечують безпеку дорожнього руху в окремих регіонах та населених пунктах;

- повторність правопорушення – повторне вчинення протягом року адміністративного правопорушення, відповідальність за яке передбачена відповідними нормами КУпАП та визначається за фактами винесених постанов у справах про адміністративні правопорушення, які набрали законної сили (крім правопорушень, відповідальність за які передбачена ч. 3 ст. 130 КУпАП);

- сталий орієнтир – стаціонарно встановлений об'єкт (кут будівлі або павільйону зупинки маршрутних транспортних засобів, дорожній знак 5.60 «Кілометровий знак», опора електропередач, об'єкт дорожнього сервісу, порядковий елемент інженерної конструкції дороги тощо), який має свою назву, порядковий номер, іншу видиму відмінність серед подібних об'єктів та розташований уздовж вулиці або смуги відведення дороги (сталим орієнтиром не є дерева, кущі, транспортні засоби, які стоять, тимчасові споруди або конструкції, пересувні торговельні споруди, огорожі будівельних майданчиків або місць проведення дорожніх робіт, інші об'єкти, розташування яких на місцевості в подальшому неможливо об'єктивно визначити чи геометрія, розміри або місце розташування яких можуть з часом змінюватись);

- схема місця дорожньо-транспортної пригоди – графічне зображення місця дорожньо-транспортної пригоди з відображенням та фіксацією на ньому всіх об'єктів та обставини, що стосуються події та можуть мати значення для об'єктивного визначення її причин, яке оформлюється з дотриманням вимог цієї Інструкції на місці пригоди і підписується її учасниками.

У разі виявлення правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, розгляд якого віднесено до компетенції Національної поліції України, поліцейський виносить постанову у справі про адміністративне правопорушення без складання відповідного протоколу.

Постанова виноситься у разі виявлення адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, передбачених статтями 80 і 81 (в частині перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів), ч.ч. 1, 2, 3, 5, 6 ст. 121, ст.ст. 121¹, 121², ч.ч. 1, 2, 3, 5 ст. 122, ч. 1 ст. 123, ст.ст. 124¹, 125, 126, ч.ч. 1, 2, 3 ст. 127, ст.ст. 128, 129, ст. 132¹, ч.ч. 6, 11 ст. 133¹, ч.ч. 1, 2, 3 ст. 140, ч. 6, 7 ст. 152¹ КУпАП.

У разі виявлення правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, якщо воно вчинене особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, або його розгляд не віднесено до компетенції Національної поліції України, поліцейський відповідно до ст. 255 КУпАП складає протокол про адміністративне правопорушення.

Поліцейські складають протоколи про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, передбачені ч.ч. 4, 7 ст. 121, ч. 4 ст. 122, ст.ст. 122², 122⁴, 122⁵, ч.ч. 2, 3 ст. 123, ст. 124, ч. 4, ст. 127, ст.ст. 127¹, 130, 139, ч. 4 ст. 140, ст.188²⁸ КУпАП.

При порушенні правил дорожнього руху водіями транспортних засобів Збройних Сил України або інших утворених відповідно до законів України військових формувань та Державної спеціальної служби транспорту - військовослужбовцями строкової служби штраф як адміністративне стягнення до них не застосовується. У цих випадках поліцейські передають матеріали про правопорушення відповідним органам для вирішення питання про притягнення винних до дисциплінарної відповідальності.

Протокол не складається у разі вчинення адміністративних правопорушень, розгляд яких віднесено до компетенції Національної поліції, адміністративних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 122², ч.ч. 2, 3 ст. 132¹, ст. 132² цього Кодексу, та адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксованих в автоматичному режимі, а також порушень правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксованих у режимі фотозйомки (відеозапису).

Протоколи не складаються і в інших випадках, коли відповідно до закону штраф накладається і стягується, а попередження оформлюється на місці вчинення правопорушення.

Увага! Якщо під час складання постанови у справі про адміністративне правопорушення особа оспорить допущене порушення і адміністративне стягнення, що на неї накладається, то уповноважена посадова особа зобов'язана скласти протокол про адміністративне правопорушення відповідно до вимог ст.256 КУпАП, **крім випадків** притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксованих в автоматичному режимі. Цей протокол є додатком до постанови у справі про адміністративне правопорушення.

Протокол про адміністративне правопорушення складається в письмовій формі відповідно до статті 254 КУпАП. В ньому зазначаються, зокрема:

- у графі «дата і місце його складення» – дата (число, місяць, рік) та назва населеного пункту або географічної точки, в якій складається протокол про адміністративне правопорушення;
- у графі «посада, найменування органу поліції, звання, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол» - прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка склала протокол (повністю, без скорочень);
- у графі «склав цей протокол про те, що громадянин(ка)» – прізвище, ім'я та по батькові особи, яка притягається до адміністративної відповідальності (повністю, без скорочень);
- у графі «назва документа, серія, №, ким і коли виданий» - документ, що посвідчує особу (серія, номер паспорта, дата видачі і назва органу, що його видав, або серія, номер іншого документа, що посвідчує особу, яка вчинила правопорушення (службове чи пенсійне посвідчення, студентський квиток

тощо), дата видачі і найменування органу (установи, підприємства, організації), що його видав(ла));

- у графі «суть адміністративного правопорушення, опис установлених обставин» - суть адміністративного правопорушення (повинна точно відповідати ознакам складу адміністративного правопорушення, зазначеним у диспозиції статті КУпАП, за якою складено протокол) з конкретизацією порушених вимог Правил дорожнього руху.

Наприклад,

Фабули до ч. 1 ст. 121

23.03.2023 о 14.00 в м. Вінниці по вул. Соборній, 24 водій Іванов А.С. керував автомобілем «TOYOTA CAMRY», н.з. АС4515АН, який переобладнаний з порушенням відповідних правил, норм і стандартів, *чим порушив п. 31.3 а ПДР.*

23.03.2023 о 14.00 в м. Вінниці по вул. Соборній, 10 водій Іванов А.С. керував автомобілем «TOYOTA CAMRY», н.з. АС4515АН, що має технічні несправності з якими відповідно до встановлених правил експлуатація його забороняється, а саме має:

- стоянкова гальмівна система при відключеному від трансмісії двигуні не забезпечувала нерухомий стан т.з.

- не горіла лампа лівої фари в режимі ближнього світла в темну пору доби.

- не горять лампи фар чи задніх габаритних ліхтарів, *чим порушив п. 31.4.1 д, або 31.4.3 в або 31.6 б ПДР.*

Фабули до ч. 2 ст. 121

11.03.2020 о 13.00 в м. Києві по вул. Вадима Гетьмана, 33 водій Синичка В.І. керував автобусом БОГДАН, н.з. АА6754АА, який використовується для надання послуг з перевезення пасажирів що має технічні несправності з якими відповідно до встановлених правил експлуатація його забороняється (дивись ч.1 ст. 121) *чим порушив п. 31.4 ПДР.*

Фабули до ч. 5 ст. 121

05.02.2020 о 15.00 в м. Києві по вул. Тараса Шевченка, 15 водій Чепурко В.С. керував автомобілем «TOYOTA CAMRY», н.з. АС4515АН, обладнаним засобами пасивної безпеки, був не пристебнутий ременем безпеки, *чим порушив п. 2.3 в ПДР*

мотоциклом SUZUKI н.з. АА1545АА не був в застебнутому мотошоломі, *чим порушив п. 2.3 г ПДР*

Фабули до ч. 6 ст. 121

15.02.2023 о 14.00 в м. Києві по проспекту Перемоги, 20 водій Кичук С.А. керував автомобілем «TOYOTA CAMRY», н.з. АС4515АН, без номерного знаку або з номерним знаком що:

не належить цьому засобу; не відповідає вимогам стандартів; закріплений не в установленому для цього місці; закритий іншими предметами; забруднений, що не дає, змоги чітко визначити символи номерного знаку на відстані 20 м.; неосвітлений (у темну пору доби або в умовах недостатньої видимості) чи перевернутий,..... *чим порушив п. 2.9 в ПДР*

15.02.2023 о 14.00 в м. Києві по проспекту Перемоги, 20 водій Кичук С.А. керував автомобілем «TOYOTA CAMRY», н.з. АС4515АН, який не був зареєстрований у встановленому законом порядку протягом 10 діб з моменту придбання (отримання), митного оформлення або переобладнання чи ремонту (згідно довідки – рахунку, (договору куплі-продажу та інших документів – вказати дату видачі і ким виданий)..... чим порушив п. 2.9 в або 30.1 ПДР.

Фабули до ч. 1 ст. 123

15.02.2023 о 14.00 в м. Києві по проспекту Перемоги, 20 водій Кичук С.А. керував автомобілем «TOYOTA CAMRY», н.з. АС4515АН, порушив правила проїзду залізничних переїздів, наближаючись до залізничного переїзду не виконав вимогу ДЗ 2.2 д.1 «ПРОЇЗД БЕЗ ЗУПИНКИ ЗАБОРОНЕНО», а саме здійснив проїзд без зупинки перед розміткою 1.12 «стоп-лінія». (або вказаним дорожнім знаком). (пункт ПДР20.2)

Фабули до ч. 2 ст. 123

15.02.2023 о 14.00 в м. Києві по проспекту Перемоги, 20 водій Кичук С.А. керував автомобілем «TOYOTA CAMRY», н.з. АС4515АН, порушив правила проїзду залізничних переїздів, виїхав на залізничний переїзд на увімкненому забороненому сигналі світлофора та звуковому сигналі. (пункт ПДР20.3, 20.5)

(тимчасове вилучення посвідчення водія, пояснення свідків обов'язкові)

Фабули до ч. 3 ст. 123

15.02.2023 о 14.00 в м. Києві по проспекту Перемоги, 20 водій Кичук С.А. керував автомобілем «TOYOTA CAMRY», н.з. АС4515АН, під час надання послуг з перевезення пасажирів, порушив правила проїзду залізничних переїздів, виїхав залізничний переїзд на увімкненому забороненому сигналі світлофора та звуковому сигналі. (пункт ПДР20.3, 20.5)

(тимчасове вилучення посвідчення водія)

Фабули до ч. 1 ст. 125

15.02.2023 о 14.00 в м. Києві по проспекту Перемоги, 20 водій Кичук С.А. керував автомобілем «TOYOTA CAMRY», н.з. АС4515АН перед поворотом праворуч (ліворуч) на вул. Шевченка завчасно не зайняв відповідне крайнє праве (ліве) положення на проїзній частині, здійснив поворот праворуч (ліворуч) з другої смуги. (пункт ПДР10.4)

Фабули до ч. 2 ст. 125

15.02.2023 о 14.00 в м. Києві по проспекту Перемоги, 20 водій Кичук С.А. керував автомобілем «TOYOTA CAMRY», н.з. АС4515АН подав звуковий сигнал без необхідності в населеному пункті. (пункт ПДР-9.5)

Фабули до ч. 3 ст. 125

15.02.2023 о 14.00 в м. Києві по проспекту Перемоги, 20 водій Кичук С.А. керував автомобілем «TOYOTA CAMRY», н.з. АС4515АН, порушив правила перевезення пасажирів, перевозив дитину ростом менше 145 см та віком до 12 років на передньому сидінні. (пункт ПДР21.11 б)

Фабули до ч. 1 ст. 126

15.02.2023 о 14.00 в м. Києві по проспекту Перемоги, 20 водій Кичук С.А. керував автомобілем «TOYOTA CAMRY», н.з. АС4515АН не мав при собі поліса

обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних ТЗ, *чим порушив п. 2.1 з ПДР.*

Фабули до ч. 2 ст. 126

15.02.2023 о 14.00 в м. Києві по проспекту Перемоги, 20 водій Кичук С.А. керував автомобілем «TOYOTA CAMRY», н.з. АС4515АН не маючи права керування таким ТЗ, *чим порушив п. 2.1 а ПДР.*

Фабули до ч. 3 ст. 126

15.02.2023 о 14.00 в м. Києві по проспекту Перемоги, 20 водій Кичук С.А. керував автомобілем «TOYOTA CAMRY», н.з. АС4515АН перебуваючи особою, яка позбавленою права керувати транспортними засобами, *чим порушив ст. 15 ЗУ «Про дорожній рух».*

Фабули до ч. 1 ст. 127

16.03.2023 о 16.00 в м. Києві по вул. Фрунзе, 24 пішохід Лось Т.Р. перейшов проїзну частину у невстановленому місці, поза пішохідним переходом, *чим порушив п. 4.7 ПДР.*

16.03.2020 о 16.00 в м. Києві по вул. Фрунзе, 24 пішохід Лось Т.Р., пішохід перейшов проїзну частину на заборонений червоний сигнал світлофора, *чим порушив п. 8.7.7 ПДР*

Фабули до ч. 1 ст. 130

15.02.2023 о 14.00 в м. Києві по проспекту Перемоги, 20 водій Кичук С.А. керував автомобілем «TOYOTA CAMRY», н.з. АС4515АН, з явними ознаками алкогольного сп'яніння (запах алкоголю з порожнини рота; порушення координації рухів; порушення мови; виражене тремтіння пальців рук; різка зміна забарвлення шкірного покриву обличчя; поведінка, що не відповідає обстановці (**зазначити мінімум 3 ознаки**) від проходження медичного огляду на визначення стану алкогольного сп'яніння на місці зупинки транспортного засобу за допомогою газоаналізатора «Alcotest №__» та проведення такого огляду у мед закладі відмовився у присутності двох свідків.

При складанні протоколу *особі, яка притягується до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права*, передбачені ст., 63 Конституції України, та **ст. 268 КУпАП**. Про роз'яснення особі, яка притягується до адміністративної відповідальності, її прав, передбачених ст. 268 КУпАП, робиться **відмітка у протоколі**.

Окрім того, під час складання **протоколу особу правопорушника повідомляється під його підпис, про дату, час, місце розгляду справи**. Для повідомлення необхідно встановити, яким органом справа буде розглядатися (ст. 218222); та у який строк (ст. 277). Правопорушнику роз'яснюється, що справу про адміністративне правопорушення буде розглянуто у **строки, визначені ст. 277 КУпАП**.

У ГРАФІ «огляд на стан сп'яніння» ЗАЗНАЧАЄМО: «Від проходження медогляду на місці зупинки відмовився. **ч.1 ст.130 КУпАП, п. 2.5 ПДР.**

До протоколу додається пояснення свідків (у разі наявності), акт затримання т/з або розписка про передачу керування т/з та інші матеріали. (тимчасове вилучення посвідчення водія)

15.02.2023 о 14.00 в м. Києві по проспекту Перемоги, 20 водій Кичук С.А. керував автомобілем «TOYOTA CAMRY», н.з. АС4515АН в стані алкогольного сп'яніння, що підтверджується висновком на стан алкогольного сп'яніння № _____ від _____.

(тимчасове вилучення посвідчення водія)

У ГРАФІ «огляд на стан сп'яніння» ЗАЗНАЧАЄМО: «Від проходження медогляду на місці зупинки відмовився або з результати незгідний, (вибираємо необхідне) огляд на стан сп'яніння проводився у мед закладі». ч.1 ст.130 КУпАП, п. 2.9.а ПДР.

15.02.2023 о 14.00 в м. Києві по проспекту Перемоги, 20 водій Кичук С.А. керував автомобілем «TOYOTA CAMRY», н.з. АС4515АН в стані алкогольного сп'яніння. Огляд проводився на місці зупинки т/з за допомогою газоаналізатора «Alcotest №» у присутності двох свідків, що підтверджується тестом № _____ від _____.

Заповнюємо Розділ «огляд на стан сп'яніння» ч.1 ст.130 КУпАП, п. 2.9а ПДР.

До протоколу додається пояснення свідків (обов'язково), акт огляду на стан алкогольного сп'яніння, акт затримання т/з або розписка про передачу керування т/з, тест на стан сп'яніння та інші матеріали.

(тимчасове вилучення посвідчення водія)

5.02.2023 о 14.00 в м. Києві по проспекту Перемоги, 20 водій Кичук С.А. керував автомобілем «TOYOTA CAMRY», н.з. АС4515АН з ознаками наркотичного сп'яніння **зазначити мінімум 3 ознаки** (звужені чи дуже розширені зіниці, які не реагують на світло, сповільненість або навпаки підвищена жвавість чи рухливість ходи, мови; почервоніння обличчя або неприродна блідість). Від проходження медичного огляду у медичному закладі з метою встановлення наркотичного сп'яніння відмовився в присутності двох свідків.

У розділі «огляд на стан сп'яніння» НІЧОГО НЕ ЗАПОВНЮЄМО!!!!

(тимчасове вилучення посвідчення водія, пояснення свідків обов'язкові)

15.02.2023 о 14.00 в м. Києві по проспекту Перемоги, 20 водій Кичук С.А. керував автомобілем «TOYOTA CAMRY», н.з. АС4515АН в стані наркотичного сп'яніння. Огляд проводився у медичному закладі, що підтверджується висновком на стан наркотичного сп'яніння № _____ від _____.

До протоколу додається пояснення свідків (у разі наявності), акт затримання т/з або розписка про передачу керування т/з та інші матеріали.

ч.1 ст.130 КУпАП, п. 2.9.а ПДР.

15.02.2023 о 16.00 в м. Києві по вул. Анни Ахматової, 4 водій Кравчук М.А. передав керування ТЗ водію Мартишкіну Андрію Павловичу 07.11.1985 року народження, проживає м. Києві по вул. Драгоманова 13 кв. 3 який в м. Києві по вул. Анни Ахматової 4 керував автомобілем «TOYOTA CAMRY», н.з. АС4515АН в стані алкогольного сп'яніння.

(при ухиленні водія від проходження огляду на стан сп'яніння, протокол за передачу на особу, яка передала керування автомобілем не складається).

За наявності технічної можливості протокол про адміністративне правопорушення складається в електронній формі з автоматичним присвоєнням йому відповідної серії та номера, який роздруковується за допомогою спеціальних технічних пристроїв.

При складанні протоколу про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 139, ч. 4 ст. 140 КУпАП або постанови у справі про адміністративні правопорушення, передбачені ч.ч. 1 - 3 ст. 140 КУпАП (коли протокол не складається), до них необхідно долучати акт обстеження ділянки вулично-шляхової мережі з відповідними замірами та схемою про:

- 1) пошкодження шляхів, залізничних переїздів, інших шляхових споруд, трамвайних колій чи технічних засобів регулювання дорожнього руху;
- 2) самовільне знімання, закриття чи встановлення технічних засобів регулювання дорожнього руху;
- 3) перешкоду для дорожнього руху, у тому числі забруднення шляхового покриття;
- 4) пошкодження асфальтобетонного покриття доріг унаслідок руху машин на гусеничному ході;
- 5) умови та стан шляху, які загрожують безпеці дорожнього руху;
- 6) порушення нормативів щодо обладнання на дорогах місць проведення ремонтних робіт, залишення дорожніх машин, будівельних матеріалів, конструкцій;
- 7) порушення або невиконання правил на підприємствах, в установах та організаціях під час розроблення та виготовлення транспортних засобів і деталей до них або інших предметів їх додаткового обладнання, під час проектування, реконструкції та ремонту шляхів, залізничних переїздів, інших шляхових споруд.

Під час складання протоколу про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 188²⁸ КУпАП, щодо невиконання законних вимог (приписів) посадових осіб уповноважених підрозділів Національної поліції України, щодо усунення порушень правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, додаються акт обстеження ділянки вулично-шляхової мережі та копія раніше надісланої (врученої) вимоги (припису)

9. Формування справи про адміністративне правопорушення, надсилання її для подальшого опрацювання та розгляду

Протокол та матеріали про адміністративне правопорушення *надаються (надсилаються) посадовій особі (органу)*, уповноваженій розглядати справу про адміністративне правопорушення.

Протокол про вчинення правопорушення пов'язаного з корупцією разом з іншими матеріалами у триденний строк з моменту його складання надсилається до місцевого загального суду за місцем вчинення корупційного правопорушення. У разі вчинення корупційного правопорушення службовою особою, яка працює в апараті суду, протокол разом з іншими матеріалами надсилаються до суду вищої інстанції для визначення підсудності. З метою належного забезпечення

прокурорського нагляду за додержанням і правильним застосуванням законодавства України при провадженні в справах про адміністративне правопорушення копія протоколу про вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, надсилається прокурору, який братиме участь у розгляді справи.

Протоколи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, не пізніше наступного робочого дня після складання реєструються в журналі реєстрації та обліку протоколів про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. Журнал реєстрації та обліку протоколів про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, ведеться посадовою особою, яка за своїми функціональними обов'язками є відповідальною за стан діловодства у справах про адміністративні правопорушення.

Примірник протоколу та інші документи, що підтверджують факт вчинення адміністративного правопорушення, а також бланк заповненого опису вкладення у цінний лист, яким особі, яка притягується до адміністративної відповідальності, надіслано другий примірник протоколу (у разі його надсилання), формуються посадовою особою, яка склала протокол у справу про адміністративне правопорушення за формою.

У справі оформлюється титульний аркуш, на зворотному боці якого заповнюється опис документів, що містяться у справі за встановленою формою, у якому зазначаються порядковий номер, найменування та реквізити документів, кількість аркушів та номери аркушів справи (далі - справа). Матеріали, які, згідно із ст. 251 КУпАП, є доказами у справі про адміністративні правопорушення, прошиваються у такій послідовності:

- протокол про адміністративні правопорушення;
- заява потерпілої особи (якщо в справі є потерпілий);
- пояснення правопорушника;
- пояснення свідків;
- пояснення потерпілого;
- висновки експерта;
- показаннями технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, які використовуються при нагляді за виконанням правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, протоколом про вилучення речей і документів, а також іншими документами;
- речові докази, упаковані в окремі конверти, пакети та скріплені печаткою територіального органу Національної поліції.

Листи документів, що знаходяться у справі, нумеруються, прошиваються та скріплюються печаткою відділу поліції.

Опис документів підписується посадовою особою, яка склала протокол із зазначенням дати його складення. Справа про адміністративне правопорушення зберігається в органі поліції або її територіальному підрозділі протягом трьох років. До неї в подальшому додаються копії судових рішень, а також інші документи та матеріали, пов'язані з розглядом цієї справи в суді. Контроль за оформленням матеріалів про адміністративне правопорушення та надсиланням

їх до суду здійснюється підрозділом адміністративної практики та/або її територіальними органами.

Оригінал справи про адміністративне правопорушення разом із супровідним листом за підписом керівника (органу) підрозділу поліції, не пізніше 15 календарних днів з моменту складення протоколу, надсилається до районного, районного в місті, міського чи міськрайонного суду за місцем вчинення адміністративного правопорушення (напр., *Голові Сихівського районного суду м. Львова*) або керівнику органу, уповноваженого розглядати справу про адміністративне правопорушення. У ньому зазначається:

«Надсилаємо матеріали адміністративної справи (вказується номер і дату протоколу) про вчинення гр. Косаренком І.П. адміністративного правопорушення за статтею 173 КУпАП для розгляду та притягнення винного до адміністративної відповідальності).

Додатки: адміністративна справа (вказується номер і дату протоколу) в 1 прим. на ___ аркушах». -

Увага!! Стаття 257 КУпАП не визначає терміну надіслання протоколу органу (посадовій особі), уповноваженій розглядати справу про адміністративне правопорушення, окрім терміну надіслання адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією в місцевий загальний суд, який становить 3 дні.

Матеріали про адміністративні правопорушення (сторінки яких нумеруються та прошиваються) зберігаються в підрозділах поліції за місцем прийняття рішення протягом трьох років з дня накладення адміністративного стягнення. Справи про адміністративні правопорушення разом з протоколами про адміністративні затримання (у разі їх складення), сторінки яких нумеруються, прошиваються, зберігаються в металевих сховищах органів поліції за місцем прийняття рішення протягом трьох років з дня накладення адміністративного стягнення.

Після закінчення визначеного строку матеріали про адміністративні правопорушення підлягають знищенню комісією у складі не менше трьох осіб. Персональний склад комісії затверджується керівником відповідного підрозділу поліції. За наявності технічної можливості матеріали про порушення правил дорожнього руху, зафіксовані за допомогою фото- і кінозйомки, відеозапису, зберігаються в підрозділі поліції в електронному вигляді протягом одного місяця з дати фіксації порушення, а у випадку наявності інформації про оскарження - протягом строку оскарження та розгляду справи. Копія справи протягом трьох років зберігається в підрозділах поліції або її територіальному органі.

Після отримання підрозділом адміністративної практики або її територіальним органом відомостей про прийняте рішення суду за результатами розгляду справи про адміністративне правопорушення, до журналу реєстрацій протоколів про адміністративні правопорушення вносяться відомості про результати розгляду такої справи.

Відповідно до Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, затвердженої наказом МВС від 7 листопада 2015 р. № 1395, складені протоколи реєструються в журналі реєстрації

протоколів про адміністративні правопорушення за встановленою формою. Контроль за веденням журналу реєстрації видачі бланків протоколів про адміністративні правопорушення реєстрації протоколів про адміністративні правопорушення здійснюється підрозділом адміністративної практики та/або її територіальними органами. Кількісний облік надходження, видачі та використання бланків протоколів про адміністративні правопорушення, постанов у справах про адміністративне правопорушення, тимчасових дозволів на право керування транспортними засобами ведеться в електронному журналі з використанням баз (банків) даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС поліцейським, на якого покладено відповідні обов'язки.

Про виявлення зіпсованих бланків (механічні пошкодження, друкарський брак) доповідається керівнику відповідного підрозділу. Зіпсовані, повернуті або такі, що мають друкарський брак, бланки протоколів, постанов та тимчасових дозволів знищуються та списуються з обліку відповідно до акта щомісячного списання бланкової продукції. На підставі акта щомісячного списання бланкової продукції до електронного журналу вносяться дані щодо їх зняття з обліку.

У разі виявлення втрати бланків протоколів, постанов і тимчасових дозволів проводяться службові розслідування.

Матеріали про адміністративні правопорушення, оформлені поліцейськими, у тому числі тимчасово вилучене посвідчення водія (у разі його вилучення), протягом однієї доби надсилаються до підрозділів адміністративної практики для подальшої їх реєстрації, опрацювання, внесення інформації до автоматизованого обліку, зберігання або надсилання до органів (посадових осіб), яким надано право накладати адміністративне стягнення.

Внесення інформації до автоматизованого обліку здійснюється протягом трьох днів з дати отримання матеріалів про адміністративні правопорушення підрозділами адміністративної практики. Після внесення відповідної інформації до автоматизованого обліку матеріали про адміністративні правопорушення надсилаються до органів (посадових осіб), яким надано право накладати адміністративне стягнення, в десятиденний строк з дати отримання таких матеріалів підрозділами адміністративної практики.

Працівник підрозділу поліції, який здійснює контроль за видачею та використанням бланків протоколів про адміністративні правопорушення, постанов про адміністративні правопорушення та тимчасових дозволів на право керування транспортним засобом, одночасно здійснює перевірку правомірності і правильності використання та оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення й у випадках виявлення недоліків доповідає рапортом керівникові підрозділу поліції.

Тимчасово вилучені документи повертаються за наявності підстав для повернення (постанова суду, довідка посадової особи органу кримінально-виконавчої інспекції, відповідний акт із відміткою посадової особи про усунення виявлених порушень та наявність документів, які підтверджують сплату штрафу) уповноваженими особами відповідних підрозділів поліції відповідно до чинного законодавства.

Документи, які є підставою для повернення тимчасово вилучених посвідчень водія, вносяться до автоматизованого обліку уповноваженою особою підрозділу поліції.

Матеріали справ про адміністративні правопорушення, повернуті судами для належного дооформлення, оформлюються уповноваженими підрозділами поліції в межах строків розгляду справи, але не пізніше десяти робочих днів з дня їх надходження, та надсилаються до відповідних судів.

Згідно із Інструкцією з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції, затвердженою наказом МВС від 06 листопада 2015 р. № 1376, облік використаних бланків протоколів про адміністративні правопорушення, бланків постанов по справах про адміністративні правопорушення та бланків протоколів про адміністративні затримання ведеться в журналі видачі бланків протоколів про адміністративні правопорушення та бланків протоколів про адміністративні затримання, який за наявності технічної можливості ведеться в електронній формі.

Складені протоколи по справах про адміністративні правопорушення, постанови по справах про адміністративні правопорушення та протоколи про адміністративні затримання реєструються впродовж доби в журналі обліку справ про адміністративні правопорушення та протоколів про адміністративні затримання, який за наявності технічної можливості ведеться в електронній формі. В органах поліції заповнення журналів видачі бланків протоколів про адміністративні правопорушення, бланків постанов по справах про адміністративні правопорушення та бланків протоколів про адміністративні затримання і журналів обліку справ про адміністративні правопорушення та протоколів про адміністративні затримання, а також корінців складених протоколів про адміністративні правопорушення, постанов по справах про адміністративні правопорушення та протоколів про адміністративні затримання здійснюється посадовою особою, яка за своїми функціональними обов'язками є відповідальною за стан діловодства у справах про адміністративні правопорушення.

Облік адміністративних правопорушень в електронному вигляді здійснюється на підставі електронної картки про адміністративне правопорушення відповідно до Інструкції з формування та ведення інформаційної підсистеми «Адміністративна практика» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України, затвердженої наказом МВС від 13 березня 2023 р. № 180.

Організація контролю за порядком здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення в органах поліції здійснюється їх безпосередніми керівниками. Контроль за додержанням вимог щодо ведення журналу видачі бланків протоколів про адміністративні правопорушення, бланків постанов по справах про адміністративні правопорушення і бланків протоколів про адміністративні затримання та їх використання покладається на одного із заступників керівника органу поліції, якого визначено відповідальним згідно з наказом керівника цього органу.

Безпосередній контроль за дотриманням уповноваженими посадовими особами законодавства під час здійснення проваджень у справах про адміністративні правопорушення покладається на керівників структурних підрозділів органу поліції.

РОЗДІЛ 2. ЗАХОДИ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ПОЛІЦІЄЮ, У РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

1. Поліцейські заходи. Застосування превентивних поліцейських заходів під час виконання повноважень поліції

Поліцейський захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, який обмежує певні права і свободи людини і застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень (ч. 1 ст. 29 Закону).

Інститут поліцейських заходів має надзвичайну важливість для поліцейських, оскільки саме під час застосування поліцейських заходів найчастіше відбуваються негативні прояви, що обмежують права і свободи людини і громадянина. Підставою для цього можуть бути різні фактори, такі, як непропорційність застосування поліцейського заходу, помилковий вибір поліцейського заходу, перевищення повноважень при його застосуванні, необізнаність щодо обмежень застосування поліцейського заходу тощо. Наслідком цих порушень можуть бути звернення громадян, що постраждали через такі негативні дії з вимогою розслідувати такі факти з метою притягнення осіб, що допустили порушення законодавства, до відповідальності, або самостійне виявлення працівниками Управління таких фактів з будь-яких інших джерел.

Формулювання визначення поліцейських заходів дає змогу виокремити основні **ознаки поліцейських заходів**:

1. Вони можуть застосовуватись різні поліцейські заходи одночасно з однією метою одними ж і тими поліцейськими.
2. Спрямовані на попередження або припинення певних (потенційно незаконних) дій.
3. Найчастіше супроводжуються обмеженнями прав і свобод людини (слово «певних» означає, що не всі права і свободи людини можуть бути обмежені, зокрема, природні права – право на повагу до честі і гідності, право на життя і здоров'я, тощо, – обмеженню не підлягають), хоча за певних умов можуть здійснюватись і без таких обмежень (наприклад, застосування технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису чи засоби фото- і кінозйомки, відеозапису).
4. Суб'єктом застосування може бути виключно поліцейський, незалежно від структурного підрозділу та/або посади, де він проходить службу.
5. Застосування поліцейського заходу може бути виключно у відповідності до законодавства.

6. Метою застосування поліцейського заходу є виключно виконання покладених на поліцію визначених статтею 23 Закону повноважень. Щоправда, перелік їх є невичерпний і відповідно до статті 24 може бути передбачений у інших, виключно законодавчих, актах. На сьогоднішній день до таких належать: КУпАП; КПК; Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність»; Закон

України «Про дорожній рух»; Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю»; Закон України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі»; Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними», тощо.

Обраний поліцейський захід повинен відповідати законодавчо встановленим вимогам:

1. **Законність** (принцип діяльності поліції): поліцейський захід є визначений виключно законом. Забороняється застосовувати поліцейські заходи, не перелічені в законі, а також встановлені підзаконними нормативно-правовими актами (ч. 3 ст. 29 Закону).

Відповідно до ст. 8 Закону поліція діє виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України. Поліцейському заборонено виконувати злочинні чи явно незаконні розпорядження та накази. Накази, розпорядження та доручення вищих органів, керівників, посадових та службових осіб, службова, політична, економічна або інша доцільність не можуть бути підставою для порушення поліцейським Конституції та законів України.

2. **Необхідність**: вважається таким у наступних випадках: 1) якщо для виконання повноважень поліції неможливо використати інший захід; 2) якщо застосування іншого засобу буде неефективним, тобто неможливе досягти бажаного результату за допомогою застосування інших поліцейських заходів, або без їх застосування; 3) якщо такий захід заподіяв би найменшу шкоду як адресату заходу, так і іншим особам (ч. 4 ст. 29 Закону).

3. **Пропорційність**: вважається таким, якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам і свободам людини або інтересам суспільства чи держави, не перевищує блага, для захисту якого він був застосований, або створеної загрози заподіяння шкоди (ч. 5 ст. 29 Закону).

Згідно зі ст. 3 Кодексу поведінки посадових осіб по підтриманню правопорядку, прийнятому Генеральною Асамблеєю ООН у грудні 1979 р. можуть застосовувати силу тільки в разі крайньої необхідності й у тій мірі, в якій це потрібно для виконання їхніх обов'язків.

У тексті Кодексу поведінки вказано мету, задля досягнення якої може бути застосована сила:

- 1) для попередження злочинів;
- 2) для проведення правомірного затримання правопорушників або осіб, які запідозрені у вчиненні правопорушення, або допомогу в такому затриманні.

Наголошується, що не може бути застосована сила, яка перевищує необхідні для цієї мети межі. Силою, що перевищує межу, необхідною для виконання завдань, слід визнавати таку силу, що завдала особі, яку затримують, шкоду, явно рівнозначну небезпечності посягання та обстановці захисту.

4. **Ефективність**: поліцейський захід вважається таким, якщо застосування поліцейського заходу забезпечує виконання повноважень поліції (ч. 6 ст. 29 Закону). Ефективність застосування поліцейських заходів може бути однією зі складових ефективності поліцейської діяльності в цілому. Параметри

хорошої ефективності з об'єктивної точки зору визначаються наперед за допомогою однозначного вибору критеріїв ефективності і правил, за якими діяльність поліцейських має бути винагороджено або покарано. Ці правила фіксуються у певному документі і зобов'язують поліцію. Досягнення певних цілей ефективності може тягти за собою преміювання поліцейських. Ефективність оцінюється щодо того, як поліція виконує свої обов'язки, зокрема, скорочення злочинності, захист вразливих категорій осіб, боротьба з антигромадською поведінкою, ліквідація надзвичайних подій та інші сервісні виклики. Продуктивність оцінюється по відношенню до того, якими коштами досягається результат. Легітимність оцінюється по відношенню до того наскільки етично і в рамках закону працює поліцейський підрозділ.

Поліцейський захід вживається виключно для виконання повноважень поліції, і повинен бути припинений, якщо:

- 1) досягнуто мету його застосування;
- 2) очевидно, що мету заходу неможливо досягнути;
- 3) немає необхідності в подальшому застосуванні такого заходу (ч. 7 ст. 29 Закону).

Окрім того, поліція для виконання покладених на неї завдань може застосовувати інші заходи, визначені окремими законами (ч. 3 ст. 30 Закону). Наприклад, у ст. 10 Закон України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» від 01.12.1994 р визначено обмеження дій піднаглядних.

До осіб, щодо яких встановлено адміністративний нагляд, за постановою суду можуть бути застосовані частково або у повному обсязі такі обмеження:

- а) заборона виходу з будинку (квартири) у визначений час, який не може перевищувати восьми годин на добу;
- б) заборона перебування у визначених місцях району (міста);
- в) заборона виїзду чи обмеження часу виїзду в особистих справах за межі району (міста);
- г) реєстрація в поліції від одного до чотирьох разів на місяць.

Також поліція для виконання покладених на неї завдань може застосовувати інші заходи, визначені законом України «Про дорожній рух» стосовно регулювання дорожнього руху та проїзду перехресть, а також щодо надання документів дозвільного характеру, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху.

Таким чином, **класифікація поліцейських заходів** може здійснюватися за такими критеріями.

1. За метою здійснення:

А. З метою виконання покладених на поліцію завдань та повноважень.

Б. З метою охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку або припинення їх порушення.

2. За рівнем закріплення:

А. Передбачені кодифікованими нормативно-правовими актами: КУпАП та Кримінальним процесуальним кодексом України.

Б. Передбачені Законом.

В. Передбачені іншими законами України.

3. За характером поліцейського заходу:

А. Превентивні поліцейські заходи.

Б. Поліцейські заходи примусу.

У таблицях 2.1., 2.2. наведено види та порядок застосування поліцейських заходів у відповідності із Законом.

Таблиця 2.1. – Види поліцейських заходів	
Превентивні поліцейські заходи	Поліцейські заходи примусу
1) перевірка документів особи; 2) опитування особи; 3) поверхнева перевірка і огляд; 4) зупинення транспортного засобу; 5) вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; 6) обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; 7) проникнення до житла чи іншого володіння особи; 8) перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; 9) застосування технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису чи засоби фото- і кінозйомки, відеозапису; 10) перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб; 11) поліцейське піклування. (ч. 1 ст. 31).	1) фізичний вплив (сила) – застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників (ч. 2 ст. 42); 2) застосування спеціальних засобів (спеціальними засобами є сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) через здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин) (ч. 3 ст. 42); 3) застосування вогнепальної зброї (ст.ст. 46, 46 ¹).

Таблиця 2.2. – Порядок застосування заходів	
Превентивні заходи	Заходи примусу
Під час проведення превентивних поліцейських заходів поліція зобов'язана повідомити особі:	1. <i>Загальне правило</i> : поліцейський зобов'язаний повідомити особу про застосування певного заходу примусу і надати достатньо часу для виконання його законної вимоги (ч. 1 ст. 43). Винятки, коли зазначене вище правило можна не виконувати:

1) причини застосування превентивних заходів; 2) довести до її відома нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються такі заходи (ч. 2 ст. 31).	а. У випадку, коли зволікання може спричинити посягання на життя і здоров'я особи чи/та поліцейського або інші тяжкі наслідки. або б. У ситуації, що склалася, таке попередження є невиправданим або неможливим. (ч. 1 ст. 43). 2. Поліцейський обирає певний захід примусу з урахуванням: а) конкретної ситуації; б) характеру правопорушення; с) індивідуальних особливостей особи, що вчинила правопорушення (ч. 3 ст. 43). 3. <i>Загальне правило:</i> заборонено застосовувати заходи примусу щодо наступних категорій осіб: а. Жінок з явними ознаками вагітності. б. Малолітніх осіб. с. Осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості (ч. 5 ст. 43). Винятки, коли зазначене вище правило можна не виконувати: а. Коли вказані вище категорії осіб вчинили збройний чи груповий напад, якщо відбити такий напад іншими способами і засобами неможливо. б. Коли вказані вище категорії осіб вчинили збройний опір поліцейському, що загрожує життю і здоров'ю інших осіб або поліцейському, якщо відбити такий опір іншими способами і засобами неможливо (ч. 5 ст. 43). 4. Поліцейський зобов'язаний надавати невідкладну медичну допомогу особам, які постраждали в результаті застосування заходів примусу (ч. 4 ст. 43). 5. Поліцейський за жодних обставин не може застосовувати заходи примусу, не визначені у Законі (ч. 5 ст. 42). 6. У разі досягнення очікуваного результату поліцейський зобов'язаний негайно зупинити застосування певного виду заходу примусу (ч. 7 ст. 42).
---	---

До прийняття Закону у законодавстві України, що регулювало діяльність правоохоронних органів, *термін «превентивні заходи» не застосовувався*. Крім того, класичною для вітчизняних науковців є поділ заходів, які уповноважені були застосовувати працівники міліції України, на *заходи переконання та примусу*.

Слово «превенція» є іншомовним, і з етимологічної точки зору має латинське утворення. Prae – попереду, уперед, перед, бути раніше. Verto – повертати, обертати, звертати, перевертати, спрямовувати, бути зверненим кудись. Praeventio – випереджати, передчасно приходити. Praeverto (prae + verto) – випереджати, обганяти, перевершувати; попереджати, запобігати, заважати. Превентивний (лат. praeventivus) – запобіжний; той, що випереджає дії суперника. У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» превенція розглядається як запобігання злочинам. В аналогічному тлумачному

словнику української мови слово превентивний трактується як попередження чогось, або запобігання чомусь.

Відповідно до Закону поліція може застосовувати такі превентивні заходи (ч. 1 ст. 31 Закону):

- 1) перевірка документів особи;
- 2) опитування особи;
- 3) поверхнева перевірка і огляд;
- 4) зупинення транспортного засобу;
- 5) вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території;
- 6) обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю;
- 7) проникнення до житла чи іншого володіння особи;
- 8) перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ;
- 9) застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;
- 10) перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб;
- 11) поліцейське піклування.

Також під час проведення превентивних поліцейських заходів поліція зобов'язана повідомити особі про причини застосування до неї превентивних заходів, а також довести до її відома нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються такі заходи (ч. 2 ст. 31 Закону).

І. Перевірка документів особи (ст. 32 Закону)

Перевірка документів особи – це право поліцейського здійснювати дії (заходи) щодо визначення офіційних відомостей, які посвідчують особу або підтверджують її відповідне право на прийняття рішень пов'язаних з виконанням покладених на поліцію повноважень і обов'язків, викладених у ст.ст. 18, 23 Закону.

Поліцейський має право вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу, та/або документів, що підтверджують відповідне право особи, у спосіб, який дає можливість поліцейському прочитати та зафіксувати дані, що містяться в документах, у *таких випадках*:

- 1) якщо особа володіє зовнішніми ознаками, схожими на зовнішні ознаки особи, яка перебуває в розшуку, або безвісно зниклої особи, або самовільно залишила місце для утримання військовополонених;
- 2) якщо існує достатньо підстав вважати, що особа вчинила або має намір вчинити правопорушення;
- 3) якщо особа перебуває на території чи об'єкті із спеціальним режимом або в місці здійснення спеціального поліцейського контролю;
- 4) якщо в особі є зброя, боєприпаси, наркотичні засоби та інші речі, обіг яких обмежений або заборонений, або для зберігання, використання чи перевезення яких потрібен дозвіл, якщо встановити такі права іншим чином неможливо;

5) якщо особа перебуває в місці вчинення правопорушення або дорожньо-транспортної пригоди, іншої надзвичайної події;

6) якщо зовнішні ознаки особи чи транспортного засобу або дії особи дають достатні підстави вважати, що особа причетна до вчинення правопорушення, транспортний засіб може бути знаряддям чи об'єктом вчинення правопорушення (ст. 32 Закону).

Перевірка документів належить до превентивних заходів, які за своєю правовою природою мають переважно адміністративно-попереджувальну спрямованість. Тобто вони можуть застосовуватися не тільки у випадках, коли вчинене правопорушення, а і коли ще цього не сталося, але обставини, дія чи поведінка, повідомлення інших осіб дають підстави для передбачення протиправних намірів збоку потенційного правопорушника.

Відповідно до Закону України від 20.11.2012 р. «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» документи, оформлення яких передбачається цим Законом із застосуванням засобів Реєстру, у залежності від їх функціонального призначення поділяються на:

1) документи, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України: а) паспорт громадянина України; б) паспорт громадянина України для виїзду за кордон; в) дипломатичний паспорт України; г) службовий паспорт України; г) посвідчення особи моряка; д) посвідчення члена екіпажу; е) посвідчення особи на повернення в Україну; є) тимчасове посвідчення громадянина України;

2) документи, що посвідчують особу та підтверджують її спеціальний статус: а) посвідчення водія; б) посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон; в) посвідка на постійне проживання; г) посвідка на тимчасове проживання; г) картка мігранта; д) посвідчення біженця; е) проїзний документ біженця; є) посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту; ж) проїзний документ особи, якій надано додатковий захист.

Іншими документами, які підтверджують відповідне право особи можуть бути: а) дозвіл, виданий органами Національної поліції, на право носіння і зберігання вогнепальної зброї; б) свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу; в) дозвіл органів поліції на перевезення вогнепальної зброї чи вибухових матеріалів; г) поліс обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів; д) реєстраційні документи на транспортний засіб; е) документи про технічну справність транспортного засобу; є) договір про надання послуг з перевезення пасажирів чи вантажів автомобільним транспортом; ж) паспорт маршруту автомобільних транспортних засобів які використовуються для надання послуг з перевезення пасажирів; з) ліцензійна картка на транспортний засіб тощо.

Згідно із ст. 18 ч. 3 Закону поліцейський, звертаючись до особи, в тому числі з вимогою про надання документів, зобов'язаний назвати своє прізвище, посаду, спеціальне звання та пред'явити на її вимогу службове посвідчення, надавши можливість ознайомитися з викладеною в ньому інформацією, не випускаючи його з рук, у таких випадках:

1) Якщо у працівника поліції виникло достатньо підстав вважати, що особа за зовнішніми ознаками схожа з особою, яка перебуває в розшуку або яка є безвісно зниклою особою, або самовільно залишила місце для утримання військовополонених.

Розшук осіб – це діяльність органів досудового розслідування, співробітників інших служб та підрозділів поліції, органів і установ виконання покарань, Національної гвардії України та інших компетентних органів, спрямована на виявлення осіб, які переховуються від слідства і суду, ухиляються від виконання кримінальних покарань (засуджених), уникають адміністративного нагляду, неповнолітніх, які залишили сім'ю, навчально-виховні заклади та спеціальні установи для дітей, ухиляються від виконання зобов'язань фінансового чи іншого характеру за відповідними судовими рішеннями (не платники аліментів) тощо.

Безвісно зникла особа – це особа, яка зникла раптово і місце перебування якої не відоме. Особа може вважатися безвісно відсутньою за заявою родичів, членів сім'ї, або перебувати в офіційному статусі за рішенням суду.

Працівниками поліції здійснюється огляд місць можливого знаходження осіб які переховуються від органів досудового розслідування і суду, ухиляються від виконання кримінального покарання.

2) Якщо існує достатньо підстав вважати, що особа вчинила або має намір вчинити правопорушення.

Перевірка паспортів або інших документів, що посвідчують особу, застосовується у випадках затримання особи, яка вчинила правопорушення.

Такі правопорушення можуть кваліфікуватися як адміністративні або кримінальні, а дії поліцейських у таких випадках визначаються відповідними процесуальними кодексами.

При проведенні профілактичних заходів у місцях найчастішого скоєння правопорушень, у осіб, які перебувають у цих місцях особливо у нічний час, також можуть бути перевірені документи, проте за наявності чітких обставин, що вказували б на намір вчинити правопорушення.

Патрульні наряди мають право доставляти в поліцію осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення відповідно до ст. 208 КПК за наявності однієї із таких підстав і, відповідно, перевіряти документи:

а) коли цю особу застигли при вчиненні злочину або безпосередньо після його вчинення;

б) коли очевидці, в тому числі і потерпілі, прямо вкажуть на особу, як на таку, що вчинила злочин;

в) коли на підозрюваному або на його одязі, при ньому або в його житлі знайдені явні сліди злочину.

Поліція має право перевіряти у громадян документи при необхідності скласти протоколи про адміністративні правопорушення або про адміністративне затримання особи відповідно до ст.ст. 254, 255, 259, 263 КУпАП.

При виявленні іноземців чи осіб без громадянства, які не мають при собі паспортних документів або проживають без реєстрації, а також за

простроченими документами, наряд поліції повинен попередньо з'ясувати обставини правопорушення, повідомити про це оперативного чергового і діяти за його вказівкою.

3) Якщо особа перебуває на території чи об'єкті із спеціальним режимом або в місці здійснення спеціального поліцейського контролю.

Правовий режим – це особливий порядок правового регулювання, який виражається у певному поєднанні юридичних засобів і який створює бажаний соціальний статус, конкретний ступінь сприятливості чи несприятливості для задоволення інтересів суб'єктів права. Іншими словами, правовий режим передбачає певний порядок правового регулювання, який забезпечується через особливе поєднання залучених для його здійснення способів, методів і типів правового регулювання.

Правовий режим надзвичайного стану спрямований на забезпечення безпеки громадян у разі стихійного лиха, аварій і катастроф, епідемій і епізоотій, а також на захист прав і свобод громадян, конституційного ладу при масових порушеннях правопорядку, що створюють загрозу життю і здоров'ю громадян, або при спробі захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства.

При запровадженні надзвичайного стану додатково можуть здійснюватися такі заходи, пов'язані з необхідністю перевірки документів:

1) запровадження комендантської години (заборона перебувати на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень особи у встановлені години доби);

2) перевірка документів у громадян, а в необхідних випадках – проведення особистого огляду, огляду речей, транспортних засобів, багажу і вантажів, службових приміщень та житла громадян;

3) заборона призовникам і військовозобов'язаним змінювати місце проживання без відома відповідного військового комісаріату;

4) обмеження або тимчасова заборона продажу зброї, отруйних і сильнодіючих хімічних речовин, а також алкогольних напоїв та речовин, вироблених на спиртовій основі;

5) тимчасове вилучення у громадян зареєстрованої вогнепальної і холодної зброї та боєприпасів, а у підприємств, установ і організацій – також навчальної військової техніки, вибухових, радіоактивних речовин і матеріалів, отруйних і сильнодіючих хімічних речовин;

6) заборона виготовлення і розповсюдження інформаційних матеріалів, що можуть дестабілізувати обстановку;

7) регулювання роботи цивільних теле- та радіоцентрів, заборона роботи аматорських радіопередавальних засобів та радіовипромінювальних пристроїв особистого і колективного користування;

8) особливі правила користування зв'язком та передачі інформації через комп'ютерні мережі;

9) порушення у порядку, визначеному Конституцією і законами України, питання про заборону діяльності політичних партій, громадських організацій в

інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Наприклад, працівники поліції охорони, спеціальної поліції, поліції особливого призначення виконуючи обов'язки щодо охорони об'єктів власності або забезпеченні публічного порядку і громадської безпеки на територіях чи об'єктах зі спеціальними режимами або в місцях здійснення спеціального поліцейського контролю, мають право перевіряти перепустки, особисті документи осіб, товарно-транспортні документи на вантаж.

4) якщо в особи є зброя, боєприпаси, наркотичні засоби та інші речі, обіг яких обмежений або заборонений, або для зберігання, використання чи перевезення яких потрібен дозвіл, якщо встановити такі права іншим чином неможливо.

У цьому випадку мова йде про чітко встановлений факт наявності в особи зброї, боєприпасів або інших передбачених даним пунктом речей. Поліцейський може бути освідомлений про такий факт або внаслідок особистого візуального чи поверхневого огляду (застосованим також за чітко встановлених підстав), або через інші офіційні джерела. Виключається можливість перевірки документів за даною підставою, якщо це суб'єктивне припущення поліцейського, не засноване на об'єктивних підставах.

5) якщо особа перебуває в місці вчинення правопорушення або дорожньо-транспортної пригоди, іншої надзвичайної події.

Працівник поліції з прибуттям на місце вчинення правопорушення або дорожньо-транспортної пригоди, іншої надзвичайної події перед усім повинен перевірити документи, які посвідчують осіб які перебувають у цих місцях, у разі необхідності надати необхідну медичну допомогу та здійснити заходи, щодо встановлення можливої причетності даних осіб до вчинення правопорушення або дорожньо-транспортної пригоди та встановлення свідків даних подій.

б) якщо зовнішні ознаки особи чи транспортного засобу або дії особи дають достатні підстави вважати, що особа причетна до вчинення правопорушення, транспортний засіб може бути знаряддям чи об'єктом вчинення правопорушення.

У цьому випадку мова йде про висновки поліцейського про можливе вчинення правопорушення внаслідок візуального огляду транспортного засобу (сліди крові, вм'ятини, тощо) або спостереження за очевидно неадекватними діями особи, що в ньому перебуває. Поліцейський зобов'язаний поінформувати водія про конкретну причину зупинення ним транспортного засобу з детальним описом підстави зупинки.

II Опитування особи (ст. 33 Закону).

Опитування особи – це засіб спілкування поліцейського з громадянином, під час якого працівниками поліції досягається мета, щодо отримання інформації від осіб, що опитуються, про скоєнні кримінальні та адміністративні правопорушення або такі, що мають бути вчиненні, про осіб причетних до їх вчинення та про інші події, що мають значення для підтримання публічного порядку і безпеки або такі, що належать до сфери діяльності поліції.

Для опитування поліцейський може запросити особу до поліцейського приміщення (ч. 1 ст. 33 Закону України «Про Національну поліцію»), а така особа – відмовитися від запрошення.

Надання особою інформації є добровільним і особа може відмовитися від її надання. Проведення опитування неповнолітніх допускається тільки за участю батьків (одного з них), іншого законного представника неповнолітнього (осіб, які їх замінюють – батьків) або педагога (ч. 2 ст. 33 Закону України «Про Національну поліцію»).

Перед проведенням опитування особам поліцейським повинно бути роз'яснено підстави та мету опитування, якщо це не перешкодить виконанню поліцією покладених на неї повноважень (ч. 3 ст. 33 Закону України «Про Національну поліцію»).

До числа осіб, від яких поліцейським може бути отримана корисна інформація, належать особи, які були очевидцями (а не свідками) протиправної поведінки інших осіб, постраждали (а не потерпілі), особи, яким відомі факти або обставини вчинення злочинів або адміністративних проступків від інших осіб, особи, які можуть володіти інформацією про причини та обставини нещасних випадків з людьми, аварій на транспорті, порушень правил експлуатації та поводження з об'єктами підвищеної небезпеки тощо.

Поліцейський має право опитати особу:

1) Якщо існує достатньо підстав вважати, що вона володіє інформацією, необхідною для виконання поліцейських повноважень (ч. 1 ст. 33 Закону України «Про Національну поліцію») (для опитування поліцейський може запросити особу до поліцейського приміщення).

2) Перед проведенням опитування особи поліцейський роз'яснює їй підстави та мету застосування поліцейського заходу, якщо це не перешкодить виконанню поліцією повноважень, покладених на неї законом (ч. 3 ст. 33 Закону України «Про Національну поліцію»).

3) Особа має право відмовитися від надання інформації, оскільки надання інформації є добровільним (ч. 2 ст. 33 Закону України «Про Національну поліцію»).

4) Проведення опитування неповнолітніх допускається тільки за участю батьків (одного з них), іншого законного представника або педагога (ч. 2 ст. 33 Закону України «Про Національну поліцію»).

Від поліцейського опитування слід відрізнити допит свідка у кримінальному провадженні, який здійснюється органами досудового розслідування (в тому числі поліцейськими), має обов'язковий характер й спеціальну процесуальну форму, передбачену нормами КПК.

III Поверхнева перевірка (ст. 34 Закону України «Закону України «Про Національну поліцію»)

Поверхнева перевірка – це здійснення візуального огляду:

Поліцейський для здійснення поверхневої перевірки особи має право зупиняти її та/або оглядати її, якщо є достатньо підстав вважати, що в особі є при собі річ:

- 1) обіг якої заборонено чи обмежено;
 - 1) яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб.
- (ч. 2 ст. 34 Закону).

Поверхнева перевірка особи здійснюється поліцейським відповідної статі. У невідкладних випадках поверхневу перевірку особи може здійснити будь-який поліцейський лише з використанням спеціального приладу або засобу. (ч. 3 ст. 34 Закону).

Поліцейський має право здійснювати поверхневу перевірку речі або транспортного засобу у наступних випадках:

- 1) якщо існує достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі знаходиться правопорушник або особа, свобода якої обмежується в незаконний спосіб;
- 2) якщо існує достатньо підстав вважати, що в такому транспортному засобі знаходиться річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю і здоров'ю такої особи або інших осіб;
- 3) якщо існує достатньо підстав вважати, що річ або транспортний засіб є знаряддям учинення правопорушення або (і) знаходиться в тому місці, де може бути скоєно кримінальне правопорушення, для запобігання якого необхідно провести поверхневу перевірку. (ч. 4 ст. 34 Закону).

Під час поверхневої перевірки речі або транспортного засобу особа повинна самотійно показати поліцейському вміст особистих речей чи транспортного засобу. (ч. 6 ст. 34 Закону).

IV. Зупинення транспортного засобу (ст. 35 Закону)

У ч. 1 ст. 35 Закону перераховується вичерпний перелік випадків коли поліцейський може зупиняти транспортні засоби та мається на увазі, що зупинення транспортного засобу реалізовується шляхом вказівки поліцейським на необхідність здійснення зупинки водію транспортного засобу таким чином, щоб йому був зрозумілий такий знак, без застосування спеціальних поліцейських засобів, таких як вогнепальна зброя, тощо.

Поліцейський зобов'язаний поінформувати водія про конкретну причину зупинення ним транспортного засобу з детальним описом підстави зупинки, визначеної у ст. 35 Закону (ч. 3 ст. 35 Закону).

Поліцейський має право зупиняти транспортні засоби у наступних випадках:

- 1) якщо водій порушив Правила дорожнього руху;
- 2) якщо є очевидні ознаки, що свідчать про технічну несправність транспортного засобу;
- 3) якщо є інформація, що свідчить про причетність водія або пасажирів транспортного засобу до учинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення або якщо є інформація, що свідчить про те, що транспортний засіб чи вантаж можуть бути об'єктом чи знаряддям учинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення;
- 4) якщо транспортний засіб перебуває в розшуку;

5) якщо необхідно здійснити опитування водія чи пасажирів про обставини вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, свідками якого вони є або могли бути;

6) якщо необхідно залучити водія транспортного засобу до надання допомоги іншим учасникам дорожнього руху або поліцейським або як свідка під час оформлення протоколів про адміністративні правопорушення чи матеріалів дорожньо-транспортних пригод;

7) якщо уповноважений орган державної влади прийняв рішення про обмеження чи заборону руху (проведення оперативних планів чи операцій);

8) якщо спосіб закріплення вантажу на транспортному засобі створює небезпеку для інших учасників дорожнього руху;

9) порушення порядку визначення і використання на транспортному засобі спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв;

10) якщо зупинка транспортного засобу, який зареєстрований в іншій країні, здійснюється з метою виявлення його передачі у володіння, користування або розпорядження особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту

11) якщо є наявна інформація, яка свідчить про те, що водій або пасажир транспортного засобу є особою, яка самовільно залишила місце для утримання військовополонених (ч. 1 ст. 35 Закону).

У ч. 2 ст. 35 Закону визначаються два випадки коли поліцейський зобов'язаний зупиняти транспортні засоби:

1) якщо є інформація, що свідчить про порушення власником транспортного засобу митних правил, виявлені митними органами відповідно до Митного кодексу України, а саме: порушення строків тимчасового ввезення та/або переміщення в митному режимі транзиту іншого транспортного засобу особистого користування, використання такого транспортного засобу для цілей підприємницької діяльності та/або отримання доходів в Україні, розкомплектування чи передачу у володіння, користування або розпорядження такого транспортного засобу особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту;

2) якщо є інформація, що свідчить про те, що транспортний засіб, який зареєстрований в іншій країні, не зареєстрований в Україні у встановлені законодавством строки чи перебуває на території України з порушенням строків тимчасового ввезення та/або переміщення в митному режимі транзиту, чи використовується для цілей підприємницької діяльності та/або отримання доходів в Україні, чи переданий у володіння, користування або розпорядження особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту.

V. Вимога залишити місце і обмеження доступу на визначену територію (ст. 36 Закону).

Поліцейський має право вимагати від особи (осіб) залишити визначене місце на певний строк або заборонити чи обмежити особам доступ до визначеної території або об'єктів, якщо це необхідно для:

- 1) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- 2) забезпечення охорони життя і здоров'я людей;
- 3) збереження та фіксації слідів правопорушення. (ч. 1 ст. 36 Закону).

Поліцейський має право обмежувати або забороняти рух транспорту і пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних доріг у випадках:

- 1) затримання осіб відповідно до закону;
- 2) під час аварій;
- 3) інших надзвичайних ситуацій;

якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони життя і здоров'я людей. (ч. 2 ст. 36 Закону).

VI. Обмеження пересування особи чи транспортного засобу або фактичного володіння річчю (ст. 37 Закону).

По суті, законодавець, використовуючи таку термінологію, як «обмеження пересування», мав на увазі, перш за все, затримання особи в кримінальному процесуальному або адміністративному порядку, передбачене іншими законами України, а також пов'язані з таким затриманням заходи по обмеженню володіння річчю або транспортного засобу.

Поліцейський може тимчасово обмежити фактичне володіння річчю або пересування транспортного засобу для запобігання небезпеці, якщо є достатні підстави вважати, що річ або транспортний засіб можуть бути використані особою з метою посягання на своє життя і здоров'я або на життя чи здоров'я іншої людини, або пошкодження чужої речі. (ч. 4 ст. 37 Закону).

Затримання особи є тимчасовим запобіжним заходом, що застосовується з підстав та в порядку, визначеному КПК або КУпАП, суть якого полягає в обмеженні права на свободу та особисту недоторканність шляхом поміщенні особи на короткий строк у спеціальне приміщення для тримання затриманих (ізолятор тимчасового тримання, гауптвахту).

Незважаючи на короткочасність затримання, за характером правообмежень воно є одним з найбільш суворих запобіжних заходів, адже застосування затримання безпосередньо пов'язане з обмеженням права людини на свободу та особисту недоторканність.

Відповідно до норм КПК, затримання особи має дві форми:

- затримання підозрюваного, обвинуваченого на підставі ухвали слідчого судді, суду з метою приводу (ст. 187–191 КПК);
- затримання особи без ухвали слідчого судді, суду, яке в свою чергу поділяється на законне затримання (ст. 207 КПК) та затримання уповноваженою службовою особою (ст. 208 КПК).

Затримання особи без ухвали слідчого судді, суду є основним видом цього тимчасового запобіжного заходу, який здійснюється з метою припинення кримінального правопорушення, попередження зникнення від слідства чи суду та запобігання спробам перешкоджання кримінальному провадженню іншим чином. Можливість затримання особи без попереднього отримання рішення суду обумовлена тим, що часто необхідність затримання виникає раптово і має невідкладний характер.

Затримання особи в кримінальному процесуальному порядку необхідно відрізняти від адміністративного затримання, яке не має кримінального процесуального характеру, так як не пов'язане із перевіркою причетності особи до вчинення кримінального правопорушення.

Затримання особи без ухвали слідчого судді, суду як тимчасовий запобіжний захід поділяється на такі різновиди:

- законне затримання (ст. 207 КПК);
- затримання уповноваженою службовою особою (ст. 208 КПК).

Затримання уповноваженою службовою особою регламентовано ст. 208 КПК, в якій передбачено, що уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину лише у випадках:

1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення;

2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, у тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин (ч. 1 ст. 208 КПК).

3) якщо підозрюваний не виконав обов'язки, покладені на нього при обранні запобіжного заходу, або не виконав у встановленому порядку вимог щодо внесення коштів як застави та надання документа, що це підтверджує (ч. 2 ст. 208 КПК).

До умов затримання уповноваженою службовою особою без ухвали слідчого судді, суду (на підставі ч. 1 ст. 208 КПК) законодавець відносить те, що на відміну від затримання, яке регламентоване ст. 207 КПК, уповноважена службова особа може затримати без ухвали слідчого судді, суду лише за умови, що особа підозрюється у вчиненні злочину (а не кримінального проступку) за який передбачене покарання у вигляді позбавлення волі.

Винятком із цього правила є випадки затримання підозрюваного, обвинуваченого на підставі, визначеній у ч. 2 ст. 208 КПК (у разі невиконання обов'язків, які були покладені при обранні запобіжного заходу, або невиконання вимог щодо внесення коштів як застави). У даному випадку затримання може бути здійснено і при підозрі особи у вчиненні злочину, за який передбачене основне покарання у вигляді штрафу в розмірі понад 3000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Відповідно до ст. 208 КПК затримання здійснюється уповноваженою службовою особою – працівником поліції, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органів Державної пенітенціарної служби України, органів Державної прикордонної служби України, органів Державної митної служби України та інших правоохоронних органів, який має право здійснити затримання особи.

При затриманні уповноважена службова особа (законодавчого визначення такої особи на сьогоднішній день немає), слідчий, прокурор може здійснити обшук затриманої особи, під час проведення якого мають бути присутніми не менше двох понятих. Обшук особи повинен бути здійснений особами тієї ж статі.

Уповноважена службова особа, що здійснила затримання, повинна негайно повідомити затриманому зрозумілою для нього мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину він підозрюється, а також роз'яснити право: мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти нього, негайно повідомити інших осіб про його затримання і місце перебування, вимагати перевірку обґрунтованості затримання та інші процесуальні права, передбачені КПК. Вимога негайного повідомлення про права затриманого обумовлена тим, що це є гарантією реального та своєчасного забезпечення прав, свобод та інтересів затриманої особи.

Про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, складається протокол, в якому, крім відомостей, передбачених ст. 104 КПК, зазначаються: місце, дата і точний час (година і хвилини) затримання; підстави затримання; результати особистого обшуку; клопотання, заяви чи скарги затриманого, якщо такі надходили; повний перелік процесуальних прав та обов'язків затриманого.

Протокол про затримання підписується особою, яка його склала, і затриманим. У випадках відмови затриманого підписати протокол затримання про це зазначається в протоколі. Затриманому надається право дати письмові пояснення щодо причин відмови від підписання, які заносяться до протоколу затримання. Факт відмови затриманого від підписання протоколу, а також факт надання письмових пояснень щодо причин такої відмови відповідно до ст. 104 КПК засвідчуються підписом захисника, а у разі його відсутності – понятих.

Копія протоколу негайно під розпис вручається затриманому, а також надсилається прокурору.

Уповноважена службова особа зобов'язана доставити затриману особу до найближчого підрозділу органу досудового розслідування (будь-якої відомчої належності), в якому негайно реєструються дата, точний час (година і хвилини) доставлення затриманого та інші відомості, передбачені законодавством. Про кожне затримання уповноважена службова особа одразу повідомляє за допомогою технічних засобів відповідальних осіб в підрозділі органу досудового розслідування.

Строк затримання особи без ухвали слідчого судді, суду не може перевищувати 72 годин з моменту затримання.

При обчисленні строків затримання важливе значення має момент затримання. Так, ст. 209 КПК чітко визначила, що момент затримання – це момент, з якого особа силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою. Якщо ж особа затримана не уповноваженою на затримання особою, відповідно до вимог ст. 207 КПК, то моментом затримання такої особи є той момент, коли фактично затримана особа переходить у розпорядження уповноваженої службової особи.

Уповноважена службова особа, що здійснила затримання, зобов'язана здійснити заходи щодо повідомлення інших осіб про затримання (ст. 213 КПК), а саме:

- надати затриманій особі можливість негайно повідомити про своє затримання та місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором цієї особи. Якщо уповноважена службова особа, що здійснила затримання, має підстави для обґрунтованої підозри, що при повідомленні про затримання ця особа може зашкодити досудовому розслідуванню, вона може здійснити таке повідомлення самостійно, проте без порушення вимоги щодо його негайності;

- негайно повідомити про затримання орган (установу), уповноважений законом на надання безоплатної правової допомоги. Порядок інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання затверджений Постановою КМУ від 28 грудня 2011 р. № 1363;

- у разі затримання неповнолітньої особи – негайно повідомити про це його батьків або усиновителів, опікунів, піклувальників, орган опіки та піклування;

- у разі затримання співробітника кадрового складу розвідувального органу України при виконанні ним службових обов'язків – негайно повідомити про це відповідний розвідувальний орган.

Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомити свого керівника про тимчасове обмеження фактичного володіння річчю особи, а також зобов'язаний скласти протокол про здійснення тимчасового обмеження фактичного володіння річчю та вручити протокол цій особі. (ч. 5 ст. 37 Закону).

VII. Проникнення до житла чи іншого володіння особи (ст. 38 Закону).

Право на недоторканість житла – це одне із основоположних прав людини. В ст. 30 Конституції України визначено, що кожному гарантується недоторканність житла. Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду. У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду і обшуку.

Проникнення до житла чи іншого володіння особи всупереч волі особи, яка там проживає, може здійснюватися у таких випадках:

- за наявності ухвали слідчого судді;
- без ухвали слідчого судді, але при наявності невідкладних випадків, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину.

Така процедура відповідає міжнародно-правовим стандартам, адже в ч. 2 ст. 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод передбачено, що органи державної влади не можуть втручатись у здійснення права на повагу до свого житла, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання

заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

В ст. 30 Конституції України вказано, що у невідкладних випадках, пов'язаних з врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи. Такий «інший порядок» встановлений у ч. 1 ст. 38 Закону та ст. 233–237 КПК.

Проникнення у житло чи інше володіння особи – це входження чи вторгнення фізично чи з використанням технічних пристроїв, здійснене всупереч волі особи, що в ньому проживає чи ним користується. Проникнення в житло без згоди особи є можливим в таких ситуаціях: 1) при непередбачуваних надзвичайних обставинах; 2) при захисті правопорядку.

Житлом особи є будь-яке приміщення, яке знаходиться у постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення і правового статусу, та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, а також всі складові частини такого приміщення. Під іншим володінням особи розуміється транспортний засіб, земельна ділянка, гараж, інші будівлі чи приміщення побутового, службового, господарського, виробничого та іншого призначення тощо, які знаходяться у володінні особи (ч. 2 ст. 233 КПК).

Поліцейський має право проникнути до житла чи іншого володіння особи без вмотивованого рішення суду лише в невідкладних випадках, пов'язаних із:

- 1) рятуванням життя людей та цінного майна під час надзвичайних ситуацій;
- 2) безпосереднім переслідуванням осіб, підозрюваних у вчиненні злочину;
- 3) припиненням злочину, що загрожує життю осіб, які знаходяться в житлі або іншому володінні. (ч. 1 ст. 38 Закону).

Проникнення поліцейського до житла чи іншого володіння особи не може обмежувати її права користуватися власним майном. (ч. 2 ст. 38 Закону).

Про застосування цього заходу поліцейський обов'язково складає протокол. (ч. 3 ст. 38 Закону).

VIII. Перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ (ст. 39 Закону).

Поліція в порядку, визначеному МВС, може оглядати за участю адміністрації (керівництва) юридичних осіб, фізичних осіб (у тому числі фізичних осіб – підприємців) чи їх уповноважених представників приміщення, де знаходяться зброя, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила або порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, а також безпосередньо оглядати місця їх зберігання з метою перевірки дотримання правил поводження з ними та правил їх використання.

Поліція може оглядати зброю, спеціальні засоби, боєприпаси, що знаходяться у фізичних та юридичних осіб, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання та використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, з метою перевірки дотримання правил поведження з ними та правил їх використання.

Поліція відповідно до порядку, визначеного Міністерством внутрішніх справ України, вилучає зброю, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, а також опечатує і закриває об'єкти, де вони зберігаються чи використовуються (у тому числі стрілецькі тири, стрільбища невійськового призначення, мисливські стенди, підприємства і майстерні з виготовлення та ремонту зброї, спеціальних засобів, боєприпасів, магазини, у яких здійснюється їх продаж, піротехнічні майстерні, пункти вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поведження з ними та їх застосування) у випадку виявлення порушення правил поведження з ними та правил їх використання, що загрожують громадській безпеці, до усунення таких порушень.

Поліція інформує відповідний орган МВС в одноденний строк про кожен факт виявленого порушення правил зберігання і використання зброї, спеціальних засобів, боєприпасів, вибухових речовин та матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ.

IX. Застосування технічних приладів, технічних засобів та спеціалізованого програмного забезпечення (ст. 40 Закону).

Поліція для виконання покладених на неї завдань та здійснення повноважень, визначених законом, може застосовувати такі технічні прилади, технічні засоби та спеціалізоване програмне забезпечення:

- 1) фото- і відеотехніку, у тому числі техніку, що працює в автоматичному режимі, технічні прилади та технічні засоби з виявлення та/або фіксації правопорушень;
- 2) технічні прилади та технічні засоби з виявлення радіаційних, хімічних, біологічних та ядерних загроз;
- 3) безпілотні літальні апарати та спеціальні технічні засоби протидії їх застосуванню;
- 4) спеціальні технічні засоби перевірки на наявність стану алкогольного сп'яніння;
- 5) спеціалізоване програмне забезпечення для здійснення аналітичної обробки фото- і відеоінформації, у тому числі для встановлення осіб та номерних знаків транспортних засобів.

Технічні прилади та технічні засоби поліція може закріплювати на однострої, у/на безпілотних літальних апаратах, службових транспортних засобах, суднах чи інших плавучих засобах, у тому числі тих, що не мають

кольорографічних схем, розпізнавальних знаків та написів, які свідчать про належність до поліції, а також монтувати/розміщувати їх по зовнішньому периметру доріг і будівель.

Поліція може використовувати інформацію, отриману за допомогою фото- і відеотехніки, технічних приладів та технічних засобів, що перебувають у чужому володінні. (ч. 1 ст. 40 Закону).

Інформація про змонтовані/розміщені технічні прилади, технічні засоби повинна бути розміщена на видному місці (ч. 2 ст. 40 Закону).

IX. Поліцейське піклування (ст. 41 Закону).

Таблиця 2.3. – Поліцейське піклування (ч. 1 ст. 41 Закону)	
Категорії осіб, щодо яких може здійснюватися поліцейське піклування	Поліцейське піклування має наслідком
1. Неповнолітньої особи віком до 16 років, яка залишилася без догляду.	Таку особу поліцейський повинен передати батькам або усиновителям, опікунам, піклувальникам, органам опіки та піклування.
2. Особи, яка підозрюється у втечі з психіатричного закладу чи спеціалізованого лікувального закладу, де вона утримувалася на підставі судового рішення.	Таких осіб поліцейський зобов'язаний передати відповідному закладу.
3. Особи, яка має ознаки вираженого психічного розладу і створює реальну небезпеку оточуючим або собі.	
4. Особи, яка перебуває у публічному місці і внаслідок сп'яніння втратила здатність самостійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі.	Таку особу поліцейський зобов'язаний передати у спеціальний лікувальний заклад чи до місця проживання.

Поліцейський зобов'язаний негайно повідомити особі зрозумілою для неї мовою:

- підставу застосування поліцейського заходу;
- роз'яснити право отримувати медичну допомогу, давати пояснення, оскаржувати дії поліцейського. (ч. 2 ст. 41 Закону).

Також поліцейський повинен негайно повідомити інших осіб про місце перебування особи щодо якої здійснено поліцейське піклування (ч. 2 ст. 41 Закону). Цей обов'язок реалізується шляхом надання особі можливість негайно повідомити про своє місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором цієї особи.

Якщо поліцейське піклування застосовано щодо неповнолітньої особи, то поліцейський зобов'язаний негайно повідомити батьків або усиновителів, опікунів, піклувальників, орган опіки та піклування про місце перебування такої особи (абз. 2 ч. 6 ст. 41 Закону).

Повідомлення про права і їх роз'яснення поліцейським може не проводитися у випадку, коли є достатні підстави вважати, що особа не може усвідомлювати свої дії і керувати ними (абз. 2 ч. 2 ст. 41 Закону).

Про застосування поліцейського піклування складається протокол, в якому зазначаються:

- місце, дата і точний час (година і хвилини) застосування поліцейського заходу;
- підстави застосування;
- опис вилученої зброї чи інших предметів;
- клопотання, заяви чи скарги особи, якщо такі надходили;
- наявність чи відсутність видимих тілесних ушкоджень (ч. 4 ст. 41 Закону).

Протокол підписується поліцейським і особою. Копія протоколу негайно під розпис вручається особі. Протокол може не надаватися особі для підписання, а його копія – вручатися особі у випадку, коли є достатні підстави вважати, що вона не може усвідомлювати свої дії і керувати ними. В такому випадку протокол надається органу чи особі, яким була передана певна особа згідно з абз. 2 ч. 1 ст. 41 Закону (абз. 2 ч. 4 ст. 41 Закону).

У ч. 1 ст. 42 Закону зазначено, що поліція під час виконання повноважень, визначених цим Законом, уповноважена застосовувати такі *заходи примусу*:

- 1) фізичний вплив (сила);
- 2) застосування спеціальних засобів;
- 3) застосування вогнепальної зброї.

Законодавець не встановлює розгалуженої системи поліцейських заходів примусу, обмежившись лише критерієм засобу, що застосовується працівниками поліції: фізична сила, спеціальні засоби або вогнепальна зброя.

Однією з проблем, що стосується поліцейських заходів примусу, серед практиків і науковців визначається відсутність співвідношення таких заходів з ст. 23 «Основні повноваження поліції» Закону.

Так, професор В.І. Осадчий зазначає, що у ст. 23 «Основні повноваження поліції» право на поліцейські заходи примусу не згадується. Щодо зброї, то тут говориться, що поліція відповідно до покладених на неї завдань: здійснює контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ (п. 21 ст. 23 Закону); здійснює у визначеному законом порядку приймання, зберігання та знищення вилученої, добровільно зданої або знайденої вогнепальної, газової, холодної та іншої зброї, боєприпасів, набоїв, вибухових речовин та пристроїв, наркотичних засобів або психотропних речовин (п. 22 ст. 23 Закону).

В ч. 1 ст. 44 Закону зазначено, що поліцейський може застосовувати фізичну силу, в ч. 2 ст. 45 Закону – що поліцейський уповноважений застосовувати спеціальні засоби тільки уразі, якщо він пройшов відповідну спеціальну підготовку, в ч. 2 ст. 46 Закону – що поліцейський уповноважений на зберігання, носіння вогнепальної зброї, а також на її застосування і використання лише за умови що він пройшов відповідну спеціальну підготовку. Однак про

право на застосування поліцейських заходів примусу має бути зазначено саме серед основних повноважень поліції.

У ст. 42 Закону надано вичерпний перелік всіх видів поліцейських заходів впливу. А в ч. 3 ст. 43 Закону, де визначено порядок застосування вказаних заходів, встановлено, що «вид та інтенсивність застосування заходів примусу визначаються з урахуванням конкретної ситуації, характеру правопорушення та індивідуальних особливостей особи, яка вчинила правопорушення».

Ця норма є занадто небагатослівною та недостатньою на тлі міжнародних стандартів, визначених відповідними актами ООН. Передусім, не є розкритим зміст принципу пропорційності та диференціації застосування заходів примусу, що полягає в описі співвідношення ступеня примусу, які дають ті чи інші заходи, перелічені у ст. 42 Закону, з метою, яка передбачена Законом для застосування цих заходів. Так, згідно зі стандартами ООН (ст. 3 Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку від 1979 р.), будь-якій особі, уповноваженій державою на охорону правопорядку, заборонено застосовувати таку силу, що не є співмірною законній меті, яку треба досягти.

Також відсутні в Законі важливі положення, передбачені п.п. 4, 5 «Основних принципів застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку» ООН від 1990 р.

Наприклад, у Законі немає чітко визначеного положення про те, що заходи примусу можуть бути застосовані лише після переконання поліцейським, що ненасильницькі способи є неефективними. До того ж відсутньою є й вимога щодо стриманості під час застосування поліцейських заходів примусу, яка визначається ступенем небезпечності правопорушення та тією законною метою, що має бути досягнута застосуванням заходів примусу.

Не зазначено в Законі й те, що примус має застосовуватися лише у випадках абсолютної необхідності, і при цьому заподіяння шкоди та тілесних ушкоджень повинно бути зведено до мінімуму.

Вищезазначені невідповідності міжнародним стандартам можуть призвести до зловживання поліцейськими заходами примусу, а також до складнощів для потерпілих під час захисту своїх прав внаслідок порушення поліцейськими порядку застосування заходів примусу.

Щодо порядку застосування заходів примусу, то він прямо передбачений у ст. 43 ЗУ «Про Національну поліцію».

Так, поліцейський зобов'язаний заздалегідь попередити особу про застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї і надати їй достатньо часу для виконання законної вимоги поліцейського, крім випадку, коли зволікання може спричинити посягання на життя і здоров'я особи чи та/або поліцейського або інші тяжкі наслідки, або в ситуації, що склалася, таке попередження є невиправданим або неможливим.

Що стосується попередження, то воно може бути зроблено голосом, а за значної відстані або звернення до великої групи людей – через гучномовні установки, підсилювачі звуку.

Вид та інтенсивність застосування заходів примусу визначаються з урахуванням:

- конкретної ситуації;
- характеру правопорушення;
- індивідуальних особливостей особи, яка вчинила правопорушення.

Поліцейські зобов'язані надавати невідкладну медичну допомогу особам, які постраждали в результаті застосування заходів примусу.

Заборонено застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї до:

- 1) жінок з явними ознаками вагітності;
- 2) малолітніх осіб;
- 3) осіб з явними ознаками обмежених можливостей;
- 4) осіб з явними ознаками старості. (ч. 5 ст. 43 Закону).

До першої категорії слід відносити осіб жіночої статі, які за **об'єктивними ознаками** сприймаються працівником поліції як вагітні.

Визначення малолітньої особи дається в Цивільному кодексі України (ст. 31) та Сімейному кодексі України (ст. 6). Враховуючи процеси, що прискорюють розвиток молоді, особами, що через малолітній вік не можуть створювати небезпеку для життя і здоров'я, вважаються ті, що не досягли 14-річного віку.

Особами з явними ознаками обмежених можливостей є такі, які внаслідок відсутності або ушкодження будь-якого органу, втрати його функцій не можуть створювати небезпеку для життя та здоров'я громадян.

Нормативні акти не визначають юридичної норми, переступивши яку громадяни України вважаються особами з явними ознаками старості (похилого віку). У зв'язку з цим вирішення цього питання можна перенести на базу інших юридичних норм. Так, відповідно до пенсійного законодавства право на отримання пенсії за віком в нашій країні мають громадяни, що досягли граничного віку, чоловіки – 65, жінки – 60 років і старші. Однак тут слід враховувати й інші демографічні та соціальні фактори. Виходячи з цього до осіб з явними ознаками старості (похилого віку) належать особи, які сприймаються працівником поліції такими, що внаслідок вікових змін неспроможні створювати небезпеку для життя та здоров'я громадян і працівників поліції.

Застосування сили до цих осіб може бути здійснено в таких випадках:

- 1) учинення нападу із застосуванням зброї;
- 2) учинення групового нападу (тобто якщо нападників не менше двох);
- 3) учинення збройного опору поліцейському. (ч. 5 ст. 43 Закону).

Щоб застосування сили було правомірним, необхідна наявність правової та фактичної підстав застосування сили, взятих в їх сукупності.

Правова підстава – це наявність складу правопорушення у діях особи (або принаймні впевненості поліцейського у такій наявності на момент виявлення, але на основі об'єктивного сприйняття фактів реальності), а **фактична** – необхідність негайного його припинення із застосуванням сили.

Поліцейський не нестиме відповідальності за нанесення шкоди особі, якщо його дії щодо застосування сили відповідали вимогам законодавства, яке регламентує дії в стані необхідної оборони. На прикладі застосування ст. 173 КУпАП можна визначити, що відповіддю на образливе чіпляння до особи з боку

правопорушника може бути відбиття його спроби схопити руку, одяг, речі, відштовхування від себе на небезпечну відстань, прохання припинити протиправні дії в активній формі тощо. Якщо ж дії особи, яка захищається від протиправного діяння, потягли негативні наслідки для здоров'я нападника, то буде наявне перебільшення меж необхідної оборони в адміністративному законодавстві. У цьому випадку інтереси особи, що захищається від посягання, врегульовуються кримінальною нормою про необхідну оборону, яка визначає більш конкретні критерії співвідношення захисту та посягання.

Перевищенням меж необхідної оборони визнається умисне заподіяння тому, хто посягає, тяжкої шкоди, яка явно не відповідає небезпечності посягання або обстановці захисту. Наприклад, при вчиненні дорожньо-транспортної пригоди виникла обставина, коли необхідно швидше доставити особу, яка отримала травму, до лікарняної установи. Водій транспортного засобу порушуючи правила дорожнього руху доставляє травмовану особу в лікарню, в якій їй надається необхідна медична допомога або врятовується життя. Фактично в його діях є склад адміністративного правопорушення, пов'язаний з порушенням правил дорожнього руху, але шкода, яку заподіяв водій рятуючи здоров'я та життя особи, не могла бути усунута іншими засобами, заподіяна ж шкода – порушення правил дорожнього руху є менш значною, ніж відвернута – шкода здоров'ю та життю особи.

Джерелами загрозової небезпеки у разі крайньої необхідності, зокрема можуть бути стихійні явища – повені, пожежі, землетруси тощо, дикі або домашні тварини, наприклад під час їхнього нападу на людину; джерела підвищеної небезпеки, наприклад несправна автомашина; людина, що заподіює або загрожує завдати шкоди охоронюваним законом інтересам.

Перевищенням меж крайньої необхідності є умисне заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам, якщо така шкода є більш значною, ніж відвернена шкода.

Для правомірності дій працівника поліції необхідно:

- щоб посягання було суспільно небезпечним, тобто таким, що стосується інтересів, які охороняються законом;
- посягання повинно бути наявним, тобто відбуватися в межах якогось часу. Воно починається з безпосередньої реальної загрози його виконання і закінчується в ту хвилину, коли перервано захистом або припинене самою особою, що посягає;
- посягання має бути дійсним, тобто існуючим об'єктивно, а не лише в уяві того, хто захищається;
- шкода повинна завдаватися тільки тому, хто посягає або затримується, а не стороннім особам;
- оборона допускається тільки у випадках, коли треба захистити інтереси громадян, суспільства або держави;
- захист не повинен перевищувати меж необхідності.

До необхідної оборони прирівнюються дії по затриманню особи, яка вчинила напад. Конкретні обставини застосування фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї передбачені ст.ст. 44, 45, 46 Закону.

Працівник поліції попереджує особу, проти якої має намір застосувати силу, коли вважає, що обстановка дозволяє це зробити без шкоди для досягнення мети застосування сили.

Попередження про намір застосування сили подається голосом.

Згідно ч. 11 ст. 46 Закону, поліцейський може взяти до рук вогнепальну зброю і привести її у готовність, якщо вважає, що в обстановці, що склалася, можуть виникнути підстави для її застосування. Таким чином, оголення вогнепальної зброї є попередженням про застосування її на ураження правопорушника і не вимагає будь-якого додаткового попередження (пострілом угору, голосом).

Попереджуючи про застосування сили, працівник поліції повинен, якщо дозволяють обставини, дати особі, яка посягає, час для виконання його вимог.

У випадку безпосередньої загрози життю та здоров'ю громадян (тобто такої, яка може негайно перерости у посягання на їхнє життя та здоров'я) сила застосовується без попередження.

Так, згідно ч. 6 ст. 46 Закону, застосування вогнепальної зброї без попередження допускається:

1) при спробі особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї;

2) у разі збройного нападу, а також у разі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей;

3) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу;

4) якщо особа чинить збройний опір;

5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю.

Попередження не робиться і тоді, коли внаслідок невчасного застосування або незастосування сили можуть настати тяжкі наслідки (загибель людей, вибух, пожежа, катастрофа на залізничному транспорті). У таких випадках злочинець не може не усвідомлювати, що його злочинні дії можуть бути припинені з нанесенням йому шкоди, аж до заподіяння смерті.

Виконання покладених на поліцію обов'язків із застосуванням сили допускається тільки в тих випадках, коли ненасильницькі заходи вичерпані й не принесли позитивного результату або коли обставини свідчать про те, що ненасильницькі методи не дадуть позитивного результату.

Спричинення тілесних ушкоджень і заподіяння смерті не є метою застосування сили. Метою її застосування має бути припинення злочинного посягання, затримання особи, яка його вчинила, або попередження шкідливих наслідків, що загрожують життю та здоров'ю громадян.

У випадках, коли ситуація все ж таки примушує працівника поліції діяти силовими методами, він повинен прагнути мірою можливого припинити посягання або провести затримання шляхом спричинення майнової, а не фізичної шкоди.

Коли працівник поліції змушений стріляти в людину, він повинен прагнути зберегти їй життя.

Водночас за наявності підстав застосування сили допускається спричинення особі, яка затримується, будь-якої шкоди, аж до позбавлення її життя.

Тому працівник поліції, який застосував, наприклад, вогнепальну зброю (з дотриманням усіх інших вимог закону) і прагнучи, але не зміг уникнути смерті особи (наприклад, стріляв по ногах, але влучив у життєво важливий орган), не несе за це жодної юридичної відповідальності. Щоправда, ця теоретична конструкція не завжди знаходить своє відображення у практиці судів.

Мінімум можливості спричинення шкоди – це така мінімальна шкода, без нанесення якої виконання покладених на поліцію завдань є неможливим. У деяких випадках спричинення смерті й буде тією мінімальною шкодою, яка може запобігти більш серйозним наслідкам. Так, працівник поліції не нестиме відповідальності за вбивство злочинця з табельної зброї, який погрожує розправою заложнику або вибухом гранати, що знаходиться в його руці.

Про застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, а також про будь-які ушкодження або смерть, які спричинені особі внаслідок застосування працівником поліції заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, працівник поліції негайно та письмово доводить до відома безпосереднього начальника для сповіщення прокуророві.

Так, згідно ч. 2 ст. 44 «Поліцейський зобов'язаний письмово повідомити свого керівника, а той зобов'язаний повідомити прокурора про завдання особі тілесних ушкоджень унаслідок застосування фізичної сили». Згідно ч. 6 ст. 45 «Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомити свого керівника про застосування до особи спеціального засобу. Якщо поліцейський заподіяв особі поранення або каліцтво внаслідок застосування до неї спеціального засобу, керівник такого поліцейського зобов'язаний негайно повідомити про це відповідного прокурора». А що стосується вогнепальної зброї, то згідно ч. 10 ст. 46 «Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомляти свого керівника про застосування вогнепальної зброї, а також негайно повідомити свого керівника про активне застосування вогнепальної зброї, який, у свою чергу, зобов'язаний поінформувати центральний орган управління поліції та відповідного прокурора».

Хоч у Законі і не вказано, протягом якого часу працівник поліції повинен повідомити начальника, зрозуміло, що він має подати рапорт після закінчення служби, якщо це не було зроблено під час служби.

У рапорті мають бути відображені:

- підстави застосування спецзасобів, фізичної сили;
- обставини їх застосування (місце, час, наявність людей на місці події, кількість працівників поліції, що застосовували силу); правопорушення, які вчинила особа;
- вид та інтенсивність застосування спеціальних засобів, що використовувалися;

– відомості про осіб, проти яких було застосовано силу, наслідки її застосування;

– дані про можливих свідків, допомога, надана потерпілим.

Працівник поліції своїм рапортом, спираючись на конкретні обставини справи, по суті, має довести, що обставини давали йому право застосувати фізичний вплив і спеціальні засоби, вогнепальну зброю.

При смертельному наслідку необхідно забезпечити охорону тіла вбитого й обстановки події до прибуття працівників Національної поліції чи прокуратури. З прибуттям в орган поліції слід доповісти рапортом своєму начальникові про застосування або використання зброї, вказавши, коли, де, за яких обставин використовувалась зброя, до яких наслідків це призвело, кількість використаних патронів, надання потерпілому медичної допомоги.

Якщо неможливо безпосередньо повідомити прокурора через начальника, це має бути зроблено через чергового. Такі дії обумовлено тим, що представники прокуратури, яким підслідні кримінальні провадження про кримінальні правопорушення, скоєні працівниками поліції, повинні мати можливість своєчасно прибути на місце події для його огляду. Повідомляють прокурора, як правило, телефоном.

Працівник поліції, який застосував силу, не несе за свої дії відповідальність навіть при заподіянні громадянам шкоди, якщо він діяв відповідно до закону.

Перевищення повноважень щодо застосування сили встановлюється під час службового розслідування.

Застосування фізичної сили

Під *фізичною силою* слід розуміти дії поліцейського, що виявляються у застосуванні мускульної сили та механічного впливу на будь-який орган, частину тіла або весь організм правопорушника без допомоги спеціальних засобів і вогнепальної зброї з метою припинення правопорушення, затримання правопорушника та відведення небезпеки, що загрожує життю та здоров'ю громадян або поліцейського.

Поліцейський має право застосувати фізичну силу, у тому числі спеціальні прийоми боротьби (рукопашного бою) *з метою*:

- 1) забезпечення особистої безпеки або/та безпеки інших осіб;
- 2) припинення правопорушення;
- 3) затримання особи, яка вчинила правопорушення, якщо застосування інших поліцейських заходів не забезпечує виконання поліцейським повноважень, покладених на нього законом.

Законодавець у ч. 1 ст. 43 Закону застосовує бланкетну норму, що відсилає до затримання, які передбачені іншими нормативно-правовими актами: КУпАП та Кримінальним процесуальним кодексом України.

Так, ст. 259 КУпАП встановлює перелік виключних випадків, коли з метою складення протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості скласти його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, *порушника може бути доставлено* в поліцію, в підрозділ Військової служби правопорядку у Збройних Силах України чи до органу Державної прикордонної служби України, штабу громадського формування з

охорони громадського порядку і державного кордону, чи громадського пункту з охорони громадського порядку поліцейським, посадовою особою Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, військовослужбовцем чи працівником Державної прикордонної служби України або членом громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, а при порушенні законодавства про державну таємницю – до органів Служби безпеки України її співробітником.

Адміністративне затримання – це захід забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення, який полягає у тимчасовому обмеженні свободи пересування і місцезнаходження і застосовується в разі, коли інші заходи адміністративного припинення неефективні для забезпечення належного виконання провадження в справі про адміністративне правопорушення і забезпечення притягнення правопорушника до відповідальності. Кодекс України про адміністративні правопорушення містить вичерпний перелік адміністративних правопорушень, за які може бути застосоване адміністративне затримання. Адміністративне затримання не може бути застосоване до іноземців, які користуються дипломатичним імунітетом, а також народних депутатів України, прокурорів та суддів.

Затримання уповноваженою службовою особою регламентовано ст. 208 КПК, в якій передбачено, що уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину лише у випадках:

- 1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення;
- 2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, у тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин (ч. 1 ст. 208 КПК);
- 3) якщо підозрюваний не виконав обов'язки, покладені на нього при обранні запобіжного заходу, або не виконав у встановленому порядку вимог щодо внесення коштів як застави та надання документа, що це підтверджує (ч. 2 ст. 208 КПК).

До умов затримання уповноваженою службовою особою без ухвали слідчого судді, суду (на підставі ч. 1 ст. 208 КПК) законодавець відносить те, що на відміну від затримання, яке регламентоване ст. 207 КПК, уповноважена службова особа може затримати без ухвали слідчого судді, суду лише за умови, що особа підозрюється у вчиненні злочину (а не кримінального проступку) за який передбачене покарання у вигляді позбавлення волі.

Винятком із цього правила є випадки затримання підозрюваного, обвинуваченого на підставі, визначеній у ч. 2 ст. 208 КПК (у разі невиконання обов'язків, які були покладені при обранні запобіжного заходу, або невиконання вимог щодо внесення коштів як застави). У даному випадку затримання може бути здійснено і при підозрі особи у вчиненні злочину, за який передбачене основне покарання у вигляді штрафу в розмірі понад 3000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Фізична сила може бути використана також у випадках:

- а) подолання перешкод при переслідуванні правопорушника;
- б) відкриття доступу до закритих приміщень і територій (за наявності законних підстав);
- в) утримання правопорушників;
- г) доставляння правопорушника у відповідні органи влади;
- д) для усунення загрози життю та здоров'ю громадян (у тому числі поліцейських), що виникла внаслідок стихійного лиха, аварії, нападу тварин тощо.

Застосування заходів фізичної сили має носити оборонний, стримуючий характер, спрямований на здійснення контролю за діями правопорушника, воно правомірне лише у випадках, коли обстановка свідчить про те, що ненасильницькі дії не будуть ефективними для виконання завдань, покладених на поліцію.

Застосування фізичної сили до правопорушника може бути як поєднаним із психологічним впливом, так і без нього. Вид засобу фізичної сили й інтенсивність його застосування визначаються кожним поліцейським самостійно, виходячи з оцінки обставин, що склалися.

У випадках, коли є підстави до застосування вогнепальної зброї, поліцейський може застосовувати будь-яку фізичну силу, навіть ту, внаслідок якої можливе спричинення смерті.

Хоч у законі і не вказано, протягом якого часу поліцейський повинен повідомити свого керівника, зрозуміло, що він має подати рапорт після закінчення служби, якщо це не було зроблено під час служби.

У рапорті мають бути відображені:

- підстави застосування фізичної сили;
- обставини їх застосування (місце, час, наявність людей на місці події, кількість поліцейських, що застосовували силу);
- правопорушення, які вчинила особа;
- відомості про осіб, проти яких було застосовано силу, наслідки її застосування;
- дані про можливих свідків, допомога, надана потерпілим.

Поліцейський своїм рапортом, спираючись на конкретні обставини справи, по суті, має довести, що обставини давали йому право застосувати фізичну силу.

2. Порядок та особливості застосування поліцейських заходів примусу

В ієрархії поліцейських заходів найсуворішими заходами є застосування так званих спеціальних засобів, які являють собою складову частину поліцейських заходів примусу.

Поліцейські для забезпечення публічної безпеки і порядку мають право застосовувати лише ті спеціальні засоби, які визначені в Законі України «Про Національну поліцію». Поліцейський уповноважений застосовувати спеціальні засоби тільки у разі, якщо він пройшов відповідну спеціальну підготовку.

В той же час, вимогам правової визначеності не відповідає положення ч. 3 ст. 30 Закону, де після вказівки на те, що поліція має право застосовувати заходи,

передбачені КУпАП, Кримінальним процесуальним кодексом та Законом «Про Національну поліцію», з незрозумілої причини встановлено, що поліція «для виконання покладених на неї завдань може застосовувати інші заходи, визначені окремими законами». Цим вноситься зайва розпорошеність до правового регулювання повноважень поліції, створюється ґрунт для колізій та труднощів під час тлумачення, що в результаті негативно впливатиме на дотримання прав і свобод людини. Оскільки спеціальні заходи входять до примусових поліцейських заходів, досить імовірним є виникнення ситуації, за якої поширення ст. 30 Закону буде відбуватися і на спеціальні засоби.

Ст. 44 Закону передбачає застосування фізичної сили. Поліцейський може застосовувати фізичну силу, у тому числі спеціальні прийоми боротьби (рукопашного бою), для забезпечення особистої безпеки або/та безпеки інших осіб, припинення правопорушення, затримання особи, яка вчинила правопорушення, якщо застосування інших поліцейських заходів не забезпечує виконання поліцейським повноважень, покладених на нього законом.

Поліцейський зобов'язаний письмово повідомити свого керівника, а той зобов'язаний повідомити прокурора про завдання особі тілесних ушкоджень унаслідок застосування фізичної сили.

Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомляти свого керівника про застосування до особи спеціального засобу.

Якщо поліцейський заподіяв особі поранення або каліцтво внаслідок застосування до неї спеціального засобу, керівник такого поліцейського зобов'язаний негайно повідомити про це відповідного прокурора.

Правила зберігання, носіння та застосування спеціальних засобів, що є на озброєнні поліції, визначаються нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України.

В ч. 3 ст. 42 Закону зазначено, що *спеціальні засоби як поліцейські заходи примусу* – це сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин.

В ч. 1 ст. 42 Закону сказано, що поліцейський для забезпечення публічної безпеки і порядку застосовує спеціальні засоби, визначені цим Законом. В ч. 4 ст. 42 Закону зазначено, що для виконання своїх повноважень поліцейські можуть використовувати *такі спеціальні засоби*:

- 1) гумові та пластикові кийки;
- 2) електрошокові пристрої контактної та контактної-дистанційної дії;
- 3) засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо);
- 4) засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії;
- 5) засоби примусової зупинки транспорту;
- 6) спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби;
- 7) службові собаки та службові коні;

- 8) пристрої, гранати та боеприпаси світлозвукової дії;
- 9) засоби акустичного та мікрохвильового впливу;
- 10) пристрої, гранати, боеприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень;
- 11) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії;
- 12) засоби, споряджені безпечними димоутворюючими препаратами;
- 13) водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби.

Під час дії воєнного стану, у разі необхідності відбиття нападу, що загрожує життю чи здоров'ю поліцейського або іншої особи, а також усунення небезпеки у стані крайньої необхідності або при затриманні особи, яка вчинила правопорушення та/або чинить опір поліцейському, поліцейський має право використати підручні засоби. (ч. 5 ст. 42 Закону).

Не є заходом примусу використання поліцейським засобів індивідуального захисту (шоломів, бронежилетів та іншого спеціального екіпірування).

Поліцейський зобов'язаний негайно зупинити застосування певного виду заходу примусу в момент досягнення очікуваного результату.

Норми забезпечення підрозділів поліції спеціальними засобами та вогнепальною зброєю встановлюються Міністром внутрішніх справ України.

Спеціальні засоби застосовуються у випадках, коли інші заходи були використані й не дали бажаних результатів впливу на правопорушників.

Ці випадки визначені у Законі України «Про Національну поліцію» (стаття 45).

Використанню спеціальних засобів, за винятком необхідності відбиття раптового нападу на працівника поліції та звільнення заручників, має передувати попередження про намір їх застосування.

Попередження може бути зроблене голосом, а при значній відстані або зверненні до великої групи людей – через гучномовці, підсилювачі звуку, бажано рідною мовою осіб, проти яких ці засоби застосовуватимуться, та українською і російською мовами, не менше ніж два рази, з наданням часу, достатнього для припинення правопорушення.

Вид спеціального засобу, час початку та інтенсивність його застосування визначаються з урахуванням обстановки, що склалася, характеру правопорушення та особи правопорушника.

У ч. 3 ст. 45 Закону закріплені загальні правила застосування спеціальних засобів:

1. **Кайданки** та інші засоби обмеження рухомості застосовуються:
 - а) до особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення та чинить опір поліцейському або намагається втекти;
 - б) під час затримання особи;
 - в) під час конвоювання (доставляння) затриманого або заарештованого;
 - г) якщо особа своїми небезпечними діями може завдати шкоду собі і оточуючим;
 - д) проведення процесуальних дій з особами у випадках, коли вони можуть створити реальну небезпеку оточуючим або собі.

Обмеження: поліцейському заборонено застосовувати кайданки більш ніж 2 години безперервного використання або без послаблення їх тиску.

2. **Гумові та пластикові кийки** застосовуються для:

- а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;
- б) затримання особи, яка вчинила правопорушення і чинить злісну непокору законній вимозі поліцейського;
- с) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

Обмеження: поліцейському заборонено наносити удари гумовими (пластиковими) кийками по голові, шиї, ключичній ділянці, статевих органах, попереку (куприку) і в живіт.

3. **Засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії**, застосовуються для:

- а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;
- б) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

Обмеження: поліцейському заборонено під час застосування засобів, споряджених речовинами сльозогінної та дратівної дії, здійснювати прицільну стрільбу по людях, розкидання і відстрілювання гранат у натовп, повторне застосування їх у межах зони ураження в період дії цих речовин.

4. **Засоби примусової зупинки транспорту** застосовуються для примусової зупинки транспортного засобу:

- а) водій якого не виконав законні вимоги поліцейського щодо зупинки транспортного засобу, або
- б) якщо дії водія транспортного засобу створюють загрозу життю і здоров'ю людини.

Обмеження: поліцейському заборонено застосовувати засоби примусової зупинки транспорту для примусової зупинки мотоциклів, мотоколясок, моторолерів, мопедів, транспортного засобу, що здійснює пасажирські перевезення, а також застосовувати такі засоби на гірських шляхах або ділянках шляхів з обмеженою видимістю, залізничних переїздах, мостах, шляхопроводах, естакадах, у тунелях.

5. **Пристрої, гранати, боєприпаси та малогабаритні підривні пристрої** для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень застосовуються для:

- а) затримання особи;
- б) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи, яка знаходиться в приміщенні.

Застосування малогабаритного підривного пристрою для відкриття приміщень є виправданим, якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам і інтересам, є меншою, ніж шкода, яку вдалося відвернути.

6. **Електрошокові пристрої контактної та контактної-дистанційної дії** застосовуються для:

а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;

б) відбиття нападу тварини, яка загрожує життю і здоров'ю особи чи поліцейського.

7. Спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби застосовуються для:

а) маркування особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення;

б) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень з метою подальшого виявлення осіб та затримання, а також контролю за переміщенням речей.

8. Пристрої, гранати та боєприпаси світлозвукової дії, засоби акустичного та мікрохвильового впливу застосовуються для:

а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною;

б) затримання особи, яка чинить збройний опір або з метою примусити таку особу залишити територію (транспортний засіб, будівлю, споруду, земельну ділянку), де перебуває така особа;

с) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи, яка знаходиться в приміщенні.

9. Водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби застосовуються для:

а) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;

б) відбиття групового нападу, що загрожує життю та здоров'ю людей;

с) примусової зупинки транспортного засобу, водій якого не виконав законні вимоги поліцейського зупинитися;

д) затримання озброєної особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення.

Обмеження: поліцейському заборонено застосовувати водомети при температурі повітря нижче $+10^{\circ}\text{C}$.

10. Пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, застосовуються для:

а) захисту від нападу, що загрожує життю та здоров'ю людей, в тому числі поліцейського;

б) відбиття збройного нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також для звільнення їх у разі захоплення;

с) затримання особи, яка підозрюється у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;

д) затримання особи, яка чинить збройний опір або намагається втекти з-під варти;

е) затримання озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю і здоров'ю людей, в тому числі поліцейського;

- f) подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил;
- g) знешкодження тварини, яка загрожує життю і здоров'ю людей, в тому числі поліцейського;
- h) припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень;
- i) відбиття групового нападу, що загрожує життю чи здоров'ю людей.

Обмеження: *поліцейському заборонено відстрілювати патрони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, з порушенням визначених технічними характеристиками вимог щодо відстані від особи та стрільби в окремі частини голови і тіла людини.*

11. Засоби, споряджені безпечними димоутворювальними препаратами, застосовуються для:

- a) забезпечення маскування дій поліцейських, спрямованих на затримання особи, яка чинить збройний опір, або для того, щоб примусити таку особу залишити територію (транспортний засіб, будівлю, споруду, земельну ділянку), на якій вона перебуває;
- b) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи;

12. Службовий собака застосовується під час:

- a) патрулювання;
- b) переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення;
- c) під час конвоювання (доставлення) затриманої або заарештованої особи;
- d) для відбиття нападу на особу або (і) поліцейського;

13. Службовий кінь застосовується під час:

- a) патрулювання;
- b) переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення.

У ст. 46 Закону визначається порядок зберігання, носіння, застосування та використання вогнепальної зброї, що знаходиться в розпорядженні поліцейського.

Застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу, тому його застосування можливе лише у виняткових випадках, передбачених законом.

Очевидними проблемами при застосуванні вогнепальної зброї є можливе пошкодження предметів і майна, але найбільш негативними, трагічними наслідками можуть бути заподіяння шкоди людині, її здоров'ю та навіть життю, що, відповідно до засади верховенства права та ст. 3 Конституції України, є найвищими соціальними цінностями.

Кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканність. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права вказує, що право на життя «має бути захищено Законом і ніхто не може бути позбавлений життя свавільно».

Національне законодавство, зокрема Конституція України наголошує, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю», «кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя».

Цивільним кодексом України передбачено, що «Фізична особа має невід'ємне право на життя. Фізична особа не може бути позбавлена життя» (ст. 281). Крім того, цією ж статтею особі надано право особисто захищати своє життя: «Фізична особа має право захищати своє життя та здоров'я, а також життя та здоров'я іншої фізичної особи від протиправних посягань будь-якими засобам незабороненими законом».

Окрім цього, гарантії держави щодо забезпечення права людини на життя полягають не тільки у створенні відповідних механізмів його реалізації та захисту, а також у забезпеченні належного та об'єктивного розслідування у випадку порушення такого права. Забезпечення не тільки декларування положень, але й ужиття ефективних заходів для впровадження задекларованих положень у дійсність.

Для глибшого усвідомлення поняття прав людини важливо розуміти, що забезпечення будь-якого права не може бути здійснено без покладання на когось певних обов'язків. Тобто хтось повинен ці права забезпечити. Таке забезпечення звичайно покладається на державу. В загальному розумінні виділяють дві складові прав людини: позитивну та негативну.

Позитивна складова передбачає обов'язок здійснити певні заходи, щоб відповідне право людини було забезпечено. Зазвичай позитивна складова потребує певних ресурсів, держава повинна щось робити. **Негативна складова** нам вказує на те, що держава не має перешкоджати людині в реалізації певних прав.

У зв'язку з тим, що на відміну від інших прав людини, право на життя поновити неможливо, навіть найефективніші розслідування та покарання винних не дозволяють повернути життя людині. Саме в такому контексті особливого значення набувають превентивні заходи. Якщо мова йде про поліцію та злочинні посягання на життя та здоров'я людини, то мається на увазі саме превенція злочинів проти життя та здоров'я людини. До таких злочинів можуть відноситися і злочини із застосуванням вогнепальної зброї, в тому числі самими поліцейськими.

Загальні правила застосування вогнепальної зброї

Ст. 46 Закону регламентує застосування табельної вогнепальної зброї поліцейськими. Однак за цими ж правилами слід використовувати вогнепальну зброю, відібрану в правопорушників, і мисливську зброю, яка може перебувати у власності поліцейського.

Загальними правилами є такі норми:

- застосуванню вогнепальної зброї має передувати попередження про необхідність припинення протиправних дій і намір застосувати цю зброю;
- застосовувати вогнепальну зброю можна тільки з метою завдання особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою в такій обстановці, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу;

- поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю у разі збройного нападу, якщо відвернення чи припинення відповідного нападу неможливо досягнути іншими засобами.

- заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також у вогненебезпечних та вибухонебезпечних місцях, крім випадків необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності;

- про застосування вогнепальної зброї поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомити свого керівника, а також негайно повідомити свого керівника про активне застосування вогнепальної зброї, який, у свою чергу, зобов'язаний поінформувати центральний орган управління поліції та відповідного прокурора;

- поліцейський може взяти до рук вогнепальну зброю і привести її у готовність, якщо вважає, що в обстановці, що склалася, можуть виникнути підстави для її застосування;

- поліцейський може привести в готовність вогнепальну зброю та попередити особу (осіб) про можливість її застосування під час затримання особи (осіб), щодо якої у поліцейського виникла підозра у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину, а також під час перевірки документів у такої особи (осіб);

- підставою для застосування вогнепальної зброї поліцейським є спроба особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках: 1) наблизитися до нього, скоротивши визначену поліцейським відстань, чи 2) доторкнутися до зброї;

- дозволено використовувати вогнепальну зброю для подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил, або для знешкодження тварини, яка загрожує життю і здоров'ю поліцейського та інших осіб.

Випадки, коли поліцейський має право застосовувати вогнепальну зброю:

- 1) для відбиття нападу на поліцейського або членів його сім'ї, у випадку загрози їх життю чи здоров'ю;

- 2) для захисту осіб від нападу, що загрожує їхньому життю чи здоров'ю;

- 3) для звільнення заручників або осіб, яких незаконно позбавлено волі;

- 4) для відбиття нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежилі приміщення, а також звільнення таких об'єктів у разі їх захоплення;

- 5) для затримання особи, яку застали під час учинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;

- 6) для затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю і здоров'ю людей та/(або) поліцейського;

- 7) для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/(або) поліцейського.

Випадки, коли поліцейський має право застосовувати вогнепальну зброю без попередження:

- 1) при спробі особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї;
- 2) у разі збройного нападу, а також у разі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей;
- 3) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу;
- 4) якщо особа чинить збройний опір;
- 5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю.

3. Доставка порушника. Зміст рапорту поліцейського про доставлення

З метою складення протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості скласти його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, порушника може бути доставлено в поліцію, в підрозділ Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, до територіального центру комплектування та соціальної підтримки, до органу Державної прикордонної служби України, штабу громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону чи громадського пункту з охорони громадського порядку поліцейським, посадовою особою Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, військовослужбовцем чи працівником Державної прикордонної служби України або членом громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, а при порушенні законодавства про державну таємницю або порушенні військовозобов'язаними чи резервістами, які перебувають у запасі Служби безпеки України, правил військового обліку, законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію - до органів Служби безпеки України її співробітником. Доставка порушника з числа кадрових співробітників розвідувального органу України при виконанні ним своїх службових обов'язків здійснюється тільки у присутності офіційного представника цього органу.

При вчиненні порушень правил користування засобами транспорту, правил щодо охорони порядку і безпеки руху, правил спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на транспорті, правил пожежної безпеки, санітарних норм на транспорті порушника може бути доставлено уповноваженою на те особою в поліцію, якщо у нього немає документів, що посвідчують особу, і немає свідків, які б могли повідомити необхідні дані про нього.

При вчиненні лісопорушень, порушень правил полювання, правил рибальства і охорони рибних запасів та інших порушень законодавства про охорону і використання тваринного світу, якщо особу порушника не може бути встановлено на місці порушення, працівники державної лісової охорони, а в лісах колективних сільськогосподарських підприємств - працівники лісової охорони зазначених підприємств, уповноважені на те посадові особи органів, які

здійснюють державний нагляд за додержанням правил полювання, органів рибоохорони, посадові особи інших органів, які здійснюють державний контроль за охороною і використанням тваринного світу, працівники служб охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також поліцейські можуть доставляти осіб, які вчинили ці правопорушення, у поліцію чи в приміщення виконавчого органу сільської, селищної ради. Доставлення порушника може провадитись також членами громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону, громадськими інспекторами охорони природи, громадськими мисливськими інспекторами, громадськими інспекторами органів рибоохорони та громадськими лісовими інспекторами.

У разі вчинення порушень вимог законодавства про охорону культурної спадщини, якщо особу порушника неможливо встановити на місці вчинення порушення, уповноважені посадові особи органів охорони культурної спадщини, адміністрацій історико-культурних заповідників та історико-культурних заповідних територій можуть доставляти осіб, які вчинили ці правопорушення, до поліції чи до приміщення виконавчого органу сільської, селищної, міської ради для встановлення особи порушника та складення протоколу про адміністративне правопорушення.

У разі вчинення порушень земельного законодавства, якщо особу порушника неможливо встановити на місці вчинення порушення, державні інспектори у сфері державного контролю за використанням та охороною земель і дотриманням вимог законодавства України про охорону земель можуть доставляти осіб, які вчинили ці правопорушення, до поліції чи до приміщення виконавчого органу сільської, селищної, міської ради для встановлення особи порушника та складення протоколу про адміністративне правопорушення.

При вчиненні правопорушень, зв'язаних з посяганням на охоронювані об'єкти, інше майно, порушника може бути доставлено працівниками воєнізованої охорони у службове приміщення воєнізованої охорони або в поліцію для припинення правопорушень, встановлення особи порушника і складення протоколу про правопорушення.

При вчиненні правопорушень, пов'язаних із незаконним зберіганням спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації, порушника може бути доставлено до органів Служби безпеки України її працівником для встановлення особи порушника і складення протоколу про правопорушення.

Доставлення порушника має бути проведено в можливо короткий строк.

Перебування доставленої особи у штабі громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону чи громадському пункті з охорони громадського порядку, приміщенні виконавчого органу сільської, селищної ради не може тривати більш як одну годину, якщо не встановлено інше.

У разі вчинення військовослужбовцями, військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів, а також працівниками Збройних Сил України під час виконання ними службових обов'язків правопорушень та в разі наявності обставин, зазначених у ч.1 ст. 259 КУпАП, доставлення порушника уповноваженими на те посадовими особами здійснюється у підрозділи Військової служби правопорядку у Збройних Силах України.

У разі порушення іноземцем або особою без громадянства правил перебування в Україні і транзитного проїзду через територію України, якщо особу порушника неможливо встановити на місці вчинення порушення, уповноважені посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, його територіальних органів і підрозділів можуть доставляти таких осіб у приміщення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, його територіальних органів і підрозділів, до поліції, до пунктів тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні, для встановлення особи порушника і з'ясування обставин правопорушення.

Про підстави, порядок та спосіб доставлення поліцейським в обов'язковому порядку складається **рапорт про доставлення особи у відділ (офіс) поліції**.

Увага! Усі без виключення особи, які вчинили адміністративні правопорушення та яких доставлено до відділу (офісу) поліції, приміщення громадського пункту охорони порядку, підлягають реєстрації у спеціальних журналах обліку доставлених осіб.

Про доставлення особи правопорушника в поліцію для оформлення протоколу складається рапорт на ім'я керівника поліцейського підрозділу від першої особи – поліцейського, який доставив правопорушника в поліцію «Доповідаю, що...», після чого в рапорті поліцейський зазначає:

- дату, місце, спосіб вчинення адміністративного правопорушення;
- відомості про особу правопорушника (див. порядок складання протоколу про адміністративні правопорушення наступний розділ);
- стан психічного та фізичного здоров'я, в якому знаходилась особа під час доставлення: наявність синців, подряпин, ран та інших ушкоджень за результатами поверхневої перевірки; скарг на самопочуття; чи надавалась невідкладна медична допомога (лікарем якої бригади швидкої допомоги);
- чи були застосовані до особи, яка доставлена, інші превентивні поліцейські заходи, які обмежують певні права і свободи людини і застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень (ст. 30 Закону): перевірка документів особи; опитування особи; поверхневий огляд речей і транспортного засобу; зупинення транспортного засобу тощо;
- чи були застосовані до особи, яка доставлена, заходи поліцейського примусу: фізичний вплив (сила); застосування спеціальних засобів; застосування вогнепальної зброї (чи була і яка була заподіяна шкода в наслідок застосування);
- як поведив себе правопорушник під час доставлення;
- місце та час, куди доставлено особу для складання протоколу.

3. Адміністративне затримання. Особливості складання протоколу про адміністративне затримання

Адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може провадитися лише органами (посадовими особами), уповноваженими на те законами України. Як захід забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, адміністративне затримання *полягає в примусовому короточасному обмеженні свободи дій і пересування правопорушника.*

Про адміністративне затримання, відповідно до ст. 261 КУпАП, складається протокол. Протокол про адміністративне затримання складається на спеціальному бланку, виготовленому друкарським способом, на якому проставлено відповідні серія і номер.

Усі реквізити протоколу про адміністративне затримання заповнюються розбірливим почерком (клітини заповнюються друкованими літерами).

Увага! Не допускається закреслення чи виправлення відомостей, що заносяться до протоколу про адміністративне затримання, а також унесення додаткових записів після того, як протокол про адміністративне затримання підписано особою, щодо якої його складено.

В назві «Протокол КИ №00000000 про адміністративне затримання» вказується частина статті (стаття) КУпАП, за якою особу притягують до адміністративної відповідальності.

У протоколі про адміністративне затримання зазначаються:

- у графі «дата і місце його складення» – дата (число, місяць, рік) та назва населеного пункту, в якому складається протокол;
- посада, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка склала протокол (спеціальне звання, прізвище, ім'я та по батькові);
- відомості про особу затриманого заповнюються без скорочення (прізвище, ім'я та по батькові), число, місяць, рік народження, вказується фактичне місце проживання);
- в графі «доставлений(а) у службове приміщення» зазначається, куди доставлено затриманого(у), його місцезнаходження : найменування відділу(офісу) поліції, до якого доставлений правопорушник, громадського пункту охорони порядку, його номер, адреса;

Згідно зі статтею 262 КУпАП, адміністративне затримання провадиться поліцейським у випадках, прямо передбачених законами при вчиненні:

- дрібного хуліганства (ст. 173 КУпАП);
- вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування (ст. 173² КУпАП);
- порушення порядку організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій (ст. 185¹ КУпАП);
- при поширюванні неправдивих чуток (ст. 173¹ КУпАП);
- вчиненні злісної непокори законному розпорядженню чи вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку

і державного кордону, а також військовослужбовця чи образи їх (ст. 185 КУпАП);

- публічних закликів до невиконання вимог поліцейського (ст. 185⁷ КУпАП);
 - при прояві неповаги до суду (ст. 185³ КУпАП);
 - вчиненні незаконного доступу до інформації в автоматизованих системах (ст. 212⁶ КУпАП);
 - порушення правил про валютні операції (ст. 162 КУпАП);
 - порушення правил обігу наркотичних засобів або психотропних речовин (ч. 1 ст. 44 КУпАП);
 - незаконного продажу товарів або інших предметів, дрібної спекуляції, (зокрема пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв і тютюнових виробів ст. 156 КУпАП);
 - торгівлі з рук у невстановлених місцях (ст. 160 КУпАП);
 - при розпиванні спиртних напоїв у громадських місцях чи появи у громадських місцях у п'яному вигляді, що ображає людську гідність і громадську мораль (ст. 178 КУпАП);
 - у випадках, коли є підстави вважати, що особа займається проституцією (ст. 181¹ КУпАП);
 - при порушенні правил дорожнього руху (наприклад ст. 121 КУпАП);
 - правил полювання, рибальства і охорони рибних запасів та інших порушень законодавства про охорону і використання тваринного світу (ст. 85 КУпАП);
 - при порушенні правил перебування іноземців та осіб без громадянства в Україні і транзитного проїзду через територію України (ст. 202, 203, 203¹, 204¹, 204² КУпАП, а також *в інших випадках*, прямо передбачених законами України;
- статті КУпАП, для :..» вказуються мотиви затримання : припинення адміністративного правопорушення, складання протоколу про адміністративне правопорушення, для розгляду справи тощо;

Під час складання протоколу про адміністративне затримання посадова особа, що здійснює адміністративне затримання, *роз'яснює особі, яка вчинила адміністративне правопорушення, її права*, передбачені ст. 55, 56, 59, 63 Конституції України та ст. 268 КУпАП.

Відповідно до Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» та пунктів 2, 10 Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2011 року № 1363, під час складання протоколу про адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, роз'яснюється її право на отримання безоплатної вторинної правової допомоги.

(іі) права та обов'язки, передбачені статтями 55, 56, 59, 63 Конституції України та статтею 268 КУпАП, а також право та можливість отримання безоплатної вторинної правової допомоги відповідно до Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» із зазначенням дати, підпису, прізвища та

ініціалів затриманої особи є результатом роз'яснення затриманій особі її прав.

В порядку інформування! Відповідно до Закону України «Про безоплатну правничу допомогу», безоплатна вторинна правова допомога полягає у праві затриманої особи на такі правові послуги, як: а) здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правничу допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; б) складення документів процесуального характеру.

Увага! Негайно після фактичного затримання особи поліцейським уповноважена особа у відділі (офісі) Національної поліції, повідомляє за допомогою телефонного, факсимільного зв'язку, електронної пошти або через комплексну інформаційно-аналітичну систему забезпечення надання безоплатної правової допомоги (далі – система) відповідному центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги:

- прізвище, ім'я, по батькові та дата народження затриманої особи (якщо вони відомі);
- час та підстави затримання особи;
- точна адреса місця для конфіденційного побачення адвоката із затриманою особою;
- найменування суб'єкта подання інформації, його поштова адреса, номери телефону та адреса електронної пошти;
- прізвище, ім'я, по батькові та посада особи, що передала повідомлення.

Порядок інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб затверджено постановою КМУ від 28.12.2011 № 1363.

заповнення графи «Про місце перебування затриманого(ї) згідно з ч. 2 ст. 261 КУпАП повідомлено...» забезпечує право особи, затриманої за вчинення адміністративного правопорушення, на негайне повідомлення її родичів, а також на її прохання повідомлення власника відповідного підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган, про місце її перебування. Тому відповідно до ч. 2 ст. 261 КУпАП про місце перебування особи, затриманої за вчинення адміністративного правопорушення, негайно повідомляються її родичі, а на її прохання також власник відповідного підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган.

У протоколі про адміністративне затримання зазначається час, дата повідомлення, кого повідомлено і в який спосіб. Такий детальний запис є важливим у разі подальшого оскарження адміністративного затримання: *«повідомлено о 17 год. 15 хв. дружину затриманого – гр. Косаренко Н.П. по к.т. за номером: 067344321; майстра шоколадної фабрики Ковальова Я.В. по к.т. за номером: 099345821».*

Про затримання неповнолітнього обов'язково повідомляють його батьків або осіб, які їх замінюють.

За неможливості проінформувати родичів та в разі відмови затриманої особи надати інформацію для їх повідомлення, про це робиться відповідний запис затриманої особи та поліцейського, який склав протокол про адміністративне затримання, із зазначенням поважних причин: *«повідомити о 17*

год. 15 хв. дружину – гр. Косаренко Н.П. по моб. 067344321 неможливо у зв'язку з відсутністю з нею моб. зв'язку; а також іншого способу повідомити, оскільки перебуває у відрадженому стані»; або «відмовився надати інформацію для повідомлення родичів та за місцем роботи».

Важливим для забезпечення законності під час застосування запобіжного заходу є дотримання *строків адміністративного затримання*, що регламентуються ст. 263 КУпАП. Тому в протоколі про адміністративне затримання зазначається *не тільки дата «__»____20__ р., але й час фактичного затримання особи до хвилини «__» год. «__» хв.*

Ст. 37 Закону встановлює відлік часу утримання затриманої фізичної особи в спеціально відведених для цього приміщеннях – *з моменту її фактичного затримання.*

Адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, *може тривати не більш як три години.*

Як виняток, щодо осіб, які незаконно перетнули або зробили спробу незаконно перетнути державний кордон України, порушили порядок в'їзду на тимчасово окуповану територію України або до району проведення антитерористичної операції чи виїзду з них, порушили прикордонний режим, режим у пунктах пропуску через державний кордон України або режимні правила у контрольних пунктах в'їзду-виїзду, правила використання об'єктів тваринного світу в межах прикордонної смуги та контрольованого прикордонного району, у територіальному морі, внутрішніх водах та виключній (морській) економічній зоні України, вчинили злісну непокору законному розпорядженню або вимозі військовослужбовця чи працівника Державної прикордонної служби України або члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, а також іноземців та осіб без громадянства, які не виконали рішення про заборону в'їзду в Україну, порушили правила перебування в Україні або транзитного проїзду через територію України, може бути затримано на строк до трьох годин для складення протоколу, а в необхідних випадках *для встановлення особи та/або з'ясування обставин правопорушення – до трьох діб.*

У необхідних випадках Закон дозволяє поліцейським затримувати на строк до 3-х діб з повідомленням про це письмово прокурора протягом 24-х годин з моменту затримання тільки осіб, які порушили правила обігу наркотичних засобів і психотропних речовин – для встановлення особи, проведення медичного огляду, з'ясування обставин придбання вилучених наркотичних засобів і психотропних речовин та їх дослідження.

- графа «у зв'язку з вчиненням правопорушення, передбаченого частиною У службовому приміщенні відділу (офісу) поліції, куди доставлено особу, яка вчинила адміністративне правопорушення, відповідно до ст. 264 КУпАП уповноваженою на те посадовою особою однієї статі з оглядуванням і в присутності двох понятих тієї самої статі проводиться **особистий огляд і огляд речей.**

- В графі «в присутності понятих:...» важливо зазначити відомості про осіб, які залучені до огляду в якості понятих у достатньому обсязі: (1. Петренка

Миколи Володимировича, прож .м. Львів, вул. Городоцька, 216 кв. 2, тел. 2233222 і т.п.).

Графа «проведено особистий огляд та огляд речей, передбачений статтею 264 КУпАП, що були у затриманого(ї)» заповнюється переліком речей, що оглядаються, – речей, цінностей, документів, які є знаряддям або безпосереднім об’єктом правопорушення, які оглядаються та їх індивідуальні ознаки (наприклад, сума грошей, вид валюти; вид серія та номер документа; годинник «Casio» з металевим браслетом; газовий пістолет ИЖ79 (6П42), калибр 7,62 мм і т.п.); за потреби вказуються місця та обставини їх виявлення;

Огляд речей, ручної кладі та інших предметів здійснюється у присутності особи, у власності (володінні) якої вони є.

Огляд речей може проводитися уповноваженими на те посадовими особами поліції при вчиненні затриманим адміністративного правопорушення.

Про проведення особистого огляду й огляду речей складається протокол або про це робиться відповідний запис у протоколі про адміністративне правопорушення чи в протоколі про адміністративне затримання, де зазначаються:

- прізвища, імена та по батькові, місця проживання двох понятих;
- перелік речей, що оглядаються, та предметів одягу, що знаходяться на особі на час її затримання;
- відомості щодо наявності або відсутності у затриманої особи тілесних ушкоджень.

- *Графа «Затриманий(а) одягнений(а)»* заповнюється переліком особистих речей, одягу, що вилучається у затриманої особи перед поміщенням її до приміщення, в якому вона буде утримуватись, в присутності понятих: (1. Шкіряна куртка чорного кольору. 2. Шкіряний поясний ремінь. 3. Джинси чорного кольору. 4. Футболка білого кольору фірми «Лакоста». 5. Черевики чорного кольору шкіряні і т.п.).

- *Графа «При особистому огляді тілесні ушкодження не виявлені / виявлені»* непотрібне закреслюється, тобто залишатиметься правильний варіант відповіді. Якщо виявлено тілесні ушкодження (синці, подряпини, різані рани тощо), потрібно зазначити, на яких саме частинах тіла вони є. У разі, якщо затриманій особі надавалась невідкладна медична допомога, то вказується номер бригади швидкої медичної допомоги, П.І.Б. лікаря; до якого закладу охорони здоров’я направлено затриманого.

При надходженні від затриманої особи під час проведення особистого огляду, огляду речей скарг чи зауважень у протоколі про адміністративне затримання робиться відповідний запис із зазначенням їх суті.

Проведення особистого огляду й огляду речей із зазначенням у протоколі про адміністративне затримання засвідчується підписами уповноваженої особи, яка робила огляд, затриманої особи і понятих.

Згідно зі ст. 265 КУпАП речі і документи, що є знаряддям або безпосереднім об’єктом правопорушення, виявлені під час затримання, особистого огляду або огляду речей, вилучаються посадовими особами поліції.

У протоколі про адміністративне правопорушення або в протоколі про адміністративне затримання робиться відповідний запис, які саме речі, предмети, документи вилучено в затриманого, зазначаються їх індивідуальні ознаки, номери, місце та обставини їх виявлення.

Вилучені речі та документи зберігаються відповідно до *Порядку зберігання вилучених під час здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення речей і документів*, затвердженого постановою КМУ від 16 січня 2012 року № 17.

Коли затриману особу звільнено з місця її перебування, в протоколі про адміністративне затримання зазначаються:

- дата, час і підстави звільнення затриманої особи;
- речі, предмети або документи, які повернуто їй при звільненні;
- за наявності зауважень та скарг на дії працівників Національної поліції робиться відповідний запис із зазначенням їх суті.

Важливою частиною фіксації результатів проведення особистого огляду, огляду речей є наявність заяв та зауважень, зроблених при затриманні та огляді або відмітки про їх відсутність: *«не надходило»*.

Результати особистого огляду та огляду речей засвідчуються підписами понятих, затриманої особи, працівника, який проводив огляд. При цьому, поруч з особистим підписом особі пропонується зазначити власноруч власне прізвище та ініціали.

За результатами розгляду справи про адміністративне правопорушення речі і документи в установленому порядку конфіскуються, повертаються володільцеві або знищуються, а у разі вилучення речей за плату – реалізуються.

Протокол про адміністративне затримання *підписується посадовою особою, яка його склала, і затриманим*.

У разі відмови затриманого від підписання протоколу в ньому робиться запис про це.

5. Особистий огляд і огляд речей. Вилучення речей і документів

Огляд – це визначений законом чи іншими нормативно-правовими актами обов’язок громадян пред’явити певну річ, документи на вимогу уповноважених осіб. У випадку, коли особа добровільно не виконує вимогу посадової особи щодо огляду (відповідних речей або особистого), можливий примусовий огляд.

Загальні положення особистого огляду і огляду речей передбачені ст. 264 КУпАП.

Перед поміщенням до кімнати для затриманих та доставлених до чергової частини органу поліції у службовому приміщенні, куди доставлено особу, яка вчинила адміністративне правопорушення, уповноваженою на те посадовою особою однієї статі з оглядуванням і в присутності двох понятих тієї самої статі проводиться особистий огляд і огляд речей.

Особистий огляд може провадитись уповноваженими на те посадовими особами Служби безпеки України, органів (підрозділів) Національної поліції, органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів, Військової служби

правопорядку у Збройних Силах України, воєнізованої охорони, цивільної авіації, митниці і органів прикордонної служби, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, а у випадках, прямо передбачених законами України, також і інших органів.

Необхідно розуміти різницю між *оглядом*, який проводиться відповідно до КУпАП та *поверхневою перевіркою*, яка проводиться відповідно до Закону України «Про Національну поліцію».

Особистий огляд здійснюється уповноваженою особою однієї статі з особою, яку оглядають, у присутності понятих тієї самої статі в приміщенні або в інших місцях, які виключають доступ сторонніх і відповідають вимогам санітарії і гігієни. Забороняється здійснювати в одному приміщенні одночасно особистий огляд кількох осіб. При проведенні особистого огляду не допускаються дії, які принижують гідність оглядуваної особи або небезпечні для її здоров'я.

Поверхнева перевірка як превентивний поліцейський захід є:

- здійсненням візуального огляду особи,
- проведенням по поверхні вбрання особи рукою, спеціальним приладом або засобом,
- візуальним оглядом речі або транспортного засобу.

Поліцейський для здійснення поверхневої **перевірки особи** може зупиняти осіб та/або оглядати їх, якщо **існує достатньо підстав вважати**, що особа **має при собі річ**, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб.

Поверхнева перевірка здійснюється ***поліцейським відповідної статі***.

У невідкладних випадках поверхневу перевірку може здійснити будь-який поліцейський лише з використанням спеціального приладу або засобу.

Висновок: огляд – це процесуальний захід, який застосовується щодо особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, а поверхнева перевірка – це превентивний захід, який застосовується до особи, яка ще не вчинила адміністративного правопорушення.

Огляд речей може провадитись уповноваженими на те посадовими особами Служби безпеки України, органів (підрозділів) Національної поліції, органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, воєнізованої охорони, цивільної авіації, митниці, органів прикордонної служби, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, природоохоронних органів, державними інспекторами з питань інтелектуальної власності, органів лісоохорони, органів рибоохорони, органів, що здійснюють державний нагляд за додержанням правил полювання, а у випадках, прямо передбачених законами України, також і інших органів. При вчиненні порушень законодавства про охорону і використання тваринного світу уповноважені на те посадові особи органів, які здійснюють державний нагляд за

додержанням правил полювання, органів рибохорони, а також поліцейські, військовослужбовці та працівники Державної прикордонної служби України можуть провадити в установленому порядку огляд транспортних засобів.

Огляд речей, ручної кладі, багажу, знарядь полювання і лову риби, добутої продукції, транспортних засобів та інших предметів здійснюється, як правило, у присутності особи, у власності (володінні) якої вони є. У невідкладних випадках зазначені речі, предмети може бути піддано оглядові з участю двох понятих під час відсутності власника (володільця).

Про особистий огляд, огляд речей складається протокол або про це робиться відповідний запис у протоколі про адміністративне правопорушення або в протоколі про адміністративне затримання. Протокол про здійснення огляду повинен обов'язково містити відомості про предмети, що були вилучені при огляді, їх опис, куди вилучене було направлено.

Ч. 6 ст. 264 КУпАП встановлює, що огляд речей у митних установах провадиться в порядку, визначеному Митним кодексом України. Одним із способів митного контролю згідно з Митним кодексом є митний огляд (огляд та переогляд товарів і транспортних засобів, особистий огляд громадян), який здійснюється безпосередньо посадовими особами митних органів.

Огляд речей і особистий огляд належать до процесуальних заходів адміністративного припинення, що спрямовані на забезпечення можливості притягнення особи, яка скоїла адміністративний проступок, до адміністративної відповідальності. Порядок проведення особистого огляду і огляду речей регулюється КУпАП, Митним кодексом, Законами України «Національну поліцію», «Про Службу безпеки України», «Про запобігання корупції», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про правовий режим надзвичайного стану» та іншими законами.

Огляд речей здійснюється, як правило, у присутності особи, у власності (володінні) якої вони є. Однак, у невідкладних випадках можливий огляд речей за відсутності власника (володільця). Уповноважена особа має право здійснити огляд речей у випадку, якщо закінчився строк їх зберігання у камері схову, встановити власника речей не вдалося, є достатні дані вважати, що у речах є вибухові речовини, а також в прямо передбачених законом випадках. В такому разі, огляд здійснюється обов'язково за участю двох понятих. Огляд речей повинен бути обережним, не допускати їх пошкодження.

Порядок проведення огляду на підприємствах і в організаціях, що охороняються, регулюється наказом МВС «Про організацію службової діяльності поліції охорони з питань забезпечення фізичної охорони об'єктів» від 07.07.2017 р. № 577. Відповідно до цього наказу огляд речей осіб, які перебувають у приміщеннях або на території підприємств і організацій, а у виключних випадках і особистий огляд, здійснюється з метою запобігання дрібним крадіжкам державного, комунального або приватного майна і вилучення викраденого за наявності у власника або працівників цивільної охорони достатніх даних про вчинення крадіжки.

Огляд здійснюється у випадках:

- коли особа захоплена в момент здійснення крадіжки або безпосередньо після її здійснення;
- наявності ознак здійснення крадіжки у вигляді слідів на одязі і речах;
- коли очевидці прямо вкажуть на цю особу як на особу, що здійснила крадіжку;
- порушення пропускового режиму;
- коли є наявні показання технічних засобів.

Огляд здійснюється уповноваженими на те посадовими особами цивільної охорони, які безпосередньо здійснюють охорону об'єктів, а також службовими особами, спеціально уповноваженими на те адміністрацією об'єкта, що охороняється.

Огляду повинна передувати пропозиція особі, щодо якої є дані про здійснення нею крадіжки, внесення (виносу) заборонених предметів або речей, що є знаряддям чи безпосереднім об'єктом правопорушення, товарно-матеріальних цінностей, які не підлягають внесенню на територію (виносу з території) об'єкта, що охороняється, пред'явити ці речі чи предмети.

Про особистий огляд, огляд речей працівниками цивільної охорони складається акт огляду, який є підставою для оформлення протоколу про адміністративне правопорушення. У разі, коли факту крадіжки не встановлено, акт не складається, а робиться відповідний запис у книзі обліку оглядів і правопорушень.

Виявлені при огляді особи предмети, які не підлягають виносу, вилучаються, про що робиться відповідний запис в акті огляду. При вилученні вогнепальної зброї, а також бойових припасів, які перевозяться або є в особі без відповідного дозволу, робиться запис в акті огляду із зазначенням марки або моделі, калібру, серії і номера зброї, що вилучається, та кількості боєприпасів.

Акт огляду і протокол про адміністративне правопорушення реєструються в книзі обліку оглядів і правопорушень.

Про вибухові, отруйні речовини, предмети, які розкривають призначення закритого об'єкта або військове виробництво, негайно інформується підрозділ Служби безпеки України.

Особи, які здійснюють особистий огляд, огляд речей, зобов'язані бути уважними і ввічливими стосовно осіб, яких оглядають, не повинні допускати дій, що принижують їх гідність, і не розголошувати відомості, пов'язані із проведенням огляду.

Особи, піддані огляду, можуть оскаржити дії працівників цивільної охорони в установленому законом порядку.

Також встановлюється особливий порядок огляду у певній місцевості, визначеній Радою Автономної Республіки Крим. На такий місцевості контролюється порядок перевезення наркотичних засобів та наркотичних рослин. До того ж працівники Національної поліції мають право оглядати транспортні засоби, речі, проводити особистий огляд.

Особистий огляд як виняткова форма митного контролю проводиться за письмовою постановою керівника митного органу або особи, яка його заміщує, якщо є достатні підстави вважати, що громадянин, який прямує через митний

кордон України чи перебуває в зоні митного контролю або в транзитній зоні міжнародного аеропорту, приховує предмети контрабанди чи товари, які є безпосередніми предметами порушення митних правил або заборонені для ввезення в Україну, вивезення з України чи транзиту через територію України.

На митному посту особистий огляд може також проводитися за письмовою постановою керівника поста або особи, яка його заміщує, з обов'язковим повідомленням протягом доби керівника відповідного митного органу про підстави і результати такого огляду.

Перед початком огляду посадова особа митного органу повинна пред'явити громадянину письмову постанову керівника митного органу, керівника митного поста чи особи, яка їх заміщує, ознайомити громадянина з його правами та обов'язками під час проведення такого огляду і запропонувати добровільно пред'явити приховувані товари.

Особистий огляд проводиться в ізольованому приміщенні, що відповідає встановленим санітарно-гігієнічним вимогам, посадовою особою митного органу однієї статі з громадянином, який проходить огляд, у присутності не менш як двох понятих тієї самої статі. Як поняті запрошуються особи, не заінтересовані у результатах огляду. Понятими не можуть бути родичі особи, яка підлягає особистому огляду, а також працівники митних органів. Доступ до приміщення, де проводиться огляд, громадян, які не беруть участі у ньому, і можливість спостерігати за проведенням огляду з боку таких громадян мають бути виключені. Обстеження органів тіла громадянина, який підлягає огляду, має проводитися лише медичним працівником.

Під час проведення особистого огляду складається протокол. Протокол підписується посадовою особою митного органу, що проводила огляд, громадянином, який проходив огляд, понятими, які були присутні під час огляду, а у разі обстеження медичним працівником – також цим працівником. Громадянин, який проходив огляд, має право зробити заяву в такому протоколі. Копія протоколу надається громадянину.

Загальні положення **вилучення речей і документів** передбачені ст. 265 КУпАП.

Речі і документи, що є знаряддям або безпосереднім об'єктом правопорушення, виявлені під час затримання, особистого огляду або огляду речей, вилучаються посадовими особами органів, зазначених у ст.ст. 234¹, 234², 244⁴, 262 і 264 КУпАП. Вилучені речі і документи зберігаються до розгляду справи про адміністративне правопорушення у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України за погодженням із Державною судовою адміністрацією України, а після розгляду справи, залежно від результатів її розгляду, їх у встановленому порядку конфіскують, або повертають володільцеві, або знищують, а при оплатному вилученні речей – реалізують. Вилучені орден, медаль, нагрудний знак до почесного звання СРСР, почесного звання Української РСР, Почесної Грамоти і Грамоти Президії Верховної Ради Української РСР, почесного звання України, відзнаки Президента України, нагородна зброя, після розгляду справи підлягають поверненню їх законному володільцеві, а якщо він невідомий, надсилаються відповідно до Адміністрації

Президента України. Вилучені самогон та інші міцні спиртні напої домашнього вироблення, апарати для їх вироблення після розгляду справи підлягають знищенню поліцейськими.

Про вилучення речей і документів складається протокол або робиться відповідний запис у протоколі про адміністративне правопорушення, про огляд речей або адміністративне затримання.

При вчиненні порушень, передбачених ст.ст. 174, 190 – 195⁴ КУпАП, поліцейський, а при вчиненні правопорушень, передбачених ст.ст. 191, 195 КУпАП, також посадова особа прикордонної служби має право вилучити нагородну, вогнепальну мисливську, пневматичну зброю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду та холодну зброю, бойові припаси і спеціальні засоби самооборони. Поліцейський, посадова особа прикордонної служби має право провести особистий огляд і огляд речей порушника в порядку, встановленому ст. 264 цього Кодексу. До особи, яка вчинила правопорушення під час виконання службових обов'язків, вилучення зброї, особистий огляд і огляд речей застосовуються лише у невідкладних випадках.

Правом вилучення речей і документів наділені посадові особи таких органів: державної контрольно-ревізійної служби України, державної податкової служби України, виконавчої влади у сфері захисту прав споживачів, Національної поліції, прикордонної служби, старшою у місці розташування охоронюваного об'єкта посадовою особою воєнізованої охорони, посадовими особами військової служби правопорядку у Збройних силах України, а також посадовими особами органів, що мають право здійснювати особистий огляд і огляд речей. Вилучення полягає у припиненні права власності (володіння, користування, розпорядження) певною річчю або документом. Вилучатися можуть лише ті речі, що є знаряддям або безпосереднім об'єктом правопорушення. Такі речі виявляються під час затримання, особистого огляду або огляду речей. Про вилучення обов'язково складається протокол або робиться відповідний запис у протоколі про адміністративне правопорушення, про огляд речей або адміністративне затримання. До того ж доцільним є зазначення способу отримання зазначених речей та документів, тобто чи добровільно особа віддала їх чи ні.

Працівники органів (підрозділів) Національної поліції наділені найширшими повноваженнями щодо вилучення предметів та документів. Так, вони мають право вилучати посвідчення, що надають особі право користування спеціальним правом, номерні знаки транспортних засобів, предмети дрібної спекуляції, самогон, вогнепальну зброю та інші предмети. Порядок вилучення вогнепальної зброї та бойових припасів, що здійснюється відповідно до ч. 3 ст. 265 КУпАП, провадиться з додержанням вимог закону. Протокол про вилучення вогнепальної зброї складається працівниками поліції з додержанням вимог до Інструкції про порядок приймання, зберігання, обліку, знищення та реалізації вилученої, добровільно зданої, знайденої зброї та боєприпасів до неї, затвердженої наказом МВС № 314 від 31.05.1993 р. У протоколі зазначається, хто склав протокол, у кого вилучена зброя та боєприпаси, марка, модель, калібр,

серія, номер, рік випуску вогнепальної зброї, кількість, вид, калібр бойових припасів, зазначається загальний технічний стан зброї, наявні дефекти та несправності, подряпини, раковини ствола, корозія деталей тощо, зареєстрована чи ні зброя, вказується, яким органом Національної поліції виданий дозвіл, його номер, термін дії вилучення зброї та боєприпасів відбувається у присутності свідків.

Також працівник органу поліції має право вилучити транспортний засіб до вирішення справи судом. Це можливе лише при вчиненні порушень, що пов'язані з обладнанням власниками або водіями транспортних засобів спеціально прихованими або замаскованими місцями, які використовуються для перевезення нелегальних мігрантів. Таке вилучення провадиться в порядку, встановленому МВС України.

Вилучені предмети можуть бути конфісковані, знищені, реалізовані або повернені володільцеві. Це залежить від того, яке рішення у справі буде прийнято.

До вирішення справи по суті вилучені предмети повинні бути збережені, не пошкоджені, бути в такому самому стані, що і при вилученні. Виняток становлять ті предмети, щодо яких такі вимоги є неможливими за їх призначенням або змістом (наприклад, продукти, що швидко псуються). Порядок конфіскації, знищення і реалізації предметів регулюється нормативно-правовими актами, відповідно до того, який саме предмет був вилучений. Наприклад, такими нормативно-правовими актами є Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 р., Законом України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» від 15.02.1995 р. та інші.

Згідно зі статтею 265 КУпАП, *речі і документи*, що є знаряддям або безпосереднім об'єктом правопорушення, виявлені під час затримання, особистого огляду або огляду речей, вилучаються посадовими особами органів (підрозділів) Національної поліції, відповідно до зазначеного вище їх переліку. У протоколі про адміністративне правопорушення або в протоколі про адміністративне затримання робиться відповідний запис.

Порядок зберігання вилучених під час здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення речей і документів затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 16.01.2012 р. № 17.

Речі і документи, які передаються на зберігання, повинні бути належним чином упаковані та опечатані. Уповноважена особа під час прийняття для зберігання речей і документів перевіряє відповідність даних у протоколі про вилучення речей і документів, протоколі про адміністративне правопорушення, огляду речей або про адміністративне затримання, їх фактичному стану; на кожному окремо упаковану річ і на кожен документ прикріплюється бирка, на якій зазначаються номер книги обліку і порядковий номер запису; заповнює квитанцію за встановленою формою про отримання речей і документів, вилучених під час здійснення провадження у справах про адміністративні

правопорушення, для зберігання в обладнаному приміщенні, яка долучається до матеріалів справи про адміністративне правопорушення.

Наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори, вилучені з незаконного обігу, зберігаються відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 07.05.2008. № 422.

Речі і документи приєднуються до справи, крім тих, що за своїми властивостями (габаритами, кількістю, вагою, об'ємом) не можуть бути приєднані до справи. Такі речі зберігаються в індивідуальному сейфі (металевій шафі) уповноваженого поліцейського, в провадженні якої перебуває справа про адміністративне правопорушення і який несе за них відповідальність. Речі і документи, які не можуть бути приєднані до справи, зберігаються в у службовому приміщенні відділу (офісу) поліції, обладнаного сейфами (металевими шафами), стелажми, оббитими металом дверима, ґратами на вікнах, охороною та протипожежною сигналізацією. За відсутності обладнаного приміщення виділяються спеціальні сейфи (металеві шафи) достатнього розміру. Наказом керівника відділу поліції призначається посадова особа, яка є відповідальною за зберігання виучених речей і документів.

6. Тимчасове вилучення посвідчення водія

Загальні положення тимчасового вилучення посвідчення водія передбачені ст. 265¹ КУпАП. У разі наявності підстав вважати, що водієм вчинено порушення, за яке відповідно до цього Кодексу може бути накладено адміністративне стягнення у вигляді позбавлення права керування транспортними засобами, працівник уповноваженого підрозділу тимчасово вилучає посвідчення водія до набрання законної сили постановою у справі про адміністративне правопорушення, але не більше ніж на три місяці з моменту такого вилучення, і видає тимчасовий дозвіл на право керування транспортними засобами. Про тимчасове вилучення посвідчення водія робиться запис у протоколі про адміністративне правопорушення.

Після закінчення тримісячного строку тимчасового вилучення посвідчення водія, у випадках, якщо судом не прийнято рішення щодо позбавлення водія права керування транспортним засобом або якщо справа про адміністративне правопорушення не розглянута у встановлений законом строк, особа має право звернутися за отриманням вилученого документа до підрозділу поліції за місцем розгляду справи про адміністративне правопорушення відповідно до ст. 276 КУпАП, а в разі вчинення правопорушення, передбаченого ст. 130 КУпАП, – за продовженням строку тимчасового дозволу на право керування транспортними засобами на новий тримісячний строк.

Після закінчення тримісячного строку, якщо особа не звернулася за отриманням вилученого документа, таке посвідчення водія зберігається в підрозділі поліції до надходження постанови суду, яка набрала законної сили. З дати надходження такої постанови посвідчення водія **протягом трьох днів** надсилається до територіального органу з надання сервісних послуг МВС за місцем проживання особи.

Після закінчення річного строку тимчасового вилучення посвідчення водія, у випадках, якщо судом не прийнято рішення щодо позбавлення водія права керування транспортним засобом або якщо справа про адміністративне правопорушення не розглянута в установлений законом строк, особа має право звернутися за отриманням вилученого документа. Таке звернення особи є обов'язковим для його виконання незалежно від стадії вирішення справи про адміністративне правопорушення.

За подання такого звернення та повернення особі тимчасово вилученого посвідчення водія не може стягуватися плата.

Порядок тимчасового вилучення посвідчення водія визначається КМУ. Розглянемо питання тимчасового вилучення посвідчення водія відповідно до:

- *постанови КМУ від 17.12.2008 р. № 1086 «Про затвердження Порядку тимчасового вилучення посвідчення водія на транспортний засіб та його повернення»;*

- *наказу МВС від 07.11.2015 р. № 1395 «Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі».*

У тимчасовому дозволі на право керування транспортним засобом з лицьового боку перекреслюються категорії транспортних засобів, права на керування якими водій не має, а також робляться такі записи:

- 1) дата тимчасового вилучення посвідчення водія;
- 2) посада, прізвище поліцейського, номер його нагрудного знака;
- 3) дата вчинення правопорушення;
- 4) серія та номер протоколу про адміністративне правопорушення;
- 5) стаття КУпАП, за якою складено протокол про адміністративне правопорушення, санкція якої передбачає накладення адміністративного стягнення у вигляді позбавлення права керування транспортним засобом.

У разі вчинення адміністративного правопорушення, за яке передбачено накладення адміністративного стягнення у вигляді позбавлення права керування транспортними засобами, особою, у якій посвідчення водія тимчасово вилучено за попереднє (попередні) адміністративне(і) правопорушення, тимчасовий дозвіл на право керування транспортним засобом, виданий у першому випадку, не поновлюється. У відповідних графах тимчасового дозволу на право керування транспортним засобом поліцейський робить відмітки за фактом виявленого правопорушення.

У разі вчинення особою, якій уже видано тимчасовий дозвіл на право керування транспортним засобом, повторного адміністративного правопорушення, за яке передбачено позбавлення такого права, новий дозвіл їй видається лише після закінчення строку дії попереднього, але на строк не більше трьох місяців з дати вчинення такого правопорушення.

Втрачений тимчасовий дозвіл поновлюється уповноваженою особою будь-якого підрозділу поліції після документального підтвердження інформації про його попередню видачу.

Корінець до тимчасового дозволу на право керування транспортним засобом заповнюється поліцейським, який його видав, та надалі зберігається у відповідному підрозділі для здійснення належного контролю за правомірністю його видачі учасникам дорожнього руху.

Посвідчення водія вилучається до набрання законної сили постановою у справі про адміністративне правопорушення.

У разі надходження постанови суду про позбавлення водія права керування транспортним засобом, якщо посвідчення водія не вилучено, уповноважена особа відповідного підрозділу поліції **у триденний строк надсилає** за місцем проживання (перебування) особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, повідомлення про позбавлення права керування, у якому зазначає реквізити винесеної судом постанови, а також інформацію про необхідність прибуття до підрозділу поліції у визначений строк для здавання посвідчення водія. Якщо водій, посвідчення якого підлягає вилученню, не з'являється **протягом місячного строку**, дані про серію та номер посвідчення водія вносяться уповноваженою особою підрозділу поліції до автоматизованого обліку.

У випадку виявлення посвідчення водія, яке підлягає вилученню, працівник поліції складає акт вилучення посвідчення водія із зазначенням підстав такого вилучення (додаток 10 до Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі). Акт складається у двох примірниках, один з яких вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Вилучене посвідчення водія протягом трьох днів з дати надходження постанови суду, згідно з якою особу позбавлено права керування транспортним засобом, передається до територіального органу з надання сервісних послуг МВС за місцем проживання особи з копією такої постанови.

Тимчасово вилучене посвідчення повертається водієві:

- за заявою водія у разі, коли суд не прийняв у тримісячний строк рішення про позбавлення водія права керування транспортним засобом або не розглянув у встановлений законом строк справу про адміністративне правопорушення;

- після виконання водієм постанови суду про накладення адміністративного стягнення або подання до територіального органу Національної поліції копії постанови суду про закриття справи (крім випадків, коли справу про адміністративне правопорушення за тим самим фактом закрито у зв'язку з передачею матеріалів прокурору або органу досудового розслідування);

- у разі винесення судом постанови про позбавлення водія права керування транспортним засобом (крім осіб, які отримали посвідчення водія вперше) після закінчення визначеного строку позбавлення права керування транспортним засобом, проходження в установленому порядку позачергового медичного огляду щодо придатності до керування транспортним засобом та успішного складення в територіальному органі з надання сервісних послуг МВС

теоретичного і практичного іспиту для отримання права на керування транспортним засобом відповідної категорії.

7. Тимчасове затримання транспортних засобів працівниками уповноважених підрозділів поліції

Загальні положення тимчасового затримання транспортних засобів працівниками уповноважених підрозділів Національної поліції передбачені ст. 265² КУпАП.

Відповідно, у разі наявності підстав вважати, що водієм вчинено порушення, передбачені ч. першою, другою, третьою, четвертою, шостою і сьомою ст. 121, частинами третьою, четвертою, п'ятою та шостою ст. 122 (в ч. порушення правил зупинки, стоянки, що створюють перешкоди дорожньому руху або загрозу безпеці руху, порушення правил зупинки чи стоянки на місцях, що позначені відповідними дорожніми знаками або дорожньою розміткою, на яких дозволено зупинку чи стоянку лише транспортних засобів, якими керують водії з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю, транспортних засобів, оснащених електричними двигунами (одним чи декількома)), ст. 122⁵, 124, 126, частинами першою, другою, третьою і четвертою ст. 130, ст. 132¹, 206¹ КУпАП, працівник уповноваженого підрозділу, що забезпечує безпеку дорожнього руху, тимчасово затримує транспортний засіб шляхом блокування або доставляє його для зберігання на спеціальний майданчик чи стоянку, що дозволяється виключно у випадку, якщо розміщення затриманого транспортного засобу суттєво перешкоджає дорожньому руху або створює загрозу безпеці руху, або транспортний засіб розміщений на місцях, призначених для зупинки, стоянки, безоплатного паркування транспортних засобів, якими керують водії з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю, призначених для зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, оснащених електричними двигунами (одним чи декількома), в тому числі за допомогою спеціального автомобіля – евакуатора. При тимчасовому затриманні транспортного засобу складається акт огляду та тимчасового затримання транспортного засобу, форма якого затверджується КМУ від 17 грудня 2008 року № 1102.

Після тимчасового затримання транспортного засобу працівник відповідного уповноваженого підрозділу Національної поліції зобов'язаний надати особі можливість повідомити про тимчасове затримання транспортного засобу та його місцезнаходження іншу особу за власним вибором і вжити заходів щодо повернення автомобіля до місця постійної дислокації, а також забороняє експлуатацію транспортного засобу до усунення несправностей, виявлених у процесі його огляду, або до демонтажу спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв.

У разі якщо розміщення затриманого транспортного засобу суттєво не перешкоджає дорожньому руху або не створює загрозу безпеці руху, крім розміщення транспортного засобу на місцях, призначених для зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, якими керують водії з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю, транспортних засобів, оснащених

електричними двигунами (одним чи декількома), такий транспортний засіб не може бути доставлений для зберігання на спеціальний майданчик. Випадки тимчасового затримання транспортного засобу та доставлення його для зберігання на спеціальний майданчик визначені частиною третьою ст. 265⁴ КУпАП. При тимчасовому затриманні транспортного засобу місце розташування такого транспортного засобу має бути обов'язково зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису). Інформація про тимчасове затримання транспортного засобу має невідкладно передаватися на абонентський номер рухомого (мобільного) зв'язку та на адресу електронної пошти, зазначені належними користувачами або особами, за якими зареєстровані транспортні засоби, відповідно до ст. 279⁴ КУпАП. У разі заподіяння транспортному засобу шкоди при його транспортуванні та/або зберіганні завдані збитки відшкодовуються за рахунок суб'єкта господарювання, що надає такі послуги, та/або відповідного страхового відшкодування, що здійснюється за правовідносинами обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єкта господарювання, що надає послуги із транспортування та/або зберігання транспортних засобів у разі їх тимчасового затримання.

Транспортний засіб може бути тимчасово затриманий на строк до вирішення справи про адміністративне правопорушення, але не більше трьох днів з моменту такого затримання.

Після закінчення триденного строку тимчасового затримання транспортного засобу особа має право звернутися за отриманням тимчасово затриманого транспортного засобу. Таке звернення особи є обов'язковим для його виконання незалежно від стадії вирішення справи про адміністративне правопорушення.

За подання такого звернення та повернення особі тимчасово затриманого транспортного засобу не може стягуватися плата. Повернення транспортного засобу, затриманого шляхом доставки для зберігання на спеціальний майданчик чи стоянку, відбувається невідкладно за зверненням відповідальної особи, зазначеної у ч. першій ст. 142 КУпАП, або особи, яка ввезла транспортний засіб на територію України, або особи, яка керувала транспортним засобом на момент вчинення правопорушення, після сплати штрафу за вчинене правопорушення та оплати вартості послуги із транспортування та/або зберігання транспортного засобу.

Порядок тимчасового затримання працівниками уповноважених підрозділів Національної поліції транспортних засобів та їх зберігання *встановлюється КМУ*.

З метою реалізації засад ст. 265² КУпАП та ст. 36 Закону України «Про виконавче провадження» постановою КМУ від 17 грудня 2008 р. № 1102 поліції доручено забезпечити функціонування спеціальних майданчиків і стоянок для зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів. Територіальним (у тому числі міжрегіональним) органам (підрозділам) Національної поліції для доставляння та зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів дозволяється укладати договори з державними підприємствами, які належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ або Національної поліції. У

разі потреби зазначені державні підприємства залучають на конкурсних засадах підприємства, установи та організації недержавної форми власності для надання окремих видів таких послуг.

Постанова також рекомендує органам місцевого самоврядування виділити у межах населених пунктів територіальним органам (підрозділам) Національної поліції земельні ділянки для створення спеціальних майданчиків і стоянок для зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів.

Тимчасове затримання транспортного засобу проводиться поліцейським у разі наявності підстав вважати, що водієм вчинено порушення, передбачені ч. першою, другою, третьою, четвертою, шостою і сьомою ст. 121, ч. третьою, четвертою, п'ятою та шостою ст. 122 КУпАП (в ч. порушення правил зупинки, стоянки, що створюють перешкоди дорожньому руху або загрозу безпеці руху, порушення правил зупинки чи стоянки на місцях, що позначені відповідними дорожніми знаками або дорожньою розміткою, на яких дозволено зупинку чи стоянку лише транспортних засобів, якими керують водії з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю, транспортних засобів, оснащених електричними двигунами (одним чи декількома)), ст. 122⁵, 124, 126, ч.ч. 1, 2, 3 і 4 ст. 130, ст. 132¹, 206¹ КУпАП.

Тимчасове затримання транспортного засобу шляхом доставлення для зберігання на спеціальний майданчик чи стоянку здійснюється інспектором з паркування в разі вчинення водієм порушення, передбаченого ч. 3 ст. 122 (порушення правил зупинки, стоянки в межах відповідного населеного пункту), ч. першою ст. 152¹ КУпАП, у випадках, коли розміщення транспортного засобу є таким, що суттєво перешкоджає дорожньому руху або створює загрозу безпеці руху, а також у разі вчинення порушення, передбаченого ч.2 ст. 152¹ КУпАП.

Порядок тимчасового затримання інспекторами з паркування транспортних засобів передбачено Постановою КМУ від 14 листопада 2018 р. № 990 «Про затвердження Порядку тимчасового затримання інспекторами з паркування транспортних засобів та їх зберігання». Зазначений нормативно-правовий акт визначає процедуру тимчасового затримання інспекторами з паркування транспортних засобів, зберігання таких транспортних засобів на спеціальних майданчиках і стоянках, а також їх повернення.

Відповідно до статті 265⁴ КУпАП інспектори з паркування зобов'язані невідкладно інформувати про тимчасове затримання транспортного засобу відповідні підрозділи поліції із зазначенням державного номера затриманого транспортного засобу, точного часу його затримання та місця зберігання (адреса та телефони спеціального майданчика чи стоянки), розмішувати цю інформацію на офіційному веб-сайті виконавчого органу відповідної місцевої ради, а також передавати повідомлення про тимчасове затримання транспортного засобу на абонентський номер рухомого (мобільного) зв'язку та адреси електронної пошти, зазначені належними користувачами або особами (від імені осіб), за якими зареєстровані транспортні засоби, відповідно до статті 279⁴ КУпАП.

Тимчасове затримання транспортного засобу здійснюється також у разі виявлення транспортного засобу боржника, оголошеного в розшук відповідно до ст. 36 Закону України «Про виконавче провадження».

Поліцейським забороняється брати участь у тимчасовому затриманні транспортних засобів у випадках, не передбачених законом.

За наявності правових підстав, передбачених п. 2 Порядку тимчасового затримання працівниками уповноважених підрозділів Національної поліції транспортних засобів та їх зберігання, затвердженого постановою КМУ від 17 грудня 2008 р. № 1102, тимчасове затримання транспортного засобу проводиться шляхом його блокування або доставлення для зберігання на спеціальний майданчик чи стоянку.

Тимчасове затримання транспортного засобу шляхом доставлення його для зберігання на спеціальний майданчик чи стоянку проводиться виключно за умов, що розміщення такого транспортного засобу суттєво перешкоджає дорожньому руху або створює загрозу безпеці руху, або транспортний засіб розміщений на місцях, призначених для зупинки, стоянки, безоплатного паркування транспортних засобів, якими керують водії з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю, призначених для зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, оснащених електричними двигунами (одним чи декількома).

За відсутності умов, зазначених в абзаці другому цього пункту, тимчасове затримання транспортного засобу проводиться шляхом блокування за допомогою технічних пристроїв.

Випадки, коли розміщення транспортного засобу вважається таким, що суттєво перешкоджає дорожньому руху або створює загрозу безпеці руху, визначені ч. третьою ст. 265⁴ КУпАП, а саме:

- 1) поставлено на проїзній частині у два і більше рядів;
- 2) розташовано у заборонених Правилами дорожнього руху місцях зупинки або стоянки, а саме:
 - а) на залізничних переїздах;
 - б) на трамвайних коліях;
 - в) на естакадах, мостах, шляхопроводах і під ними, у тунелях;
 - г) на пішохідних переходах і ближче 10 метрів до них з обох боків, крім випадків зупинки для надання переваги в русі;
 - г) на перехрестях та ближче 10 метрів від краю перехрещуваної проїзної частини за відсутності на ній пішохідного переходу, за винятком зупинки для надання переваги в русі та зупинки проти бокового проїзду на Т-подібних перехрестях, де є суцільна лінія розмітки або розділювальна смуга;
 - д) на проїзній частині, де відстань між суцільною лінією розмітки чи протилежним краєм проїзної частини і транспортним засобом, що зупинився, менше 3 метрів;
 - е) ближче 30 метрів від посадкових майданчиків для зупинки маршрутних транспортних засобів, а за їх відсутності - ближче 30 метрів від дорожнього знака такої зупинки з обох боків;
 - є) ближче 10 метрів від позначеного місця виконання дорожніх робіт і в зоні їх виконання;
 - ж) у місцях, де буде неможливим зустрічний роз'їзд або об'їзд транспортного засобу, що зупинився;

з) ближче 10 метрів від виїздів з прилеглих територій і безпосередньо в місці виїзду;

и) розташовано на позначених відповідними дорожніми знаками та/або дорожньою розміткою місцях, призначених для паркування транспортних засобів, оснащених електричними двигунами (одним чи декількома);

3) своїм розташуванням робить неможливим рух інших транспортних засобів або створює перешкоду для руху пішоходів, у тому числі осіб з інвалідністю на спеціальних засобах пересування та пішоходів із дитячими колясками;

4) розташовано на виділеній смузі для руху громадського маршрутного транспорту;

5) розташовано на позначеній відповідними дорожніми знаками та/або дорожньою розміткою велодоріжці;

б) перешкоджає руху або роботі снігоприбирального та іншого технологічного комунального транспорту у разі запровадження надзвичайного стану або у разі оголошення окремої місцевості зоною надзвичайної екологічної ситуації;

7) порушує схему паркування транспортних засобів таким чином, що він блокує проїзд по двох або більше смугах руху.

Доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку здійснюється за евакуаторів, у тому числі тих, що належать підприємствам, установам та організаціям, які провадять діяльність, пов'язану з транспортуванням транспортних засобів, і з якими територіальним (у тому числі міжрегіональним) органом поліції укладені в установленому порядку договори.

Для доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку поліцейський викликає евакуатор через чергового відповідного територіального органу поліції.

У разі тимчасового затримання транспортного засобу складається акт огляду та тимчасового затримання транспортного засобу, у якому зазначається:

- дата, час, місце порушення і підстави для тимчасового затримання транспортного засобу;
- прізвище, ім'я та по батькові, спеціальне звання, посада, найменування органу (підрозділу), у якому проходить службу поліцейський, який приймає рішення про тимчасове затримання транспортного засобу;
- тип, марка, номерний знак, перелік візуальних недоліків та пошкоджень транспортного засобу, що тимчасово затримується.

У разі тимчасового затримання транспортного засобу шляхом його блокування в акті вказується розташування місця його блокування, а у разі доставлення для зберігання на спеціальний майданчик чи стоянку також додатково зазначаються:

- найменування, місцезнаходження та номер телефону підприємства, установи або організації, які доставляють транспортний засіб на спеціальний майданчик чи стоянку, номерний знак евакуатора;

- найменування, місцезнаходження та номер телефону підприємства, установи або організації, які прийняли транспортний засіб для зберігання на спеціальний майданчик чи стоянку;
- адреса місця зберігання транспортного засобу;
- посада, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка виконує роботи з доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку.

Акт огляду та тимчасового затримання транспортного засобу складається у присутності **двох понять**, а у разі прийняття рішення про доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку – **особи, яка виконує роботи з доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку**.

Акт огляду та тимчасового затримання транспортного засобу підписують: поліцейський, який прийняв рішення про таке затримання, два понять, а у разі доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку – особа, яка виконує роботи з доставлення такого засобу на спеціальний майданчик чи стоянку.

Вказаний акт також підписують відповідальна особа, зазначена в ч.1 ст. 14² КУпАП, особа, яка ввезла транспортний засіб на територію України, або особа, яка керувала транспортним засобом на момент вчинення правопорушення, а також аварійний комісар у разі їх присутності.

Один примірник акта надається відповідальній особі, зазначеній у ч.1 ст. 14² КУпАП або особі, яка ввезла транспортний засіб на територію України, або особі, яка керувала транспортним засобом на момент вчинення правопорушення, у разі їх присутності. У разі відсутності зазначених осіб примірник акта долучається до матеріалів справи про адміністративне правопорушення та може бути отриманий за зверненням таких осіб.

Другий примірник акта зберігається в матеріалах справи про адміністративне правопорушення.

У разі тимчасового затримання транспортного засобу місце розташування такого транспортного засобу повинно бути обов'язково зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), крім випадків тимчасового затримання транспортного засобу боржника, оголошеного в розшук відповідно до ст. 36 Закону України «Про виконавче провадження». Інформація про таке затримання невідкладно передається на абонентський номер рухомого (мобільного) зв'язку та на адресу електронної пошти, які відповідальна особа, зазначена у ч. 1 ст. 14² КУпАП (далі – відповідальна особа), або особа, яка ввезла транспортний засіб на територію України, вказала у відповідній заяві, поданій до уповноваженого органу (підрозділу) МВС, та які внесені до Єдиного державного реєстру транспортних засобів

У разі відсутності водія, транспортний засіб якого доставляється на спеціальний майданчик чи стоянку або блокується, поліцейський залишає на місці, де був автомобіль, або під склоочисниками заблокованого автомобіля повідомлення про тимчасове затримання транспортного засобу та необхідність прибуття такого водія до територіального органу Національної поліції для

оформлення протоколу про адміністративне правопорушення або винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення.

Режим фотозйомки (відеозапису) передбачає здійснення поліцейським за допомогою технічних засобів, що функціонують згідно із законодавством про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах, фото/відеофіксації обставин порушення правил зупинки, стоянки або паркування транспортних засобів, а саме: дати, часу (моменту), місця розташування транспортного засобу відносно нерухомих об'єктів та/або географічних координат, інших ознак наявності складу адміністративного правопорушення, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КУпАП. Під час здійснення фотозйомки обов'язковою є наявність **не менше двох зображень транспортного засобу**, отриманих з різних або протилежних боків.

Вказані зображення чи відеозапис разом з іншою інформацією про адміністративне правопорушення за наявної технічної можливості негайно, однак не пізніше ніж протягом наступного робочого дня з дня встановлення відповідальної особи, зазначеної в частині першій ст. 142 КУпАП, вносяться до Реєстру адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху.

У разі коли водій, що вчинив правопорушення, присутній під час тимчасового затримання транспортного засобу і порушення неможливо усунути на місці в максимально короткий строк, поліцейський оформляє протокол про адміністративне правопорушення, а у випадках, КУпАП, виносить постанову у справі про адміністративне правопорушення без складення протоколу. У протоколі (постанові) робиться відповідний запис про тимчасове затримання транспортного засобу із зазначенням інформації про складення акта огляду та тимчасового затримання транспортного засобу, що долучається до протоколу (постанови).

Якщо правопорушення може бути усунуте водієм у максимально короткий строк, поліцейський не проводить тимчасове затримання транспортного засобу і оформляє протокол про адміністративне правопорушення, а у випадках, передбачених КУпАП, виносить постанову у справі про адміністративне правопорушення без складення протоколу. При цьому акт огляду та тимчасового затримання транспортного засобу, якщо його вже складено, долучається до рапорту поліцейського про факт появи водія на місці правопорушення в момент виконання робіт із завантаження транспортного засобу.

Якщо в режимі фотозйомки (відеозапису) зафіксовано адміністративне правопорушення, передбачене ч. 3 ст. 122 (у частині порушення правил зупинки, стоянки) КУпАП, поліцейський зобов'язаний розмістити на лобовому склі транспортного засобу копію постанови про притягнення до адміністративної відповідальності (якщо технічні можливості дають змогу установити відповідальну особу, зазначену в ч.1 ст. 14² КУпАП про адміністративне правопорушення, на місці вчинення правопорушення) або повідомлення про притягнення до адміністративної відповідальності (якщо технічні можливості не дають змогу установити відповідальну особу, зазначену в ч.1 ст. 14² КУпАП, на місці вчинення правопорушення).

Повідомлення про притягнення до адміністративної відповідальності повинно містити:

- відомості, передбачені ч.ч. 24 ст. 283 КУпАП, крім відомостей про особу, стосовно якої розглядається справа;
- інформацію про порядок виконання адміністративного стягнення, у тому числі реквізити для сплати 50 відсотків розміру штрафу протягом 10 банківських днів з дня вчинення відповідного правопорушення, що вважатиметься виконанням адміністративного стягнення в повному обсязі.

У разі коли доставити транспортний засіб на спеціальний майданчик чи стоянку неможливо, поліцейський проводить його затримання шляхом блокування з дотриманням умов безпеки дорожнього руху.

Форма повідомлення про тимчасове затримання транспортного засобу затверджується МВС.

У разі тимчасового затримання транспортного засобу (крім випадків тимчасового затримання транспортного засобу боржника, оголошеного в розшук відповідно до статті 36 Закону України «Про виконавче провадження») інформація про таке затримання невідкладно передається на абонентський номер рухомого (мобільного) зв'язку та на адресу електронної пошти, які відповідальна особа, зазначена в ч. 1 ст. 14² КУпАП про адміністративні правопорушення, або особа, яка ввезла транспортний засіб на територію України, вказала у відповідній заяві, поданій уповноваженому органу (підрозділу) МВС, та які внесені до Єдиного державного реєстру транспортних засобів.

Зазначена інформація повинна містити відомості про адресу веб-сайту в Інтернеті, на якому особа може ознайомитися із зображенням чи відеозаписом транспортного засобу в момент вчинення адміністративного правопорушення, а також про місце зберігання тимчасово затриманого транспортного засобу.

Розблокування транспортного засобу здійснюється поліцейським після складення протоколу про адміністративне правопорушення або винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення.

Про місце зберігання тимчасово затриманого транспортного засобу поліцейський повідомляє водієві під час складання протоколу про адміністративне правопорушення або винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення, а в разі його відсутності – до чергової частини територіального органу Національної поліції. Про тимчасове затримання транспортного засобу боржника поліцейський письмово повідомляє державному виконавцю, приватному виконавцю не пізніше наступного робочого дня з дня затримання із зазначенням місця зберігання транспортного засобу.

Транспортний засіб може бути тимчасово затриманий на строк до вирішення справи про адміністративне правопорушення, але не більш як на три дні з дати такого затримання.

Строк затримання транспортного засобу обчислюється з моменту складення акта огляду та тимчасового затримання транспортного засобу, а строк зберігання – з моменту доставлення транспортного засобу на спеціальний майданчик чи стоянку.

Відповідальна особа, зазначена в ч.1 ст. 14² КУпАП, особа, яка ввезла транспортний засіб на територію України, або особа, яка керувала транспортним засобом на момент вчинення правопорушення, крім транспортного засобу боржника, має право доступу до транспортного засобу, що перебуває на спеціальному майданчику чи стоянці, у присутності особи, відповідальної за зберігання такого транспортного засобу.

Повернення тимчасово затриманого транспортного засобу, що зберігається на спеціальному майданчику чи стоянці, здійснюється за зверненням відповідальної особи, зазначеної в ч. 1 ст. 14² КУпАП, особи, яка ввезла транспортний засіб на територію України, або особи, яка керувала транспортним засобом на момент вчинення правопорушення, відбувається невідкладно за зверненням такої особи після сплати штрафу за вчинене правопорушення та оплати вартості послуг із транспортування та/або зберігання транспортного засобу.

Умовами повернення зазначеним особам транспортного засобу є оплата вартості послуги з транспортування та/або зберігання транспортного засобу, а в разі винесення постанови про накладення стягнення у вигляді штрафу – його сплата.

Вилучення тимчасово затриманого транспортного засобу боржника із спеціального майданчика чи стоянки здійснюється державним виконавцем, приватним виконавцем на підставі вимоги.

За транспортування і зберігання транспортного засобу на спеціальному майданчику чи стоянці *справляється плата* у встановленому спільним наказом МВС та Міністерства економічного розвитку і торгівлі України розмірі за погодженням з Міністерства фінансів України (наказ МВС, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства фінансів України від 10 листопада 2013. № 967/1218/869 «Про затвердження розмірів плат за транспортування і зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів на спеціальних майданчиках (стоянках)»).

Таблиця 2.4 – Розміри плат за транспортування і зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів на спеціальних майданчиках (стоянках)			
№ з/п	Найменування послуги	Одиниця виміру	Розмір плати, грн за один транспортний засіб
1.	Транспортування транспортного засобу на спеціальний майданчик (стоянку) повною масою:		
	до 2000 кг включно	За послугу	600 грн
	від 2000 до 3000 кг	За послугу	700 грн
	від 3000 кг	За послугу	850 грн

2.	Зберігання транспортного засобу на спеціальному майданчику (стоянці):		
	за першу-сьому добу, включно	за добу	120
	за кожну наступну добу, починаючи з восьмої доби	за добу	20

На спеціальному майданчику і стоянці ведеться в установленому МВС порядку облік прийняття і видачі тимчасово затриманих транспортних засобів.

У разі заподіяння транспортному засобу шкоди під час його транспортування та/або зберігання завдані збитки відшкодовуються за рахунок суб'єкта господарювання, що надає такі послуги, та/або відповідного страхового відшкодування, що здійснюється за правовідносинами обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єкта господарювання, що надає послуги з транспортування та/або зберігання транспортних засобів у разі їх тимчасового затримання.

Спори, пов'язані із шкодою, що заподіяна майну, яке перебуває в тимчасово затриманому транспортному засобі, під час транспортування або зберігання на спеціальному майданчику чи стоянці, розв'язуються в установленому законодавством порядку.

8. Особливості тимчасового вилучення тварин

За жорстоке поводження з тваринами передбачено адміністративну відповідальність (ст. 89 КУпАП) та кримінальну відповідальність (ст. 299 КК). Основною відмінністю між ними є ступінь заподіяння шкоди тварині. Тобто якщо тварина внаслідок жорстокого поводження з нею залишилась фізично неушкодженою, тобто живою, а органи та частини її тіла чи їх функції не постраждали, для особи, яка вчинила правопорушення, настає адміністративна відповідальність, якщо тварина втратила частину тіла або орган або їх функції або ж загинула, – настає кримінальна відповідальність (ст. 299 КК).

Загальні положення тимчасового вилучення тварин працівниками уповноважених органів (підрозділів) поліції передбачені ст. 265⁵ КУпАП. У КПК подібні положення знайшли відображення у частині п'ятій ст. 168, де зазначено, що тварини тимчасово вилучаються у випадку, якщо її перебування у власника становить загрозу для її життя або здоров'я. Згідно із КУпАП, уповноважена особа на складання протоколу про адміністративні правопорушення за ст.ст. 88¹, 89 та 154 КУпАП, тимчасово вилучає тварину за наявності підстав вважати, що власником тварини вчинено порушення, за яке може бути накладено адміністративне стягнення у вигляді конфіскації тварини. Тимчасове вилучення тварини здійснюється до набрання законної сили постановою у справі про адміністративне правопорушення.

Порядок тимчасового вилучення тварини визначається КМУ. До тимчасового вилучення тварини застосовуються положення КУпАП щодо

тимчасового вилучення речей та документів з урахуванням визначених законом особливостей.

Постановою КМУ від 16 січня 2012 р. №17 «Про порядок зберігання вилучених під час здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення речей і документів» визначено загальні правила зберігання, у тому числі обліку речей і документів, вилучених посадовими особами органів, визначених у ст.ст. 234¹, 234², 244⁴, 262 і 264 КУпАП під час здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Порядок зберігання та обліку речей і документів, що визнані доказами у справах про адміністративні правопорушення, які надійшли до суду, визначається інструкціями з діловодства в місцевому загальному суді, а також в апеляційних і місцевих адміністративних судах, затвердженими Державною судовою адміністрацією України.

Про тимчасове вилучення тварини складається протокол або робиться відповідний запис у протоколі про адміністративне правопорушення, про огляд речей або адміністративне затримання.

Відповідно до проєкту постанови КМУ, розміщеного на вебресурсі Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України і з приводу якого тривають громадські обговорення, тимчасове вилучення тварини здійснюється не пізніше наступного дня з моменту виявлення адміністративного правопорушення. У протоколі зазначаються біологічний вид, порода, приблизний вік, стать, зовнішній вигляд та інші індивідуалізуючі ознаки вилученої тварини. За необхідності для опису тварини може залучатися спеціаліст.

У разі тимчасового вилучення декількох тварин одночасно складається один протокол.

Тимчасово вилученій тварині забезпечується надання ветеринарної допомоги (за необхідності) державним або ліцензованим лікарем ветеринарної медицини.

Тимчасове вилучення тварини фіксується в режимі фотозйомки (відеозапису). Вказані зображення чи відеозапис долучаються до матеріалів справи про адміністративне правопорушення.

Для надання допомоги з вилову та транспортування під час тимчасового вилучення тварини можуть залучатися спеціалісти комунальних служб або підприємств з питань утримання та поведінки з тваринами в населених пунктах або особи, які можуть надати кваліфіковану допомогу у вилові та транспортуванні тварини до місця її тимчасового утримання

Тимчасово вилучені тварини передаються відповідальним особам:

домашні тварини – до комунальних служб або підприємств з питань утримання та поведінки з тваринами в населених пунктах, притулків для тварин або інших установ для утримання тварин;

дикі тварини – до регіональних центрів порятунку та реабілітації диких тварин, центрів реабілітації тварин, зоологічних парків, притулків для тварин або інших установ для утримання тварин;

сільськогосподарські тварини – до сільськогосподарських підприємств, притулків для тварин або інших установ для утримання тварин.

Тимчасово вилучені тварини можуть передаватися фізичним та юридичним особам, які можуть забезпечити утримання та догляд за твариною.

Відповідальна особа, якій тварину передано на тимчасове утримання, зобов'язана забезпечити своєчасне надання їй ветеринарної допомоги (за необхідності), а також забезпечити вказаній тварині умови утримання відповідно до вимог закону.

Для обліку тимчасово вилучених тварин у кожному територіальному (у тому числі міжрегіональному) органі Національної поліції, Держрибагентства, Держлісагентства, Держекоінспекції ведеться книга обліку тварин, вилучених під час здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення. Книга обліку може вестися в електронній формі за умови впровадження технологій, що унеможливають модифікацію внесених до них даних, а також дозволяють однозначно ідентифікувати особу, що внесла запис до відповідної книги.

Облік тимчасово вилучених тварин проводиться не пізніше наступного дня після їх вилучення шляхом внесення запису до книги обліку. Якщо такий день припадає на святковий або неробочий день, їх облік проводиться в перший робочий день.

Запис про тимчасово вилучену тварину робиться уповноваженою особою у книзі обліку на підставі протоколу про адміністративне правопорушення, в якому зафіксовано факт її вилучення або протоколу про тимчасове вилучення тварини.

Записи робляться у книзі обліку в хронологічному порядку, інформація про кожну тимчасово вилучену тварину зазначається окремо.

Про передачу на утримання тимчасово вилученої тварини уповноважена особа, яка здійснила тимчасове вилучення тварини, складає акт передачі, а відповідальна особа, якій таку тварину передано на тимчасове утримання, підписує акт передачі, який долучається до матеріалів справи про адміністративне правопорушення.

Відповідальна особа, якій передано на утримання тимчасово вилучену тварину повинна забезпечити необхідні умови, які відповідають біологічним, видовим та індивідуальним особливостям тварин відповідно до вимог законодавства про захист тварин від жорстокого поводження.

Забороняється утримання тимчасово вилученої тварини в умовах, що можуть призвести до завдання їй фізичного болю, страждань, тілесних ушкоджень, каліцтва чи загибелі.

Якщо відповідальна особа, якій тварину передано на тимчасове утримання, не може забезпечити утримання та догляд за твариною з додержанням ветеринарно-санітарних заходів та вимог закону, що унеможливають перебування тварини у відповідальній особи, така тварина має бути передана до іншого місця утримання.

Відповідальна особа, якій передано тварину на тимчасове утримання несе відповідальність за неналежне виконання обов'язків щодо утримання тимчасово вилучених тварин та поведження з ними.

У випадку загибелі тимчасово вилученої тварини, відповідальна особа, яка її утримувала не пізніше наступного дня з часу загибелі тварини письмово повідомляє про факт та причини її загибелі уповноважену особу.

Питання про вилучення тварини вирішується у постанові про адміністративне правопорушення. За результатами розгляду справи про адміністративне правопорушення тварини в установленому порядку конфіскуються або повертаються власнику.

9. Відсторонення осіб від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції

Загальні положення відсторонення осіб від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції передбачені ст. 266 КУпАП.

Особи, які керують транспортними засобами, річковими або маломірними суднами і щодо яких є підстави вважати, що вони перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, підлягають відстороненню від керування цими транспортними засобами, річковими або маломірними суднами та оглядові на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.

Огляд особи, яка керувала транспортним засобом, морським, річковим, малим, спортивним судном або водним мотоциклом, на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують його увагу та швидкість реакції, проводиться з використанням спеціальних технічних засобів. Під час проведення огляду осіб поліцейський застосовує технічні засоби відеозапису, а в разі неможливості застосування таких засобів огляд проводиться у присутності двох свідків. Матеріали відеозапису обов'язково долучаються до протоколу про адміністративне правопорушення.

У разі незгоди особи, яка керувала транспортним засобом, морським, річковим, малим, спортивним судном або водним мотоциклом, на проведення огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують його увагу та швидкість реакції, поліцейським з використанням спеціальних технічних засобів або в разі незгоди з його результатами огляд проводиться в закладах охорони здоров'я. Перелік закладів охорони здоров'я, яким надається право проведення

огляду особи на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують її увагу та швидкість реакції, затверджується управліннями охорони здоров'я місцевих державних адміністрацій. Проведення огляду осіб на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, в інших закладах забороняється.

Огляд осіб на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, здійснюється в закладах охорони здоров'я не пізніше двох годин з моменту встановлення підстав для його здійснення. Огляд у закладі охорони здоров'я та складення висновку за результатами огляду проводиться в присутності поліцейського. Кожний випадок огляду осіб на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, у закладі охорони здоров'я реєструється в порядку, визначеному спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі охорони здоров'я.

Огляд особи на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують її увагу та швидкість реакції, проведений з порушенням вимог ст. 266 КУпАП, вважається недійсним.

Направлення особи для огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують її увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду здійснюються в порядку, визначеному КМУ.

У разі відсторонення особи від керування транспортним засобом, морським, річковим, малим, спортивним судном або водним мотоциклом можливість керування цим транспортним засобом, морським, річковим, малим, спортивним судном або водним мотоциклом надається уповноваженій нею особі, яка має посвідчення водія (судноводія) відповідної категорії та може бути допущена до керування транспортним засобом, морським, річковим, малим, спортивним судном або водним мотоциклом.

Огляду підлягають водії транспортних засобів, щодо яких в уповноваженій особи є підстави вважати, що вони перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції (далі – стан сп'яніння), згідно з ознаками такого стану, установленими МОЗ і МВС (Інструкція про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, затверджена наказом МВС/МОЗ № 1452/735).

Ознаками алкогольного сп'яніння є:

- а) запах алкоголю з порожнини рота;
- б) порушення координації рухів;
- в) порушення мови;

- г) виражене тремтіння пальців рук;
- г) різка зміна забарвлення шкірного покриву обличчя;
- д) поведінка, що не відповідає обстановці.

Ознаками наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, є:

- а) наявність однієї чи декількох ознак стану алкогольного сп'яніння (крім запаху алкоголю з порожнини рота);
- б) звужені чи дуже розширені зіниці, які не реагують на світло;
- в) сповільненість або навпаки підвищена жвавість чи рухливість ходи, мови;
- г) почервоніння обличчя або неприродна блідість.

Огляд на стан сп'яніння проводиться:

- поліцейським на місці зупинки транспортного засобу з використанням спеціальних технічних засобів, дозволених до застосування МОЗ та Держспоживстандартом (далі – спеціальні технічні засоби);
- лікарем закладу охорони здоров'я (у сільській місцевості за відсутності лікаря – фельдшером фельдшерсько-акушерського пункту, який пройшов спеціальну підготовку).

За наявності відповідних ознак, поліцейський проводить огляд на стан сп'яніння за допомогою спеціальних технічних засобів, дозволених до застосування МОЗ та Держспоживстандартом.

Огляд на стан алкогольного сп'яніння водія транспортного засобу здійснюється поліцейськими, які мають спеціальні звання.

Поліцейськими використовуються спеціальні технічні засоби, які мають, зокрема:

- сертифікат відповідності;
- свідоцтво про перевірку робочого засобу вимірювальної техніки.

Огляд на стан сп'яніння проводиться з дотриманням інструкції з експлуатації спеціального технічного засобу та фіксацією результатів на паперових та електронних носіях, якщо спеціальний технічний засіб має такі функції.

Перед проведенням огляду на стан сп'яніння поліцейський інформує особу, яка підлягає огляду на стан сп'яніння, про порядок застосування спеціального технічного засобу та на її вимогу надає сертифікат відповідності та свідоцтво про перевірку робочого засобу вимірювальної техніки.

Огляд на стан сп'яніння на місці зупинки транспортного засобу проводиться в присутності двох свідків. Не можуть бути залучені як свідки поліцейські або особи, щодо неупередженості яких є сумніви.

Установлення стану алкогольного сп'яніння здійснюється на підставі огляду поліцейським з використанням спеціальних технічних засобів, показники яких після проведення тесту мають цифровий показник ***більше 0,2 проміле алкоголю в крові.***

Результати огляду зазначаються в акті огляду на стан алкогольного сп'яніння з використанням спеціальних технічних засобів.

Акт огляду на стан алкогольного сп'яніння з використанням спеціальних технічних засобів складається у двох примірниках, один з яких під підпис вручається особі, щодо якої проводився цей огляд. У разі виявлення стану алкогольного сп'яніння в результаті проведення огляду з використанням спеціальних технічних засобів складається протокол про адміністративне правопорушення, до якого долучаються акт огляду на стан сп'яніння та роздруківка із результатом огляду з використанням спеціального технічного засобу (у разі наявності).

У разі проведення огляду на стан сп'яніння в закладах охорони здоров'я висновок про його результати долучається до протоколу про адміністративне правопорушення (у разі підтвердження стану сп'яніння). З метою забезпечення достовірності результатів огляду водіїв транспортних засобів, які мають бути оглянуті в закладах охорони здоров'я, поліцейський забезпечує доставку цих осіб до найближчого закладу охорони здоров'я не пізніше ніж протягом двох годин з моменту виявлення підстав для його проведення.

У разі відмови водія транспортного засобу від проведення огляду в закладі охорони здоров'я уповноважена особа патрульної поліції ***в присутності двох свідків складає протокол*** про адміністративне правопорушення, у якому зазначає ***ознаки сп'яніння і дії водія щодо ухилення від огляду***.

Проведення огляду водіїв транспортних засобів – учасників дорожньо-транспортної пригоди, унаслідок якої є постраждалі, – **обов'язкове**.

Огляд водія транспортного засобу в закладі охорони здоров'я проводиться в будь-який час доби за методикою та із застосуванням приладів, дозволених для використання МОЗ.

Лікар (фельдшер), що проводить огляд, повинен ознайомитися з документами, які посвідчують особу водія (паспорт, посвідчення водія та інші документи) (за наявності).

Відсутність документів не може бути причиною для відмови в проведенні огляду.

У разі коли в результаті дорожньо-транспортної пригоди водія доставлено у лікувальний заклад, в обов'язковому порядку проводиться дослідження з метою виявлення в його організмі алкоголю, наркотичних чи інших речовин, що знижують увагу та швидкість реакції. У цьому разі в акті медичного огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції (далі – акт медичного огляду), зазначаються дані щодо зовнішнього вигляду особи, яку оглядають, а також те, що дані про цю особу записані з її слів. У разі надходження документів дані про оглянуту особу долучаються до акта медичного огляду.

Проведення лабораторних досліджень на визначення наркотичного засобу або психотропної речовини обов'язкове. Метою лабораторного дослідження є виявлення або уточнення наявних речовин, що здатні спричинювати стан сп'яніння.

Використання в закладах охорони здоров'я для проведення лабораторних досліджень вимірювальної техніки та обладнання, дозволених МОЗ,

підтверджується сертифікатом відповідності та свідоцтвом про перевірку робочого засобу вимірювальної техніки.

Зразки біологічного середовища для лабораторного дослідження відбираються у дві ємності. Вміст однієї ємності використовується для первинного дослідження, вміст другої ємності зберігається протягом 90 днів. За збереження та транспортування ємностей з біологічним середовищем до іншого закладу охорони здоров'я, цілісність пломбування відповідає заклад охорони здоров'я, у якому проводився відбір біологічного середовища.

Предметом дослідження біологічного середовища можуть бути слина, сеча та змиви з поверхні губ, шкірного покриву обличчя і рук. Для дослідження біологічного середовища може використовуватися кров, якщо в обстежуваній особі неможливо взяти зразки біологічних середовищ.

Якщо водій – учасник дорожнього руху внаслідок ДТП перебуває у несвідомому стані або з тяжкими травмами, обов'язково проводиться дослідження біологічного середовища або крові на вміст алкоголю, наркотичних чи психотропних речовин у закладах охорони здоров'я, куди він доставлений.

За результатами огляду на стан сп'яніння та лабораторними дослідженнями встановлюється діагноз, який вноситься до акта медичного огляду.

Висновок щодо результатів медичного огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції (далі – висновок щодо результатів медичного огляду особи на стан сп'яніння), видається на підставі акта медичного огляду. Зміст висновку щодо результатів медичного огляду особи на стан сп'яніння повідомляється оглянутій особі в присутності поліцейського, який її доставив, про що робиться запис у вищезазначеному висновку. Усі записи в акті медичного огляду та висновку щодо результатів медичного огляду особи на стан сп'яніння повинні бути розбірливими, не допускається формулювання «Норма». Акт медичного огляду особи складається в одному примірнику, який залишається в закладі охорони здоров'я.

Висновок щодо результатів медичного огляду особи на стан сп'яніння складається в усіх випадках безпосередньо після огляду особи у **трьох примірниках**: перший примірник видається під підпис поліцейському, який доставив дану особу на огляд, другий видається оглянутій особі, а третій залишається в закладі охорони здоров'я.

Кожний випадок огляду на стан сп'яніння у закладі охорони здоров'я реєструється в журналі реєстрації медичних оглядів осіб з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції

Висновки щодо результатів медичного огляду осіб на стан сп'яніння, складені з порушенням вимог Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, затвердженої наказом МВС/МОЗ № 1452/735, вважаються недійсними.

Відсутність бланків акта медичного огляду на стан сп'яніння та висновку щодо результатів медичного огляду особи на стан сп'яніння не може бути приводом для відмови в огляді на стан сп'яніння.

9. Оскарження заходів, що використовуються в адміністративно-юрисдикційній діяльності поліції

Одним із ключових аспектів адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції є збір доказів та їх фіксація в протоколі про адміністративне правопорушення або відображення в постанові в справі про адміністративне правопорушення. Для з'ясування обставин вчинення правопорушення необхідно мати певний час та відповідні умови.

Створення таких умов забезпечується можливістю застосування таких адміністративно-процесуальних заходів:

- доставлення порушника;
- привід особи, яка притягається до адміністративної відповідальності;
- заходів забезпечення провадження.

Крім доставлення особи, КУпАП передбачає можливість застосування **заходів забезпечення провадження**.

У випадках, прямо передбачених законами України, з метою:

- припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу,

- встановлення особи,
- складення протоколу про адміністративне правопорушення у разі неможливості складення його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим,

- забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення

допускаються:

- адміністративне затримання особи,
- особистий огляд,
- огляд речей
- вилучення речей та документів, у тому числі посвідчення водія,
- тимчасове затримання транспортного засобу,
- відсторонення водіїв від керування транспортними засобами, морськими, річковими, малими, спортивними суднами або водними мотоциклами;

- огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, а також щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.

Загальні положення оскарження заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення передбачені статтею 267 КУпАП.

Адміністративне затримання, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів, у тому числі посвідчення водія, тимчасове затримання транспортного засобу, відсторонення водіїв від керування транспортними

засобами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, а також щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, може бути оскаржено заінтересованою особою у *вищестоящий орган (вищестоящий посадовій особі) відносно органу (посадової особи), який застосував ці заходи, або до суду.*

Оскарження заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення не зупиняє їх виконання.

Порядок оскарження заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення здійснюється відповідно до:

- Закону України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 р.;
- наказу МВС «Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України» від 15.11.2017 р. № 930.

РОЗДІЛ 3. РОЗГЛЯД СПРАВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПІДВІДОМЧІ ОРГАНАМ (ПІДРОЗДІЛАМ) НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

1. Особи, які беруть участь у провадженні в справах про адміністративні правопорушення. Особливості адміністративної відповідальності окремих категорій суб'єктів

Учасники провадження в справах про адміністративні правопорушення – це суб'єкти (фізичні та юридичні особи), які беруть участь у провадженні у відповідності із своїм правовим статусом.

У провадженні виділяють **три види учасників**.

По-перше, це суб'єкти владних повноважень, які здійснюють провадження і забезпечують притягнення особи до адміністративної відповідальності.

По-друге, це особа, яка притягається до адміністративної відповідальності. До цієї групи, можна віднести і потерпілого. І особа, яка притягається до адміністративної відповідальності і потерпілий мають особистий інтерес у кінцевому результаті справи.

По-третьє, це група учасників, які мають сприяти здійсненню провадження. Це свідки, поняті, експерти, захисники, представники.

Кожен учасник має відповідний статус, який визначається в першу чергу самим КУпАП.

Суб'єктами, які притягаються до адміністративної відповідальності можуть бути:

- юридичні особи
- фізичні особи

Юридична особа стала суб'єктом адміністративної відповідальності лише у 2015 році після внесення відповідних змін до КУпАП, коли його було доповнено ст.ст. 142 та 143 (щодо відповідальності за адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху та у сфері безпеки на автомобільному транспорті, зафіксовані в автоматичному режимі). До цього юридичні особи до адміністративної відповідальності за нормами КУпАП не притягалися.

Адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху та у сфері безпеки на автомобільному транспорті, ***зафіксовані в автоматичному режимі*** (за допомогою технічних засобів, що дають змогу здійснювати фотозйомку або відеозапис та функціонують згідно із законодавством про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах), несуть ***юридичні та фізичні особи***, за якими зареєстровано транспортний засіб.

У всіх інших випадках до адміністративної відповідальності може притягатися лише фізична особа.

Загальним суб'єктом адміністративної відповідальності є фізична особа, яка досягла віку 16 років.

Існують певні особливості адміністративної відповідальності деяких суб'єктів: неповнолітніх осіб (тобто осіб віком від 16 до 18 років), військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, посадових осіб.

Особливості відповідальності осіб віком від 16 до 18 років

По-перше: поліцейський не має права накладати адміністративні стягнення на таких осіб. Справи щодо адміністративних правопорушень, які вчинені неповнолітніми розглядаються виключно судом (стаття 221 КУпАП).

По-друге: до осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, які вчинили адміністративні правопорушення, застосовуються заходи впливу, передбачені 241 КУпАП.

Такими заходами є:

- 1) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;
- 2) попередження;
- 3) догана або сувора догана;
- 4) передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання.

Такі заходи впливу застосовуються виключно судом.

У разі вчинення особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років адміністративних правопорушень, передбачених ст.ст. 44, 51, 121127, 130, 139, ч.2 ст. 156, ст.ст. 173, 1734, 174, 1831, 185, 190195 КУпАП, вони підлягають адміністративній відповідальності **на загальних підставах**.

Наприклад, поліцейський зупинив двох осіб, які вчинили адміністративні правопорушення за які накладати стягнення має право сам поліцейський. Одному правопорушнику 17 років, а іншому – 19. Щодо першого порушника (17 років) поліцейський зможе лише скласти протокол за порушення і направити його до суду. Щодо іншого порушника (19 років) поліцейський має право винести постанову про накладення адміністративного стягнення і притягнення до адміністративної відповідальності.

Доцільно також зауважити, що у випадку вчинення неповнолітнім у віці від 14 до 16 років будь-якого передбаченого КУпАП правопорушення, відповідальність будуть нести його батьки або особи, що їх замінюють, за ч. 3 ст. 184 КУпАП.

Особливості адміністративної відповідальності військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів

Військовослужбовці, військовозобов'язані та резервісти під час проходження зборів, а також особи начальницького складу Національного антикорупційного бюро України, Бюро економічної безпеки України, рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України, служби цивільного захисту, Державного бюро розслідувань, поліцейські несуть відповідальність за адміністративні правопорушення за дисциплінарними статутами.

Але за порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, санітарних норм, правил полювання, рибальства та охорони рибних запасів, митних правил, вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією, вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування у разі винесення термінового заборонного припису, порушення тиші в громадських місцях, неправомірне використання державного майна, незаконне зберігання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації, невжиття заходів щодо окремої ухвали суду, ухилення від виконання законних вимог прокурора, порушення законодавства про державну таємницю, порушення порядку обліку, зберігання і використання документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію, зазначені особи несуть адміністративну відповідальність на загальних підставах.

До зазначених осіб не може бути застосовано громадські роботи, виправні роботи і адміністративний арешт.

У разі притягнення таких осіб до відповідальності за вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі направлення особи, яка вчинила таке насильство, на проходження програми для осіб, які вчинили домашнє насильство чи насильство за ознакою статі, здійснюється на загальних підставах.

При порушенні правил дорожнього руху водіями транспортних засобів Збройних Сил України або інших утворених відповідно до законів України військових формувань та Державної спеціальної служби транспорту - військовослужбовцями строкової служби, а також вчиненні ними військових адміністративних правопорушень, передбачених главою 13-Б КУпАП, штраф як адміністративне стягнення до них не застосовується. У таких випадках, органи (посадові особи), яким надано право накладати адміністративні стягнення, передають матеріали про правопорушення відповідним органам для вирішення питання про притягнення винних до дисциплінарної відповідальності.

Військовослужбовці, а також військовозобов'язані та резервісти під час проходження зборів за вчинення військових адміністративних правопорушень несуть відповідальність, передбачену главою 13-Б КУпАП, за умови, якщо ці правопорушення не тягнуть за собою кримінальну відповідальність.

За вчинення військових адміністративних правопорушень поліцейські поліції особливого призначення Національної поліції України, які під час дії воєнного стану залучені до безпосередньої участі в бойових діях, несуть відповідальність, передбачену ст. ст. 17210 і 17219 глави 13-Б КУпАП, за умови, якщо ці правопорушення не тягнуть за собою кримінальну відповідальність. До поліцейських не може бути застосовано арешт з утриманням на гауптвахті.

Особливості адміністративної відповідальності посадових осіб ***Посадові особи*** підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, зв'язані з недодержанням установлених правил у сфері охорони порядку управління, державного і громадського порядку, природи, здоров'я населення та інших правил, ***забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків.***

Особливості адміністративної відповідальності іноземців та осіб без громадянства

Відповідно до ст. 23 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» нелегальні мігранти та інші іноземці та особи без громадянства, які вчинили злочин, адміністративні або інші правопорушення, несуть відповідальність відповідно до закону.

В свою чергу, ст. 16 КУпАП визначає, що іноземці і особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах з громадянами України. Питання про відповідальність за адміністративні правопорушення, вчинені на території України іноземцями, які згідно з чинними законами та міжнародними договорами України користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України, вирішуються дипломатичним шляхом.

В той же час, КУпАП містить деякі особливості адміністративної відповідальності, які стосуються іноземців. Зокрема, ч. 3 ст. 24 КУпАП встановлює, що законами України може бути передбачено адміністративне видворення за межі України іноземців і осіб без громадянства за вчинення адміністративних правопорушень, які грубо порушують правопорядок.

Такий вид адміністративного стягнення був передбачений попереднім Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 4 лютого 1994 року, зокрема, відповідно до ч. 2 ст. 32 іноземець та особа без громадянства міг бути видворений за межі України у разі якщо він вчинив адміністративне правопорушення після виконання адміністративного стягнення.

Рішення про видворення іноземця та особи без громадянства за межі України приймалось органом внутрішніх справ за місцем його перебування з наступним повідомленням протягом 24 годин прокурора про підстави прийняття такого рішення. За рішенням органу внутрішніх справ видворення іноземця та особи без громадянства за межі України могло супроводжуватися заборонаю подальшого в'їзду в Україну строком до п'яти років.

Іноземець та особа без громадянства був зобов'язаний покинути територію України у строк, зазначений у рішенні про видворення. У разі прийняття рішення про видворення іноземця та особи без громадянства за межі України в її паспортному документі негайно анулювалась віза і вилучались документи на право перебування в Україні.

За чинною редакцією Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» для іноземців та осіб без громадянства передбачено не адміністративне, а примусове видворення, яке не є адміністративним стягненням.

Так відповідно до ст. 30 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, його територіальні органи та територіальні підрозділи, органи охорони державного кордону або органи Служби безпеки України можуть приймати рішення про

примусове видворення з України іноземців та осіб без громадянства, якщо такі особи затримані за незаконне перетинання (спробу незаконного перетинання) державного кордону України або є обґрунтовані підстави вважати, що іноземець або особа без громадянства ухилятиметься від виконання рішення про примусове повернення, або якщо така особа не виконала у встановлений строк без поважних причин рішення про примусове повернення, а також в інших передбачених законом випадках.

Рішення про примусове видворення не приймається стосовно іноземців та осіб без громадянства, підстави для примусового видворення яких виявлені в пунктах пропуску (пунктах контролю) через державний кордон під час їх виїзду з України.

Іноземцям та особам без громадянства, зазначеним у ст. 30 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», забороняється подальший в'їзд в Україну строком на п'ять років. Строк заборони щодо подальшого в'їзду в Україну обчислюється з дня прийняття такого рішення та додається до строку заборони в'їзду в Україну, який особа мала до цього.

Рішення про примусове видворення іноземців та осіб без громадянства може бути оскаржено в порядку, передбаченому законом.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, або орган охорони державного кордону на підставі відповідного рішення суду має право розміщувати іноземців та осіб без громадянства, зазначених у ч. 1 ст. 30 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», у пунктах тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають на території України.

Іноземці та особи без громадянства, які не мають законних підстав для перебування на території України, затримані в установленому порядку та підлягають примусовому видворенню за межі України, у тому числі прийняті відповідно до міжнародних договорів України про реадмісію, розміщуються в пунктах тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні, протягом строку, необхідного для їх ідентифікації та забезпечення примусового видворення (реадмісії) за межі України, але не більш як на вісімнадцять місяців.

У разі звернення особи під час її перебування в пункті тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні, із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту в Україні, вона продовжує перебувати в зазначеному пункті до остаточного прийняття рішення за заявою.

Рішення про примусове видворення іноземця або особи без громадянства виконується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, крім рішень,

прийнятих органами охорони державного кордону, що виконуються такими органами. Контроль за правильністю і своєчасністю виконання рішення про примусове видворення здійснює орган, який прийняв таке рішення. З метою контролю за виконанням іноземцем або особою без громадянства рішення про примусове видворення службові особи органу охорони державного кордону або центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, здійснюють супровід такого іноземця або особи без громадянства.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, службова особа якого супроводжувала іноземця та особу без громадянства, яку примусово видворено за рішенням органу Служби безпеки України, інформує такий орган про виконання рішення про примусове видворення.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, орган Служби безпеки України або орган охорони державного кордону забезпечує проведення дактилоскопії іноземців та осіб без громадянства, зазначених у ч. 1 ст. 30 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», а в разі потреби взяття інших біометричних даних відповідно до закону.

Положення ст. 30 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» не застосовуються до іноземців та осіб без громадянства, на яких поширюється дія Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту».

З примусовим видворенням пов'язані також окремі особливості щодо строків накладення адміністративних стягнень.

Так, за загальним правилом адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні - не пізніше як через два місяці з дня його виявлення, за винятком випадків, коли справи про адміністративні правопорушення підвідомчі суду (судді).

Якщо справи про адміністративні правопорушення підвідомчі суду (судді), стягнення може бути накладено не пізніше як через три місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні - не пізніше як через три місяці з дня його виявлення.

Однак, ч. 5 ст. 38 КУпАП визначає, що адміністративне стягнення за вчинення правопорушень, передбачених статтями 204¹ «Незаконне перетинання або спроба незаконного перетинання державного кордону України» і 204² «Порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї», може бути накладено протягом трьох місяців з дня їх виявлення,

але не пізніше року з дня їх вчинення, а у разі вчинення таких правопорушень іноземцями або особами без громадянства, стосовно яких у встановленому законом порядку прийнято рішення про примусове повернення чи примусове видворення з України, - протягом часу, необхідного для їх виїзду з України, але не пізніше строку, визначеного законом для виїзду цих осіб з України чи забезпечення їх примусового видворення з України.

Відповідно до ч. 11 ст. 259 КУпАП у разі порушення іноземцем або особою без громадянства правил перебування в Україні і транзитного проїзду через територію України, якщо особу порушника неможливо встановити на місці вчинення порушення, уповноважені посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, його територіальних органів і підрозділів можуть доставляти таких осіб у приміщення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, його територіальних органів і підрозділів, до поліції, до пунктів тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні, для встановлення особи порушника і з'ясування обставин правопорушення.

За загальним правилом адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може тривати не більш як три години (ч. 1 ст. 263 КУпАП).

В той же час, відповідно до ч.2 ст. 263 КУпАП, іноземців та осіб без громадянства, які не виконали рішення про заборону в'їзду в Україну, порушили правила перебування в Україні або транзитного проїзду через територію України, може бути затримано на строк до трьох годин для складення протоколу, а в необхідних випадках для встановлення особи та/або з'ясування обставин правопорушення - до трьох діб.

Також КУпАП містить ряд статей особливої частини, які передбачають склади адміністративних правопорушень які можуть вчинятися або іноземцями, або із залученням іноземців, або по відношенню до них, зокрема:

- порушення іноземцями та особами без громадянства правил перебування в Україні і транзитного проїзду через територію України (ст. 203 КУпАП);
- невиконання рішення про заборону в'їзду в Україну(ст. 2031 КУпАП);
- порушення порядку працевлаштування, прийняття на навчання, надання житла, реєстрації іноземців та осіб без громадянства та оформлення для них документів (ст. 204 КУпАП);
- незаконне перетинання або спроба незаконного перетинання державного кордону України (ст. 2041 КУпАП);
- невжиття заходів до забезпечення своєчасної реєстрації іноземців і осіб без громадянства (ст. 205 КУпАП);

- порушення порядку надання іноземцям та особам без громадянства житла, транспортних засобів та сприяння в наданні інших послуг (ст. 206 КУпАП);

- незаконне перевезення іноземців та осіб без громадянства територією України (ст. 206.1 КУпАП).

Окремо слід зазначити, що в Україні запрацювала система автоматичної фіксації окремих правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, суб'єктами яких можуть бути також іноземці та особи без громадянства.

В першу чергу це стосується іноземців та осіб без громадянства які підпадають під категорію «особа, яка ввезла транспортний засіб на територію України».

Так, відповідно до ч.2 ст. 142 КУпАП, у разі якщо транспортний засіб зареєстровано за межами території України і такий транспортний засіб відповідно до законодавства не підлягає державній реєстрації в Україні, до адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, або за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), притягається особа, яка ввезла такий транспортний засіб на територію України.

Відповідно до наказу МВС України від 13.01.2020 № 13 «Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі», існують деякі особливості, що стосуються саме іноземців.

Так, при опрацюванні уповноваженим поліцейським матеріалів автоматичної фіксації та встановлення факту вчинення адміністративного правопорушення, розгляд якого віднесено до компетенції Національної поліції, цим уповноваженим поліцейським виноситься сформована системою фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі в автоматизованому режимі адміністративна постанова без складання протоколу про адміністративне правопорушення.

Окремо визначена форма постанови про накладення адміністративного стягнення по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, стосовно особи, яка ввезла на територію України транспортний засіб, зареєстрований за її межами, та яка є іноземцем або особою без громадянства.

Винесена уповноваженим поліцейським адміністративна постанова стосовно особи, яка ввезла на територію України транспортний засіб, зареєстрований за її межами, та яка є іноземцем або особою без громадянства, автоматично вноситься засобами системи фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі до Реєстру адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху, а також до відповідного електронного реєстру Державної прикордонної служби України для вручення її копії зазначеній особі відповідно до статті 279.2 КУпАП.

Адміністративна постанова, винесена стосовно особи, яка ввезла на територію України транспортний засіб, зареєстрований за її межами, та яка є іноземцем або особою без громадянства, набирає законної сили після вручення копії зазначеної адміністративної постанови, яка роздруковується на папері без спеціальних елементів захисту уповноваженою особою органу Державної прикордонної служби України.

У разі невиконання іноземцем або особою без громадянства, який (яка) увіз (ввезла) на територію України транспортний засіб, зареєстрований за її межами, винесеної стосовно нього (неї) адміністративної постанови у вигляді штрафу протягом визначених статтею 3001 КУпАП строків (відсутність у системі фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі інформації про сплату накладеного штрафу) або її оскарження уповноважений поліцейський упродовж п'яти робочих днів з дати закінчення строків виконання адміністративної постанови у вигляді штрафу з використанням засобів системи фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі формує та у порядку визначеному законодавством надсилає до органів Державної прикордонної служби України в електронній формі повідомлення про невиконання адміністративної постанови або її оскарження та наявність підстав для заборони в'їзду в Україну такій особі і внесення відповідних відомостей про такого іноземця або особу без громадянства до бази даних осіб, яким згідно із законодавством України не дозволяється в'їзд в Україну.

У разі отримання уповноваженим поліцейським засобами системи фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі інформації про те, що іноземець або особа без громадянства, який (яка) увіз (ввезла) на територію України транспортний засіб, зареєстрований за її межами, виконав (виконала) винесену стосовно цієї особи адміністративну постанovu у вигляді штрафу (сплатив штраф) або таку адміністративну постанovu було скасовано, уповноважений поліцейський з використанням засобів системи фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі формує та у порядку визначеному законодавством надсилає до органів Державної прикордонної служби України повідомлення про виконання іноземцем або особою без громадянства винесеної стосовно нього (неї) адміністративної постанови або про скасування такої адміністративної постанови і наявність підстав для скасування заборони в'їзду такій особі на територію України.

Питання про відповідальність за адміністративні правопорушення, вчинені на території України іноземцями, які користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України, вирішуються відповідно до закону та міжнародних договорів України.

Складений уповноваженим поліцейським рапорт стосовно адміністративного правопорушення іноземцем, який користується імунітетом та акредитований при Міністерстві закордонних справ України, разом з матеріалами автоматичної фіксації правопорушення надсилаються через

уповноважений підрозділ поліції протягом п'яти робочих днів до Міністерства закордонних справ України.

Права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності

Ці права визначено в ст. 268 КУпАП та деяких положеннях Конституції України.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності має право:

- знайомитися з матеріалами справи,
- давати пояснення,
- подавати докази,
- заявляти клопотання;
- при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи,
- виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження;
- оскаржити постанову по справі.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається **в присутності особи**, яка притягається до адміністративної відповідальності.

За відсутності особи, яка вчинила правопорушення, справу може бути розглянуто лише у випадках, **коли є дані про своєчасне її сповіщення** про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи.

Увага! При розгляді справ про адміністративні правопорушення, передбачені ч. 1 ст. 44, ст.ст. 51, 146, 160, 172⁴ - 172⁹, 173, 173², ч. 3 ст. 178, ст.ст. 185, 185¹, 185⁷, 187 КУпАП, **присутність особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, є обов'язковою.**

У разі **ухилення** від явки на виклик Національної поліції або судді районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду **цю особу може бути Національною поліцією піддано приводу.**

Крім ст. 268 КУпАП поліцейський зобов'язаний ознайомити особу, яка притягається до адміністративної відповідальності із ст. 63 Конституції України.

Ст. 63 Конституції України: особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Права інших учасників, які беруть участь у провадженні в справі про адміністративне правопорушення

Статус **потерпілого** визначається ст. 269 КУпАП.

Потерпілим є особа, якій адміністративним правопорушенням заподіяно **моральну, фізичну або майнову шкоду.**

Потерпілий має право:

- знайомитися з матеріалами справи;
- заявляти клопотання;

- при розгляді справи користуватися правовою допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи;
- оскаржувати постанову по справі про адміністративне правопорушення.

Інтереси потерпілого може представляти представник – адвокат, інший фахівець у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи.

Потерпілого може бути опитано як свідка відповідно до ст. 272 КУпАП.

Статус ***законних представників та представників*** визначається ст. 270 КУпАП.

Інтереси особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, і потерпілого, ***які є неповнолітніми або особами, що через свої фізичні або психічні вади не можуть самі здійснювати свої права у справах про адміністративні правопорушення***, мають право представляти їх законні представники:

- батьки;
- усиновителі;
- опікуни;
- піклувальники.

Законні представники та представники мають право:

- знайомитися з матеріалами справи;
- заявляти клопотання; від імені особи, інтереси якої вони представляють,
- приносити скарги на рішення органу (посадової особи), який розглядає справу.

Статус ***захисника*** визначається ст. 271 КУпАП.

У розгляді справи про адміністративне правопорушення можуть брати участь адвокат, інший фахівець у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи. Ці особи мають право:

- знайомитися з матеріалами справи;
- заявляти клопотання;
- за дорученням особи, яка його запросила, від її імені подавати скарги на рішення органу (посадової особи), який розглядає справу,
- а також мають інші права, передбачені законами України.

Повноваження адвоката на участь у розгляді справи підтверджуються ***довіреністю*** на ведення справи, посвідченою нотаріусом або посадовою особою, який відповідно до закону надано право посвідчувати довіреності, ***або ордером чи дорученням*** органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги, або ***договором про надання правової допомоги***. До ордера обов'язково додається витяг з договору, в якому зазначаються повноваження адвоката або обмеження його прав на вчинення окремих дій як захисника. Витяг засвідчується підписами сторін.

Якщо особа є суб'єктом права на безоплатну вторинну правничу допомогу, у розгляді справи про адміністративне правопорушення може брати участь адвокат, який призначений Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Повноваження адвоката, призначеного Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги, підтверджуються дорученням, що видається Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Важливу роль у провадженні відіграють свідки, статус яких визначається ст. 272 КУпАП

Як **свідок** у справі про адміністративне правопорушення може бути викликана **кожна особа**, про яку є дані, що їй відомі які-небудь обставини, що підлягають установленню по даній справі. На виклик органу (посадової особи), у провадженні якого перебуває справа, **свідок зобов'язаний з'явитися** в зазначений час, дати правдиві пояснення, повідомити все відоме йому по справі і відповісти на поставлені запитання.

Правовий статус **експерта** визначається ст. 273 КУпАП, а **перекладача** – ст. 274 КУпАП.

Експерт призначається органом (посадовою особою), у провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення, у разі коли виникає потреба в спеціальних знаннях, у тому числі для визначення розміру майнової шкоди, заподіяної адміністративним правопорушенням, а також суми грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення, які підлягатимуть конфіскації.

Експерт зобов'язаний з'явитися на виклик органу (посадової особи) і дати об'єктивний висновок у поставлених перед ним питаннях.

Експерт має право знайомитися з матеріалами справи, що стосуються предмета експертизи, заявляти клопотання про надання йому додаткових матеріалів, необхідних для дачі висновку; з дозволу органу (посадової особи), в провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення, ставити особі, яка притягається до відповідальності, потерпілому, свідкам запитання, що стосуються предмета експертизи; бути присутнім при розгляді справи.

Перекладач призначається органом (посадовою особою), в провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення.

Перекладач зобов'язаний з'явитися на виклик органу (посадової особи) і зробити повно й точно доручений йому переклад.

Потерпілим, свідкам, експертам і перекладачам відшкодовуються у встановленому порядку витрати, що їх вони зазнали у зв'язку з явкою в орган (до посадової особи), в провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення.

За особами, яких викликають як потерпілих, свідків, експертів і перекладачів, зберігається у встановленому порядку середній заробіток за місцем роботи за час їх відсутності у зв'язку з явкою в орган (до посадової особи), в провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення.

Поліцейський при здійсненні провадження в справах про адміністративні правопорушення повинен забезпечити реалізацію своїх прав та виконання обов'язків.

Необхідно зазначити, що поліцейський повинен знати процесуальні особливості забезпечення прав учасників провадження.

Так, ознайомлення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, із своїми правами відповідно до Конституції України та ст. 268 КУпАП здійснюється під час складання протоколу про адміністративне правопорушення або винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення.

Дотриманню прав особи, що притягається до адміністративної відповідальності, сприяють і визначені в статті 38 КУпАП строки накладення адміністративного стягнення, зі змістом якої ми ознайомилися під час розгляду попередньої теми.

Як вже було вказано вище, особа, яка притягається до адміністративної відповідальності та потерпілий **мають право подати скаргу** на постанову, яку було винесено посадовими особами поліції.

При цьому, скаргу на постанову, яку було винесено поліцейським можна подати – у вищестоящий орган (вищестоящий посадовій особі) або в районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд, у порядку, визначеному КАСУ, з особливостями, встановленими КУпАП.

2. Стадії розгляду справи про адміністративні правопорушення. Процедура винесення постанови

У відповідності до ст. 245 КУпАП завданнями провадження у справах про адміністративні правопорушення є: своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності із законом, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі додержання законів, зміцнення законності.

Відповідно до ст. 213 КУпАП, справи про адміністративні правопорушення розглядаються: 1) адміністративними комісіями при виконавчих комітетах сільських, селищних, міських рад; 2) виконавчими комітетами (а в населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, - виконавчими органами, що виконують їх повноваження) сільських, селищних, міських рад та їх посадовими особами, уповноваженими на те КУпАП; 3) районними, районними у місті, міськими чи міськрайонними судами (суддями), а у випадках, передбачених КУпАП, місцевими адміністративними та господарськими судами, апеляційними судами, вищими спеціалізованими судами, Верховним Судом; 4) органами Національної поліції, органами державних інспекцій та іншими органами (посадовими особами), уповноваженими на те КУпАП.

Юридичне значення стадії розгляду справ про адміністративні правопорушення визначається тим, що саме тут приймається правовий акт, в якому компетентний орган офіційно визнає громадянина винним або невинним і визначає міру його відповідальності.

Стадія розгляду справи про адміністративне правопорушення чітко регламентована главою 22 КУпАП.

Зміст цієї стадії складають процедури:

- а) підготовки справи до розгляду і заслуховування ;
- б) заслуховування справи;
- в) прийняття постанови;
- г) доведення постанови до відома.

Уповноважені посадові особи Національної поліції *при підготовці до розгляду* справи про адміністративне правопорушення *вирішують питання*, визначені статтею 278 КУпАП:

1) чи належить до його компетенції розгляд даної справи (див. статті 218222 КУпАП);

2) чи правильно складено протокол та інші матеріали справи про адміністративне правопорушення (вимоги до протоколу та порядок заповнення бланку див. наступний розділ);

3) чи сповіщено осіб, які беруть участь у розгляді справи, про час і місце її розгляду (за ст. 277² повістка особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, вручається *не пізніше як за три доби до дня розгляду справи* в суді, в якій зазначаються дата і місце розгляду справи. Інші особи, які беруть участь у провадженні по справі про адміністративні правопорушення, повідомляються про день розгляду справи в той же строк);

4) чи витребувано необхідні додаткові матеріали;

5) чи підлягають задоволенню клопотання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілого, їх законних представників і адвоката.

Етап слухання справи починається з оголошення складу колегіального органу і представлення посадової особи, що його розглядає. Головуючий на засіданні колегіального органу або посадова особа, що розглядає справу, оголошує, яка справа підлягає розгляду, хто притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснює особам, що беруть участь у розгляді справи, їх права і обов'язки. Після цього оголошується протокол про адміністративне правопорушення. На засіданні заслуховуються особи, що беруть участь у розгляді справи, досліджуються докази і дозволяються клопотання.

У процесі заслуховування справи орган (посадова особа), зобов'язаний з'ясувати: чи було вчинено адміністративне правопорушення, чи винна дана особа в його вчиненні, чи підлягає вона адміністративній відповідальності, чи є обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність, чи заподіяно майнову шкоду, чи є підстави для передачі матеріалів про адміністративне правопорушення на розгляд громадської організації, трудового колективу, а також з'ясувати інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи.

При заслуховуванні справи посадова особа має керуватися принципом неухильної реалізації правових презумпцій невинуватості і правомірності дій громадян. Це дозволить надійно захистити права і законні інтереси громадян, котрі беруть участь у процесі.

Визнання в Україні людини, її життя і здоров'я, честі й гідності, недоторканності і безпеки вищою соціальною цінністю (ст. 3 Конституції України), істотно впливає на правовий стан громадянина в усіх сферах процесуальної діяльності.

Конституція України закріплює положення, що відображають сутність презумпції невинуватості, зокрема, ст. 62 визначає: «Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину. Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь».

Слід зазначити, що законодавство про адміністративні правопорушення містить окремі положення, які відображають сутність презумпції невинуватості.

Насамперед звертає на себе увагу ст. 7 КУпАП, відповідно до якої ніхто не може бути підданий заходу впливу в зв'язку з адміністративним правопорушенням інакше як на підставах і в порядку, встановлених законодавством.

Ця загальне посилення одержує подальший розвиток у відповідних статтях КУпАП, які регламентують порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення.

Не викликає сумнівів, що для того, щоб громадянин був визнаний винним у вчиненні адміністративного правопорушення, необхідно довести його вину, причому доведення має проводитися з вичерпною повнотою.

В ході аналізу положень ст. 245 КУпАП, яка прямо орієнтує на необхідність своєчасного, всебічного, повного й об'єктивного з'ясування обставин кожної справи про адміністративне правопорушення.

До джерел доказів законодавець відносить протокол про адміністративне правопорушення, пояснення особи, притягнутої до відповідальності, потерпілого, свідків, висновки експерта, речові докази, показання технічних приладів, протокол вилучення «речей і документів, інші матеріали.

Отже, очевидно, що вина має бути доведена лише в передбаченому законом порядку, за допомогою зазначених у законі джерел доказів і з дотриманням передбаченої законом процесуальної форми. У іншому разі отримана інформація не буде мати ніякого доказового значення.

Істотною ознакою презумпції невинуватості є те, що ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні. З цього випливає, що обов'язок доводити вину особи покладається на обвинувача, тобто на органи та посадових осіб, які встановили факт скоєння протиправного вчинку і порушили провадження в справі.

Це означає також неможливість перекладання ініціативи в дослідженні всіх обставин справи на осіб, притягуваних до відповідальності на стадії розгляду справи, і обов'язковість дослідження всіх обставин справи лідируючою в процесі стороною.

Тому активна позиція громадянина, котрий виступає в процесі як особа, притягувана до відповідальності, є своєрідним каталізатором ходу процесу. Невипадково законодавець серед процесуальних прав особи, притягнутої до адміністративної відповідальності, закріпив права представляти докази і заявляти клопотання (ст. 268 КпАП).

Презумпція невинуватості може бути сформульована так – особа вважається невинуватою у вчиненні адміністративного правопорушення або дисциплінарної провини, доки її вина не буде доведена в передбаченому законом порядку і встановлена постановою, що набула чинності, чи рішенням у справі. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

Розгляд справи про адміністративне правопорушення є основною процесуальною стадією, яка здійснюється на засадах суворого додержання законності, об'єктивної істини, рівності громадян перед законом, оперативності, та принципу презумпції невинуватості: особа, що притягається до адміністративної відповідальності, вважається невинуватою до тих пір, поки протилежне не буде доведено і зафіксовано в установленому законом порядку.

Статтею 222 КУпАП встановлено, що від імені органів (підрозділів) Національної поліції розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право працівники органів і підрозділів Національної поліції, які мають спеціальні звання, відповідно до покладених на них повноважень.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається **за місцем його вчинення** (ст. 276 КУпАП). Справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 80, 81, 121 – 126, 1271 – 129, ч.ч. 1, 2, 3 і 4 статті 130, статтею 139 (коли правопорушення вчинено водієм) КУпАП, можуть також розглядатися **за місцем обліку транспортних засобів або за місцем проживання порушників**. Справи про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 177 і 178 цього Кодексу, розглядаються **за місцем їх вчинення або за місцем проживання порушника**.

Справи про адміністративне правопорушення розглядаються у строки, визначені статтею 277 КУпАП:

- **загальний строк розгляду – 15 днів,**
- **для окремих видів правопорушень 1, 3, 5, 7 днів.**

Справа про адміністративне правопорушення, відповідно до частини першої статті 268 КУпАП, розглядається в присутності особи, яка притягується до адміністративної відповідальності.

За відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце й час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи.

Під час розгляду справи про адміністративне правопорушення особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права,

передбачені частиною першою статті 268 КУпАП та статтями 55, 56, 59, 63 Конституції України.

Орган (посадова особа), уповноважений розглянути справу про адміністративне правопорушення, повинен своєчасно, всебічно, повно і об'єктивно з'ясувати обставини справи, вирішити її в точній відповідності до закону тощо.

За результатами розгляду справи про адміністративні правопорушення під час здійснення провадження приймаються відповідні рішення, які оформляються у вигляді:

- постанови про накладення адміністративного стягнення (ст. 284 КУпАП);
- постанови про застосування заходів впливу (ст. 241 КУпАП);
- постанов про закриття справи (ст.ст. 38, 247, 284 КУпАП).

Відповідно до ст. 38 КУпАП адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше ніж через 2 місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніше як через 2 місяці з дня його виявлення, за винятком випадків, коли справи про адміністративні правопорушення відповідно до КУпАП підвідомчі суду (судді).

Постанова у справі про адміністративне правопорушення про накладення адміністративного стягнення виноситься за усіма видами адміністративних стягнень. Уповноваженими підрозділів Національної поліції виносяться такі види постанов:

- **про винесення попередження:** попередження (стаття 26 КУпАП) як захід адміністративного стягнення виноситься в письмовій формі. У передбачених законом випадках попередження фіксується іншим установленим способом. Постанова про накладення адміністративного стягнення у вигляді попередження виконується органом (посадовою особою), який виніс постанову, шляхом оголошення постанови порушнику. Якщо постанова про накладення адміністративного стягнення у вигляді попередження виноситься під час відсутності порушника, йому вручається копія постанови в порядку і строки, передбачені статтею 285 цього Кодексу (постанова оголошується негайно після закінчення розгляду справи. Копія постанови протягом трьох днів вручається або висилається особі, щодо якої її винесено);

- **про накладення штрафу:** штраф (стаття 27 КУпАП) є грошовим стягненням, що накладається на громадян і посадових осіб за адміністративні правопорушення у випадках і розмірі, встановлених цим Кодексом та іншими законами України. Має бути сплачений порушником не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня вручення йому постанови про накладення штрафу, а в разі оскарження або внесення на неї подання прокурора такої постанови - не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня повідомлення про залишення скарги або подання без задоволення.

У відповідності до ст. 25 КУпАП може бути винесено постанову про накладення як основних, так і додаткових адміністративних стягнень. Оплатне вилучення, конфіскація предметів та позбавлення права керування транспортними засобами можуть застосовуватися як основні, так і додаткові

адміністративні стягнення; позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю – тільки як додаткове; інші адміністративні стягнення, можуть застосовуватись тільки як основні. За одне адміністративне правопорушення може бути накладено основне або основне і додаткове стягнення.

Бланк постанови у справі про адміністративне правопорушення заповнюється розбірливим почерком. Не допускається закреслення чи виправлення відомостей, що заносяться до постанови, а також внесення додаткових записів після того, як постанова підписана особою, щодо якої вона винесена. У разі допущення порушень при оформленні постанови заповнений бланк постанови вважається зіпсованим.

Постанова повинна містити:

- найменування органу (посадової особи), який виніс постанову,
- дату розгляду справи;
- відомості про особу, щодо якої розглядається справа;
- опис обставин, установлених при розгляді справи;
- зазначення нормативного акта, який передбачає відповідальність за дане адміністративне правопорушення; прийняте по справі рішення;
- розмір шкоди, що підлягає стягненню, порядок і строк її відшкодування, якщо при вирішенні питання про накладення стягнення за адміністративне правопорушення органами (посадовими особами), одночасно вирішується питання про відшкодування винним майнової шкоди;
- питання про вилучені речі і документи;
- положення про стягнення з особи, щодо якої її винесено, судового збору;
- вказівку про порядок і строк оскарження постанови.

Після слова «УСТАНОВИВ» з абзацу зазначаються:

- число, місяць, рік, час та місце вчинення адміністративного правопорушення;
- прізвище та ініціали правопорушника;
- обставини і суть правопорушення, установлені при розгляді матеріалів адміністративної справи;
- частина та номер статті КУпАП, які передбачають відповідальність за це адміністративне правопорушення.

Після слова «ПОСТАНОВИВ» уповноважена посадова особа органу Національної поліції з урахуванням та зазначенням обставин, що пом'якшують (стаття 34 КУпАП) чи обтяжують (стаття 35 КУпАП) відповідальність за адміністративне правопорушення, зазначає прийняте у справі рішення.

У випадках, коли в особи, яка скоїла адміністративне правопорушення, вилучалися речі, документи, постанова повинна містити вирішення питання про вилучені речі, документи, а також інформацію про порядок і строк її оскарження.

Постанова підписується посадовою особою, яка її винесла, тобто розглянула справу.

Порядок оголошення постанов у справах про адміністративні правопорушення регламентується статтею 285 КУпАП: *постанова оголошується негайно* після закінчення розгляду справи.

Порядок надання копії постанови:

- протягом 3-х днів вручається або висилається особі, щодо якої її винесено;
- протягом 3-х днів вручається під розписку або висилається потерпілому на його прохання, про що робиться відповідна відмітка у справі;
- вручається особі, щодо якої її винесено, на місці вчинення правопорушення у випадках, якщо протокол про адміністративне правопорушення не складається (див. ст. 258 КУпАП);
- надсилається судом відповідному підприємству, установі, організації для відома та органу Національній поліції для розгляду питання про заборону цій особі користуватися вогнепальною зброєю по справах за статтями 174 (стрільба в населених пунктах та у не відведених для цього місцях) і 191 (порушення правил зберігання, носіння або перевезення зброї) щодо особи, якій вогнепальну зброю, а також бойові припаси ввірено у зв'язку з виконанням службових обов'язків або передано в тимчасове користування підприємством, установою, організацією;
- ч. 7 ст. 279¹ КУпАП передбачає «Розгляд справ про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису)». Так, відповідно до ч. 7 цієї статті постанова про накладення адміністративного стягнення надсилається відповідальній особі, зазначеній у ч. 1 ст. 142 КУпАП, протягом трьох днів з дня її винесення рекомендованим листом з повідомленням на адресу місця реєстрації (проживання) фізичної особи (місцезнаходження юридичної особи).

Поліцейський, який виносить постанову, зобов'язаний роз'яснити особі, що притягується до відповідальності, *порядок її оскарження*: скаргу на постанову по справі про адміністративне правопорушення може бути подано у вищестоящий орган (вищестоящий посадовій особі) або в районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд, у порядку, визначеному КАСУ.

Набуття чинності постанов у справах про адміністративні правопорушення.

За загальним правило (див. ст. 291 КУпАП), *постанова* адміністративного органу (посадової особи) у справі про адміністративне правопорушення *набирає законної сили* після закінчення *строку оскарження цієї постанови*:

- *протягом 10-ти днів з дня винесення постанови*, за винятком постанов про застосування стягнення, передбаченого статтею 26 КУпАП, постанов по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксованого в автоматичному режимі, безпеки на автомобільному транспорті, зафіксованого за допомогою засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі в автоматичному режимі, постанов у справах про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 132²

КУпАП, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксованого в режимі фотозйомки (відеозапису), а також у випадках накладення штрафу, що стягується на місці вчинення адміністративного правопорушення;

- **протягом 10-ти днів з дня вручення такої постанови** особі або отримання поштового повідомлення про вручення або про відмову в її отриманні, або повернення поштового відправлення з позначкою про невручення, або під час її виконання у випадках, передбачених ч. 1 ст. 300¹ КУпАП по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксоване в автоматичному режимі, або про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису);

- **протягом 10-ти днів з дня винесення постанови**, про позбавлення права керування транспортним засобом, а у випадку такого оскарження – з дня набрання законної сили рішенням за результатами такого оскарження, яке винесено за наслідками розгляду справи по суті.

Увага! Днем отримання постанови є дата, зазначена в пощтовому повідомленні про вручення її відповідальній особі, зазначеній у частині першій ст. 14² КУпАП, або повнолітньому члену сім'ї такої особи. У разі якщо відповідальна особа, зазначена у частині першій ст. 14² КУпАП, відмовляється від отримання постанови, днем отримання постанови є **день проставлення в пощтовому повідомленні відмітки про відмову в її отриманні**. У разі невручення постанови адресату за зазначеною в Єдиному державному реєстрі транспортних засобів адресою днем отримання постанови вважається **день повернення поштового відправлення з позначкою про невручення до органу (підрозділу), уповноважена посадова особа якого винесла відповідну постанову**.

3. Особливості розгляду справ про адміністративне правопорушення за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису)

Відповідальність за адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі та за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), передбачена ст. 14² КУпАП.

Адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі (за допомогою технічних засобів - приладів контролю за дотриманням правил дорожнього руху з функціями фото-, відеофіксації, які функціонують згідно із законодавством про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах), або за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису) (за допомогою технічних засобів з функціями запису, зберігання, відтворення і передачі фото-, відеоінформації), **несе відповідальна особа** - фізична особа або керівник

юридичної особи, за якою зареєстровано транспортний засіб, а в разі якщо до Єдиного державного реєстру транспортних засобів внесено відомості про належного користувача відповідного транспортного засобу, - належний користувач транспортного засобу, а якщо в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань відсутні на момент запиту відомості про керівника юридичної особи, за якою зареєстрований транспортний засіб, - особа, яка виконує повноваження керівника такої юридичної особи.

У разі якщо транспортний засіб зареєстровано за межами території України і такий транспортний засіб відповідно до законодавства не підлягає державній реєстрації в Україні, до адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, або за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), притягається особа, яка ввезла такий транспортний засіб на територію України.

Відповідальна особа, або особа, яка ввезла транспортний засіб на територію України, звільняється від відповідальності за адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, або за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), у випадках, передбачених ст. 279³ КУпАП.

Режим фотозйомки (відеозапису) передбачає здійснення уповноваженою посадовою особою фото/відеофіксації обставин порушення правил зупинки, стоянки або паркування транспортних засобів, а саме: дати, часу (моменту), місця розташування транспортного засобу по відношенню до нерухомих об'єктів або географічних координат, інших ознак наявності складу адміністративного правопорушення, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КУпАП. При здійсненні фотозйомки обов'язковою є наявність не менше двох зображень транспортного засобу, отриманих з різних або протилежних ракурсів, а в разі фіксації порушення, що полягає у неоплаті вартості послуг з користування майданчиком для платного паркування в межах населеного пункту, в якому не впроваджена автоматизована система контролю оплати паркування, обов'язковою є наявність додаткового зображення (зображень), що фіксує відсутність документа про оплату послуг з користування майданчиком для платного паркування під лобовим склом транспортного засобу.

Порядок внесення відомостей про належного користувача транспортного засобу до Єдиного державного реєстру транспортних засобів затверджений постановою КМУ від 8 жовтня 2022 р № 1145

Порядок розгляду справ про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), визначено ст. 279¹ КУАП.

У разі якщо адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху зафіксовано в автоматичному режимі або якщо порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів

зафіксовано в режимі фотозйомки (відеозапису), посадова особа уповноваженого підрозділу Національної поліції або інспектор з паркування за даними Єдиного державного реєстру транспортних засобів, а також у разі необхідності - за даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань встановлює відповідальну особу.

За запитом посадових осіб уповноважених підрозділів Національної поліції, інспекторів з паркування у письмовій або електронній формі (у тому числі за умови ідентифікації цих посадових осіб за допомогою кваліфікованого електронного підпису) відповідні органи (підрозділи) Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України зобов'язані надавати відомості про належного користувача транспортного засобу, фізичну особу, керівника юридичної особи, за якою зареєстровано транспортний засіб, особу, яка виконує повноваження керівника такої юридичної особи, з обов'язковим дотриманням Закону України «Про захист персональних даних».

Якщо адміністративне правопорушення, передбачені ч.ч. 1, 3 та 7 ст.122 КУпАП (в частині порушення правил зупинки, стоянки), ч.ч. 1, 2 та 8 ст. 152¹ КУпАП, зафіксовано в режимі фотозйомки (відеозапису), посадова особа уповноваженого підрозділу Національної поліції або інспектор з паркування зобов'язані розмістити на лобовому склі транспортного засобу копію постанови про притягнення до адміністративної відповідальності (якщо технічні можливості дозволяють встановити відповідальну особу, зазначену у ч. 1 ст. 14² КУпАП, на місці вчинення правопорушення) або повідомлення про притягнення до адміністративної відповідальності (якщо технічні можливості не дозволяють встановити відповідальну особу, на місці вчинення правопорушення).

Повідомлення про притягнення до адміністративної відповідальності має містити відомості, передбачені ч.ч. 1, 24 ст. 283 КУпАП, крім відомостей про особу, стосовно якої розглядається справа. Повідомлення про притягнення до адміністративної відповідальності має містити також інформацію про порядок виконання адміністративного стягнення, у тому числі реквізити для сплати 50 відсотків розміру штрафу протягом 10 банківських днів з дня вчинення відповідного правопорушення, що вважатиметься виконанням адміністративного стягнення у повному обсязі.

Постанова про накладення адміністративного стягнення за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, або за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), може виноситися без участі особи, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Інформація про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), та винесені постанови про накладення адміністративного стягнення не пізніше наступного робочого дня з дня встановлення відповідальної особи, вноситься до Реєстру адміністративних

правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху. Посадова особа уповноваженого підрозділу Національної поліції або інспектор з паркування при внесенні до Реєстру адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху інформації про зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису) порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, а також при винесенні постанови про накладення адміністративного стягнення за вчинення такого правопорушення перевіряє, чи не були відповідні обставини зафіксовані раніше, а також чи не притягалася відповідна особа до адміністративної відповідальності за це правопорушення іншою уповноваженою посадовою особою. Якщо відповідні відомості про зафіксоване правопорушення вже внесені до Реєстру адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху або відповідну особу вже притягнуто до адміністративної відповідальності за це правопорушення, постанова іншої уповноваженої посадової особи про притягнення до адміністративної відповідальності підлягає скасуванню.

Постанова про накладення адміністративного стягнення, що не була виконана шляхом сплати 50 відсотків розміру штрафу протягом десяти днів з дня її винесення, надсилається відповідальній особі, рекомендованим листом з повідомленням на адресу місця реєстрації (проживання) фізичної особи (місцезнаходження юридичної особи). За зверненням особи постанова про накладення адміністративного стягнення, що вважається виконаною, надсилається рекомендованим листом на її адресу протягом п'яти днів з моменту отримання звернення.

Особливості розгляду справи про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), вчинене на транспортному засобі, зареєстрованому за межами України, передбачені ст. 279² КУпАП.

У разі якщо транспортний засіб зареєстровано за межами України, інформація про вчинене адміністративне правопорушення, зафіксоване в автоматичному режимі, або порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), вноситься уповноваженою посадовою особою до відповідних електронних реєстрів Міністерства внутрішніх справ України та Державної прикордонної служби України.

Відповідні органи (підрозділи) Державної прикордонної служби України за запитом посадових осіб уповноважених підрозділів Національної поліції, інспекторів з паркування у письмовій або електронній формі (в тому числі за умови ідентифікації цих посадових осіб за допомогою кваліфікованого електронного підпису) зобов'язані надавати відомості про особу, яка ввезла транспортний засіб на територію України, з обов'язковим дотриманням Закону України «Про захист персональних даних».

Вручення особі, яка ввезла транспортний засіб на територію України, копії постанови про накладення адміністративного стягнення за порушення у сфері безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, та/або за

порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), покладається на органи Державної прикордонної служби України, а у разі якщо транспортний засіб ввезено на територію України громадянином (резидентом) України, розгляд відповідних справ та притягнення до адміністративної відповідальності зазначеної особи здійснюються у порядку, передбаченому ст.ст. 279¹, 291, 300¹ КУпАП.

Відмова особи, яка ввезла транспортний засіб на територію України, від виконання постанови про накладення адміністративного стягнення або її оскарження є підставою для внесення відповідних відомостей про іноземців та осіб без громадянства до бази даних осіб, яким згідно із законодавством України не дозволяється в'їзд в Україну, що зберігаються до виконання або скасування зазначеної постанови.

Звільнення відповідальної особи, особи, яка ввезла транспортний засіб на територію України, від адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, або за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), передбачено ст. 279³ КУпАП.

Відповідальна особа або особа, яка ввезла транспортний засіб на територію України, звільняється від адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, або за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), якщо протягом 20 календарних днів з дня вчинення відповідного правопорушення або з дня набрання постановою по справі про адміністративне правопорушення законної сили: ця особа надала документ, який підтверджує, що до моменту вчинення правопорушення транспортний засіб вибув з її володіння внаслідок протиправних дій інших осіб, або щодо протиправного використання іншими особами номерних знаків, що належать її транспортному засобу; особа, яка керувала транспортним засобом на момент вчинення зазначеного правопорушення, звернулася особисто до органу (посадової особи), уповноваженого розглядати справи про адміністративні правопорушення, із заявою про визнання зазначеного факту адміністративного правопорушення та надання згоди на притягнення до адміністративної відповідальності, а також надала документ (квитанцію) про сплату відповідного штрафу.

У випадках звільнення відповідальної особи або особи, яка ввезла транспортний засіб на територію України, від адміністративної відповідальності на підставі якщо ця особа надала документ, який підтверджує, що до моменту вчинення правопорушення транспортний засіб вибув з її володіння внаслідок протиправних дій інших осіб, або щодо протиправного використання іншими особами номерних знаків, що належать її транспортному засобу – винесена стосовно відповідальної особи або особи, яка ввезла транспортний засіб на територію України, постанова про притягнення до адміністративної відповідальності скасовується тим органом (посадовою особою), який її виніс;

якщо особа, яка керувала транспортним засобом на момент вчинення зазначеного правопорушення, звернулася особисто до органу (посадової особи), уповноваженого розглядати справи про адміністративні правопорушення, із заявою про визнання зазначеного факту адміністративного правопорушення та надання згоди на притягнення до адміністративної відповідальності, а також надала документ (квитанцію) про сплату відповідного штрафу – до винесеної постанови стосовно відповідальної особи або особи, яка ввезла транспортний засіб на територію України, вносяться зміни щодо визначення суб'єктом правопорушення особи, яка фактично керувала транспортним засобом у момент вчинення правопорушення, зафіксованого в автоматичному режимі або в режимі фотозйомки (відеозапису).

Інформування відповідальної особи про правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), передбачено ст. 279⁴ КУпАП.

За бажанням відповідальної особи, інформація про фіксування в автоматичному режимі або режимі фотозйомки (відеозапису) адміністративного правопорушення у сферах забезпечення безпеки дорожнього руху та паркування транспортних засобів, вчиненого на належному цій особі транспортному засобі, передається з використанням повідомлень рухомого (мобільного) зв'язку або електронної пошти.

Для отримання такої інформації відповідальна особа звертається безоплатно до уповноваженого органу (підрозділу) Міністерства внутрішніх справ України з відповідною заявою, в якій зазначає бажаний спосіб отримання інформації та абонентський номер засобу рухомого (мобільного) зв'язку або адресу електронної пошти.

На підставі заяви, поданої відповідальною особою уповноваженим органом (підрозділом) Міністерства внутрішніх справ України інформація про абонентський номер засобу рухомого (мобільного) зв'язку або адресу електронної пошти такої особи безоплатно вноситься до Єдиного державного реєстру транспортних засобів.

Порядок безоплатного надання (у тому числі через Інтернет) інформації про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), особам, за якими зареєстровані транспортні засоби, та/або безпосереднім користувачам таких транспортних засобів, затверджений постановою КМУ від 14 листопада 2018 р. № 984.

4. Порушення правил дорожнього руху іноземцями та особами без громадянства. Адміністративно-юрисдикційні повноваження поліції у вирішенні таких справ

Національне законодавство оперує двома окремими поняттями – «іноземець» та «особа без громадянства».

Так, відповідно до Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 року:

- іноземець - особа, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав;
- особа без громадянства - особа, яка не розглядається як громадянин будь-якою державою в силу дії її закону.

Іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України.

Іноземці та особи без громадянства, які перебувають під юрисдикцією України, незалежно від законності їх перебування, мають право на визнання їх правосуб'єктності та основних прав і свобод людини.

Іноземці та особи без громадянства зобов'язані неухильно дотримуватися Конституції та законів України, інших нормативно-правових актів, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей, інтереси суспільства та держави.

Іноземці та особи без громадянства повинні перебувати на території України на законних підставах. До таких підстав відносяться наступні:

1. Іноземці та особи без громадянства можуть відповідно до Закону України «Про імміграцію» іммігрувати в Україну на постійне проживання.

2. Іноземці та особи без громадянства, яких визнано біженцями в Україні або яким надано притулок в Україні, вважаються такими, які постійно проживають на території України з моменту визнання біженцем в Україні або надання притулку в Україні. Постійне проживання на території України біженців підтверджується посвідченням біженця.

3. Іноземці та особи без громадянства, яких визнано особами, що потребують додаткового захисту, або яким надано тимчасовий захист в Україні, вважаються такими, які на законних підставах тимчасово проживають на території України на період дії обставин, за наявності яких додатковий чи тимчасовий захист було надано. Тимчасове проживання на території України таких іноземців та осіб без громадянства підтверджується посвідченням особи, яка потребує додаткового захисту в Україні, або посвідченням особи, якій надано тимчасовий захист в Україні.

4. Іноземці та особи без громадянства, які відповідно до закону прибули в Україну для працевлаштування або укладення гіг-контракту або під час перебування на законних підставах на території України у випадку, передбаченому ч. 13 ст. 4 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», отримали дозвіл на застосування праці іноземців та осіб без громадянства в Україні та посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період роботи в Україні.

5. Іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну для участі у реалізації проектів міжнародної технічної допомоги, зареєстрованих у встановленому порядку, та отримали посвідку на тимчасове проживання,

вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період роботи в Україні.

6. Іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну з метою проповідування релігійних віровчень, виконання релігійних обрядів чи іншої канонічної діяльності за запрошенням релігійних організацій та погодженням з державним органом, який здійснив реєстрацію відповідної релігійної організації, та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період діяльності в Україні.

7. Іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну для участі у діяльності філій, відділень, представництв та інших структурних осередків громадських (неурядових) організацій іноземних держав, зареєстрованих у встановленому порядку, та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період діяльності в Україні.

8. Іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну для роботи у представництвах іноземних суб'єктів господарювання в Україні, зареєстрованих у встановленому порядку, та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період роботи в Україні.

9. Іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну для роботи у філіях або представництвах іноземних банків, зареєстрованих у встановленому порядку, та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період роботи в Україні.

10. Іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну для провадження культурної, наукової, освітньої діяльності на підставах і в порядку, встановлених міжнародними договорами України або спеціальними програмами, а також іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну з метою участі в міжнародних та регіональних волонтерських програмах чи участі в діяльності організацій та установ, що залучають до своєї діяльності волонтерів відповідно до Закону України «Про волонтерську діяльність», інформація про які розміщена на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності, отримали посвідку на тимчасове проживання та здійснюють волонтерську діяльність на базі зазначених організацій та установ, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період провадження такої діяльності.

Іноземці (крім громадян Російської Федерації та Республіки Білорусь) та особи без громадянства, які в період дії воєнного стану прибули в Україну для надання медичної допомоги, реабілітаційної допомоги на волонтерських засадах як медичні працівники, фахівці з реабілітації та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України, на період надання такої допомоги.

11. Іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну для роботи кореспондентом або представником іноземних засобів масової інформації та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період роботи в Україні.

12. Іноземці та особи без громадянства, які є засновниками та/або учасниками, та/або бенефіціарними власниками (контролерами) юридичної особи, зареєстрованої в Україні, та прибули в Україну з метою контролю за діяльністю таких юридичних осіб і отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період дії посвідки.

13. Іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну з метою навчання та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період навчання.

14. Іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну з метою возз'єднання сім'ї з особами, які є громадянами України, або під час перебування на законних підставах на території України у випадках, зазначених у частинах третій - тринадцятій ст. 4 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», уклали шлюб з громадянами України та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період до отримання дозволу на імміграцію.

15. Іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну з метою возз'єднання сім'ї з особами, зазначеними у ч.ч. 2 - 13 ст. 4 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України, на період, зазначений в частинах другій - тринадцятій ст. 4 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства».

16. Іноземці та особи без громадянства, які в'їхали в Україну на інших законних підставах, вважаються такими, які тимчасово перебувають на території України на законних підставах на період наданого візою дозволу на в'їзд або на період, встановлений законодавством чи міжнародним договором України.

17. Іноземці та особи без громадянства, які до прийняття рішення про припинення громадянства України постійно проживали на території України і після прийняття рішення про припинення громадянства України залишилися постійно проживати на її території, вважаються такими, які постійно проживають в Україні.

18. Особи, звільнені з пунктів тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні, на підставі рішення суду про скасування рішення про їх затримання або примусове видворення за межі України, або яких до завершення граничного строку перебування у таких пунктах не було примусово видворено за межі України з причин відсутності проїзного документа, транспортного сполучення з країною їхнього походження або з інших причин, незалежних від таких осіб, визнаються такими, які на законних підставах тимчасово перебувають в Україні на період дії обставин, що унеможливають їх примусове видворення за межі України.

19. Іноземці та особи без громадянства, які в установленому порядку уклали контракт про проходження військової служби у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту, Національній гвардії України, вважаються такими, які на законних підставах тимчасово проживають на території України на період дії контракту про проходження військової служби у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту, Національній гвардії України. Тимчасове проживання на території України таких іноземців та осіб без громадянства підтверджується військовим квитком рядового, сержантського і старшинського складу.

20. Іноземці та особи без громадянства, які надавали інструкторську (стрілецьку, тактичну, медичну, радіотехнічну, вибухотехнічну та іншу) допомогу підрозділам Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення, Міністерства внутрішніх справ України, залученим до проведення антитерористичної операції, перебуваючи безпосередньо у районах її проведення, та/або залученим до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо у районах їх проведення, або добровольчим формуванням, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України та спільно з вищезазначеними підрозділами брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, а також які брали участь у виконанні бойових або службових завдань антитерористичної операції та/або заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях спільно із вищезазначеними підрозділами та добровольчими формуваннями та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які перебувають на території України на законних підставах, у тому числі у випадках, якщо термін дії паспортного документа закінчився або він підлягає обміну, на час до завершення тимчасової окупації Російською Федерацією території України у значенні Закону України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях».

21. Іноземці або особи без громадянства, зазначені у ч. двадцятій ст. 4 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», на дату звернення за оформленням посвідки на тимчасове проживання та до дня її отримання вважаються такими, які перебувають на території України на законних підставах.

В'їзд в Україну іноземців та осіб без громадянства та строки їх перебування в Україні.

Іноземці та особи без громадянства в'їжджають в Україну за наявності визначеного Законом України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» чи міжнародним договором України паспортного документа та одержаної у встановленому порядку візи, якщо інше не передбачено

законодавством чи міжнародними договорами України. Це правило не поширюється на іноземців та осіб без громадянства, які перетинають державний кордон України з метою визнання їх біженцями або особами, які потребують додаткового або тимчасового захисту чи отримання притулку.

Іноземці та особи без громадянства під час проходження прикордонного контролю у пунктах пропуску через державний кордон зобов'язані подати свої біометричні дані для їх фіксації.

Строк перебування іноземців та осіб без громадянства в Україні встановлюється візою, законодавством України чи міжнародним договором України.

Підстави для заборони в'їзду іноземців та осіб без громадянства в Україну.

В'їзд в Україну іноземцю або особі без громадянства не дозволяється:

- в інтересах забезпечення національної безпеки України або охорони громадського порядку, або боротьби з організованою злочинністю;
- якщо це необхідно для охорони здоров'я, захисту прав і законних інтересів громадян України та інших осіб, які проживають в Україні;
- якщо при клопотанні про в'їзд в Україну така особа подала про себе завідомо неправдиві відомості або підроблені документи;
- якщо паспортний документ такої особи, віза підроблені, зіпсовані чи не відповідають установленому зразку або належать іншій особі;
- якщо така особа порушила у пункті пропуску через державний кордон України правила перетинання державного кордону України, митні правила, санітарні норми чи правила або не виконала законних вимог посадових та службових осіб органів охорони державного кордону, митних та інших органів, що здійснюють контроль на державному кордоні;
- якщо під час попереднього перебування на території України іноземець або особа без громадянства не виконали рішення суду або органів державної влади, уповноважених накладати адміністративні стягнення, або мають інші не виконані майнові зобов'язання перед державою, фізичними або юридичними особами, включаючи пов'язані з попереднім видворенням, у тому числі після закінчення терміну заборони подальшого в'їзду в Україну;
- якщо така особа з порушенням встановленого законодавством України порядку здійснила в'їзд на тимчасово окуповану територію України або до району проведення антитерористичної операції чи виїзд з них або вчинила спробу потрапити на ці території поза контрольними пунктами в'їзду-виїзду.

За наявності підстав, відомості про іноземця або особу без громадянства вносяться до бази даних осіб, яким згідно із законодавством України не дозволяється в'їзд в Україну або тимчасово обмежено право виїзду з України.

Рішення про заборону в'їзду в Україну строком на три роки приймається центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, Службою безпеки України або органом охорони державного кордону, або уповноваженим підрозділом Національної

поліції України. У разі невиконання рішення про заборону в'їзду в Україну іноземцям та особам без громадянства забороняється подальший в'їзд в Україну на десять років, що додається до частини строку заборони в'їзду в Україну, який не спливає до моменту прийняття повторного рішення про заборону в'їзду в Україну.

Документи для в'їзду в Україну та виїзду з України іноземців та осіб без громадянства.

В'їзд в Україну та виїзд з України здійснюється:

- іноземців та осіб без громадянства - за паспортним документом за наявності відповідної візи, якщо інший порядок в'їзду та виїзду не встановлено законодавством чи міжнародним договором України;
- іноземців, які постійно проживають на території України, - за паспортним документом та посвідкою на постійне проживання;
- осіб без громадянства, які постійно проживають на території України, - за посвідченням особи без громадянства для виїзду за кордон;
- іноземців та осіб без громадянства, яких визнано біженцями в Україні або особами, які потребують додаткового захисту в Україні, - за проїзним документом для виїзду за кордон;
- іноземців та осіб без громадянства, які перебувають у шлюбі з громадянами України, - за паспортним документом та посвідкою на тимчасове проживання;
- іноземців та осіб без громадянства, які перебувають у шлюбі з особами, зазначеними у частинах другій - дванадцятій статті 4 цього Закону, - за паспортним документом та посвідкою на тимчасове проживання;
- іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні у зв'язку з працевлаштуванням, - за паспортним документом та посвідкою на тимчасове проживання;
- іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні у зв'язку з участю у реалізації проектів міжнародної технічної допомоги, - за паспортним документом та посвідкою на тимчасове проживання;
- іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні у зв'язку з участю у діяльності релігійних організацій, - за паспортним документом та посвідкою на тимчасове проживання;
- іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні у зв'язку з участю у діяльності філій, відділень, представництв та інших структурних осередків громадських (неурядових) організацій іноземних держав, - за паспортним документом та посвідкою на тимчасове проживання;
- іноземців та осіб без громадянства, які працюють у представництвах іноземних суб'єктів господарювання в Україні, - за паспортним документом та посвідкою на тимчасове проживання;
- іноземців та осіб без громадянства, які працюють у філіях або представництвах іноземних банків на території України, - за паспортним документом та посвідкою на тимчасове проживання;
- іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні у зв'язку з провадженням культурної, наукової, освітньої діяльності на підставах і в

порядку, встановлених міжнародними договорами України або спеціальними програмами, а також іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні з метою участі в міжнародних та регіональних волонтерських програмах чи участі в діяльності організацій та установ, що залучають до своєї діяльності волонтерів відповідно до Закону України «Про волонтерську діяльність», інформація про які розміщена на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності, - за паспортним документом та посвідкою на тимчасове проживання;

- іноземців та осіб без громадянства, які працюють кореспондентом або представником іноземних засобів масової інформації на території України, - за паспортним документом та посвідкою на тимчасове проживання;

- іноземців та осіб без громадянства, які навчаються у навчальних закладах України не менш як протягом одного року, - за паспортним документом та посвідкою на тимчасове проживання;

- іноземців - громадян держав, які можуть в'їжджати в Україну без візи відповідно до законодавства України чи міжнародного договору України, - за паспортним документом або іншим документом, якщо це передбачено міжнародним договором України;

- іноземців, які є громадянами держав, з якими укладено договори про місцевий прикордонний рух, - за документами, які дають право на перетинання державного кордону в межах місцевого прикордонного руху, що оформляються дипломатичними представництвами та консульськими установами України в установленому Міністерством закордонних справ України порядку;

- іноземців та осіб без громадянства, які проходять військову службу за контрактом у Збройних Силах України, - за паспортним документом та військовим квитком рядового, сержантського і старшинського складу.

Особи, зазначені у ч. 5 ст. 16 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», можуть в'їжджати в Україну та виїжджати з України за паспортними документами та акредитаційними картками.

Відповідно до наказу МВС України від 07.11.2015 № 1395 «Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі», порядок провадження у справі про адміністративне порушення правил дорожнього руху, вчинене іноземцем або особою без громадянства може здійснюватися за двома варіантами.

1. Іноземець або особа без громадянства, яка вчинила адміністративне правопорушення, не має дипломатичного імунітету.

У такому випадку оформлення матеріалів про порушення правил дорожнього руху іноземцями та особами без громадянства, які не мають дипломатичного імунітету, здійснюється відповідно до чинного законодавства (ст. 16 КУпАП).

Під час оформлення матеріалів про вчинене іноземцем або особою без громадянства правопорушення йому рекомендується вирішити всі питання щодо провадження в адміністративній справі за місцем учинення цього порушення. Поліцейські використовують всі передбачені законодавством можливості щодо

розгляду та виконання постанови у справі про адміністративне правопорушення в найкоротші строки.

Справи про порушення правил дорожнього руху іноземцями та особами без громадянства, які не мають дипломатичного імунітету, розглядаються за місцем вчинення адміністративного правопорушення.

Після закінчення тримісячного строку невитребувані посвідчення водія іноземців з копією постанови (рішення) суду (у разі наявності) надсилаються до Департаменту патрульної поліції для подальшого направлення до відповідного підрозділу Міністерства закордонних справ України і повернення власникам.

2. Іноземець або особа без громадянства, яка вчинила адміністративне правопорушення, має дипломатичний імунітет.

Відповідно до Віденської конвенції про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 року, члени дипломатичного корпусу, адміністративно-технічні працівники та обслуговуючий персонал посольств мають дипломатичний імунітет.

Члени дипломатичного корпусу мають дипломатичний імунітет постійно, а адміністративно-технічний та допоміжний персонал тільки під час виконання своїх службових обов'язків.

Транспортні засоби дипломатичного та консульського корпусу також мають імунітет від обшуку, арешту.

Правовий статус вищезазначених осіб в Україні регламентується осіб в Україні Указом Президента України від 10 червня 1993 року № 198/93 «Про Положення про дипломатичні представництва та консульські установи іноземних держав в Україні» (далі - Положення).

Дипломатичному представництву (посольству або місії) іноземної держави в Україні, консульській установі (генеральному консульству, консульству, віце-консульству або консульському агентству) іноземної держави в Україні як органам іноземної держави, співробітникам дипломатичних представництв та працівникам консульських установ для здійснення їх функцій надаються передбачені Положенням привілеї та імунітети, що визначаються відповідно до Віденської конвенції від 18 квітня 1961 року про дипломатичні зносини та Віденської конвенції від 24 квітня 1963 року про консульські зносини.

Співробітники дипломатичних представництв та працівники консульських установ, яким надаються передбачені Положенням привілеї та імунітети, зобов'язані поважати закони України.

Глава дипломатичного представництва на рівні посла або посланника акредитується при Президентові України, а на рівні повіреного у справах – при Міністрові закордонних справ України.

Членами персоналу дипломатичного представництва є члени дипломатичного, адміністративно-технічного та обслуговуючого персоналу дипломатичного представництва.

Членами дипломатичного персоналу дипломатичного представництва є члени персоналу дипломатичного представництва, які мають дипломатичний ранг.

Членами адміністративно-технічного персоналу дипломатичного представництва є члени персоналу дипломатичного представництва, які здійснюють адміністративно-технічне обслуговування дипломатичного представництва.

Членами обслуговуючого персоналу дипломатичного представництва є члени персоналу дипломатичного представництва, які виконують обов'язки щодо обслуговування дипломатичного представництва.

Співробітниками дипломатичного представництва є глава дипломатичного представництва та члени персоналу дипломатичного представництва.

Глава дипломатичного представництва і члени дипломатичного персоналу користуються особистою недоторканністю і не можуть бути заарештовані або затримані.

Глава дипломатичного представництва і члени дипломатичного персоналу користуються імунітетом від кримінальної, адміністративної юрисдикції України та юрисдикції судів України у цивільних справах.

Глава дипломатичного представництва, члени дипломатичного персоналу підлягають юрисдикції України у разі згоди на це акредитуючої держави.

Глава дипломатичного представництва і члени дипломатичного персоналу не зобов'язані давати свідочькі показання.

Ці правила поширюються на членів сім'ї, які проживають разом з главою дипломатичного представництва, із членами дипломатичного персоналу, якщо члени сімей не є громадянами України.

Члени адміністративно-технічного персоналу і члени сімей, які проживають разом з ними, користуються, якщо вони не є громадянами України або не проживають в Україні постійно, вищезазначеними привілеями та імунітетами, за тим винятком, що імунітет від адміністративної юрисдикції України та юрисдикції судів України у цивільних справах поширюється лише на дії, вчинені членами адміністративно-технічного персоналу при виконанні службових обов'язків.

Члени обслуговуючого персоналу, які не є громадянами України або не проживають в Україні постійно, користуються імунітетом щодо дій, вчинених при виконанні службових обов'язків.

Глава дипломатичного представництва, члени дипломатичного персоналу дипломатичного представництва іноземної держави в третій державі, які прямують транзитом через територію України, користуються особистою недоторканністю та іншими імунітетами, які необхідні для забезпечення їх проїзду. Це положення застосовується щодо членів їх сімей, які користуються привілеями та імунітетами і супроводжують зазначених осіб або прямують окремо, щоб приєднатися до них чи повернутися до своєї держави.

До працівників консульської установи належать консульські посадові особи, консульські службовці та працівники обслуговуючого персоналу консульської установи.

До консульських посадових осіб консульської установи належать особи, включаючи главу консульської установи, яким доручено виконання консульських функцій.

Главою консульської установи визнається призначений іноземною державою і прийнятий як такий Урядом України в особі Міністерства закордонних справ України генеральний консул, консул, віце-консул і консульський агент.

До консульських службовців консульської установи належать особи, які здійснюють адміністративно-технічне обслуговування консульської установи.

До працівників обслуговуючого персоналу консульської установи належать особи, які виконують обов'язки щодо обслуговування консульської установи.

Консульські посадові особи користуються особистою недоторканністю і не можуть бути затримані або заарештовані інакше як у разі переслідування за вчинення тяжкого злочину або виконання вироку (ухвали, постанови) суду, що набрав законної сили.

Консульські посадові особи та консульські службовці користуються імунітетом від кримінальної, адміністративної юрисдикції України та юрисдикції судів України в цивільних справах щодо діяльності, яку вони здійснюють у межах службових обов'язків.

Консульські службовці та працівники обслуговуючого персоналу не можуть відмовлятися давати свідоцькі показання.

У разі відмови консульських посадових осіб давати свідоцькі показання до них не можуть бути застосовані заходи примусу або покарання.

Привілеї та імунітети, передбачені Положенням для членів дипломатичного персоналу, поширюються на представників іноземних держав, на членів парламентських і урядових делегацій іноземних держав, які прибувають в Україну для участі в міждержавних переговорах, міжнародних конференціях і нарадах або з іншими офіційними дорученнями, а також на членів їх сімей, які їх супроводжують і не є громадянами України.

Представники іноземних держав, члени парламентських і урядових делегацій іноземних держав, які прямують для тих самих цілей транзитом через територію України, а також члени їх сімей, які їх супроводжують і не є громадянами України, користуються особистою недоторканністю та іншими імунітетами, що необхідні для забезпечення їх проїзду.

З метою з'ясування чи наділений іноземець дипломатичним імунітетом поліцейському необхідно перевірити документи, які це підтверджують.

Відповідно до наказу Міністерства закордонних справ України від 17 грудня 2020 р. № 506 «Про затвердження Положення про акредитацію та реєстрацію співробітників дипломатичних і консульських установ іноземних держав, міжнародних організацій та представництв міжнародних організацій, інших іноземних організацій», визначається порядок акредитації у МЗС іноземців, які є:

- співробітниками дипломатичних і консульських установ іноземних держав, міжнародних організацій та представництв міжнародних організацій, інших іноземних організацій, якщо це передбачено міжнародними договорами України, та членів їх сімей;

- приватними домашніми працівниками (робітниками) членів дипломатичного персоналу, консульських посадових осіб та адміністративно-технічного персоналу дипломатичних представництв і консульських установ іноземних держав, посадових осіб міжнародних організацій, які прибули в Україну у службових справах, працівників представництв таких організацій в Україні, працівників представництв держав при міжнародних організаціях, що мають штаб-квартиру в Україні, а також членами їхніх сімей;

- направленими зовнішньополітичними відомствами іноземних держав або штаб-квартирами міжнародних організацій студентами вищих навчальних закладів іноземних держав, які проходять стажування та/або навчальну практику у дипломатичних представництвах і консульських установах іноземних держав, міжнародних організаціях та їх представництвах, представництвах держав при міжнародних організаціях, що мають штаб-квартиру в Україні

Документом, який видається за результатами акредитації, є акредитаційна картка визначеного типу, яка засвідчує статус особи, наявність та обсяг привілеїв та імунітетів, передбачених для відповідної категорії осіб міжнародними договорами України.

Типи акредитаційних карток

1. Картка типу «CD» - підтверджує право особи в'їжджати, законно перебувати на території України та користуватися привілеями та імунітетами, передбаченими Віденською конвенцією про дипломатичні зносини 1961 року для дипломатичних агентів.

Акредитаційна картка типу «CD» оформлюється:

- главам та членам дипломатичного персоналу дипломатичних представництв іноземних держав з резиденцією в Україні на підставі дипломатичних паспортних документів, а також членам їх сімей, які направлені акредитуючою стороною та проживатимуть разом з ними в Україні, а саме: іншому з подружжя, неповнолітнім дітям до 18 років, у тому числі неповнолітнім дітям іншого з подружжя, неодруженим повнолітнім дітям з інвалідністю, непрацездатним батькам, які перебувають на утриманні таких співробітників, та іншим особам, які вважаються членами сім'ї відповідно до права акредитуючої сторони;

- главам дипломатичних представництв іноземних держав в Україні з резиденцією в іншій країні, а також іншому з подружжя;

- військовим аташе іноземних держав в Україні з резиденцією в іншій країні.

2. Картка типу «СС» - підтверджує право особи в'їжджати, законно перебувати на території України та користуватися привілеями та імунітетами, передбаченими Віденською конвенцією про консульські зносини 1963 року для штатних консульських посадових осіб, та/або двосторонніми консульськими конвенціями, стороною яких є Україна.

Акредитаційна картка типу «СС» оформлюється штатним консульським посадовим особам консульських установ іноземних держав з резиденцією в Україні: генеральних консульств, консульств, віце-консульств та консульських

агентств на підставі дипломатичних паспортних документів, а також членам їх сімей.

3. Картка типу «АТ» - підтверджує право особи в'їжджати, законно перебувати на території України, та користуватися привілеями та імунітетами, передбаченими Віденською конвенцією про дипломатичні зносини 1961 року або Віденською конвенцією про консульські зносини 1963 року для членів адміністративно-технічного персоналу.

Акредитаційна картка типу «АТ» оформлюється:

- членам адміністративно-технічного персоналу дипломатичних представництв іноземних держав з резиденцією в Україні на підставі службових або прирівняних до службових паспортних документів, а також членам їх сімей;
- консульським службовцям консульських установ іноземних держав з резиденцією в Україні на підставі службових або прирівняних до службових паспортних документів, а також членам їх сімей.

4. Картка типу «ІР» - підтверджує право особи в'їжджати, законно перебувати на території України та користуватися привілеями та імунітетами у передбаченому міжнародними договорами України обсязі залежно від статусу особи.

Акредитаційна картка типу «ІР» оформлюється главам та персоналу міжнародних організацій, представництв міжнародних організацій, інших іноземних організацій, з якими укладено міжнародні договори України, що передбачають надання цій категорії осіб привілеїв та імунітетів у визначеному відповідними міжнародними договорами обсязі, а також членам їхніх сімей, якщо це передбачено відповідними міжнародними договорами України.

5. Картка типу «SP» - підтверджує право особи в'їжджати, законно перебувати на території України та користуватися імунітетами, передбаченими Віденською конвенцією про дипломатичні зносини 1961 року або Віденською конвенцією про консульські зносини 1963 року для членів обслуговуючого персоналу.

Акредитаційна картка типу «ІР» оформлюється главам та персоналу міжнародних організацій, представництв міжнародних організацій, інших іноземних організацій, з якими укладено міжнародні договори України, що передбачають надання цій категорії осіб привілеїв та імунітетів у визначеному відповідними міжнародними договорами обсязі, а також членам їхніх сімей, якщо це передбачено відповідними міжнародними договорами України.

6. Картка типу «ОР» - підтверджує право особи в'їжджати, законно перебувати на території України та користуватись привілеями, якщо це передбачено міжнародними договорами України.

Акредитаційна картка типу «ОР» оформлюється:

- особам, які забезпечують роботу міжнародних організацій, представництв міжнародних організацій, інших іноземних організацій відповідно до міжнародних договорів, стороною яких є Україна;
- приватним домашнім працівникам та членам їхніх сімей;
- студентам, які проходять стажування в установах;

- іншим особам, реєстрація яких відповідно до законодавства України або зобов'язань України за міжнародними договорами України здійснюється МЗС.

Зразок акредитаційної картки (Додаток 6) затверджено наказом Міністерства закордонних справ України від 17 березня 2021 р. № 110 «Про затвердження зразка бланка, технічного опису акредитаційної картки, форм реєстраційних анкет та порядку оформлення та видачі акредитаційних карток».

При порушенні правил дорожнього руху особою, яка має імунітет, після перевірки документів, що посвідчують її особу, і акредитаційної картки, що підтверджує статус (дипломатичний паспорт, дипломатична картка, консульська картка, службова картка), поліцейський складає рапорт, а документи повертаються власнику.

Забороняється здійснювати стосовно зазначеної особи будь-які заходи затримання або інші примусові дії, за винятком випадків, коли надання свободи сприятиме продовженню правопорушення.

Якщо особа, яка має дипломатичний імунітет, керувала транспортним засобом з ознаками стану сп'яніння, відмовилася від пропозиції поліцейського пройти медичний огляд на стан сп'яніння або намагалася продовжити керування транспортним засобом, поліцейський фіксує зазначені обставини за допомогою технічних засобів відеозапису, а в разі неможливості застосування таких засобів - у присутності двох свідків. Фіксація зазначених обставин поліцейським оформлюється рапортом. Поліцейські не допускають можливість подальшого руху транспортного засобу, за умови керування ним цією особою, вживаючи всіх необхідних заходів. У таких випадках рекомендується запрошувати на місце виявлення правопорушення представника дипломатичного представництва, при якому вказана особа акредитована. Про факт затримання автомобіля під керуванням особи, яка має дипломатичний імунітет, негайно інформується черговий відповідного підрозділу поліції Департаменту патрульної поліції. Якщо рапорт складено поліцейським у присутності двох свідків (у разі неможливості застосування поліцейським під час складання рапорту технічних засобів відеозапису), до нього додаються пояснення цих свідків.

Рапорт та інші матеріали щодо порушення правил дорожнього руху особами, які мають дипломатичний імунітет, у п'ятиденний строк надсилаються до Департаменту патрульної поліції з подальшою передачею їх до Міністерства закордонних справ України, про що особа, яка має дипломатичний імунітет, попереджається на місці вчинення адміністративного правопорушення.

5. Прийняття рішення поліцейським по справі про адміністративне правопорушення. Електронна постанова

Справа про адміністративне правопорушення розглядається відкрито, крім випадків, коли це суперечить інтересам охорони державної таємниці.

Розгляд справ про адміністративне правопорушення у закритому режимі проводиться із додержанням усіх правил провадження. Під час розгляду справи

про адміністративне правопорушення у закритому режимі можуть бути присутні лише особи, які беруть участь у провадженні в цій справі.

Провадження в справі про адміністративне правопорушення не може бути розпочато, а розпочате підлягає закриттю за обставин, визначених у ст. 247 КУпАП.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. За відсутності цієї особи справа розглядається лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи (ст. 268 КУпАП).

Якщо при складанні протоколу (якщо складення протоколу передбачається КУпАП) особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, не була належним чином повідомлена про місце і час розгляду справи, їй за місцем проживання (перебування), роботи надсилається повідомлення про запрошення до підрозділу поліції на розгляд справи.

Розгляд справи розпочинається з представлення поліцейського, який розглядає цю справу. Поліцейський, що розглядає справу, оголошує, яка справа підлягає розгляду, хто притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснює особам, які беруть участь у розгляді справи, їх права і обов'язки. Після цього оголошується протокол про адміністративне правопорушення (якщо складення протоколу передбачається КУпАП), заслуховуються особи, які беруть участь у розгляді справи, досліджуються докази і вирішуються клопотання. Під час розгляду справи потерпілого може бути опитано як свідка.

Поліцейський оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом і правосвідомістю.

Якщо при розгляді справи поліцейський прийде до висновку, що в порушенні є ознаки кримінального правопорушення, матеріали передаються прокурору або органу досудового розслідування.

При малозначності вчиненого адміністративного правопорушення поліцейський може звільнити особу, яка притягається до адміністративної відповідальності, від адміністративної відповідальності і обмежитись усним зауваженням.

У випадку закінчення на дату розгляду справи про адміністративне правопорушення строків накладення адміністративного стягнення, передбачених ст. 38 КУпАП, справа про адміністративне правопорушення підлягає закриттю без накладення на особу, яка притягається до адміністративної відповідальності, адміністративного стягнення.

Поліцейський, розглядаючи справу про адміністративне правопорушення, залежно від установлених обставин зазначає у рішенні про наявність або відсутність вини конкретної особи у його вчиненні та за результатами розгляду справи по суті на підставі ст. 247 КУпАП приймає рішення щодо закриття справи про адміністративне правопорушення у зв'язку із закінченням строків, передбачених ст. 38 КУпАП.

Поліцейський, який розглядає справу, встановивши причини та умови, що сприяли вчиненню адміністративного правопорушення, вносить у відповідний державний орган чи орган місцевого самоврядування, громадську організацію або посадовій особі пропозиції про вжиття заходів щодо усунення цих причин та умов. Про вжиті заходи протягом тридцяти календарних днів з дня надходження пропозиції повідомляє орган (посадову особу), який вніс пропозицію.

Потерпілим, свідкам, експертам і перекладачам відшкодовуються у встановленому порядку витрати, яких вони зазнали у зв'язку з явкою до поліцейського, у провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення.

Розглянувши справу про адміністративне правопорушення, поліцейський виносить постанову по справі про адміністративне правопорушення.

Зміст постанови по справі про адміністративне правопорушення повинен відповідати ст. 283 КУпАП. По справі про адміністративне правопорушення виноситься одна з таких постанов:

- 1) про накладення адміністративного стягнення;
- 2) про закриття справи.

Постанова про закриття справи виноситься при оголошенні усного зауваження, передачі матеріалів на розгляд громадської організації чи трудового колективу або передачі їх прокурору, органу досудового розслідування, а також за наявності обставин, передбачених ст. 247 КУпАП.

Слід зазначити, при оголошенні усного зауваження поліцейським при розгляді справи про адміністративне правопорушення безпосередньо на місці його вчинення постановою про закриття справи виноситься не у письмовій формі, а оголошується також усно, що відповідає правовій природі усного зауваження, яке є не видом адміністративного стягнення, а формою звільнення особи від адміністративної відповідальності за малозначність.

Постанова про накладення адміністративного стягнення по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване не в автоматичному режимі, складається у письмовій формі або за наявності технічної можливості в електронній формі у вигляді стрічки, яка роздруковується за допомогою спеціальних технічних пристроїв, із зазначенням відомостей, що відповідають пунктам постанови про накладення адміністративного стягнення по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване не в автоматичному режимі.

За наявності технічної можливості після винесення постанови в електронній формі у вигляді стрічки на мобільному логістичному пристрої відображається двовимірний штрих-код (QR-код), що містить інформацію з реквізитами для сплати штрафу.

Постанова оголошується негайно після закінчення розгляду справи (ст. 285 КУпАП). Копія постанови протягом трьох днів вручається або висилається поштою рекомендованим листом особі, стосовно якої її винесено.

Копія постанови в той самий строк вручається або надсилається потерпілому на його прохання. Копія постанови вручається під підпис. У разі

якщо копія постанови надсилається, про це робиться відповідна відмітка у справі (ст. 285 КУпАП).

У випадках, передбачених ст. 258 КУпАП, копія постанови у справі про адміністративне правопорушення вручається особі, щодо якої її винесено, на місці вчинення правопорушення (ст. 285 КУпАП).

Постанова про накладення адміністративного стягнення по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване не в автоматичному режимі, набирає законної сили після її вручення особі або отримання поштового повідомлення про вручення, або про відмову в її отриманні, або після повернення поштового відправлення з позначкою про невручення.

Оформлення постанов у справах про адміністративні правопорушення вимагає не менше 20 хвилин. Наразі, за допомогою технологій процедура скоротиться до 57 хвилин. Всі дії під час складання документів відстежуються і зберігаються в електронному вигляді.

Електронна постанова містить ті ж реквізити, що і її паперовий варіант. Відмінність в тому, що вся інформація швидко потрапляє до електронної системи і штраф призначається автоматично. Крім того, службові автомобілі обладнані електронними терміналами, тому правопорушники можуть сплатити штраф на місці. Процес займає кілька хвилин.

Перед виїздом на місце несення служби патрульний екіпаж зобов'язаний здійснити тренувальний вхід до системи.

Після ідентифікації у системі поліцейський, як користувач, отримує не тільки доступ до баз даних але й можливість оформлення електронної постанови.

Для цього користувач авторизується в системі використовуючи свої логін та пароль, переходить до роботи з «Адмінпостановами».

Форма «Адмінпостанови» містить наступні поля:

- номер посвідчення водія;
- державний номер транспортного засобу;
- номер телефону;
- широта та довгота місця вчинення правопорушення (автоматично)
- номер протоколу;
- стаття Кодексу України про адміністративні правопорушення;
- пункт Правил дорожнього руху;
- вид накладеного стягнення;
- розмір штрафу;
- фабула вчиненого правопорушення.

Порушник та транспортний засіб заповнюються автоматично (в разі наявності даних в Національній інформаційній системі) після введення серії та номеру посвідчення водія або номерного знаку. Уважно звіряються з наданими документами правопорушника поля П.І.Б. та марка, модель транспортного

засобу, оскільки в Національній інформаційній системі МВС містяться дані, що дублюються на різних громадян та транспортні засоби.

При заповненні місця складання постанови – місце скоєння правопорушення заповнюється автоматично, якщо адреса місця скоєння відрізняється її необхідно заповнити вручну.

Якщо під час складання електронної постанови виникла будь-яка помилка необхідно повернутись до попередньої форми (клавіша зі стрілкою в правій нижній частині планшету).

Таким чином, поліцейським заповнюються всі поля, що передбачені для заповнення, патрульний особисто відповідає за правдивість внесення даних правопорушника натискається «Зберегти», повторно перевіряється правильність складання та натискається «Друк».

В разі допущення будь-яких помилок вони виправляються «До постанови», після натискання «Друк» будь-які редагування заблоковані, друкується чек в двох екземплярах підписується потім один екземпляр надається правопорушнику, інший – здається до відділу адміністративної практики

підрозділу поліції.

Якщо електронну постанову роздруковано та потім виявлено допущені недоліки складається вмотивований рапорт для її подальшого анулювання.

В разі відмови правопорушника отримувати електронну постанову обов'язково зазначається в відмітці «Відмовився отримувати постанову» та роздрукована постанова передається до відділу адміністративної практики підрозділу Національної поліції.

Після складання електронної постанови, збереження, друку при необхідності складання іншої потрібно в меню натиснути «до постанови».

Після закінчення робочої зміни постанови здаються відповідальному за адміністративні матеріали в підрозділі для подальшого складання реєстру та передачі матеріалів до відділу адміністративної практики управління.

6. Повторність у справах про адміністративні правопорушення, постанови за якими набрали законної сили

Повторність як кваліфікуюча ознака у правовій науці здебільшого розглядається в аспекті досліджень кримінального права. В теорії

адміністративного права науковці не приділяють їй окремої уваги через низку причин. По-перше, відсутнє одностайне визначення терміну «адміністративна відповідальність». По-друге, залишається неконкретизованою диференціація завдань запобігання та протидії правопорушенням. По-третє, відсутня впорядкована система диспозитивних норм повторних адміністративних правопорушень.

КУпАП, на відміну від КК, не містить окремого визначення, що являє собою повторність адміністративного правопорушення. Повторним згідно зі ст. 35 КУпАП визнається вчинене особою протягом року однорідне правопорушення, за яке її вже було піддано адміністративному стягненню. Під **повторністю правопорушення** відповідно до Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, затвердженій наказом МВС від 07.11.2015 № 1395, слід розуміти повторне вчинення протягом року адміністративне правопорушення, відповідальність за яке передбачена відповідними статтями КУпАП та визначається за фактами винесених постанов у справах про адміністративні правопорушення, які набрали законної сили (крім правопорушень, відповідальність за які передбачена ч. 3 ст. 130 КУпАП).

Ст. 35 КУпАП встановлюється вичерпний перелік обставин, що обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення, а їх наявність або відсутність обов'язково враховується органом (посадовою особою), що розглядає справу про адміністративне правопорушення, при визначенні виду та розміру адміністративного стягнення за вчинене правопорушення в межах санкції статті Особливої частини КУпАП, що передбачає відповідальність за відповідний склад правопорушення. Для кримінальних правопорушень, відповідно до ч. 1, ч. 3 ст. 32 КК, повторність пов'язана із вчиненням суб'єктом кримінального правопорушення двох або більше суспільно небезпечних винних діянь (дій або бездіяльностей), передбачених тією самою статтею або частиною статті Особливої частини КК або різними статтями у випадках, передбачених Особливою частиною КК. Для адміністративних правопорушень повторність як кваліфікуюча ознака визначена лише у ч. 2 ст. 135¹ КУпАП («Підроблення проїзних квитків і знаків поштової оплати») для дій, вчинених особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за таке саме правопорушення.

Повторність адміністративного правопорушення на морському та річковому транспорті пов'язана із настанням для особи, яку протягом року вже було піддано адміністративному стягненню, адміністративної відповідальності за таке саме адміністративне правопорушення. Адміністративне стягнення призначається в межах раніше накладеної санкції статті КУпАП. За вчинення повторно протягом року такого самого адміністративного правопорушення за Главою 10, окрім випадків виготовлення з метою збуту, збут або використання підроблених квитків водного транспорту (Ст. 135¹ КУпАП «Підроблення проїзних квитків і знаків поштової оплати»), адміністративна відповідальність для особи не передбачатиме посиленій характер. У Таблиці 3.1 для порівняння

наведені диспозиційні норми окремих статей КУпАП, що передбачають настання адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення на морському та річковому транспорті, і норми, що передбачають настання адміністративної відповідальності та містять частини повторності як кваліфікуючої ознаки адміністративних правопорушень в інших випадках, не пов'язаних із сферою морського та річкового транспорту.

Таблиця 3.1 – Порівняння диспозиційних норм з відсутніми/наявними кваліфікуючими ознаками повторності		
1.	Стаття 115. Порухнення правил користування засобами морського транспорту	Стаття 175¹. Куріння тютюнових виробів у заборонених місцях
	Ч. 2 Куріння у невстановлених місцях на судах	Ч. 1 Куріння тютюнових виробів у місцях, де це заборонено законом, а також в інших місцях, визначених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради
		Ч. 2 Повторне протягом року вчинення порушення, передбаченого частиною першою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню
2.	Стаття 117. Порухнення правил користування річковими і маломірними суднами	Стаття 175¹. Куріння тютюнових виробів у заборонених місцях
	Ч. 3 Куріння у невстановлених місцях на річкових судах	Ч. 1 Куріння тютюнових виробів у місцях, де це заборонено законом, а також в інших місцях, визначених рішенням відповідної сільської, селищної, міської ради
		Ч. 2 Повторне протягом року вчинення порушення, передбаченого частиною першою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню
3.	Стаття 130. Керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції	

<i>Ч. 5 Керування річковими, морськими, малими, спортивними суднами або водними мотоциклами особами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, а так само передача керування судном особі, яка перебуває в стані такого сп'яніння чи під впливом таких лікарських препаратів, а також відмова осіб, які керують річковими, морськими, малими, спортивними суднами або водними мотоциклами, від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції</i>	<i>Ч. 1 Керування транспортними засобами особами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, а також передача керування транспортним засобом особі, яка перебуває в стані такого сп'яніння чи під впливом таких лікарських препаратів, а так само відмова особи, яка керує транспортним засобом, від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції</i>
---	--

О.О. Балобанов, Є.П. Бурдейний вказують на специфічність форми адміністративної відповідальності за правопорушення на морському та річковому транспорті, що виявляється у негативному реагуванні з боку держави в особі її компетентних органів на вчинення правопорушень на морському та річковому транспорті, згідно з якою особи, що вчинили такі правопорушення, повинні понести адміністративні стягнення у встановлених законом формах і порядку. Адміністративні санкції за вчинення правопорушень на морському та річковому транспорті, передбачені Главою 10, на думку авторів, є неефективними, тому що не співвідносяться із характером шкідливих наслідків, які завдаються чи можуть бути завдані такими діями чи бездіяльністю. Причину такої прогалини у законодавстві О.О. Балобанов, Є.П. Бурдейний пов'язують із відсутністю чіткої системи складів адміністративних правопорушень на морському та річковому транспорті і пропонують для удосконалення правової норми класифікувати їх за такими групами: правопорушення, що посягають на безпеку перевезення пасажирів і вантажів морським та річковим транспортом; правопорушення, які посягають на нормальну діяльність морського та річкового транспорту і його інфраструктуру; порушення правил поведінки пасажирів морських та річкових суден.

О.О. Кукшинова, Г.С. Узун настання відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення на морському та річковому транспорті пов'язують із наявністю її нормативної, фактичної та процесуальної підстав. Під нормативною підставою дослідники розуміють систему адміністративно-правових норм, що визначають: 1) склади адміністративних правопорушень на морському та річковому транспорті; 2) види та розміри адміністративних стягнень за їх вчинення; 3) коло суб'єктів (органів і посадових осіб), які уповноважені складати протоколи про адміністративні правопорушення за

визначеним напрямом та розглядати справи; 4) процесуальне оформлення притягнення до адміністративної відповідальності за порушення на морському та річковому транспорті. Фактичну підставу адміністративної відповідальності за правопорушення на морському та річковому транспорті О.О. Кукшинова, Г.С. Узун тлумачать як діяння конкретного суб'єкта, що порушують правові приписи (адміністративне правопорушення) (Kukshynova, Uzun, 2017, p.99). Правову – як акт компетентного суб'єкта про накладення конкретного стягнення на конкретне адміністративне правопорушення. Науковці зауважують, що нормативна та фактична підстави адміністративної відповідальності за правопорушення на морському та річковому транспорті зумовлюють її соціальну важливість, але недоліком чинних норм КУпАП залишається об'єднання до єдиної групи складів адміністративних правопорушень, вчинених на морському транспорті, та складів адміністративних правопорушень, вчинених на річковому транспорті (Kukshynova, Uzun, 2017, p.99).

А.Ю. Пеховський, відмічаючи низький рівень превентивної діяльності в Україні, пов'язаної із попередженням правопорушень на морському та річковому транспорті, причинами, що ускладнюють їх виявлення, називає розмитість нормативного визначення та механізму застосування заходів адміністративної відповідальності за вчинення таких проступків. Він вважає, що у питанні встановлення відповідальності ключовими ознаками є наслідки порушення та форми вини, що дозволяють диференціювати кримінальні та адміністративні правопорушення. А.Ю. Пеховський обстоює думку про доцільність урівняти кримінальну та адміністративну відповідальність в окресленій сфері через однаковість рівня небезпеки для життя, здоров'я громадян і пошкодження або втрати вантажу у випадках порушення безпеки експлуатації морського та річкового транспорту, а також типовий характер правил безпеки, що розробляються та затверджуються одним відомством, що відповідає за безпеку перевезень, – Міністерством інфраструктури України.

Протягом 2017 – 2021 років судами розглянуто 32 справи про адміністративні правопорушення на морському та річковому транспорті, кваліфікація складу яких визначена Главою 10 і щодо фактів керування суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції. Наведемо декілька з них.

У постанові від 14 листопада 2018 року у справі № 363/3964/18 щодо гр. ОСОБА_1, який «08.09.2018 року, близько о 16 год. 00 хв., на Канівському водосховищі у Вишгородському районі, керував судном «Казанка БМ» за допомогою двигуна «Yamaha 60», з явними ознаками алкогольного сп'яніння (різкий запах з порожнини рота), огляд на стан алкогольного сп'яніння проводився в присутності двох свідків та результат склав 1.15%, тим самим, вчинив правопорушення передбачене ч. 6 ст. 130 КУпАП», – суддею Вишгородського районного суду Київської області І.Ю. Котляровою встановлено: «У відповідності до ст.ст. 23, 33 КУпАП при призначенні покарання суд враховує характер вчиненого правопорушення, особу правопорушника та обставини, що пом'якшують і обтяжують

відповідальність», – «оскільки адміністративне стягнення є мірою відповідальності і застосовується з метою виховання особи, а також запобігання вчиненню нових правопорушень, стягнення правопорушнику ОСОБА_1 слід призначити в межах передбачених ч. 6 ст. 130 КУпАП».

У постанові від 24 вересня 2020 року суддя Запорізького районного суду Запорізької області Д. І. Сакоян при розгляді справи № 317/2565/20 за фактом події «05.09.2020 року о 09 год. 30хв. на р. Дніпро, навпроти с. Лисогірка, щодо ОСОБА_1, яка керував транспортним засобом човен «Прогрес-4», б/н НОМЕР_1, з ознаками алкогольного сп'яніння (запах з порожнини рота, почервоніння очей), під камеру проведено тест на газоаналізаторі «DRAGER ARBL-0721», проба позитивна 2,39», – констатує, що «зазначені дії ОСОБА_1 не можуть кваліфікуватися за ч.5 ст.130 КУпАП, оскільки» – «Чинна на час складання протоколу про адміністративне правопорушення та на теперішній час редакція ст. 130 КУпАП, розміщена на офіційному сайті Верховної Ради України (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>), містить лише три частини, тобто взагалі не містить п'ятої частини.» – «На підставі вищевикладеного, суддя приходить до висновку, що даний адміністративний матеріал підлягає поверненню для усунення недоліків.»

У постанові від 21 січня 2021 року суддя Козелецького районного суду Чернігівської області О.А. Бузунко, розглянувши матеріали справи №734/3165/20 про притягнення до адміністративної відповідальності ОСОБА_1 за ч.5 ст.130 КУпАП за фактом керування «плав. засобом МКМ з підвісним двигуном «Ямаха 15» в стані алкогольного сп'яніння» – «20 жовтня 2020 року о 14 годині 38 хвилин на Київському водосховищі поблизу с. Сорокишичі» – «Огляд на стан сп'яніння, зі згоди водія, у встановленому законом порядку проводився із застосуванням приладу «Драгер», в присутності свідків: гр. ОСОБА_2 та гр. ОСОБА_3, результат тесту № 202 від 20 жовтня 2020 року: 0,78 ‰ проміле,» – приходить до висновку, що «з урахуванням положення ч. 5 ст. 94 КУ (закон не може набрати чинності раніше дня його опублікування);» – «ч. 4 ст. 2 КУпАП (зміни до законодавства України про адміністративні правопорушення можуть вноситися виключно законами про внесення змін до цього Кодексу та інших законів України, що встановлюють адміністративну відповідальність,» – «ч. 6 ст. 90 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України», а також позиції Конституційного Суду України, викладеної в низці його рішень, положення закону, яким до іншого закону вносяться зміни, після набрання ними чинності стають невід'ємною частиною закону, до якого вносяться зміни, і вичерпують свою дію, суд вважає, що ч. 1 ст. 130 КУпАП, яка передбачає відповідальність за керування річковими судами судноводіями в стані алкогольного сп'яніння, на сьогодні є чинною. Таким чином, суд приходить до висновку, що в діях ОСОБА_1 вбачається склад адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 130 КУпАП, тому його дії слід кваліфікувати за ч. 1 ст. 130 КУпАП (тобто, судом здійснюється перекваліфікація дій ОСОБА_1 з ч. 5 ст. 130 КУпАП на ч. 1 ст. 130 КУпАП). Обставин, що пом'якшують або обтяжують відповідальність за вчинене правопорушення судом не було встановлено.»

В «Порядку оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення на морському та річковому транспорті» визначено, що облік постанов після винесення у Державній інспекції України з безпеки на морському та річковому транспорті, правонаступником якої є Морська адміністрація, здійснюється у журналі обліку матеріалів про адміністративні правопорушення на морському та річковому транспорті, що повинен бути пронумерований, прошнурований та скріплений підписом керівника органу морського і річкового транспорту та відповідною печаткою («VII. Діловодство у справах про адміністративні правопорушення»). Інформаційно-телекомунікаційна система «Інформаційний портал Національної поліції України», яка призначена для обробки відомостей, що утворюються в процесі діяльності Національної поліції України та її інформаційно-аналітичного забезпечення, відповідно до «Положення про інформаційно-телекомунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України»», являє собою сукупність технічних і програмних засобів («I. Загальні положення») облік постанов по справі про адміністративні правопорушення, передбачені Главою 10, в органах Національної поліції здійснюється в електронній формі.

У справа про адміністративні правопорушення, що розглядалися судами протягом 2017-2021 років, повторність як обставина, що обтяжує адміністративне правопорушення, не встановлено. Найвищі показники розгляду таких справ припадають на **2020 рік** і становлять **47% (15)** від загальної кількості усіх постанов, винесених за вказаний період, найнижчі – у **6% (2)** на **2021 рік** (Рис.1), що свідчить про бездіяльність протягом останнього року уповноважених суб'єктів із запобігання адміністративним правопорушенням, передбаченим Главою 10 КУпАП. Коливання у показниках можна пояснити, що у структурних підрозділах Морської адміністрації та органів Національної поліції процеси реформування позначилися на тому, що уповноваженими працівниками у 2021 році фактично не склалися протоколи про адміністративні правопорушення на морському та річковому транспорті для розгляду справ у судах.

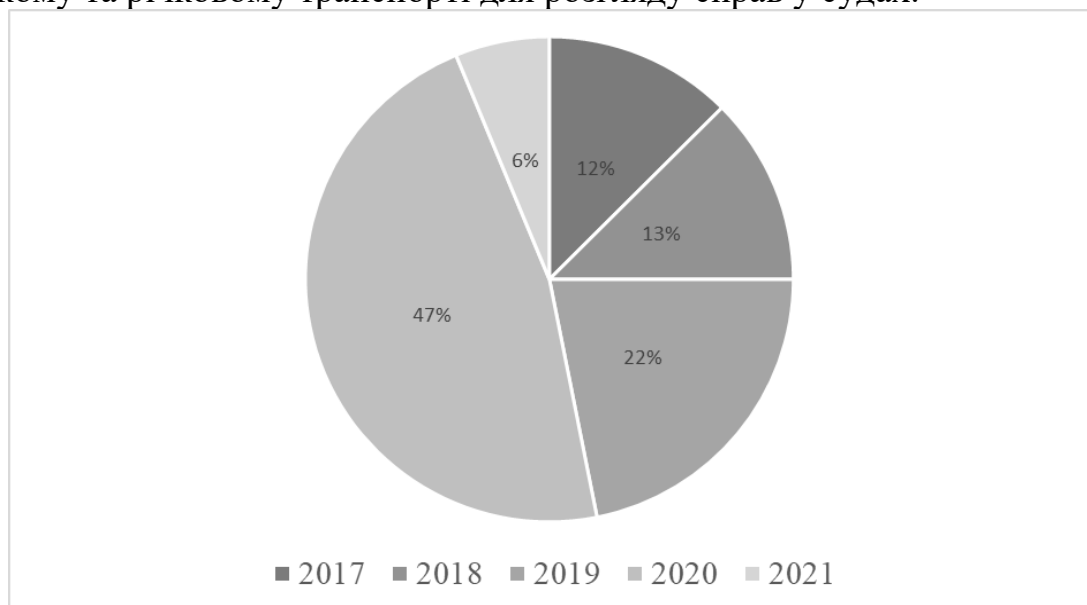

Рис.1 Динаміка розгляду судами справ про адміністративне правопорушення за

ст. 130 КУпАП на морському та річковому транспорті протягом 2017 –2021 років

У відсутності норм повторності як кваліфікуючої ознака для правопорушень на морському та річковому транспорті за Главою 10 вбачаються порушення вимог нормопроектувальної техніки нормативно-правового акту, зокрема його внутрішньої узгодженості. Кваліфікація складу таких адміністративних правопорушень має недостатню прецедентну практику. У Єдиному реєстрі наявні лише матеріали про притягнення осіб до адміністративної відповідальності в межах норм ст. 130 КУпАП («Керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції»), поза оскарження дій уповноважених суб'єктів органів Національної поліції, органів морського та річкового транспорту, адміністративно-юрисдикційна діяльність яких передбачає також розгляд справ про адміністративні правопорушення на морському та річковому транспорті. Відсутність належного нормативного забезпечення визначає нездатність уповноважених суб'єктів оперативно реагувати на адміністративні та кримінальні правопорушення і запобігати їх повторності, а рішення суддів щодо кваліфікації складу адміністративного правопорушення в аналогічних випадках є протилежними.

Облік постанов по справам про адміністративне правопорушення Морською адміністрацією ведеться у письмовій форм, що ускладнює можливості уповноваженої особи встановити факт повторності притягнення особи до адміністративної відповідальності за один і той самий проступок, вчинений на морському чи річковому транспорті. Поліцейський при складанні матеріалів та притягненні до адміністративної відповідальності особи може визначати повторність як обставину, що обтяжує відповідальність за адміністративне правопорушення, завдяки тому, що облік постанов по справам про адміністративне правопорушення функціонує в електронній формі.

Винесення постанови про адміністративне правопорушення, передбачене ч.ч. 1, 2, 3, 6, 8 і 10 ст. 121, ч. 1 і 2 ст. 121³, ч. 1 ст. 128, ч. 6, 8 і 10 ст. 133¹ КУпАП, здійснюється за місцем вчинення правопорушення за наявності відомостей про те, що це порушення не є повторним протягом року.

У разі неможливості встановити повторність постанов в справі про адміністративне правопорушення на місці його вчинення не виноситься, а складається повідомлення про адміністративне правопорушення, яке у п'ятиденний строк разом із наявними матеріалами справи (рапортом, поясненнями особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, поясненнями свідків, показаннями технічних приладів та засобів, у тому числі тих, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, та іншими доказами) надсилається до підрозділу поліції за місцем проживання (перебування) особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, з метою здійснення перевірки на наявність повторності правопорушення та вжиття заходів щодо подальшого розгляду.

Після здійснення перевірки на наявність повторності правопорушення особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, повідомляється про місце розгляду справи про адміністративне правопорушення.

Поліцейський, який подає матеріали до розгляду, готує довідку про наявність повторності вчинення адміністративного правопорушення, отримання (неотримання) особою за місцем її проживання посвідчення водія на право керування транспортним засобом відповідної категорії, а за матеріалами про адміністративні правопорушення, передбачені частинами другою та третьою ст. 130 КУпАП, - довідку про належність транспортного засобу.

У разі встановлення повторності правопорушення до протоколу (якщо протокол складається) долучається довідка, у якій міститься інформація про дату вчинення попереднього адміністративного правопорушення і прийняте в справі рішення.

У разі вчинення особою, якій уже видано тимчасовий дозвіл на право керування транспортним засобом, повторного адміністративного правопорушення, за яке передбачено позбавлення такого права, новий дозвіл їй видається лише після закінчення строку дії попереднього, але на строк не більше трьох місяців з дати вчинення такого правопорушення.

7. Документообіг у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі. Звільнення особи від відповідальності за адміністративні правопорушення

У КУпАП вирішенню та розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, визначенню суб'єкта таких правопорушень та притягненню його до відповідальності відведено особливе значення. Окрім загального визначення місця розгляду справи про адміністративне правопорушення за місцем його вчинення, місцем розгляду органами (підрозділами) НПУ справ про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 80, ст. 81 в частині, що стосується перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів, ч.ч. 1, 2, 3, 5, 6, 8, 10 і 11 ст.121, ст.ст. 121¹, 121², ч.ч. 1 і 2 ст.121³, ч.ч. 1, 2, 5 і 6 ст.122, ч. 1 ст.123, ст.ст. 124¹, 125, ч.ч. 1, 2 і 4 ст. 126, ст.ст. 128, 129 КУпАП, є місце обліку транспортного засобу або місце проживання порушника. У разі якщо адміністративне правопорушення, зафіксоване в автоматичному режимі, місцем розгляду справи є місце оброблення та обліку таких правопорушень

Інструкція з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, затверджена наказом МВС від 13 січня 2020 р. №13, місцем розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі та які належать до компетенції розгляду і вирішення органів (підрозділів) НПУ,

визначає місце вчинення правопорушення, місце обліку транспортного засобу або проживання порушника, місце оброблення та обліку таких правопорушень.

Отже, органи (підрозділи) НПУ законодавчо наділені повноваженнями оформляти справи про адміністративні правопорушення, зафіксовані в автоматичному режимі, за місцем документування проступку. У випадку, коли це є неможливо, але встановлено місце обліку транспортного засобу або місце проживання порушника, оформлення адміністративних правопорушень здійснюється за територіальним принципом облікування транспортного засобу або проживання особи. Інакше оформлення матеріалів може здійснюватися за місцем оброблення та обліку, в підрозділах патрульної поліції.

Суб'єктом адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху у разі їх фіксації працюючими в автоматичному режимі спеціальними технічними засобами, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобами фото- і кінозйомки, відеозапису, визнаються власники (співвласники) транспортних засобів. Ч. 2 ст.14¹ КУпАП закріплено обставини, за якими власник (співвласник) транспортних засобів можуть уникнути притягнення до адміністративної відповідальності. Такими обставинами є повідомлення органу (посадовій особі), який виніс постанову про накладення адміністративного стягнення інформації про те, що на момент вчинення правопорушення транспортний засіб знаходився у володінні чи користуванні іншої особи, вибув з його володіння внаслідок протиправних дій інших осіб.

Суб'єктом, що притягається до адміністративної відповідальності за вчинення делікту у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксованого в автоматичному режимі, а також за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксованих в режимі фотозйомки (відеозапису), відповідно до ст. 14² КУпАП, є фізична особа або керівник юридичної особи, за якою зареєстровано транспортний засіб, належний користувач транспортного засобу, особа, яка виконує повноваження керівника юридичної особи, особа, яка ввезла на територію України транспортний засіб, зареєстрований за межами території України і який не підлягає державній реєстрації в Україні.

Суб'єктом, що притягається до адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері забезпечення безпеки на автомобільному транспорті, передбачені ч. 2 ст.122² КУпАП, ч.ч. 2 і 3 ст. 132¹ КУпАП, зафіксовані в автоматичному режимі відповідно до ст. 14³ КУпАП є фізична особа або керівник юридичної особи, за якою зареєстрований транспортний засіб, належний користувач транспортного засобу, відомості про якого наявні у Єдиному державному реєстрі транспортних засобів, особа, яка виконує повноваження керівника юридичної особи, у разі відсутності відомостей у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб про керівника юридичної особи, за якою зареєстрований транспортний засіб, особа, яка ввезла на територію України транспортний засіб, який зареєстрований за межами території України і який не підлягає державній реєстрації в Україні.

Отже, оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення на транспорті, в галузі шляхового господарства і зв'язку, що

документувалися в автоматичному режимі, може здійснювати щодо таких категорій осіб:

- власник (співвласники) транспортного засобу;
- особа, у володінні чи користуванні якої знаходиться транспортний засіб на момент вчинення правопорушення, незалежно від способу отримання володіння, у тому числі внаслідок протиправних дій цієї особи або інших осіб;
- фізична особа, за якою зареєстровано транспортний засіб;
- керівник юридичної особи, за якою зареєстровано транспортний засіб;
- належний користувач транспортного засобу, відомості про якого наявні у Єдиному державному реєстрі транспортних засобів;
- особа, яка виконує повноваження керівника юридичної особи, у разі відсутності відомостей у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб за якою зареєстрований транспортний засіб;
- особа, яка ввезла на територію України транспортний засіб, зареєстрований за межами України і який не підлягає державній реєстрації в Україні.

Законодавцем у частині першій ст.14² КУпАП («Відповідальність за адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, та за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису)»), у частині першій ст.14³ КУпАП («Відповідальність за адміністративні правопорушення у сфері безпеки на автомобільному транспорті») чітко розмежовано технічні засоби, за допомогою яких здійснюється автоматична фіксація. По-перше, до таких належать прилади контролю за дотриманням правил дорожнього руху з функціями фото-, відеофіксації, які функціонують з дотриманням вимог законодавства про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах. По-друге, це технічні засоби з функціями запису, зберігання, відтворення і передачі фото-, відеофіксації. По-третє, документування в автоматичному режимі може здійснюватися за допомогою комплексу технічних засобів автоматичного визначення вагових, габаритних та інших параметрів транспортного засобу з функціями фотозйомки та/або відеозапису, що функціонують із дотриманням вимог законодавства про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах.

Отже, оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі передбачає обов'язкове застосування технічних пристроїв, технічних засобів, спеціалізованого програмного забезпечення. Попри те, що документування у такий спосіб унеможливорює втручання уповноваженої посадової особи НПУ у процес запису, без його переривання, вимірювання здійснюється сертифікованими пристроями, у Єдиному реєстрі судових рішень наявні справи адміністративного оскарження, винесених поліцейськими постанов, у яких позовні вимоги ставлять під сумнів механізм збирання доказової інформації. Зокрема, у постанові п'ятого апеляційного адміністративного суду м. Одеса у складі колегії суддів (головуючий в 1 інстанції

Куриленко О.М., суддя-доповідач Димерлій О.О., сідді Танасогло Т.М., Крусян А.В.) від 30 листопада 2022 за справою № 947/16568/22 у провадженні № 2-о/293/27/2020 «вимоги адміністративного позову мотивовано тим, що фіксація швидкості транспортного засобу позивача була здійснена посадовими особами відповідача лазерним вимірювачем швидкості, який працівник поліції тримав в руках,» – «Ручне розміщення засобів фото- і відеотехніки для вимірювання та фіксації швидкості транспортного засобу, на думку позивача, суперечить приписам ст.40 Закону України «Про Національну поліцію», де передбачено, що при проведенні фіксації швидкості транспортного засобу, автоматична фото- і відеотехніка повинна бути розміщена стаціонарно вмонтованим способом». Судом першої інстанції «визнано протиправною та скасовано постанову серії ЕАР №5642876 від 21.07.2022 року про накладення адміністративного стягнення по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» – «Ухвалюючи означене рішення суд, виходив з того, що прилад TruCam LTI 20/20 при проведенні фіксації швидкості певного транспортного засобу не може утримуватися інспектором поліції в руках, адже в такому разі простежуються певні коливання, які можуть дати більшу похибку вимірювання ніж передбачену свідоцтвом про повірку технічного приладу».

У рішенні Новомосковського міськрайонного суду (головуючий суддя Майна Г.Є.) від 03 квітня 2023 р. за справою № 183/3427/22 у провадженні № 2-а/183/28/23 позивач звернулася до суду з приводу «винесеної 09 червня 2022 року інспектором Департаменту патрульної поліції Єсепчук А.А. постанови серії 2AB №00158073 про притягнення її до адміністративної відповідальності за ч.1 ст.122 КУпАП і на накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу в розмірі 340,00 грн. У постанові зазначено, що 18 травня 2022 року о 19.16 год. за адресою: м.Хмельницький, вул. Кам'янецька, 132, ОСОБА_1 керувала автомобілем марки «HondaCR-V», д/н НОМЕР_1, із перевищенням встановленої швидкості руху на 26 км/год, чим порушила вимоги п. 12.9 (б) ПДР» – «При цьому позивач посилається на те, що вона у момент вчинення адміністративного правопорушення перебувала в смт Східниця Львівської області, додатково зазначаючи про те, що ознайомившись із фотографіями порушення, зафіксованими засобом Каскад, 226-1220, на вебсайті, зазначеному в постанові, нею встановлено наявність зображення марки та моделі транспортного засобу аналогічного тому, який перебуває в її приватній власності, однак, на її думку, останній має інший колір, а також вважає, що на самих зображеннях містяться ознаки монтажу державного номерного знаку автомобіля».

Розгляд справ про адміністративні правопорушення здійснює уповноважений поліцейський шляхом опрацювання інформаційних файлів та метаданих до них за результатами автоматичної фіксації подій з ознаками адміністративного правопорушення, отриманих в електронному вигляді із системи фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі, та інших відомостей, отриманих за допомогою Системи з відповідних реєстрів, баз (банків) даних, необхідних для винесення постанови про накладення адміністративного стягнення за

правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі.

Уповноважений поліцейський з використанням засобів Системи за даними Єдиного державного реєстру транспортних засобів, відповідної інформаційно-телекомунікаційної системи Державної прикордонної служби України, а також (за потреби) - за даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань установлює фізичну особу або керівника юридичної особи, за якою зареєстровано транспортний засіб, а в разі якщо в Єдиному державному реєстрі транспортних засобів наявні відомості про належного користувача відповідного транспортного засобу, - належного користувача транспортного засобу, а якщо в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань відсутні на момент запиту відомості про керівника юридичної особи, за якою зареєстрований транспортний засіб, - особу, яка виконує повноваження керівника такої юридичної особи, або особу, яка ввезла на територію України транспортний засіб, зареєстрований за її межами.

Для установлення відповідальної особи або особи, яка ввезла на територію України транспортний засіб, зареєстрований за її межами, уповноважений поліцейський засобами Системи формує в електронній формі запит, який після накладення ним кваліфікованого електронного підпису із застосуванням засобів кваліфікованого електронного підпису чи печатки, які мають вбудовані апаратно-програмні засоби, що забезпечують захист записаних на них даних від несанкціонованого доступу, від безпосереднього ознайомлення із значенням параметрів особистих ключів та їх копіювання, автоматично надсилається засобами Системи до відповідних електронних реєстрів Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України або відповідної інформаційно-телекомунікаційної системи Державної прикордонної служби України, яка є функціональною підсистемою Єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ.

Під час опрацювання інформаційних файлів, метаданих до них за результатами автоматичної фіксації подій з ознаками правопорушення та інших відомостей, отриманих за допомогою Системи з відповідних реєстрів, баз (банків) даних, необхідних для винесення адміністративної постанови, уповноважений поліцейський оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному й об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом і правосвідомістю.

При опрацюванні уповноваженим поліцейським матеріалів автоматичної фіксації та встановлення факту учинення адміністративного правопорушення, розгляд якого віднесено до компетенції Національної поліції, цим уповноваженим поліцейським виноситься сформована Системою в автоматизованому режимі адміністративна постанова без складання протоколу про адміністративне правопорушення.

Форму постанови про накладення адміністративного стягнення по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, стосовно особи, яка має реєстрацію

місця проживання або перебування (місцезнаходження юридичної особи) на території України.

Форму постанови про накладення адміністративного стягнення по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, стосовно особи, яка ввезла на територію України транспортний засіб, зареєстрований за її межами, та яка є іноземцем або особою без громадянства, або громадянином, який має постійне місце проживання за кордоном.

Серія адміністративної постанови складається з однієї цифри та двох літер українського алфавіту, номер постанови зазначається восьмизначним цифровим показником.

Адміністративна постанова виноситься стосовно відповідальної особи, а в разі фіксації адміністративного правопорушення, учиненого на транспортному засобі, зареєстрованому за межами України і такий транспортний засіб відповідно до законодавства не підлягає державній реєстрації в Україні, – стосовно особи, яка ввезла такий транспортний засіб на територію України.

Уповноважений поліцейський під час опрацювання матеріалів автоматичної фіксації з використанням Системи з'ясовує наступне:

- 1) наявність фактичних даних учинення адміністративного правопорушення, ознаки якого зафіксовані на фотознімках (відеозаписі) в інформаційному файлі;
- 2) відповідність символів номерного знака транспортного засобу на отриманих фотознімках (відеозаписі) символам, розпізнаним Системою;
- 3) наявність та повноту інформації про зафіксований транспортний засіб;
- 4) відповідність типу, марки та моделі зафіксованого транспортного засобу його реєстраційним даним, отриманим із Системи;
- 5) наявність у Системі інформації про те, що до моменту вчинення правопорушення зафіксований транспортний засіб вибув з володіння відповідальної особи внаслідок протиправних дій інших осіб або щодо протиправного використання іншими особами номерних знаків, що належать цьому транспортному засобу;
- 6) наявність та повноту інформації про відповідальну особу зафіксованого транспортного засобу, а в разі фіксації транспортного засобу зареєстрованого за межами України - інформації про особу, яка ввезла його на територію України;
- 7) наявність інформації про обставини, що виключають адміністративну відповідальність особи, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Опрацювання матеріалів автоматичної фіксації здійснюється в один або два етапи (рівні) залежно від наявності та повноти інформації про зафіксований транспортний засіб або про особу, яка притягається до відповідальності, оцінки інших доказів у справі про адміністративне правопорушення.

За результатами опрацювання на першому етапі (рівні) матеріалів автоматичної фіксації уповноважений поліцейський:

- 1) за наявності доказів у справі про адміністративне правопорушення, відповідності символів номерного знака зафіксованого транспортного засобу, наявності та повноти інформації про зафіксований транспортний засіб і про

відповідальну особу, або особу, яка ввезла на територію України транспортний засіб, зареєстрований за межами України, відсутності інформації про протиправне використання зафіксованого транспортного засобу або його номерних знаків іншими особами та відсутності обставин, що виключають адміністративну відповідальність особи, з використанням засобів Системи виносить адміністративну постанову у вигляді штрафу, зміст якої відповідає вимогам ст. 283 КУпАП, з підтвердженням прийнятого рішення шляхом накладення цифрового підпису;

2) у разі необхідності додаткової перевірки фактичних даних учинення адміністративного правопорушення, відсутності достовірної та/або повної інформації щодо зафіксованого транспортного засобу, особи, яка притягається до відповідальності, адміністративну постанову не виносить, а матеріали адміністративної справи з використанням засобів Системи невідкладно передає на другий етап (рівень) іншому уповноваженому поліцейському із зазначенням підстав передання для продовження їх розгляду шляхом більш детального опрацювання та уточнення наявних матеріалів автоматичної фіксації, іншої інформації стосовно транспортного засобу та особи, яка притягається до відповідальності, отриманої із Системи, з подальшим прийняттям відповідного рішення;

3) у разі наявності інформації про протиправне використання зафіксованого транспортного засобу або його номерних знаків іншими особами невідкладно, з використанням засобів Системи, передає в автоматизованому режимі таку інформацію до відповідної функціональної підсистеми єдиної інформаційної системи МВС (далі - ФП ЄІС МВС) з метою інформування відповідних підрозділів Національної поліції України для прийняття рішення згідно із законодавством. При цьому адміністративна постанова не виноситься у зв'язку зі звільненням відповідальної особи або особи, яка ввезла транспортний засіб на територію України, від відповідальності за зафіксоване адміністративне правопорушення.

На другому етапі (рівні) уповноважений поліцейський упродовж не більше трьох діб з моменту отримання із Системи опрацьовує передані на розгляд з першого етапу (рівня) матеріали автоматичної фіксації, оцінює наявні в них докази, за потреби з використанням відповідних ФП ЄІС МВС уточнює необхідні відомості для прийняття рішення у справі та за результатами опрацювання:

1) у разі наявності доказів учинення адміністративного правопорушення, відсутності в матеріалах автоматичної фіксації даних про протиправне використання зафіксованого транспортного засобу або його номерних знаків іншими особами, відсутності обставин, визначених ст. 247 КУпАП, з використанням засобів Системи виносить адміністративну постанову у вигляді штрафу, зміст якої відповідає вимогам ст. 283 КУпАП, з накладенням цифрового підпису;

2) за наявності хоча б однієї з обставин, визначених ст. 247 КУпАП, закриває провадження у справі без винесення адміністративної постанови з унесенням відповідної інформації до Системи з накладенням цифрового підпису;

3) у разі отримання відомостей про протиправне використання зафіксованого транспортного засобу або його номерних знаків іншими особами невідкладно, з використанням засобів Системи, передає в автоматизованому режимі таку інформацію до ФП ЄІС МВС з метою інформування відповідних підрозділів Національної поліції для прийняття рішення згідно із законодавством, а адміністративна постанова не виноситься у зв'язку зі звільненням відповідальної особи або особи, яка ввезла транспортний засіб на територію України, від відповідальності за зафіксоване адміністративне правопорушення.

Якщо під час опрацювання матеріалів автоматичної фіксації уповноважений поліцейський установить невідповідність типу, марки чи моделі зафіксованого на фотознімках (відеозаписі) з інформаційного файлу транспортного засобу його реєстраційним даним, отриманим із Системи, або відсутність даних про цей транспортний засіб чи виявить ознаки інших правопорушень (зокрема, дорожньо-транспортної пригоди, експлуатації транспортного засобу, яким незаконно заволоділи, використання номерних знаків, що належать іншому транспортному засобу), не зазначених у вище, невідкладно, з використанням засобів Системи, передає в автоматизованому режимі таку інформацію до ФП ЄІС МВС з метою інформування відповідних підрозділів Національної поліції для прийняття рішення згідно із законодавством України.

Винесена уповноваженим поліцейським адміністративна постанова автоматично вноситься засобами Системи до Реєстру адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху, у якому здійснюється їх облік.

Винесена уповноваженим поліцейським адміністративна постанова, яка не була виконана шляхом сплати 50 відсотків розміру штрафу протягом десяти днів із дня її винесення, друкується з використанням засобів Системи та протягом п'ятнадцяти днів із дня її винесення передається національному оператору поштового зв'язку для доставлення за адресою місця реєстрації (проживання) фізичної особи (місцезнаходження юридичної особи) рекомендованим листом з повідомленням про вручення. За зверненням особи адміністративна постанова, що вважається виконаною, надсилається рекомендованим листом на її адресу протягом п'яти днів з моменту отримання звернення уповноваженим підрозділом Національної поліції України.

Друк постанови про накладення адміністративного стягнення по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, стосовно особи, яка має реєстрацію місця проживання / перебування (місцезнаходження юридичної особи) на території України, здійснюється на паперовому бланку із спеціальними елементами захисту разом з повідомленням про вручення поштового відправлення (рекомендованого листа з адміністративною постановою) та вкладенням у паперовий конверт (крім адміністративних постанов, які були виконані та надсилаються за зверненням особи в порядку, передбаченому ч. 7 ст. 279¹ КУпАП, а також у які вносяться зміни відповідно до вимог Порядку звернення особи, яка допустила адміністративне правопорушення у сфері

забезпечення безпеки дорожнього руху, до уповноваженого підрозділу Національної поліції, затвердженого постановою КМУ від 10 листопада 2017 року № 833.

Бланки адміністративних постанов виготовляються відповідно до Технічного опису бланка постанови про накладення адміністративного стягнення по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, стосовно особи, яка має реєстрацію місця проживання / перебування (місцезнаходження юридичної особи) на території України.

Зразок бланку повідомлення про вручення поштового відправлення затверджено національним оператором поштового зв'язку відповідно до вимог п. 7 Правил надання послуг поштового зв'язку, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05 березня 2009 року № 270.

Повідомлення про вручення поштового відправлення розміщується на зворотному боці паперового конверту, що має формат 229 × 114 мм, вагу не менше 80 г/м² і прозоре віконце для візуалізації штрихового кодового ідентифікатору поштового відправлення, поштової адреси та індексу отримувача.

Днем отримання адміністративної постанови є дата, зазначена в поштовому повідомленні про вручення її відповідальній особі, зазначеній у ч. 1 ст. 14² КУпАП, або повнолітньому члену сім'ї такої особи.

У разі якщо відповідальна особа, зазначена у ч. 1 ст. 14² КУпАП, відмовляється від отримання адміністративної постанови, днем отримання адміністративної постанови є день проставлення в поштовому повідомленні відмітки про відмову в її отриманні.

У разі невручення адміністративної постанови адресату за зазначеною в Єдиному державному реєстрі транспортних засобів адресою днем отримання адміністративної постанови вважається день повернення поштового відправлення з позначкою про невручення до уповноваженого підрозділу поліції, уповноважений поліцейський якого виніс відповідну постанову.

Адміністративна постанова набирає законної сили після її вручення особі або отримання поштового повідомлення про вручення або про відмову в її отриманні, або повернення поштового відправлення з позначкою про невручення, або під час її виконання в разі сплати відповідальною особою, зазначеною в ч. 1 ст. 14² КУпАП, або громадянином (резидентом) України, який увіз на територію України транспортний засіб, зареєстрований за межами України, 50 відсотків розміру штрафу до вручення такої постанови або отримання поштового повідомлення про вручення або про відмову в її отриманні, або повернення поштового відправлення з позначкою про невручення.

Інформація про дату набрання адміністративною постановою законної сили вноситься уповноваженим поліцейським, з використанням засобів Системи, до Реєстру адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху на підставі даних, що містяться в поштовому повідомленні про вручення адресату адміністративної постанови або про відмову в її отриманні,

яке надійшло від національного оператора поштового зв'язку, або дати повернення до уповноваженого органу (підрозділу) Національної поліції України поштового відправлення з позначкою про його невручення.

Винесена уповноваженим поліцейським адміністративна постанова стосовно особи, яка ввезла на територію України транспортний засіб, зареєстрований за її межами, та яка є іноземцем або особою без громадянства, або громадянином, який має постійне місце проживання за кордоном, автоматично вноситься засобами Системи до Реєстру адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху, а також до відповідного електронного реєстру Державної прикордонної служби України для вручення її копії зазначеній особі відповідно до ст. 279² КУпАП.

Адміністративна постанова, винесена стосовно особи, яка ввезла на територію України транспортний засіб, зареєстрований за її межами, та яка є іноземцем або особою без громадянства, або громадянином, який має постійне місце проживання за кордоном, набирає законної сили після вручення копії зазначеної адміністративної постанови, яка роздруковується на папері без спеціальних елементів захисту уповноваженою особою органу Державної прикордонної служби України.

Якщо транспортний засіб, зареєстрований за межами України, ввезено на її територію громадянином (резидентом) України, розгляд відповідних справ та притягнення до адміністративної відповідальності особи, що його ввезла, здійснюються в порядку, визначеному цим розділом (крім пункту 10) відповідно до статті 279² КУпАП.

Відповідальна особа або особа, яка ввезла транспортний засіб на територію України, зареєстрований за її межами, звільняється від відповідальності за адміністративне правопорушення, якщо протягом 20 календарних днів із дня вчинення відповідного правопорушення або з дня набрання адміністративною постановою законної сили:

1) така особа надала до уповноваженого підрозділу поліції документ, який підтверджує, що до моменту вчинення адміністративного правопорушення транспортний засіб вибув з її володіння внаслідок протиправних дій інших осіб або щодо протиправного використання іншими особами номерних знаків, що належать її транспортному засобу. На підставі документа, що підтверджує надані особою відомості, винесена адміністративна постанова скасовується;

2) особа, яка керувала транспортним засобом на момент учинення зафіксованого адміністративного правопорушення, звернулася особисто до уповноваженого підрозділу поліції, уповноважений поліцейський якого виніс адміністративну постанову у вигляді штрафу, із заявою про визнання зазначеного факту адміністративного правопорушення та надання згоди на притягнення до адміністративної відповідальності, а також надала документ (квитанцію) про сплату відповідного штрафу. Уповноважений поліцейський вносить зміни до відповідної адміністративної постанови.

Питання про відповідальність за адміністративні правопорушення, учинені на території України іноземцями, які користуються імунітетом від

адміністративної юрисдикції України, вирішуються відповідно до закону та міжнародних договорів України.

Складений уповноваженим поліцейським рапорт стосовно адміністративного правопорушення іноземцем, який користується імунітетом та акредитований при Міністерстві закордонних справ України, разом з матеріалами автоматичної фіксації правопорушення надсилаються через уповноважений підрозділ поліції протягом п'яти робочих днів до Міністерства закордонних справ України.

Заява особи, яка фактично керувала транспортним засобом на момент учинення адміністративного правопорушення (далі - заява), приймається посадовою особою уповноваженого органу (підрозділу) Національної поліції за умови ідентифікації заявника та незалежно від реєстрації його місця проживання/перебування відповідно до вимог Порядку звернення особи, яка допустила адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, до уповноваженого підрозділу Національної поліції, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2017 р. № 833.

Ідентифікація заявника під час подання ним заяви в письмовій формі особисто здійснюється посадовою особою уповноваженого підрозділу поліції шляхом перевірки документа, що посвідчує цю особу.

Ідентифікація заявника під час подання ним заяви через офіційний вебсайт МВС (онлайн-сервіс «Електронний кабінет водія») здійснюється за допомогою кваліфікованого електронного підпису.

Документами, що посвідчують особу під час подання нею заяви в письмовій формі особисто, є документи, визначені ст. 13 Закону України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус», паспортний документ іноземця або інший документ, що посвідчує його особу.

До заяви в обов'язкового порядку заявник додає документ (квитанцію) про сплату ним штрафу в установлений законодавством строк та в розмірі, визначеному відповідною адміністративною постановою.

Заява, подана особисто до уповноваженого органу (підрозділу) Національної поліції України в установлений ч. 1 ст. 279³ КУпАП строк, реєструється в цьому органі (підрозділі) в день її подання.

Датою подання заяви через офіційний веб-сайт МВС є дата заповнення її електронної форми та накладення заявником кваліфікованого електронного підпису.

Розгляд заяви уповноваженим поліцейським здійснюється не пізніше десяти робочих днів із дня її реєстрації.

Під час розгляду заяви уповноважений поліцейський перевіряє відповідність її змісту вимогам п. 7 Порядку звернення особи, яка допустила адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, до уповноваженого підрозділу Національної поліції, затвердженого постановою КМУ від 10 листопада 2017 року № 833, а також повноту та

своєчасність сплати заявником штрафу, визначеного відповідною адміністративною постановою.

У разі відповідності заяви встановленим вимогам та підтвердження сплати заявником штрафу, визначеного відповідною адміністративною постановою, уповноважений поліцейський з використанням засобів Системи вносить до цієї постанови зміни щодо визначення суб'єктом правопорушення особи, яка фактично керувала транспортним засобом у момент учинення адміністративного правопорушення.

Унесені уповноваженим поліцейським зміни до адміністративної постанови автоматично вносяться засобами Системи до Реєстру адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху.

Якщо під час розгляду заяви особи, яка допустила адміністративне правопорушення, уповноважений поліцейський виявляє інше правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, учинене цією особою, він діє відповідно до вимог Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, затвердженої наказом МВС від 07 листопада 2015 року № 1395.

Посадова особа уповноваженого підрозділу поліції відмовляє заявнику в розгляді заяви, якщо вона подана особою, яку неможливо ідентифікувати або яка зазначила в заяві неповну чи недостовірну інформацію, не надано документ (квитанції) про сплату заявником штрафу, а також у разі подання заяви після 20 календарних днів із дня набрання адміністративною постановою законної сили.

Про прийняте рішення щодо відмови в розгляді заяви особа, яка допустила адміністративне правопорушення, письмово повідомляється не пізніше п'яти робочих днів із дня реєстрації цієї заяви.

Контроль за правильним і своєчасним виконанням адміністративних постанов здійснює уповноважений підрозділ поліції, уповноважені поліцейські якого винесли такі постанови, у порядку, визначеному законодавством.

Адміністративна постанова про накладення штрафу вважається виконаною в разі сплати відповідальною особою або особою, яка ввезла транспортний засіб на територію України, штрафу протягом 30 днів із дня набрання законної сили цією постановою.

У разі сплати відповідальною особою або громадянином (резидентом) України, який увіз на територію України транспортний засіб, зареєстрований за межами України, 50 відсотків розміру штрафу до вручення такої постанови або отримання поштового повідомлення про вручення або про відмову в її отриманні, або повернення поштового відправлення з позначкою про невручення, або протягом 10 днів із дня набрання законної сили адміністративною постановою така постанова вважається виконаною.

У разі оскарження адміністративної постанови перебіг строків, визначених ст. 300¹ КУпАП, зупиняється до розгляду скарги.

У разі несплати штрафу відповідальною особою або громадянином (резидентом) України, який увіз на територію України транспортний засіб, зареєстрований за межами України, протягом визначених ст. 300¹ КУпАП

строків адміністративна постанова у вигляді штрафу підлягає примусовому виконанню.

За відсутності в Системі інформації про сплату штрафу в установлений КУпАП строк або про оскарження адміністративної постанови у встановленому законодавством порядку уповноважений поліцейський протягом десяти робочих днів з дати закінчення строку виконання адміністративної постанови з використанням засобів Системи формує заяву про примусове виконання рішення, та разом з адміністративною постановою надсилає її в письмовій або електронній формі для примусового виконання до органу державної виконавчої служби за місцем проживання, перебування, роботи боржника або за місцезнаходженням його майна в порядку, установленому законом.

У заяві про примусове виконання рішення зазначається сума, яка частково сплачена боржником за виконавчим документом, за наявності часткової сплати.

На кожному подану на примусове виконання адміністративну постанову подається окрема заява про примусове виконання рішення.

Адміністративні постанови, повернуті органами державної виконавчої служби у зв'язку з неможливістю в повному обсязі або частково виконати рішення, повторно надсилаються в зазначеному цим пунктом порядку для примусового виконання до органів державної виконавчої служби протягом строків, встановлених ст. 12 Закону України «Про виконавче провадження».

У разі невиконання іноземцем або особою без громадянства, який (яка) увіз (ввезла) на територію України транспортний засіб, зареєстрований за її межами, винесеної стосовно нього (неї) адміністративної постанови протягом визначених ст. 300¹ КУпАП строків (відсутність у Системі інформації про сплату накладеного штрафу) або її оскарження уповноважений поліцейський упродовж десяти робочих днів з дати закінчення строків виконання адміністративної постанови з використанням засобів Системи формує та у порядку визначеному законодавством надсилає до органів Державної прикордонної служби України в електронній формі повідомлення про невиконання адміністративної постанови або її оскарження (далі - Повідомлення про невиконання) та наявність підстав для заборони в'їзду в Україну такій особі і внесення відповідних відомостей про такого іноземця або особу без громадянства до бази даних осіб, яким згідно із законодавством України не дозволяється в'їзд в Україну.

У разі отримання уповноваженим поліцейським засобами Системи інформації про те, що іноземець або особа без громадянства, який (яка) увіз (ввезла) на територію України транспортний засіб, зареєстрований за її межами, виконав (виконала) винесену стосовно цієї особи адміністративну постанову у вигляді штрафу (сплатив штраф) або таку адміністративну постанову було скасовано, уповноважений поліцейський з використанням засобів Системи формує та у порядку визначеному законодавством надсилає до органів Державної прикордонної служби України повідомлення про виконання іноземцем або особою без громадянства винесеної стосовно нього (неї) адміністративної постанови або про скасування такої адміністративної

постанови і наявність підстав для скасування заборони в'їзду такій особі на територію України.

Поштове повідомлення про вручення особі адміністративної постанови або про відмову особи в її отриманні, а також повернуте поштове відправлення з позначкою про його невручення зберігається в уповноваженому органі (підрозділі) Національної поліції України протягом одного року в паперовій або електронній формі з дня накладення адміністративного стягнення.

Адміністративні постанови, повернуті органами державної виконавчої служби у зв'язку з фактичним їх виконанням у повному обсязі, а також у зв'язку з неможливістю в повному обсязі або частково їх виконати та строк повторного пред'явлення до примусового виконання яких закінчився, разом з матеріалами справи зберігаються в уповноваженому підрозділі поліції протягом трьох років із дня накладення адміністративного стягнення.

Винесені уповноваженими поліцейськими адміністративні постанови зберігаються в Системі в електронній формі три роки та обліковуються в Реєстрі адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху.

Організація контролю за порядком здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення та оформлення уповноваженими поліцейськими уповноваженого підрозділу поліції матеріалів про адміністративні правопорушення покладається на керівників цього підрозділу. Безпосередній контроль за дотриманням уповноваженими поліцейськими законодавства України під час здійснення проваджень у справах про адміністративні правопорушення покладається на керівників структурних підрозділів уповноваженого підрозділу поліції.

8. Оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення

Постанову по справі про адміністративне правопорушення може бути подано у вищестоящий орган (вищестоящій посадовій особі) або в районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд, у порядку, визначеному КАСУ.

Оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення:
Скаргу:

- скаргу на постанову по справі про адміністративне правопорушення може бути подано **протягом десяти днів з дня винесення постанови;**

- **протягом десяти днів з дня набрання постановою законної сили** відносно постанов по справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, безпеки на автомобільному транспорті, зафіксовані за допомогою засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі в автоматичному режимі, постанов по справі про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 132² КУпАП, про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису).

У разі пропуску зазначеного строку з поважних причин цей строк за заявою особи, щодо якої винесено постанову, може бути поновлено органом (посадовою особою), правомочним розглядати скаргу.

Набуття чинності постанов у справах про адміністративні правопорушення.

За загальним правилом (див. ст. 291 КУпАП), **постанова** адміністративного органу (посадової особи) у справі про адміністративне правопорушення **набирає законної сили** після закінчення **строку оскарження цієї постанови**:

- **після 10-ти днів з дня винесення постанови**, за винятком постанов про застосування стягнення, передбаченого ст. 26 КУпАП, постанов по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксованого в автоматичному режимі, безпеки на автомобільному транспорті, зафіксованого за допомогою засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі в автоматичному режимі, постанов у справах про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 132² КУпАП, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксованого в режимі фотозйомки (відеозапису), а також у випадках накладення штрафу, що стягується на місці вчинення адміністративного правопорушення;

- **після вручення постанови особі або отримання поштового повідомлення про вручення або про відмову в її отриманні**, або повернення поштового відправлення з позначкою про невручення, або під час її виконання у випадках, передбачених ч. 1 ст. 300¹ КУпАП, набирає законної сили постанова по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксоване в автоматичному режимі, або про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису);

- **після вручення постанови особі або отримання поштового повідомлення про вручення**, або про відмову в її отриманні, або повернення поштового відправлення з позначкою про невручення набирає законної сили постанова у справі про адміністративне правопорушення у сфері безпеки на автомобільному транспорті, зафіксоване за допомогою засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі в автоматичному режимі, та постанова у справі про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 132² КУпАП;

- **з наступного дня після закінчення 10-ти денного терміну оскарження постанови** про позбавлення права керування транспортним засобом, а у випадку такого оскарження – з дня набрання законної сили рішенням за результатами такого оскарження, яке винесено за наслідками розгляду справи по суті.

Порядок оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення регламентується вимогами КУпАП. Постанову по справі про адміністративне правопорушення може бути оскаржено прокурором у випадках, передбачених ч. 5 ст. 7 КУпАП «Забезпечення законності при застосуванні

заходів впливу за адміністративні правопорушення», особою, щодо якої її винесено, а також потерпілим.

Постанова суду про накладення адміністративного стягнення може бути оскаржена в порядку, визначеному КУпАП.

Постанову по справі про адміністративне правопорушення може бути оскаржено (ст.288 КУпАП):

1) постанову адміністративної комісії – у виконавчий комітет відповідної ради або в районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд, у порядку, визначеному КАСУ з особливостями, встановленими КУпАП про адміністративні правопорушення;

2) рішення виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради – у відповідну раду або в районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд, у порядку, визначеному КАСУ, з особливостями, встановленими КУпАП;

3) постанову іншого органу (посадової особи) про накладення адміністративного стягнення, постанову по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі – у вищестоящий орган (вищестоящий посадовій особі) або в районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд, у порядку, визначеному КАСУ, з особливостями, встановленими КУпАП;

Постанову про одночасне накладення основного і додаткового адміністративних стягнень може бути оскаржено за вибором особи, щодо якої її винесено, чи потерпілого в порядку, встановленому для оскарження основного або додаткового стягнення;

4) постанову інспектора з паркування про накладення адміністративного стягнення (ч.1,3,6 ст. 122 КУпАП, ч.1, 2, 8 ст. 152¹ КУпАП) – в районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд у порядку, визначеному КАСУ, з урахуванням особливостей, визначених КУпАП.

5) постанову державного інспектора з контролю за використанням та охороною земель виконавчого органу сільської, селищної, міської ради про накладення адміністративного стягнення - у районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд у порядку, визначеному КАСУ, з урахуванням особливостей, встановлених КУпАП.

Скарга подається в орган (посадовій особі), який виніс постанову по справі про адміністративне правопорушення, якщо інше не встановлено законодавством України. Скарга, що надійшла, протягом трьох діб надсилається разом із справою органу (посадовій особі), правомочному відповідно до цієї статті її розглядати.

Особа, яка оскаржила постанову у справі про адміністративне правопорушення, звільняється від сплати державного мита.

Скаргу на постанову по справі про адміністративне правопорушення може бути подано протягом десяти днів з дня винесення постанови, а щодо постанов по справі про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, безпеки на автомобільному транспорті, зафіксовані за допомогою засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі в автоматичному режимі, постанов у

справі про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 132² КУпАП, та/або про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), - протягом десяти днів з дня набрання постановою законної сили. В разі пропуску зазначеного строку з поважних причин цей строк за заявою особи, щодо якої винесено постанову, може бути поновлено органом (посадовою особою), правомочним розглядати скаргу.

Постанова адміністративного органу (посадової особи) у справі про адміністративне правопорушення набирає законної сили після закінчення строку оскарження цієї постанови, за винятком постанов про застосування стягнення, передбаченого ст. 26 КУпАП, постанов по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксованого в автоматичному режимі, безпеки на автомобільному транспорті, зафіксованого за допомогою засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі в автоматичному режимі, постанов у справах про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 132² КУпАП, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксованого в режимі фотозйомки (відеозапису), а також у випадках накладення штрафу, що стягується на місці вчинення адміністративного правопорушення.

Постанова по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксоване в автоматичному режимі, або про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), набирає законної сили після її вручення особі або отримання поштового повідомлення про вручення або про відмову в її отриманні, або повернення поштового відправлення з позначкою про невручення, або під час її виконання у випадках, передбачених ч. 1 ст. 300¹ КУпАП.

Постанова у справі про адміністративне правопорушення у сфері безпеки на автомобільному транспорті, зафіксоване за допомогою засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі в автоматичному режимі, та постанова у справі про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 132² КУпАП, набирає законної сили після її вручення особі або отримання поштового повідомлення про вручення, або про відмову в її отриманні, або повернення поштового відправлення з позначкою про невручення.

Постанова про позбавлення права керування транспортним засобом набирає чинності з наступного дня після закінчення строку на її оскарження, визначеного КУпАП, а у випадку такого оскарження - з дня набрання законної сили рішенням за результатами такого оскарження, яке винесено за наслідками розгляду справи по суті.

Скарга на постанову по справі про адміністративне правопорушення розглядається правомочними органами (посадовими особами) в десятиденний строк з дня її надходження, якщо інше не встановлено законами України (ст.292 КУпАП).

Орган (посадова особа) при розгляді скарги на постанову по справі про адміністративне правопорушення перевіряє законність і обґрунтованість винесеної постанови і приймає одне з таких рішень (ст.293 КУпАП):

- 1) залишає постанову без зміни, а скаргу без задоволення;
- 2) скасовує постанову і надсилає справу на новий розгляд;
- 3) скасовує постанову і закриває справу;
- 4) змінює захід стягнення в межах, передбачених нормативним актом про відповідальність за адміністративне правопорушення, з тим, однак, щоб стягнення не було посилено.

Якщо буде встановлено, що постанову винесено органом (посадовою особою), неправомочним вирішувати цю справу, то така постанова скасовується і справа надсилається на розгляд компетентного органу (посадової особи).

Постанова судді у справах про адміністративне правопорушення набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги, за винятком постанов про застосування стягнення, передбаченого ст. 32 або 32¹ КУпАП.

Постанова судді у справі про адміністративне правопорушення може бути оскаржена протягом десяти днів з дня винесення постанови особою, яку притягнуто до адміністративної відповідальності, її законним представником, захисником, потерпілим, його представником, а також прокурором у випадках, передбачених ч. 5 ст. 7 та ч. 1 ст. 287 КУпАП. Апеляційна скарга, подана після закінчення цього строку, повертається апеляційним судом особі, яка її подала, якщо вона не заявляє клопотання про поновлення цього строку, а також якщо у поновленні строку відмовлено.

Апеляційна скарга подається до відповідного апеляційного суду через місцевий суд, який виніс постанову. Місцевий суд протягом трьох днів надсилає апеляційну скаргу разом із справою у відповідний апеляційний суд.

Апеляційний перегляд здійснюється суддею апеляційного суду протягом двадцяти днів з дня надходження справи до суду.

Апеляційний суд повідомляє про дату, час і місце судового засідання особу, яка подала скаргу, інших осіб, які беруть участь у провадженні у справі про адміністративне правопорушення, не пізніше ніж за три дні до початку судового засідання.

Неявка в судове засідання особи, яка подала скаргу, інших осіб, які беруть участь у провадженні у справі про адміністративне правопорушення, не перешкоджає розгляду справи, крім випадків, коли є поважні причини неявки або в суду відсутня інформація про належне повідомлення цих осіб.

Апеляційний суд переглядає справу в межах апеляційної скарги. Суд апеляційної інстанції не обмежений доводами апеляційної скарги, якщо під час розгляду справи буде встановлено неправильне застосування норм матеріального права або порушення норм процесуального права. Апеляційний суд може дослідити нові докази, які не досліджувалися раніше, якщо визнає обґрунтованим ненадання їх до місцевого суду або необґрунтованим відхилення їх місцевим судом.

За наслідками розгляду апеляційної скарги суд апеляційної інстанції має право:

- 1) залишити апеляційну скаргу без задоволення, а постанову без змін;
- 2) скасувати постанову та закрити провадження у справі;
- 3) скасувати постанову та прийняти нову постанову;
- 4) змінити постанову.

У разі зміни постанови в частині накладення стягнення, в межах, передбачених санкцією статті КУпАП, воно не може бути посилено.

Постанова апеляційного суду набирає законної сили негайно після її винесення, є остаточною й оскарженню не підлягає.

Після закінчення апеляційного провадження справа не пізніше ніж у п'ятиденний строк направляється до місцевого суду, який її розглядав.

Про скасування постанови про застосування адміністративного арешту суд апеляційної інстанції негайно повідомляє керівника установи, в якій тримається арештований.

Копія рішення по скарзі на постанову по справі про адміністративне правопорушення протягом трьох днів надсилається особі, щодо якої її винесено. В той же строк копія постанови надсилається потерпілому на його прохання (ст.295 КУпАП).

Скасування постанови із закриттям справи про адміністративне правопорушення тягне за собою повернення стягнених грошових сум, оплатно вилучених і конфіскованих предметів, а також скасування інших обмежень, зв'язаних з цією постановою. У разі неможливості повернення предмета повертається його вартість (ст.296 КУпАП).

Відшкодування шкоди, заподіяної громадянину незаконним накладенням адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту або виправних робіт, провадиться в порядку, встановленому законом.

Розділ 4. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ПОСТАНОВ ПРО НАКЛАДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ

1. Виконання постанов про накладення адміністративних стягнень. Проведення по виконанню постанови про винесення попередження

Виконання постанов про накладання адміністративних стягнень — заключний етап формально-визначеної процедури притягнення до адміністративної відповідальності. Від того, наскільки послідовно реалізована постанова про адміністративне стягнення, наскільки своєчасно справа доведена до завершення, багато в чому залежить рівень ефективності боротьби з адміністративними правопорушеннями, їх попередження, результативність виховання громадян у дусі точного і неухильного дотримання законів.

Адміністративні стягнення виконують свою соціальну функцію лише тоді, коли вони виконані, а правопорушник зазнав визначені законом правообмеження. Якщо постанова про накладення стягнення не виконана, або реалізована частково, то результативність її не відчувається. Тому ефективність накладених адміністративних стягнень безпосередньо обумовлена рівнем їх реалізації.

Глава 25 розділу V КУпАП визначає основні положення виконання постанов про накладання адміністративних стягнень. Необхідною умовою виконання постанови про накладення адміністративного стягнення є набуття нею законної сили. Це означає, що постанова набула значення закону, є обов'язковою і має бути реалізована.. Таким чином, постанова про накладання адміністративного стягнення наділена особливою силою, тому що є обов'язковою для виконання державними і громадськими органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами і громадянами (ст. 298 КУпАП).

Постанова про накладення адміністративного стягнення підлягає виконанню з моменту її винесення, якщо інше не встановлено КУпАП та іншими законами України.

При оскарженні постанови про накладення адміністративного стягнення постанова підлягає виконанню після залишення скарги без задоволення, за винятком постанов про застосування заходу стягнення у вигляді попередження, а також у випадках накладення штрафу, що стягується на місці вчинення адміністративного правопорушення.

Постанова про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу, крім постанов про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу за правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксовані в автоматичному режимі, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), підлягає примусовому виконанню після закінчення строку, встановленого ч.1 ст. 307 КУпАП.

Постанова про накладення адміністративного стягнення звертається до виконання органом (посадовою особою), який виніс постанову.

Постанова про накладення адміністративного стягнення виконується уповноваженим на те органом у порядку, встановленому КУпАП та іншими законами України.

Орган Національної поліції забезпечує виконання постанови про адміністративний арешт у порядку, встановленому законами України.

У разі винесення кількох постанов про накладення адміністративних стягнень щодо однієї особи кожна постанова виконується окремо.

Порядок виконання постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, або про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису) передбачено в статті 300¹ КУпАП. Так, у разі сплати відповідальною особою, зазначеною у ч. 1 статті 14² КУпАП, або громадянином (резидентом) України, який ввіз на територію України транспортний засіб, зареєстрований за межами України, 50 відсотків розміру штрафу протягом 10 банківських днів з дня набрання законної сили постановою про накладення адміністративного стягнення за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, або за порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), така постанова вважається виконаною. Постанова про накладення адміністративного стягнення за порушення зупинки, стоянки та паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), також вважається виконаною у разі сплати штрафу за повідомленням про притягнення до адміністративної відповідальності, залишеним уповноваженою посадовою особою на місці вчинення правопорушення на лобовому склі транспортного засобу, у тому числі шляхом сплати 50 відсотків розміру штрафу протягом 10 банківських днів з дня вчинення відповідного правопорушення. У разі несплати штрафу особами, зазначеними у ч. 1 ст. 14² КУпАП, протягом 30 днів з дня набрання законної сили постановою про накладення адміністративного стягнення за правопорушення у сферах безпеки дорожнього руху та паркування транспортних засобів така постанова підлягає примусовому виконанню.

У разі оскарження постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу за правопорушення у сферах безпеки дорожнього руху та паркування транспортних засобів перебіг строків, визначених ст. 300¹ КУпАП, зупиняється до розгляду скарги.

Порядок виконання постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу за правопорушення у сфері безпеки на автомобільному транспорті, зафіксоване в автоматичному режимі визначений ст. 300² КУпАП. Так, у разі сплати відповідальною особою, зазначеною у ч. 1 статті 14³ КУпАП, або громадянином (резидентом) України, який ввіз на територію України транспортний засіб, зареєстрований за межами України, штрафу протягом 10 банківських днів з дня набрання законної сили постановою про накладення адміністративного стягнення за правопорушення у сфері безпеки на

автомобільному транспорті, зафіксоване в автоматичному режимі, така постанова вважається виконаною.

У разі несплати штрафу особами, зазначеними у ч. 1 ст. 300² КУпАП., постанова про накладення адміністративного стягнення за правопорушення у сфері безпеки на автомобільному транспорті підлягає примусовому виконанню протягом 30 днів з дня набрання нею законної сили.

У разі оскарження постанови про накладення адміністративного стягнення за правопорушення у сфері безпеки на автомобільному транспорті перебіг строків, визначених ст. 300² КУпАП, зупиняється до розгляду скарги.

За наявності обставин, що ускладнюють виконання постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту, виправних чи громадських робіт або роблять її виконання неможливим, орган (посадова особа), який виніс постанову, може відстрочити її виконання на строк до одного місяця.

Відстрочка виконання постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу (за винятком стягнення штрафу на місці вчинення адміністративного правопорушення) здійснюється в порядку, встановленому законом.

За наявності обставин, зазначених у пунктах 5, 6 і 9 ст. 247 КУпАП, орган (посадова особа), який виніс постанову про накладення адміністративного стягнення, припиняє її виконання.

Не підлягає виконанню постанова про накладення адміністративного стягнення, якщо її не було звернуто до виконання протягом трьох місяців з дня винесення. В разі оскарження постанови перебіг строку давності зупиняється до розгляду скарги. У разі відстрочки виконання постанови відповідно до ст.301 КУпАП перебіг строку давності зупиняється до закінчення строку відстрочки.

Законами України може бути встановлено й інші, більш тривалі строки для виконання постанов по справах про окремі види адміністративних правопорушень.

Питання, зв'язані з виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення, вирішуються органом (посадовою особою), який виніс постанову.

Контроль за правильним і своєчасним виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення здійснюється органом (посадовою особою), який виніс постанову, та іншими органами державної влади в порядку, встановленому законом.

Глава 26 КУпАП визначає порядок виконання постанови про винесення попередження.

Попередження – це найбільш м'який вид адміністративне стягнення, що застосовується за вчинення незначних правопорушень, а також до осіб, що вперше вчинили проступок. Попередження як захід адміністративного стягнення виноситься в письмовій формі. В деяких інших випадках фіксується іншим установленим способом. Зміст попередження полягає в офіційному, від імені держави, осуді протиправної діяльності порушника органами

адміністративної юрисдикції з метою повідомити йому про неприпустимість подальших подібних дій. Цей орган засвідчує негативну оцінку поведінки правопорушника. Таким чином попередження є більш морально-виховним заходом адміністративного стягнення.

Постанова про накладення адміністративного стягнення у вигляді попередження виконується органом (посадовою особою), який виніс постанову, шляхом оголошення постанови порушнику.

Якщо постанова про накладення адміністративного стягнення у вигляді попередження виноситься під час відсутності порушника, йому вручається копія постанови в порядку і строки, передбачені статтею 285 КУпАП.

При винесенні адміністративного стягнення у вигляді попередження на місці вчинення порушень, передбачених ст.ст. 116, 116², 117 КУпАП, воно оформляється способом, встановленим відповідно Міністерством внутрішніх справ України або центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки на морському та річковому транспорті.

2. Провадження по виконанню постанови про накладення штрафу

Провадження у справах про адміністративні проступки – особливий різновид адміністративно-деліктних проваджень у системі адміністративного процесу, який значною мірою врегульований правовими нормами, що сконцентровані в розділах IV та V КУпАП (глави 18-33).

Провадження у справах про адміністративні проступки за своєю структурою схоже на кримінальний процес, проте воно значно простіше і містить менше процесуальних дій.

Виконання постанов про накладення заходів адміністративної відповідальності є заключною стадією даного провадження. Від того, наскільки своєчасно і повно виконуються постанови, значною мірою залежить ефективність зазначеного провадження, всього інституту адміністративної відповідальності.

Постанова про накладення адміністративного стягнення – це, так би мовити, виконавчий документ, вона є обов’язковою для виконання всіма державними і громадськими органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами і громадянами.

Для того щоб постанова була обов’язковою для виконання, вона повинна набрати чинності. На жаль, в КУпАП України момент набрання постановою чинності не визначено. За загальним правилом, встановленим ст. 299 КУпАП, постанова про накладення адміністративного стягнення підлягає виконанню з моменту її винесення. В разі оскарження постанови вона набирає чинності після залишення скарги без задоволення, тобто з дня прийняття відповідного рішення. Виняток становлять випадки, коли рішення про застосування адміністративного стягнення вже фактично виконано.

Ст. 300¹ встановлено порядок виконання постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу за правопорушення у сфері безпеки на автомобільному транспорті, зафіксоване в автоматичному режимі.

Так, у разі сплати відповідальною особою, зазначеною у частині першій ст. 143 КУпАП або громадянином (резидентом) України, який ввіз на територію України транспортний засіб, зареєстрований за межами України, штрафу протягом 10 банківських днів з дня набрання законної сили постановою про накладення адміністративного стягнення за правопорушення у сфері безпеки на автомобільному транспорті, зафіксоване в автоматичному режимі, така постанова вважається виконаною.

У разі несплати штрафу особами, зазначеними у частині першій цієї статті, постанова про накладення адміністративного стягнення за правопорушення у сфері безпеки на автомобільному транспорті підлягає примусовому виконанню протягом 30 днів з дня набрання нею законної сили.

У разі оскарження постанови про накладення адміністративного стягнення за правопорушення у сфері безпеки на автомобільному транспорті перебіг строків, визначених цією статтею, зупиняється до розгляду скарги.

За наявності обставин, що ускладнюють виконання постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту, виправних чи громадських робіт або роблять її виконання неможливим, орган (посадова особа), який виніс постанову, може відстрочити її виконання на строк до одного місяця.

Відстрочка виконання постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу (за винятком стягнення штрафу на місці вчинення адміністративного правопорушення) здійснюється в порядку, встановленому законом (ст.301 КУпАП).

Не підлягає виконанню постанова про накладення адміністративного стягнення, якщо її не було звернуто до виконання протягом трьох місяців з дня винесення. В разі оскарження постанови перебіг строку давності зупиняється до розгляду скарги. У разі відстрочки виконання постанови відповідно до ст. 301 КУпАП перебіг строку давності зупиняється до закінчення строку відстрочки.

Законами України може бути встановлено й інші, більш тривалі строки для виконання постанов по справах про окремі види адміністративних правопорушень.

Питання, зв'язані з виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення, вирішуються органом (посадовою особою), який виніс постанову.

Контроль за правильним і своєчасним виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення здійснюється органом (посадовою особою), який виніс постанову, та іншими органами державної влади в порядку, встановленому законом.

Глава 27 КУпАП визначає загальні засади провадження по виконанню постанови про накладення штрафу

Штраф має бути сплачений порушником не пізніш як через п'ятнадцять днів з дня вручення йому постанови про накладення штрафу, крім випадків, передбачених ст. 300¹ КУпАП, а в разі оскарження такої постанови - не пізніш як через п'ятнадцять днів з дня повідомлення про залишення скарги без задоволення.

У разі відсутності самостійного заробітку в осіб віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років, які вчинили адміністративне правопорушення, штраф стягується з батьків або осіб, які їх замінюють.

Штраф, накладений за вчинення адміністративного правопорушення, вноситься порушником в установу банку України, за винятком штрафу, що стягується на місці вчинення правопорушення, якщо інше не встановлено законодавством України.

У разі несплати штрафу на місці вчинення адміністративного правопорушення документ, що підтверджує його сплату, або його копія не пізніше трьох робочих днів після закінчення строку, передбаченого частиною першою цієї статті, надсилається правопорушником до органу (посадовій особі), який виніс постанову про накладення цього штрафу.

У разі несплати правопорушником штрафу у строк, установлений частиною першою статті 307 КУпАП, постанова про накладення штрафу надсилається для примусового виконання до органу державної виконавчої служби за місцем проживання порушника, роботи або за місцезнаходженням його майна в порядку, встановленому законом.

У порядку примусового виконання постанови про стягнення штрафу за вчинення адміністративного правопорушення з правопорушника стягується:

- подвійний розмір штрафу, визначеного у відповідній статті КУпАП та зазначеного у постанові про стягнення штрафу;
- витрати на облік зазначених правопорушень. Розмір витрат на облік правопорушень визначається Кабінетом Міністрів України.

Виконання постанови про накладення штрафу, який стягується на місці вчинення адміністративного правопорушення.

При стягненні штрафу відповідно до ст. 258 КУпАП на місці вчинення адміністративного правопорушення порушникові видається квитанція встановленого зразка.

У разі несплати штрафу на місці вчинення адміністративного правопорушення провадження в справі, а потім виконання постанови здійснюється в порядку, передбаченому цим Кодексом.

Під час стягнення штрафу на місці вчинення адміністративного правопорушення за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, у тому числі зафіксовані в автоматичному режимі, застосовуються виключно безготівкові платіжні пристрої.

Постанова про накладення штрафу, за якою стягнення штрафу проведено повністю, з відміткою про виконання повертається органу (посадовій особі), який виніс постанову.

Отже, виконання постанов про накладення адміністративних стягнень можна визнати вирішальною стадією всього провадження. Адже якщо постанову

винесено, але не виконано, втрачається весь виховний вплив накладеного стягнення, а робота, здійснена багатьма органами та посадовими особами для притягнення винного до адміністративної відповідальності, виявляється марною.

3. Провадження по виконанню постанови про оплатне вилучення предмета, конфіскацію предмета, грошей

Провадження по виконанню постанови про конфіскацію предмета, грошей визначено главою 29 КУпАП (ст.ст. 313 - 316).

Постанови про конфіскацію предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, та грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення, виконуються державними виконавцями в порядку, встановленому законом.

Виконання постанови про конфіскацію предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення, здійснюється шляхом вилучення конфіскованого предмета і примусового безоплатного звернення цього предмета у власність держави.

Реалізація конфіскованих предметів, які стали знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення, провадиться в порядку, встановлюваному законами України.

Постанова про конфіскацію предмета, грошей з відміткою про виконання повертається до суду, який виніс постанову.

Конфіскація є одним із видів адміністративних стягнень не лише в Україні, а і в деяких інших країнах (зокрема, в Білорусі, Азербайджані, Казахстані тощо), який полягає в примусовій безоплатній передачі предмета, що став знаряддям вчинення чи об'єктом адміністративного правопорушення.

В Україні, ст. 29 КУпАП визначено загальні засади конфіскації предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення.

Конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, полягає в примусовій безоплатній передачі цього предмета у власність держави за рішенням суду. Конфіковано може бути лише предмет, який є у приватній власності порушника, якщо інше не передбачено законами України.

Конфіскація вогнепальної зброї, інших знарядь полювання і бойових припасів не може застосовуватись до осіб, для яких полювання є основним джерелом існування.

Порядок застосування конфіскації, перелік предметів, які не підлягають конфіскації, встановлюються КУпАП та іншими законами України.

Главою 28 КУпАП унормовано порядок провадження по виконанню постанови про оплатне вилучення предмета

Оплатне вилучення предмета – вид адміністративного стягнення в Україні. Стягнення є аналогічним до конфіскації, але, на відміну від нього, передбачає

повернення коштів колишньому власнику: предмет примусово вилучається, реалізується, витрати по реалізації відраховуються, і решта суми повертається власнику-суб'єкту адміністративного правопорушення.

Оплатне вилучення предмета призначається і як основне, і як додаткове стягнення за такі адміністративні правопорушення:

- повторне протягом року керування транспортним засобом без номерного знака, не зареєстрованим чи перереєстрованим, з номерним знаком, який не належить даному ТЗ, знаходиться в неправильному місці, перевернутий чи забруднений (такий, який не можна визначити на відстані 20 метрів) – ч.7 ст. 121 КУпАП; *факультативне стягнення* (тобто може призначатись, а може і не призначатись);

- повторне протягом року керування транспортним засобом в стані алкогольного чи іншого сп'яніння, під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, відмова від проходження огляду на стан сп'яніння чи вживання таких лікарських препаратів – ч.2 ст. 130 КУпАП; *факультативне стягнення*;

- керування транспортним засобом в стані сп'яніння, відмова від проходження огляду на стан сп'яніння чи вживання лікарських препаратів, які знижують увагу та швидкість реакції, вчинені особою, яка двічі протягом року притягувалась до адміністративній відповідальності за вчинення зазначених дій – ч.3 ст. 130 КУпАП; *обов'язкове стягнення*;

- порушення правил перевезень небезпечних речовин або предметів на повітряному транспорті – ч.3 ст. 133 КУпАП; *факультативне стягнення*;

- порушення правил зберігання, носіння, перевезення вогнепальної мисливської чи холодної зброї, пневматичної зброї (у якої калібр — понад 4,5 мм, швидкість польоту кулі – понад 100 м/с) і бойових припасів громадянами, які мають дозвіл на зберігання такої зброї – ч.1 ст. 191 КУпАП; *факультативне стягнення*;

- ухилення від реалізації мисливської, холодної, пневматичної зброї, бойових припасів громадянами, у яких анульовано дозвіл на їх зберігання і носіння – ст. 193 КУпАП; *обов'язкове стягнення*.

Оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, полягає в його примусовому вилученні за рішенням суду і наступній реалізації з передачею вирученої суми колишньому власникові з відрахуванням витрат по реалізації вилученого предмета.

Порядок застосування оплатного вилучення і види предметів, які підлягають вилученню, встановлюються КУпАП та іншими законами України.

У ст.ст. 311 та 312 КУпАП визначено, що постанова про оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, виконується державним виконавцем.

Предмет, вилучений на підставі постанови про його оплатне вилучення, здається державним виконавцем для реалізації в порядку, встановленому законом.

Суми, виручені від реалізації оплатно вилученого предмета, відповідно до ст. 28 КУпАП передаються колишньому власникові з відрахуванням витрат, пов'язаних з проведенням виконавчих дій.

Постанова остаточно оцінює поведінку особи, яка притягається до відповідальності, встановлює її винність або, навпаки, невинність, визначає захід адміністративного впливу.

Накладення адміністративного стягнення є завершальним заходом (формою) серед інших заходів адміністративного примусу, оскільки воно матеріалізує правову оцінку, надану правопорушенню та особі правопорушника в процесі розгляду справи і винесення щодо неї відповідної постанови. У результаті застосування адміністративного стягнення винний суб'єкт зазнає обтяжливих матеріальних чи моральних наслідків.

Отже, логічним продовженням охоронної концепції адміністративної відповідальності є каральна концепція, згідно з якою адміністративне стягнення, яке накладається за вчинення адміністративного правопорушення і яке є мірою відповідальності, за своєю суттю є покаранням правопорушника за вчинення протиправного, караного та винного діяння. Адміністративне стягнення виражається у примусовому реагуванні на вчинене недозволене діяння, у покаранні винного, тобто в застосуванні до нього стягнень у вигляді тих чи інших позбавлень, матеріальних, моральних, особистих обмежень. Натомість треба наголосити, що заходи адміністративної відповідальності застосовуються органом (посадовою особою), уповноваженим розглядати справу про адміністративне правопорушення, по суті, згідно із загальними правилами призначення адміністративних стягнень і відповідно до особливих умов, передбачених законодавством про адміністративні правопорушення.

4. Провадження по виконанню постанови про позбавлення спеціального права

Питання щодо провадження по виконанню постанови про позбавлення спеціального права регламентується ст.ст. 317–319 КУпАП.

Постанова про позбавлення права керування транспортними засобами виконується посадовими особами органів (підрозділів) Національної поліції. Поліцейські тимчасово вилучають посвідчення водія за наявності підстав вважати, що водієм вчинено правопорушення, передбачене КУпАП, за яке може бути накладено адміністративне стягнення у вигляді позбавлення права керування транспортним засобом. Про тимчасове вилучення посвідчення водія робиться запис у протоколі про адміністративне правопорушення відповідно до ст. 265 КУпАП. До винесення судом постанови у справі про адміністративне правопорушення та набрання нею законної сили поліцейський видає водієві тимчасовий дозвіл на право керування транспортним засобом строком до трьох місяців з дати вилучення посвідчення.

Постанова про позбавлення права керування річковими і маломірними суднами виконується керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки на морському та

річковому транспорту, та інспекторами центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки на морському та річковому транспорті, капітаном річкового порту.

Постанова про позбавлення права полювання виконується від імені центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері мисливського господарства. Розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право посадові особи, уповноважені центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері мисливського господарства, керівники, заступник керівника з питань мисливського господарства, головні лісничі, головні мисливствознавці, державні районні мисливствознавці, керівники, головні лісничі, лісничі, головні мисливствознавці, мисливствознавці держлісгоспів, інших державних лісгосподарських підприємств, а також державних лісомисливських та державних мисливських господарств.

У разі винесення постанови про позбавлення права керування річковим або маломірним судном вилучене посвідчення (свідоцтво, диплом) особі, щодо якої застосовано даний захід адміністративного стягнення, не повертається.

Дія виданого замість вилученого посвідчення (свідоцтва, диплома) тимчасового дозволу на право керування річковим або маломірним судном продовжується до закінчення строку, встановленого для подання скарги, або до прийняття рішення по скарзі.

Якщо в результаті розгляду скарги буде прийнято рішення про скасування постанови і закриття справи або про заміну позбавлення права керування річковим або маломірним судном іншим заходом стягнення, а саме, скасуванням постанови і закриттям справи або зміною заходу стягнення в межах, передбачених нормативним актом про відповідальність за адміністративне правопорушення, з тим, однак, щоб стягнення не було посилено, вилучене посвідчення (свідоцтво, диплом) повертається особі, у якої його було вилучено.

Виконання постанови про позбавлення права полювання провадиться шляхом вилучення посвідчення мисливця.

У разі ухилення особи, позбавленої права полювання, від здачі посвідчення мисливця працівники, уповноважені здійснювати контроль у галузі мисливського господарства та полювання, вилучення посвідчення мисливця провадять у встановленому порядку.

Порядок вилучення посвідчення мисливця встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері лісового господарства.

Судноводії і особи, що порушили правила полювання, вважаються позбавленими спеціального права з дня винесення постанови про позбавлення цього права. Якщо зазначені особи, які позбавлені спеціального права, ухиляються від здачі документа, що посвідчує це право, то строк позбавлення їх спеціального права обчислюється з дня здачі або вилучення такого документа.

Після закінчення призначеного строку позбавлення спеціального права особі, щодо якої застосовано даний захід адміністративного стягнення, повертаються в установленому порядку вилучені в неї документи.

5. Провадження про виконання постанови про застосування громадських робіт

Відповідно до ст. 30¹ КУАП, громадські роботи як вид адміністративного стягнення полягають у виконанні особою, яка вчинила адміністративне правопорушення, у вільний від роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування.

Громадські роботи призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею) на строк від двадцяти до шістдесяти годин і відбуваються не більш як чотири години на день.

Громадські роботи не призначаються:

- 1) особам, визнаним інвалідами першої або другої групи;
- 2) вагітним жінкам;
- 3) жінкам, старше 55 років та чоловікам, старше 60 років.

Порядок виконання адміністративного стягнення у вигляді громадських робіт регламентується наказом Міністерства юстиції України від 19 березня 2013 р. № 474/5 «Про затвердження Порядку виконання адміністративних стягнень у вигляді громадських робіт, виправних робіт та суспільно корисних робіт».

Відповідно до нього, виконання стягнення у вигляді громадських робіт здійснюється шляхом залучення порушників до суспільно корисної праці, види якої визначають органи місцевого самоврядування. Громадські роботи порушники виконують на об'єкті в межах адміністративно-територіальної одиниці відповідно до місця проживання у вільний від роботи чи навчання час. Строк стягнення у вигляді громадських робіт обчислюється в годинах, протягом яких порушник виконував визначену суспільно корисну працю. Громадські роботи виконуються не більш як чотири години на день, а неповнолітніми – дві години на день.

Щороку на початку року уповноважений орган з питань пробації надсилає запит до органів місцевого самоврядування щодо визначення видів громадських робіт та переліку об'єктів, на яких порушники виконуватимуть такі роботи.

При виконанні постанов суду про накладення адміністративного стягнення у вигляді громадських робіт на уповноважений орган з питань пробації покладаються:

- облік порушників;
- роз'яснення порушникам порядку та умов відбування громадських робіт;
- погодження з власниками підприємств, установ, організацій або уповноваженими ними органами (далі - власники підприємств) переліку об'єктів, на яких порушники відбувають адміністративне стягнення у вигляді громадських робіт, та видів таких робіт;
- контроль за відбуванням стягнення порушниками та виконанням обов'язків власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом за місцем відбування порушниками громадських робіт;
- облік відпрацьованого порушниками часу;

проведення контрольних перевірок за місцем відбування порушниками громадських робіт;

з'ясування причин невиходу порушників на громадські роботи;

внесення до суду подань стосовно порушників, які ухиляються від відбування громадських робіт;

внесення до суду подань стосовно порушників, які втратили працездатність, призвані на строкову військову службу, взяті під варту, засуджені до кримінального покарання у виді позбавлення волі або обмеження волі або місцезнаходження яких невідоме.

Підставою для виконання стягнення у вигляді громадських робіт є постанова суду, яка набрала законної сили. Порушники перебувають на обліку в уповноваженому органі з питань пробації за місцем проживання. Постанова суду про накладення адміністративного стягнення у вигляді громадських робіт вважається прийнятою до виконання уповноваженим органом з питань пробації, а порушник - взятим на облік з дня реєстрації постанови суду у журналі обліку порушників, на яких накладено адміністративне стягнення у вигляді громадських (виправних) робіт.

Протягом десяти робочих днів з дня отримання постанови суду порушник повинен приступити до відбування адміністративного стягнення у вигляді громадських робіт, крім випадків, коли цьому перешкоджають поважні причини (хвороба, відрядження, неотримання виклику тощо). У день отримання постанови суду дані про порушника заносяться до журналу обліку порушників. У такому самому порядку реєструються особові справи, що надійшли з іншого уповноваженого органу з питань пробації. У триденний строк уповноважений орган з питань пробації надсилає до суду, який виніс постанову, повідомлення про прийняття постанови суду до виконання. На кожного порушника в уповноваженому органі з питань пробації заводиться особова справа та заповнюється облікова картка порушника, на якого накладено адміністративне стягнення у вигляді громадських (суспільно корисних) робіт, в якій ведеться сумарний облік відпрацьованих порушником годин. Облікова картка зберігається в особовій справі порушника у конверті, який наклеюється на другу сторінку обкладинки особової справи. В особовій справі зберігаються всі матеріали, пов'язані з виконанням стягнення, які підшиваються у хронологічній послідовності. Аркуші особової справи нумеруються і заносяться до опису. Номери особової справи та облікової картки мають збігатися з номером реєстрації постанови суду в журналі обліку порушників. Особові справи порушників зберігаються у спеціально відведеному місці окремо від особових справ осіб, засуджених до кримінального покарання у виді громадських робіт. У разі надходження до уповноваженого органу з питань пробації одночасно двох і більше постанов суду стосовно одного й того самого порушника про застосування громадських робіт виконання їх здійснюється в послідовності відповідно до реєстрації у журналі обліку порушників. Щодо кожної постанови суду на порушника заводиться окрема особова справа.

Після отримання постанови суду порушнику надсилається виклик до уповноваженого органу з питань пробації. Неповнолітня особа викликається

з батьками або особою, яка їх заміняє. З порушником проводиться бесіда, під час якої роз'яснюються порядок та умови виконання стягнення, наслідки ухилення від відбування громадських робіт, передбачені статтею 321⁴ КУпАП. Посадова особа уповноваженого органу з питань пробації складає довідку про проведену бесіду, в якій порушник власноруч зазначає про ознайомлення з порядком відбування громадських робіт. Порушник заповнює анкету особи, до якої застосовано адміністративне стягнення у вигляді громадських (виправних, суспільно корисних) робіт, що долучається до його особової справи.

З метою здійснення контролю за відбуванням порушником громадських робіт уповноважений орган з питань пробації надсилає запит за його основним місцем роботи (навчання) щодо надання власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом (керівником навчального закладу) інформації про посаду, яку обіймає порушник, та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства, установи, організації (навчального закладу).

Якщо у призначений день порушник не з'явився за викликом до уповноваженого органу з питань пробації, то на наступний день уповноважений орган з питань пробації надсилає повторний виклик. Якщо порушник не з'явився до уповноваженого органу з питань пробації після двох викликів, то уповноважений орган з питань пробації надсилає запит до відповідного органу реєстрації, органу поліції з метою з'ясування факту проживання (перебування) порушника за вказаним у постанові суду місцем проживання.

Якщо за місцем, вказаним у постанові суду, порушник не проживає та встановлено інше місце його проживання, то до уповноваженого органу з питань пробації за встановленим місцем проживання порушника надсилається запит про перевірку цього факту. Уповноважений орган з питань пробації за новим місцем проживання у десятиденний строк проводить перевірку і в разі підтвердження факту проживання порушника робить запит його особової справи, після отримання якої у триденний строк надсилає підтвердження до уповноваженого органу з питань пробації, де порушник перебував на обліку.

У день надходження підтвердження про отримання особової справи порушника уповноважений орган з питань пробації, де порушник перебував на обліку, робить відповідний запис у журналі обліку порушників, на яких накладено адміністративне стягнення у вигляді громадських (виправних) робіт, про зняття особи з обліку цього уповноваженого органу з питань пробації.

Особові справи і копії облікових карток (завірені підписом посадової особи та печаткою уповноваженого органу з питань пробації) пересилаються через відповідні філії Державної установи «Центр пробації».

Якщо у постанові суду, що надійшла до уповноваженого органу з питань пробації, виявлені неточності, які перешкоджають виконанню адміністративного стягнення, то уповноважений орган з питань пробації протягом трьох днів інформує суд, який виніс постанову, для вжиття заходів щодо усунення виявлених неточностей. Якщо наявні підстави, що унеможливають виконання постанови суду, уповноважений орган з питань пробації вносить до суду, який

виніс постанову, подання щодо вирішення питань, пов'язаних з виконанням постанови.

Усі питання, пов'язані з виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення, відповідно до статті 304 правопорушення вирішуються судом, який виніс постанову.

Відповідно до визначеного органами місцевого самоврядування переліку об'єктів, на яких порушники відбувають громадські роботи, уповноважений орган з питань пробації у десятиденний строк з дня отримання постанови суду видає порушнику направлення на один з цих об'єктів. Власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом видається наказ або розпорядження про початок відбування порушником громадських робіт. У наказі (розпорядженні) повинно бути зазначено відомості про закріплення за порушником відповідальної особи, ознайомлення порушника із правилами техніки безпеки при виконанні стягнення. На строк громадських робіт власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом складається графік виходу на роботу особи, до якої застосовано адміністративне стягнення у вигляді громадських (суспільно корисних) робіт, у якому зазначаються час та місце відбування цих робіт.

Витяг з наказу (розпорядження) та графік завіряються підписом керівника та печаткою підприємства і цього самого дня (або наступного дня) надсилаються до уповноваженого органу з питань пробації. Зазначені документи долучаються до особової справи порушника.

До відбутого строку громадських робіт зараховується тільки той час, протягом якого порушник виконував суспільно корисну працю на визначених об'єктах, що підтверджено повідомленням власника підприємства. Власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом заповнюється табель виходу на роботу особи, до якої застосовано адміністративне стягнення у вигляді громадських робіт, копія якого щомісяця надсилається до уповноваженого органу з питань пробації протягом відбуття порушником громадських робіт.

Інформація про кількість відпрацьованих порушником годин заноситься до облікової картки.

Не менше одного разу протягом строку відбування громадських робіт уповноважений орган з питань пробації проводить контрольну перевірку за місцем відбування порушником стягнення, за результатами якої складається акт перевірки відбування порушником адміністративного стягнення у вигляді громадських (суспільно корисних) робіт у двох примірниках, один з яких залишається на підприємстві (в установі, організації), а другий з відміткою про ознайомлення власника підприємства зберігається в особовій справі порушника.

Щодо порушників, які ухиляються від відбування громадських робіт, уповноважений орган з питань пробації надсилає подання про заміну невідбутої частини адміністративного стягнення у вигляді громадських робіт та особову справу до суду для вирішення питання про заміну невідбутого строку громадських робіт штрафом або адміністративним арештом.

Стосовно порушників, які ухиляються від відбування громадських робіт і до яких згідно із ст. 32 КУпАП не може бути застосований адміністративний арешт, уповноважений орган з питань пробації надсилає подання до суду для вирішення питання по суті відповідно до ст. 304 КУпАП. У разі виникнення обставин, передбачених ч. 3 ст. 321¹ КУпАП, уповноважений орган з питань пробації надсилає подання до суду для заміни громадських робіт штрафом.

На власника підприємства за місцем відбування порушником громадських робіт відповідно до ст. 321³ КУпАП покладаються:

- погодження з уповноваженим органом з питань пробації переліку об'єктів, на яких порушники відбувають громадські роботи, та видів робіт, що можуть ними виконуватись;

- контроль за виконанням порушниками визначених для них робіт;

- своєчасне повідомлення уповноваженого органу з питань пробації про ухилення порушника від відбування громадських робіт;

- ведення обліку та інформування уповноваженого органу з питань пробації про кількість відпрацьованих порушником годин.

У разі невиконання власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом обов'язків, передбачених ст. 321³ КУпАП, уповноважений орган з питань пробації інформує про це відповідного прокурора.

Виконання стягнення у вигляді громадських робіт припиняється, а порушник знімається з обліку у зв'язку з: відбуттям призначеної судом (суддею) кількості годин громадських робіт – за наявності табеля про відпрацьований час, завіреного підписом та печаткою власника підприємства; заміною невідбутої частини громадських робіт штрафом або адміністративним арештом – за наявності постанови суду; скасуванням постанови із закриттям справи про адміністративне правопорушення – за наявності постанови суду; наявністю підстав, що унеможливають виконання постанови суду, після отримання відповідного судового рішення; смертю порушника – за наявності довідки органу державної реєстрації актів цивільного стану.

Зняття порушника з обліку у зв'язку зі зміною місця проживання здійснюється за наявності підтвердження про отримання особової справи уповноваженим органом з питань пробації за новим місцем проживання. У день отримання документів, вказаних вище, посадова особа уповноваженого органу з питань пробації готує довідку про зняття порушника з обліку. Зняття порушника з обліку здійснюється начальником уповноваженого органу з питань пробації, про що ним накладається письмова резолюція на зазначену довідку. Про дату та підстави для зняття порушника з обліку робиться відповідний запис у журналі обліку порушників, на титульному аркуші обкладинки його особової справи та в обліковій картці. У триденний строк уповноважений орган з питань пробації надсилає до суду, який виніс постанову, повідомлення про зняття порушника з обліку.

6. Провадження по виконанню постанови про застосування виправних робіт

Порядок здійснення провадження по виконанню постанови про застосування виправних робіт визначено главою 31 КУпАП та наказом Міністерства юстиції України № 474/5 від 19.03.2013 року «Про затвердження Порядку виконання адміністративних стягнень у вигляді громадських робіт, виправних робіт та суспільно корисних робіт». У відповідності до статті 31 КУпАП виправні роботи застосовуються на строк до двох місяців з відбуванням їх за місцем постійної роботи особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, і з відрахуванням до двадцяти процентів її заробітку в доход держави. Виправні роботи призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею).

Виконання постанови суду про накладення адміністративного стягнення у вигляді виправних робіт покладається на уповноважений орган з питань пробації. Виправні роботи відбуваються за місцем постійної роботи порушника. На підставі постанови суду про застосування виправних робіт із заробітку порушника проводяться відрахування в дохід держави протягом строку відбування адміністративного стягнення в розмірі, визначеному постановою суду. Відбування виправних робіт обчислюється часом, протягом якого порушник працював і з його заробітку проводилось відрахування. Кількість днів, відпрацьованих порушником, має бути не менше кількості робочих днів, що припадають на встановлений у постанові суду календарний строк стягнення.

При виконанні постанов суду про накладення адміністративного стягнення у вигляді виправних робіт на уповноважений орган з питань пробації покладаються:

- облік порушників;
- роз'яснення порушникам порядку та умов відбування виправних робіт;
- здійснення контролю за правильністю і своєчасністю відрахувань із заробітку порушників і перерахуванням відрахованих сум у дохід держави;
- проведення не менше одного разу за час відбування виправних робіт контрольних перевірок за місцем роботи порушників;
- контроль за відбуванням стягнення порушниками та виконанням обов'язків власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом за місцем роботи порушників;
- внесення до суду подань стосовно порушників, які ухиляються від відбування виправних робіт;
- внесення до суду подань стосовно порушників, які втратили працездатність, призвані на строкову військову службу, взяті під варту, засуджені до кримінального покарання у виді позбавлення волі або обмеження волі або місцезнаходження яких невідоме.

Підставою для виконання стягнення у вигляді виправних робіт є постанова суду, яка набрала законної сили. Порушники перебувають на обліку в уповноваженому органі з питань пробації за місцем постійної роботи порушника. Постанова суду про застосування виправних робіт уповноваженим органом з

питань пробації приводиться до виконання не пізніше десятиденного строку з дня її отримання. У день отримання постанови суду дані про порушника заносяться до журналу обліку порушників. У такому самому порядку реєструються особові справи, що надійшли з іншого уповноваженого органу з питань пробації. У триденний строк уповноважений орган з питань пробації надсилає до суду, який виніс постанову, повідомлення про прийняття постанови суду до виконання. На кожного порушника уповноваженим органом з питань пробації заводиться особова справа та заповнюється облікова картка порушника, на якого накладено адміністративне стягнення у вигляді виправних робіт, у якій ведеться сумарний облік грошових сум, переказаних у дохід держави. Облікова картка зберігається в особовій справі порушника в конверті, який наклеюється на другу сторінку обкладинки особової справи. В особовій справі зберігаються всі матеріали, пов'язані з виконанням стягнення, які підшиваються у хронологічній послідовності. Аркуші особової справи нумеруються і заносяться до опису. Нумери особової справи та облікової картки мають збігатися з номером реєстрації постанови суду в журналі обліку порушників. Особові справи порушників зберігаються у спеціально відведеному місці окремо від особових справ осіб, засуджених до кримінального покарання у виді виправних робіт. У разі надходження до уповноваженого органу з питань пробації одночасно двох і більше постанов суду стосовно одного й того самого порушника про застосування виправних робіт виконання їх здійснюється в послідовності відповідно до реєстрації у журналі обліку порушників. Щодо кожної постанови суду на порушника заводиться окрема особова справа. Після отримання постанови суду порушнику надсилається виклик до уповноваженого органу з питань пробації. Неповнолітня особа викликається з батьками або особою, яка їх заміняє. З порушником проводиться бесіда, під час якої роз'яснюються порядок та умови виконання стягнення, наслідки ухилення від відбування виправних робіт, передбачені статтею 325 КУпАП.

Посадова особа уповноваженого органу з питань пробації складає довідку про проведену бесіду, у якій порушник власноруч зазначає про ознайомлення з порядком відбування виправних робіт.

Порушник заповнює анкету особи, до якої застосовано адміністративне стягнення у вигляді громадських (виправних, суспільно корисних) робіт, що долучається до його особової справи.

Посадова особа уповноваженого органу з питань пробації не пізніше десятиденного строку з дня реєстрації постанови суду, заздалегідь уточнивши місце роботи порушника, надсилає на підприємство копію постанови та повідомлення про щомісячне відрахування визначеної судом частини заробітної плати і перерахування утриманої суми в дохід держави.

Якщо встановлено, що за указаним у постанові суду місцем роботи порушник не працює, та встановлено інше місце його роботи, то до уповноваженого органу з питань пробації за встановленим місцем роботи порушника надсилається запит про перевірку цього факту. Уповноважений орган з питань пробації за новим місцем роботи порушника у десятиденний строк проводить таку перевірку і в разі підтвердження факту робить запит його

особової справи, після отримання якої у триденний строк надсилає підтвердження до уповноваженого органу з питань пробації, де порушник перебував на обліку.

У день надходження підтвердження про отримання особової справи порушника уповноважений орган з питань пробації, де порушник перебував на обліку, робить відповідний запис у журналі обліку порушників про зняття особи з обліку цього уповноваженого органу з питань пробації. Відрахування із заробітної плати порушника відповідно до постанови суду починаються з наступного дня після надходження копії постанови суду та повідомлення на підприємство.

Відрахування проводяться з усієї суми заробітку порушника, без виключення з цієї суми податків та інших платежів і незалежно від наявності претензій до порушника за виконавчими документами, за кожний відпрацьований місяць при виплаті заробітної плати. Утримані в дохід держави із заробітку порушників кошти підприємством перераховуються до державного бюджету. Якщо порушник працює у фізичної особи - підприємця, то утримання коштів із його заробітку, їх перерахування у дохід держави здійснюються фізичною особою - підприємцем з подальшим направленням підтвердних документів до уповноваженого органу з питань пробації, яка долучає їх до особової справи порушника. Якщо порушник є сам фізичною особою - підприємцем, то сума щомісячних утримань визначається, виходячи з прогнозованого прибутку. Кінцевий розрахунок здійснюється за підсумками року, виходячи з розміру отриманого фізичною особою - підприємцем прибутку. Для отримання відомостей про отриманий прибуток уповноважений орган з питань пробації робить запит до органів державної податкової служби за місцем проживання порушника і долучає їх до його особової справи. Одержання утриманих коштів готівкою забороняється.

У строк відбування стягнення зараховується час, протягом якого порушник не працював з поважних причин і йому відповідно до закону виплачувалась заробітна плата. До цього часу також зараховується час хвороби, час, наданий для догляду за хворим, і час, проведений у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами.

Не менше одного разу протягом строку виконання виправних робіт уповноважений орган з питань пробації проводить контрольну перевірку за місцем відбування порушником виправних робіт. За результатами перевірки складається акт перевірки виконання порушником адміністративного стягнення у вигляді виправних робіт у двох примірниках, один з яких залишається на підприємстві, а другий з відміткою про ознайомлення власника підприємства зберігається в особовій справі порушника.

Якщо у постанові суду, що надійшла до уповноваженого органу з питань пробації, виявлені неточності, які перешкоджають виконанню адміністративного стягнення, то уповноважений орган з питань пробації протягом трьох днів інформує суд, який виніс постанову, для вжиття заходів щодо усунення виявлених неточностей. Якщо порушник не працює або наявні підстави, що унеможливають виконання постанови суду, уповноважений орган з питань

пробації вносить до суду, який виніс постанову, подання щодо вирішення питань, пов'язаних з виконанням постанови.

Усі питання, пов'язані з виконанням постанови суду про накладення адміністративного стягнення, відповідно до ст. 304 КУпАП вирішуються судом, який виніс постанову. Щодо порушників, які ухиляються від відбування виправних робіт, уповноважений орган з питань пробації надсилає до суду подання про заміну невідбутої частини адміністративного стягнення у вигляді виправних робіт та особову справу порушника для вирішення питання про заміну невідбутого строку виправних робіт штрафом або адміністративним арештом.

Стосовно порушників, які ухиляються від відбування виправних робіт і відповідно до ст. 32 КУпАП до них не може застосовуватись адміністративний арешт, уповноважений орган з питань пробації надсилає подання до суду для вирішення питання по суті відповідно до ст. 304 КУпАП.

У разі виникнення обставин, передбачених ч. 4 ст. 322 КУпАП, уповноважений орган з питань пробації надсилає подання до суду для заміни виправних робіт штрафом.

На власника підприємства за місцем відбування порушником виправних робіт відповідно до ст. 324 КУпАП покладаються:

правильне і своєчасне проведення відрахувань із заробітку порушника в дохід держави і своєчасний переказ відрахованих сум у встановленому порядку;

трудове виховання порушника;

повідомлення уповноваженого органу з питань пробації про ухилення порушника від відбування стягнення.

У разі невиконання власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом обов'язків, передбачених ст. 324 КУпАП, уповноважений орган з питань пробації інформує про це відповідного прокурора.

Виконання стягнення у вигляді виправних робіт припиняється, а порушник знімається з обліку у зв'язку з:

відбуттям призначеного судом (суддею) стягнення за наявності розрахункових відомостей про час, який було включено в строк відбування стягнення, заробіток та проведені з нього відрахування, завірених підписом та печаткою власника підприємства. У разі наявності таких даних затримка перерахування утриманих сум не є перешкодою для зняття порушника з обліку;

заміною невідбутої частини виправних робіт штрафом або адміністративним арештом – за наявності постанови суду;

скасуванням постанови із закриттям справи про адміністративне правопорушення – за наявності постанови суду;

наявністю підстав, що унеможливають виконання постанови суду, – після отримання відповідного судового рішення;

смертю порушника – за наявності довідки органу державної реєстрації актів цивільного стану.

Зняття порушника з обліку у зв'язку зі зміною місця роботи здійснюється за наявності підтвердження про отримання особової справи. У день отримання

документів, вказаних вище, посадова особа уповноваженого органу з питань пробації готує довідку про зняття порушника з обліку. Зняття порушника з обліку здійснюється начальником уповноваженого органу з питань пробації, про що ним накладається письмова резолюція на зазначену довідку. Про дату та підстави для зняття порушника з обліку робиться відповідний запис у журналі обліку порушників, на титульному аркуші обкладинки його особової справи та в обліковій картці. У триденний строк уповноважений орган з питань пробації надсилає до суду, який виніс постанову, повідомлення про зняття порушника з обліку.

7. Провадження про виконання постанови про застосування суспільно корисних робіт

Виконання постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді суспільно корисних робіт, передбачено ст. 325¹ КУпАП.

Порядок виконання адміністративного стягнення у вигляді суспільно корисних робіт, передбачено наказом Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку виконання адміністративних стягнень у вигляді громадських робіт, виправних робіт та суспільно корисних робіт» від 19 березня 2013 р. № 474/5.

Виконання постанови суду про накладення адміністративного стягнення у вигляді суспільно корисних робіт покладається на уповноважений орган з питань пробації.

Виконання стягнення у вигляді суспільно корисних робіт здійснюється шляхом залучення порушників до суспільно корисної праці, вид якої та перелік об'єктів, на яких порушники повинні виконувати ці роботи, визначається відповідним органом місцевого самоврядування.

Щороку на початку року уповноважений орган з питань пробації надсилає запит до органів місцевого самоврядування щодо визначення видів суспільно корисних робіт та переліку об'єктів, на яких порушники виконуватимуть такі роботи.

При виконанні постанов суду про накладення адміністративного стягнення у вигляді суспільно корисних робіт на уповноважений орган з питань пробації покладаються: облік порушників; роз'яснення порушникам порядку та умов відбування суспільно корисних робіт; погодження з власниками підприємств переліку об'єктів, на яких порушники відбувають суспільно корисні роботи, та видів таких робіт; контроль за відбуванням стягнення порушниками та виконанням обов'язків власником підприємства за місцем відбування порушниками суспільно корисних робіт; облік відпрацьованого порушниками часу; проведення у разі потреби контрольних перевірок за місцем відбування порушниками суспільно корисних робіт; з'ясування причин невиходу порушників на суспільно корисні роботи; складання протоколу про адміністративне правопорушення стосовно порушників, які ухиляються від відбування суспільно корисних робіт; надсилання матеріалів до органів поліції для вирішення питання про притягнення до кримінальної відповідальності

відповідно до ст. 389² Кримінального кодексу України стосовно порушників, які злісно ухиляються від відбування адміністративного стягнення у вигляді суспільно корисних робіт.

Уповноважений орган з питань пробації вносить до суду подання для вирішення питань, пов'язаних з виконанням постанов суду про накладення адміністративних стягнень стосовно порушників, які визнані особами з інвалідністю I або II групи, вагітних жінок, жінок старше 55 років та чоловіків старше 60 років.

Підставою для виконання стягнення у вигляді суспільно корисних робіт є постанова суду, яка набрала законної сили.

Порушники перебувають на обліку в уповноваженому органі з питань пробації за місцем проживання.

Відбування адміністративного стягнення у вигляді суспільно корисних робіт здійснюється на об'єкті у межах адміністративно-територіальної одиниці відповідно до місця проживання порушника.

Постанова суду про накладення адміністративного стягнення у вигляді суспільно корисних робіт вважається прийнятою до виконання уповноваженим органом з питань пробації, а порушник взятим на облік з дня реєстрації постанови суду у журналі обліку порушників, на яких накладено адміністративне стягнення у вигляді суспільно корисних робіт.

Протягом десяти робочих днів з дня отримання постанови суду порушник повинен приступити до відбування адміністративного стягнення у вигляді суспільно корисних робіт, крім випадків, коли цьому перешкоджають поважні причини (хвороба, відрядження, неотримання виклику тощо).

У день отримання постанови суду дані про порушника заносяться до журналу обліку порушників, на яких накладено адміністративне стягнення у вигляді суспільно корисних робіт. У такому самому порядку реєструються особові справи, що надійшли з іншого уповноваженого органу з питань пробації.

У триденний строк уповноважений орган з питань пробації надсилає до суду, який виніс постанову, повідомлення про прийняття постанови суду до виконання.

На кожного порушника в уповноваженому органі з питань пробації заводиться особова справа та заповнюється облікова картка порушника, на якого накладено адміністративне стягнення у вигляді громадських робіт (суспільно корисних робіт), в якій ведеться сумарний облік відпрацьованих порушником годин. Облікова картка зберігається в особовій справі порушника у конверті, який наклеюється на другу сторінку обкладинки особової справи.

В особовій справі зберігаються всі матеріали, пов'язані з виконанням стягнення, які підшиваються у хронологічній послідовності. Аркуші особової справи нумеруються і заносяться до опису.

Номери особової справи та облікової картки мають збігатися з номером реєстрації постанови суду в журналі обліку порушників, на яких накладено адміністративне стягнення у вигляді суспільно корисних робіт.

Після отримання постанови суду порушнику надсилається виклик до уповноваженого органу з питань пробації. Неповнолітня особа викликається з

батьками або особою, яка їх замінляє. З порушником проводиться бесіда, під час якої роз'яснюються порядок та умови виконання стягнення, а також наслідки ухилення особи від виконання суспільно корисних робіт.

Посадова особа уповноваженого органу з питань пробації складає довідку про проведену бесіду, в якій порушник власноруч зазначає про ознайомлення з порядком відбування суспільно корисних робіт.

Порушник заповнює анкету особи, до якої застосовано адміністративне стягнення у вигляді громадських (виправних, суспільно корисних) робіт, що долучається до його особової справи.

Якщо у призначений день порушник не з'явився за викликом до уповноваженого органу з питань пробації, на наступний день уповноважений орган з питань пробації надсилає повторний виклик. Якщо порушник не з'явився до уповноваженого органу з питань пробації після двох викликів, уповноважений орган з питань пробації надсилає запит до відповідного органу реєстрації, органу державної виконавчої служби, органу поліції з метою з'ясування факту проживання (перебування) порушника за вказаним у постанові суду місцем проживання.

Якщо за місцем, вказаним у постанові суду, порушник не проживає та встановлено інше місце його проживання, до уповноваженого органу з питань пробації за встановленим місцем проживання порушника надсилається запит про перевірку цього факту. Уповноважений орган з питань пробації за новим місцем проживання у десятиденний строк проводить перевірку і в разі підтвердження факту проживання порушника робить запит його особової справи, після отримання якої у триденний строк надсилає підтвердження до уповноваженого органу з питань пробації, де порушник перебував на обліку.

У день надходження підтвердження про отримання особової справи порушника уповноважений орган з питань пробації, де порушник перебував на обліку, робить відповідний запис у журналі обліку порушників, на яких накладено адміністративне стягнення у вигляді суспільно корисних робіт, про зняття особи з обліку цього уповноваженого органу з питань пробації.

Особові справи і копії облікових карток порушників (завірені підписом посадової особи та печаткою уповноваженого органу з питань пробації) пересилаються через відповідні філії Державної установи «Центр пробації».

Якщо у постанові суду, що надійшла до уповноваженого органу з питань пробації, виявлені неточності, які перешкоджають виконанню адміністративного стягнення, уповноважений орган з питань пробації протягом трьох днів інформує суд, який виніс постанову, для вжиття заходів щодо усунення виявлених неточностей.

Якщо після перевірки за місцем проживання порушника встановлено, що він за цим місцем не проживає, місцеперебування його невідоме або наявні підстави, що унеможливають виконання постанови суду, уповноважений орган з питань пробації вносить до суду, який виніс постанову, подання щодо вирішення питань, пов'язаних з виконанням постанови.

Усі питання, пов'язані з виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення, відповідно до ст. 304 КУпАП вирішуються судом, який виніс постанову.

Відповідно до визначеного органами місцевого самоврядування переліку об'єктів, на яких порушники відбувають суспільно корисні роботи, уповноважений орган з питань пробації у десятиденний строк з дня отримання постанови суду видає порушнику направлення на один з цих об'єктів.

За потреби направлення видається повторно, якщо особа тривалий час (понад три місяці з дня видачі попереднього направлення) незалежно від причин не відбувала стягнення.

Власник підприємства видає наказ або розпорядження про початок відбування порушником суспільно корисних робіт. У наказі (розпорядженні) зазначаються відомості про закріплення за порушником відповідальної особи, ознайомлення порушника із правилами техніки безпеки при виконанні робіт. На строк суспільно корисних робіт власник підприємства складає графік виходу на роботу особи, до якої застосовано адміністративне стягнення у вигляді суспільно корисних робіт, у якому зазначаються час та місце відбування цих робіт.

Витяг з наказу (розпорядження) та графік завіряються підписом керівника та печаткою підприємства і не пізніше наступного дня надсилаються до уповноваженого органу з питань пробації. Зазначені документи долучаються до особової справи порушника.

До відбутого строку суспільно корисних робіт зараховується тільки той час, протягом якого порушник виконував суспільно корисну роботу на визначених об'єктах, що підтверджено повідомленням власника підприємства. Власник підприємства заповнює таблицю виходу на роботу особи, до якої застосовано адміністративне стягнення у вигляді суспільно корисних робіт, копія якого щомісяця надсилається до уповноваженого органу з питань пробації протягом відбуття порушником суспільно корисних робіт.

Інформація про кількість відпрацьованих порушником годин заноситься до облікової картки.

За потреби уповноважений орган з питань пробації проводить перевірку за місцем відбування порушником стягнення, за результатами якої складається акт перевірки відбування порушником адміністративного стягнення у вигляді суспільно корисних робіт у двох примірниках, один з яких залишається на підприємстві (в установі, організації), а інший з відміткою про ознайомлення власника підприємства зберігається в особовій справі порушника.

Щодо порушників, які ухиляються від відбування суспільно корисних робіт, уповноваженим органом з питань пробації складається протокол про адміністративне правопорушення, який разом з іншими матеріалами надсилається до суду для вирішення питання про притягнення особи до адміністративної відповідальності.

Копії протоколу про адміністративне правопорушення, супровідного листа та відповідне судове рішення долучаються до особової справи порушника.

Щодо порушників, які злісно ухиляються від відбування адміністративного стягнення у вигляді суспільно корисних робіт,

уповноваженим органом з питань пробації надсилаються матеріали із супровідним листом до органу поліції для вирішення питання про притягнення до кримінальної відповідальності відповідно до ст. 389² Кримінального кодексу України. Копії цих матеріалів долучаються до особової справи порушника.

В органи поліції надсилаються такі матеріали: подання про притягнення до кримінальної відповідальності; копія постанови суду про накладення адміністративного стягнення у вигляді суспільно корисних робіт; копія облікової картки (завірена підписом посадової особи та печаткою уповноваженого органу з питань пробації); копія постанови суду, якою особу притягнуто до адміністративної відповідальності на підставі ст. 183² КУпАП; довідка про відбутий порушником час стягнення (у годинах); пояснення порушника (у разі наявності); інші матеріали, що підтверджують факт злісного ухилення (документи від власника підприємства за місцем відбування порушником адміністративного стягнення у вигляді суспільно корисних робіт, акт перевірки виконання порушником адміністративного стягнення тощо).

У разі винесення обвинувального вироку за злісне ухилення від відбування адміністративного стягнення у вигляді суспільно корисних робіт копія цього судового рішення долучається до особової справи порушника.

За відсутності поважних причин, які перешкоджають відбуванню адміністративного стягнення у вигляді суспільно корисних робіт, порушник викликається до уповноваженого органу з питань пробації для отримання направлення для подальшого відбування адміністративного стягнення у вигляді суспільно корисних робіт.

Виконання адміністративного стягнення у вигляді суспільно корисних робіт припиняється, а порушник знімається з обліку у зв'язку із: відбуттям призначеної судом кількості годин суспільно корисних робіт – за наявності табеля про відпрацьований час, завіреного підписом та печаткою власника підприємства; скасуванням постанови – за наявності постанови суду; наявністю підстав, що унеможливають виконання постанови суду, – після отримання відповідного судового рішення; смертю порушника – наявності довідки органу державної реєстрації актів цивільного стану.

Зняття порушника з обліку у зв'язку зі зміною місця проживання здійснюється за наявності підтвердження про отримання особової справи уповноваженим органом з питань пробації за новим місцем проживання.

У день отримання відповідних документів посадова особа уповноваженого органу з питань пробації готує довідку про зняття порушника з обліку, яка долучається до матеріалів особової справи.

Зняття порушника з обліку здійснюється начальником уповноваженого органу з питань пробації, про що ним накладається письмова резолюція на зазначену довідку.

Про дату та підстави для зняття порушника з обліку робиться відповідний запис у журналі обліку порушників, на яких накладено адміністративне стягнення у вигляді суспільно корисних робіт, на титульному аркуші обкладинки його особової справи та в обліковій картці.

У триденний строк уповноважений орган з питань пробації надсилає до суду, який виніс постанову, повідомлення про зняття порушника з обліку.

Обчислення строку виконання суспільно корисних робіт, передбачено ст. 325² КУпАП.

Строк виконання адміністративного стягнення у вигляді суспільно корисних робіт обчислюється в годинах, протягом яких порушник виконує призначену йому суспільно корисну працю.

Суспільно корисні роботи виконуються не більше восьми годин, а неповнолітніми – не більше двох годин на день.

Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем виконання порушником суспільно корисних робіт, передбачені ст. 325³ КУпАП.

На власника підприємства за місцем відбування порушником суспільно корисних робіт покладаються: погодження з уповноваженим органом з питань пробації переліку об'єктів, на яких порушники відбувають суспільно корисні роботи, та видів робіт, що можуть ними виконуватись; контроль за виконанням порушниками призначених їм робіт; своєчасне повідомлення уповноваженого органу з питань пробації про ухилення порушника від відбування суспільно корисних робіт; ведення обліку та інформування уповноваженого органу з питань пробації про кількість відпрацьованих порушником годин; нарахування плати порушнику за виконання суспільно корисних робіт та перерахування її на відповідний рахунок органу державної виконавчої служби для подальшого погашення заборгованості зі сплати аліментів.

У разі невиконання власником підприємства обов'язків, передбачених ст. 325³ КУпАП, уповноважений орган з питань пробації інформує про це відповідного прокурора.

Наслідки ухилення особи від відбування суспільно корисних робіт, передбачені ст. 325⁴ КУпАП.

У разі ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт вона підлягає притягненню до адміністративної відповідальності (ст. 183² КУпАП).

Під ухиленням особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт у ст. 183² КУпАП слід розуміти неприбуття порушника до місця виконання суспільно корисних робіт (підприємства, установи, організації) протягом двох днів з дати, визначеної у направленні уповноваженою посадовою особою органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, без поважних причин, невихід на суспільно корисні роботи або відмова від виконання роботи, вид якої визначений підприємством, установою, організацією, більше двох разів протягом місяця без поважних причин, а також поява на робочому місці у стані алкогольного, наркотичного або токсичного сп'яніння.

Поважними причинами є хвороба особи та інші документально підтверджені обставини, що фактично позбавляють можливості порушника прибути для відпрацювання суспільно корисних робіт.

За ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт накладається адміністративне стягнення у вигляді адміністративного арешту строком до десяти діб.

У разі злісного ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт вона підлягає притягненню до кримінальної відповідальності (ст. 389² КК).

Під злісним ухиленням особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт для цілей цієї статті слід розуміти продовження ухилення від відбування суспільно корисних робіт особою, яку притягнуто до адміністративної відповідальності на підставі ст. 183² КУпАП, тобто неприбуття до місця виконання суспільно корисних робіт (підприємства, установи, організації) протягом двох днів з дати, визначеної у направленні уповноваженою посадовою особою уповноваженого органу з питань пробації без поважних причин, невихід на суспільно корисні роботи або відмова від виконання роботи, вид якої визначений підприємством, установою, організацією, більше двох разів протягом місяця без поважних причин, а також поява на робочому місці у стані алкогольного, наркотичного або токсичного сп'яніння.

Поважними причинами є хвороба та інші документально підтверджені обставини, що фактично позбавляють можливості порушника прибути для відпрацювання суспільно корисних робіт.

За злісне ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт призначається покарання у вигляді позбавлення волі на строк до двох років.

8. Проведення по виконанню постанови про застосування адміністративного арешту та арешту з утриманням на гауптвахті

Постанова районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду (судді) про застосування адміністративного арешту та арешту з утриманням на гауптвахті виконується негайно після її винесення відповідно до ст. 326 КУпАП.

Порядок відбування арешту з утриманням на гауптвахті передбачений ст. 327¹ КУпАП та передбачає утримання військовослужбовців, а також військовозобов'язаних чи резервістів під час проходження зборів, підданих арешту, на гауптвахтах Військової служби правопорядку у Збройних Силах України.

У разі відсутності гауптвахти в органі управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, в зоні діяльності якого дислокується військова частина (установа), військовослужбовці, військовозобов'язані та резервісти під час проходження зборів, піддані арешту на термін до трьох діб, в особливий період можуть за рішенням суду утримуватися в кімнатах тимчасово затриманих Військової служби правопорядку у Збройних Силах України з обов'язковим зазначенням про це у рішенні про застосування арешту з утриманням на гауптвахті.

Утримання заарештованих військовослужбовців (військовозобов'язаних) у кімнатах для тимчасово затриманих військовослужбовців здійснюється з

дотриманням вимог, визначених для заарештованих військовослужбовців (військовозобов'язаних), які утримуються на гауптвахті.

Відповідальними за належне утримання заарештованих військовослужбовців (військовозобов'язаних) у кімнатах для тимчасово затриманих військовослужбовців у підрозділах Служби правопорядку, де гауптвахта відсутня, є відповідні начальники підрозділів Служби правопорядку.

Під час виконання постанови про застосування арешту з утриманням на гауптвахті арештовані піддаються особистому огляду.

Порядок та умови утримання військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів під час проходження зборів, заарештованих в адміністративному порядку, визначаються наказом Міністерства оборони України від 18.05.2015 №216 «Про затвердження Інструкції про порядок і умови утримання військовослужбовців, заарештованих в адміністративному порядку».

9. Провадження по виконанню постанови в частині відшкодування майнової шкоди

Порядок і строк виконання постанови в частині відшкодування майнової шкоди встановлений статтею 329 КУпАП.

Постанова по справі про адміністративне правопорушення в частині відшкодування майнової шкоди виконується в порядку, встановленому КУпАП та іншими законами України. Дана постанова в частині відшкодування майнової шкоди вже є виконавчим документом і не потребує якихось додаткових документів і проходження процедури відповідно до розділу VI Цивільного процесуального кодексу України щодо звернення рішень до виконання, а одразу є підставою для відкриття виконавчого провадження за правилами, передбаченими Законом України «Про виконавче провадження».

Відшкодування шкоди відбувається в порядку, передбаченому главою 82 Цивільного кодексу України.

Ст. 1166 Цивільного кодексу України передбачає відшкодування в повному обсязі особою, яка завдала майнова шкода, завдану неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної або юридичної особи, а також шкоду, завдану майну фізичної або юридичної особи.

З урахуванням обставин справи суд за вибором потерпілого може зобов'язати особу, яка завдала шкоди майну, відшкодувати її в натурі (передати річ того ж роду і такої ж якості, полатодити пошкоджену річ тощо) або відшкодувати завдані збитки у повному обсязі.

Відповідно до ст. 1192 Цивільного кодексу України розмір збитків, що підлягають відшкодуванню потерпілому, визначається відповідно до реальної вартості втраченого майна на момент розгляду справи або виконання робіт, необхідних для відновлення пошкодженої речі.

Згідно ч. 4 ст. 1193 Цивільного кодексу України суд може зменшити розмір відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, залежно від її матеріального становища.

Майнова шкода має бути відшкодована порушником не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня вручення йому копії постанови на підставі ст. 285 КУпАП, а в разі оскарження такої постанови – не пізніше як через п'ятнадцять днів з дня повідомлення про залишення скарги без задоволення.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Адміністративне затримання.
2. Види постанов по справі про адміністративне правопорушення.
3. Виконання постанови про накладення штрафу, який стягується на місці вчинення адміністративного правопорушення.
4. Вилучення речей і документів.
5. Вимоги, яким має відповідати адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції.
6. Випадки, коли протокол про адміністративне правопорушення не складається.
7. Вирішення питань, пов'язаних з виконанням постанови.
8. Відсторонення осіб від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами та огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.
9. Відстрочка виконання постанови про накладення адміністративного стягнення.
10. Давність виконання постанов про накладення адміністративних стягнень.
11. Доставлення порушника.
12. Загальна характеристика та особливості адміністративних правопорушень, підвідомчих Національній поліції.
13. Законні представники та представники як учасники провадження у справі про адміністративні правопорушення.
14. Захисник як учасник провадження у справі про адміністративні правопорушення.
15. Заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення.
16. Звернення постанови до виконання.
17. Зміст протоколу про адміністративні правопорушення.
18. Зміст постанови по справі про адміністративне правопорушення.
19. Експерт як учасник провадження у справі про адміністративні правопорушення.
20. Компетенція Національної поліції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення.
21. Місце Національної поліції в системі суб'єктів адміністративної юрисдикції.
22. Місце розгляду справи про адміністративне правопорушення.
23. Набрання постановою адміністративного органу (посадової особи) у справі про адміністративне правопорушення законної сили.
24. Надіслання копії рішення по скарзі на постанову.
25. Надіслання протоколу.
26. Наслідки скасування постанови із закриттям справи про адміністративне правопорушення.

27. Обов'язковість постанови про накладення адміністративного стягнення.
28. Обставини, що підлягають з'ясуванню при розгляді справи про адміністративне правопорушення.
29. Оголошення постанови по справі про адміністративне правопорушення і вручення копії постанови.
30. Органи (посадові особи), правомочні здійснювати адміністративне затримання.
31. Особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення.
32. Перекладач як учасник провадження у справі про адміністративні правопорушення.
33. Підвідомчість справ про адміністративні правопорушення.
34. Підготовка до розгляду справи про адміністративне правопорушення.
35. Повідомлення про розгляд справи.
36. Поняття, види та основні правила підвідомчості справ про адміністративні правопорушення.
37. Поняття та характерні риси адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції Строки і порядок виконання постанови про накладення штрафу.
38. Порядок виконання постанови про накладення адміністративного стягнення.
39. Порядок виконання постанови про винесення попередження.
40. Порядок оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення.
41. Потерпілий як учасник провадження в справах про адміністративні правопорушення.
42. Порядок розгляду справи про адміністративне правопорушення.
43. Правовий статус осіб, які беруть участь у провадженні в справі про адміністративні правопорушення.
44. Права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності.
45. Право оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення.
46. Припинення виконання постанови про накладення адміністративного стягнення.
47. Розгляд скарги на постанову по справі про адміністративне правопорушення.
48. Оскарження заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.
49. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності як учасник провадження у справах про адміністративні правопорушення.
50. Тимчасове вилучення посвідчення водія.
51. Тимчасове затримання транспортних засобів працівниками уповноважених підрозділів Національної поліції.

- 52. Свідок як учасник провадження у справі про адміністративні правопорушення.
- 53. Складення протоколу про адміністративне правопорушення.
- 54. Строки адміністративного затримання.
- 55. Строк розгляду скарги на постанову по справі про адміністративне правопорушення.
- 56. Строки розгляду справ про адміністративні правопорушення.
- 57. Строк оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення.
- 58. Суб'єкти адміністративної юрисдикції: поняття, ознаки та класифікація.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Навчально-наукова література

1. Адміністративна діяльність Національної поліції: загальна частина: [навчальний посібник] / [В.М. Бесчасний, О.М. Мердова, В.С. Тулінов та ін.]; за ред. В.М. Бесчасного. Київ: ВД «Дакор», 2017. 248 с.
2. Адміністративна діяльність Національної поліції: навчальний посібник для підготовки до іспиту / Калюк О.М., Константинов С.Ф., Куліков В.А. та ін. / за ред. Кулікова В.А. Київ: «Освіта України», 2016. 230 с.
3. Адміністративна діяльність органів поліції України: підручник / за заг. ред. В.В. Сокурєнка [В.В. Сокурєнко, О.І. Безпалова, О.В. Джафарова та ін.]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2017. 432 с.
4. Адміністративна діяльність поліції: підруч. / за заг. ред. В.В. Середи. Л.: ЛьвДУВС, 2017. 776 с.
5. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навчальний посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О.М. Бандурки; [О.І. Безпалова, О.В. Джафарова, С.М. Князєв та ін.; передм. О.М. Бандурки]; МВС України, Харків., нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. 242 с.
6. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: Навчальний посібник / [Константинов С.Ф., Олефір В.І., Братель С.Г. та ін.] Київ: Видавництво «Центр учбової літератури», 2016. 196 с.
7. Адміністративне право та адміністративний процес в Україні в умовах воєнного стану: колективна монографія / В. Галунько, С. Стеценко, А. Берлач, О. Буханевич, О. Ситников та ін.; за заг. ред. В.Фелика, В.Курила. Київ: «Видавництво Людмила», 2023. 704 с.
8. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції: Навчальний посібник / [Константинов С.Ф., Братель С.Г., Білик В.М., Кудря В.О. та ін.]. Київ: Видавництво «Центр учбової літератури», 2016. 336 с.
9. Крищенко А. Є. Адміністративно-правовий статус керівника територіального органу Національної поліції у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ: МВС України, НАВС, 2019 р.
10. Дії поліції під час виявлення фактів незаконного поводження з небезпечними матеріалами: метод. рекомендації. Київ: МВС, Нацполіція, НАВС, 2019 р. 81с.
11. Діяльність Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки в умовах антитерористичної операції: навч. посіб. / В.В. Аброськін; МВС України; Харків. Нац.ун-т вн. справ. Київ: ФОП Лопатіна О.О., 2019. 212 с.
12. Діяльність поліцейського щодо виявлення правопорушень у громадських місцях: метод. реком. / В.С. Боровікова, І.В. Лозинська та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 76 с.
13. Довідник поліцейського / авт.-упоряд.: С.С. Чернявський, К.Б. Левченко, В.Л. Костюк; худож.-оформлювач М.С. Мендор. Харків: Фоліо, 2018. 348 с.

14. Довідник працівника Національної поліції: електронний довідник «Міжнародні масові заходи» / авт. Борець Т.О., Буряк М.В., Васишинчук В.І., Коновалов О.В., Костюк В.Л., Стрільців О.М., Федоровська Н.В., Харечко Н.В., Крижна В.В., Підвисоцький В.В. (05.03.2018) (Об'єкт інтелектуальної власності). URL: <http://elar.naiaiu.kiev.ua/jsru/handle/123456789/5433>.

15. Долинний А.В. Адміністративно-правове забезпечення Національною поліцією України публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів: Дис. ... канд. юрид. наук (12.00.07). Відкритий Міжнародний університет розвитку людини «Україна». Київ: 2017 р. 187 с.

16. Забезпечення Національною поліцією України публічної безпеки і порядку під час проведення міжнародного пісенного конкурсу «Євробачення2017»: [метод. реком.] / [В.Л. Костюк, В.Г. Сюравичик, С.Ф. Константинов, В.А. Куліков, А.О. Джужа]; за заг. ред. Р.А. Сербина. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. 61 с.

17. Забезпечення Національною поліцією України публічної безпеки і порядку під час проведення фінального матчу з футболу Ліги Чемпіонів УЕФА 2018 у м. Києві: метод. рек / А.Є. Крищенко, В.Л. Костюк, Р.А. Сербин, В.Г. Сюравичик. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2018. 88 с.

18. Забезпечення публічної безпеки і порядку під час виборчого процесу [метод. рек.] / [уклад.: Сокурєнко В.В., Чернявський С.С., Константинов С.Ф. та інш.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2015. 40 с.

19. Куліков В.А. Особливості реалізації права на проведення мирних зібрань в сучасних умовах. *Актуальні проблеми правоохоронної діяльності*: матер. Всеукр. наук-практ. Інтернет конференції (м. Сєвєродонецьк, 23 грудня 2016 р.); упоряд. к.ю.н., доц. В.С. Бондар, к.ю.н. М.В. Кривонос. Сєвєродонецьк: Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідорєнка, 2017. С.186-189.

20. Куліков В.А. Правові засади застосування спеціальних засобів підрозділами Національної поліції. *Всеукраїнська науково-практична конференція: «Національна поліція Донеччини: проблеми становлення та стратегія розвитку – 2016»*: Зб. тез доповідей. Маріуполь: ДВНЗ «ПДТУ», 2016. С.23-26.

21. Ліга чемпіонів УЄФА 2017/2018: довідник патрульного: / [Укл. А.Є. Крищенко, В.Л. Костюк, Н.В. Федоровська, О.М. Стрільців, Т.О. Борець]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2018. 288 с.

22. Організація діяльності поліції зарубіжних країн [навч. посіб.] / [Братєль С.Г., Луговий І.О., Кузьмініх Г. Б. та ін.]; за ред. В.В. Чернея. Київ: КНТ, 2015. 572 с.

23. Організація охорони публічного порядку: навчальний посібник / Братєль С.Г., Золотарьова Н.І., Кобзар К.П., Корж Є.М., Костюк В.Л., Кудря В.О., Куліков В.А., Радзівон С.М., Федоровська Н.В. / за ред. Кулікова В.А. Київ: ФОП Маслаков, 2019. 164 с.

24. Організація роботи дільничного офіцера поліції з особами, які перебувають на превентивному обліку: метод. рек. / В.Л. Костюк, В.М. Лисюк, В.Г. Сюравичик, О.М. Жук. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2018. 56 с.

25. Організація роботи дільничного офіцера поліції на поліцейській дільниці: метод. рек. / В.Л. Костюк, А.Є. Крищенко, О.М. Жук, В.В. Мозоль, В.В. Литвин. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2018. 89 с.
26. Організація роботи підрозділів превентивної діяльності Національної поліції: навчальний посібник / Кудря В.О., Лабунь А.В., Радзівон С.М., Фещенко Л.О. та ін. / за ред. Кулікова В.А. Київ: «Освіта України», 2017. 247с.
27. Осадчий В. І. Кримінально-правова складова регламентування поліцейських заходів примусу в законі України «Про Національну поліцію». *Юридичний вісник*. 2015. № 4 (37). С. 154–160.
28. Пам'ятка працівника патрульної поліції (інформаційно-довідкові матеріали з адміністративно-правових питань) / авт. кол.: Гусаров С.М., Головка О.М., Панова О.О., Резанов С.А., Джафарова О.В., Шатрава С.О., Іванцов В.О., Завальний М.В. –Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2015. 144 с.
29. Права людини в діяльності української поліції – 2015. Науково-практичне видання / Упоряд. Крапивін Є.О. Київ : Асоціація УМДПЛ, 2016 р. с. 38.
30. Правові підстави застосування спеціальних засобів поліцейськими [Текст]: метод. рек. / В.Л. Костюк, Є.М. Корж, А.Є. Крищенко, Н.В. Федоровська. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2018. 36 с.
31. Практика та законодавче забезпечення застосування спеціальних засобів у діяльності поліції (світовий досвід) [Текст]: аналіт. огляд / Костюк В.Л., Крищенко А.Є., Мозоль В.В., Литвин В.В., Копан О.В. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2018. 93 с.
32. Реагування органів та підрозділів Національної поліції на повідомлення про правопорушення або інші події [Текст]: метод. рек. / В.Л. Костюк, Є.М. Корж, В.А. Куліков, Н.В. Федоровська. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. – 44 с.
33. Стандартні операційні процедури: методичні рекомендації для поліцейських патрульної поліції / Департамент патрульної поліції Національної поліції України. *Програмний додаток «Патруль»* [Електронний ресурс]. URL: <https://www.patrol.in.ua/politseyskomu/standartni-operatsijni-protseduri/>.
34. Стандартні операційні процедури щодо забезпечення публічної безпеки і порядку органами та підрозділами Національної поліції України у зв'язку з проведенням масових заходів: затверджено Головою Національної поліції України від 01 грудня 2019 р.
35. Фатхутдінов В.Г. Адміністративно-правове забезпечення громадської безпеки України: дис. на здобут. наук. ступ. док. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Київ: МВС, НАВС. 2017. 440 с.

Нормативно-правові акти

36. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. №254к/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
37. General Data Protection Regulation (EU GDPR). 27.04.2016. URL:

<https://gdpr-text.com> (дата звернення: 01.07.2023)

38. Виборчий кодекс України: Закон України від 19 грудня 2019 р. № 396-IX / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2020, № 7, №8, №9. Ст. 48.

39. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст.144.

40. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 6 листопада 1991 р. №1798-XII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 1992. №6. Ст. 56.

41. Житловий кодекс України: Закон України від 30 червня 1983 р. № 5464-X / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 1983. Додаток до № 28. Ст. 573.

42. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2005. №3536, № 37. Ст. 446.

43. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10 грудня 1971 р. №322-VIII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 1971. Додаток до № 50. Ст. 375.

44. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07 грудня 1984 р. № 8073-X/ Верховна Рада України. . Відомості Верховної Ради. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

45. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 2 жовтня 2012 р. № 5403-VI / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2013, № 3435. Ст. 458.

46. Кримінальний виконавчий кодекс України: Закон України від 11 липня 2003 р. № 1129-IV / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2004. № 3-4. Ст. 21.

47. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2001. № 25-26. Ст. 131.

48. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88.

49. Митний кодекс України: Закон України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2012. № 44-45, № 46-47, № 48, Ст. 552.

50. Сімейний кодекс України: Закон України від / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2002. № 21-22. Ст.135.

51. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2003, №№ 40-44. Ст. 356.

52. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2004. №40-41, 42. Ст. 492.

53. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня

2012 року. № 5076-VI/ Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2013. №27. Ст. 282.

54. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 20 грудня 1994 р. № 264/94-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 1994. №52. Ст. 455.

55. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 вересня 2012 року №5203-VI / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2013. №32. Ст. 409.

56. Про безоплатну правничу допомогу: Закон України від 2 червня 2011 р. № 3460-VI / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2011. № 51. Ст. 577.

57. Про дорожній рух: Закон України від 30 червня 1993 р. № 3353-XII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 1993. №31. Ст.338.

58. Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус: Закон України від 20 листопада 2012 р. №5492-VI / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2013. №51. Ст.716.

59. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України: Закон України від 15 березня 2018 р. № 2337-VIII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2018. № 5. Ст.35.

60. Про доступ до публічної інформації: Закон України 13 січня 2011 р. № 2939-VI / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2011. № 32. Ст. 314.

61. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24 лютого 1994 року № 4004-XII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 1994. № 27. Ст.218.

62. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. №1700-VII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2014. № 49. Ст. 2056.

63. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07 грудня 2017 р. № 2229-VIII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2018. № 5. Ст. 35.

64. Про захист персональних даних: Закон України від 1 червня 2010 р. № 2297-VI / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2010. № 34. Ст. 481.

65. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15 лютого 1995 року № 62/95-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 1995. № 10. Ст. 62.

66. Про звернення громадян: Закон України від 02 жовтня 1996 р. № 393/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 1996. № 47. Ст. 256.

67. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. №580-VIII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2015. № 4041. Ст. 379.

68. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року №2135-XII./ Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 1992. № 22. Ст. 303.

69. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24 січня 1995 р. № 20/95-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 1995. № 6. Ст. 35.

70. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16 березня 2000 р. № 1550-III / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2000. № 23. Ст. 176.

71. Про психіатричну допомогу: Закон України 22 лютого 2000 року № 1489-III/ Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2000. № 40. Ст. 338.

72. Про ратифікацію Європейської конвенції про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час спортивних заходів, і зокрема футбольних матчів: Закон України від 15 листопада 2001 р. № 2791-III / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 1992, № 27, Ст.382.

73. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 року № 2229-XII: / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2002. № 7. Ст. 53.

74. Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк: Закон України від 17 березня 2011 р. № 3160-VI / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2011. №38. Ст. 380.

75. Про Уповноваженого Верховної Ради з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. № 776/97-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 1998. № 20. Ст. 99.

76. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22 червня 2000 р. № 1835-III / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради. 2000. № 19. Ст. 143.

77. Загальна декларація прав людини: прийнята Резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН 10 грудня 1948 р. // База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 11.07.2023).

78. Європейський кодекс поліцейської етики: рекомендація Rec. (2001) 10 прийнята Комітетом міністрів Ради Європи 19 вересня 2001 р. URL: https://hrea.org/wp-content/uploads/2021/02/Recommendation-Rec200110_European-Code-of-Police-Ethics_Ukrainian.pdf (дата звернення: 11.07.2023).

79. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню: прийнята Радою Європи 28 листопада 1987 р. // База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_068#Text (дата звернення: 11.07.2023).

80. Європейська конвенція з прав людини: прийнята Радою Європи 28 листопада 1987 р. // База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 11.07.2023).

81. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права: прийнятий Резолюцією 2200 А (XXI) Генеральної Асамблеї ООН 16 грудня 1966 р. // База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 11.07.2023).

82. Конвенція проти тортур та інших жорстоких, нелюдських чи принижуючих гідність видів поводження та покарання: резолюція Генеральної асамблеї ООН від 10 грудня 1984 р. // База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text (дата звернення: 11.07.2023).

83. Про День Національної поліції України: Указ Президента України від 9 грудня 2015 року № 693/2015 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/693/2015#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

84. Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини: Указ Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501/2015.

85. Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки: Указ Президента 11 травня 2023 р. № 273/2023 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

86. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23 грудня 2022 року «Про проведення огляду громадської безпеки та цивільного захисту»: Указ Президента від 23 грудня 2022 р. № 883/2022 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/883/2022#n2> (дата звернення: 10.07.2023).

87. Про символіку Національної поліції України: Указ Президента України від 9 грудня 2015 року № 692/2015 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/692/2015#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

88. Питання організації та функціонування пунктів незламності: постанова КМУ від 17 грудня 2022 р. №1401 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-2022-п#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

89. Положення про Міністерство внутрішніх справ України: постанова КМУ від 28 жовтня 2015 р. № 878 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-п#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

90. Положення про Національну поліцію: постанова КМУ від 28 жовтня 2015 р. № 877 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-п#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

91. Порядок взаємодії органів і підрозділів поліції під час організації та виконання органами поліції охорони заходів з фізичної охорони об'єктів: наказ МВС від 07 липня 2017 року № 577 // База даних «Законодавства України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-17#Text> (дата звернення: 12.07.2023).

92. Про відміну на всій території України карантину, встановленого з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: постанова КМУ

від 27 червня 2023 р. №651 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-2023-п#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

93. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2: постанова КМУ від 11 березня 2020 р. № 211. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-п#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

94. Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2025 року: розпорядження КМУ від 2 червня 2023 р. № 496-р // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/496-2023-р#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

95. Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року: розпорядження КМУ від 23 листопада 2015 р. № 1393-р.

96. Про затвердження плану дій органів виконавчої влади з відновлення деокупованих територій територіальних громад: розпорядження КМУ від 30 грудня 2022 р. № 1219-р // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1219-2022-р#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

97. Про затвердження плану заходів на IV квартал 2022 р. з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: розпорядження КМУ від 11 листопада 2022 р. № 1041-р. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1041-2022-р#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

98. Про затвердження Положення про добровольчі формування територіальних громад: постанова КМУ від 29 грудня 2021 № 1449 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1449-2021-п#Text> (дата звернення: 15.07.2023).

99. Про затвердження Положення про дозвільну систему: постанова КМУ від 12 жовтня 1992 р. № 576 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-92-п#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

100. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: постанова КМУ від 9 січня 2014 р. № 11 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-п#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

101. Про затвердження Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів: постанова КМУ від 30 грудня 2022 р. № 1487 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1487-2022-п#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

102. Про затвердження Порядку тимчасового вилучення тварини у справах про адміністративні правопорушення та Порядку тимчасового вилучення та забезпечення утримання тварини під час кримінального провадження: проект постанови КМУ / Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://mepr.gov.ua/povidomlennya-pro->

oprylyudnennya-proektu-postanovy-kabinetu-ministriv-ukrayiny-pro-zatverdzhennya-poryadku-tymchasovogo-vyluchennya-tvaryny-u-spravah-pro-administratyvni-pravoporushennya-ta-poryadku-t/ (дата звернення: 02.08.2023).

103. Про затвердження Порядку безоплатного надання (у тому числі через Інтернет) інформації про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксоване в режимі фотозйомки (відеозапису), особам, за якими зареєстровані транспортні засоби, та/або безпосереднім користувачам таких транспортних засобів: постанова КМУ від 14 листопада 2018 р. № 984 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984-2018-p#Text> (дата звернення: 02.07.2023).

104. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі: постанова КМУ від 22 серпня 2018 р. № 658 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-p#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

105. Про затвердження Порядку встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан: постанова КМУ від 29 грудня 2021 р. № 1455 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1455-2021-p#Text> (дата звернення: 15.07.2023).

106. Про затвердження Порядку застосування членами добровольчих формувань територіальних громад особистої мисливської зброї, стрілецької зброї, інших видів озброєння та боєприпасів до них під час виконання завдань територіальної оборони: постанова КМУ від 29 грудня 2021 № 1448 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1448-2021-p#Text> (дата звернення: 15.07.2023).

107. Про затвердження Порядку здійснення заходів щодо поведінки в військовополоненими в особливий період: постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2022 р. № 721 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/721-2022-p#Text> (дата звернення: 15.07.2023).

108. Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою: постанова КМУ від 28 грудня 2011 р. № 1363 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2011-p#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

109. Про затвердження Порядку організації робіт із забезпечення громадського порядку та громадської безпеки під час проведення футбольних матчів: постанова КМУ від 25 квітня 2012 р. № 341 // База даних «Законодавство

України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341-2012-п#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

110. Про затвердження порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власному чи іншому законному володінні зброю за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі, її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї: постанова КМУ від 29 березня 2002 р. № 402 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/402-2002-п#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

111. Про затвердження Порядку організації діяльності та взаємодії Національної гвардії з уповноваженими органами державної влади та органами місцевого самоврядування з припинення масових заворушень: постанова КМУ від 20 серпня 2021 р. № 894 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/894-2021-п#Text> (дата звернення: 13.07.2023).

112. Про затвердження Порядку організації, забезпечення та проведення підготовки добровольчих формувань територіальних громад до виконання завдань територіальної оборони: постанова КМУ від 29 грудня 2021 № 1447 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1447-2021-п#Text> (дата звернення: 15.07.2023).

113. Про затвердження Порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану: постанова КМУ від 29 грудня 2021 р. № 1456 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1456-2021-п#Text> (дата звернення: 15.07.2023).

114. Про затвердження Правил охорони електричних мереж: постанова КМУ від 27 грудня 2022 р. №1455 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1455-2022-п#n11> (дата звернення: 10.07.2023).

115. Про затвердження деяких нормативно-правових актів у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі: наказ МВС від 06 квітня 2020 р. № 326 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0421-20#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

116. Про затвердження зразка бланка, технічного опису акредитаційної картки, форм реєстраційних анкет та порядку оформлення та видачі акредитаційних карток: наказ Міністерства закордонних справ України від 17 березня 2021 р. № 110 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0430-21#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

117. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громади: наказ МВС від 28 липня 2017 р. № 650 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

118. Про затвердження Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів: наказ МВС,

Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26 травня 2015 р. № 613/785/5/30/29/67/68 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0698-15#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

119. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України: наказ МВС від 23 травня 2017 р. № 440 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-17#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

120. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України: наказ МВС від 27 квітня 2020 р. № 357 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

121. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: наказ МВС України від 19 грудня 2017 р. № 1044 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

122. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС від 6 листопада 2015 р. № 1376 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

123. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про застосування поліцейського піклування: наказ МВС від 12 жовтня 2020 р. № 724 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1174-20#Text> (дата звернення: 11.07.2023).

124. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі: наказ МВС від 7 листопада 2015 р. № 1395 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

125. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі: наказ МВС від 13 січня 2020 р. № 13 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

126. Про затвердження Інструкції з формування та ведення інформаційної підсистеми «Custody Records» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України»: наказ МВС України від 24 травня 2022 №311 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0629-22#Text> (дата звернення: 15.07.2023).

127. Про затвердження Інструкції з питань супроводження транспортних засобів спеціалізованими автомобілями Національної поліції і забезпечення

безпеки дорожнього руху під час його здійснення: наказ МВС від 29 листопада 2016 р. № 1259 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0210-17#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

128. Про затвердження Інструкції з формування та ведення інформаційної підсистеми «Адміністративна практика» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України»: наказ МВС від 13 березня 2023 р. № 180 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0727-23#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

129. Про затвердження Інструкції з формування та ведення інформаційної підсистеми «Гарпун» інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України»: наказ МВС від 13 червня 2018 р. № 497// База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0787-18#Text> (дата звернення: 12.07.2023).

130. Про затвердження Інструкції з формування та ведення інформаційної підсистеми «Електронний кабінет ювенального поліцейського» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України»: наказ МВС від 27 грудня 2022 р. №855 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0055-23#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

131. Про затвердження Інструкції з формування та ведення інформаційної підсистеми «Облік кривдника» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України»: наказ МВС від 16 січня 2023 №8 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0189-23#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

132. Про затвердження Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису: наказ МВС від 18 грудня 2018 р. № 1026 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0028-19#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

133. Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю: наказ МВС від 1 лютого 2016 р. № 70 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-16#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

134. Про затвердження Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі: наказ МВС, Державного департаменту з питань виконання покарань від 4 листопада 2003 р. №1303/203 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0046-04#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

135. Про затвердження Інструкції про порядок приймання, зберігання, обліку, знищення чи реалізації вилученої, добровільно зданої, знайденої зброї та боєприпасів до неї: наказ МВС від 31 травня 1993 р. № 314 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0106-93#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

136. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів: наказ МВС України від 21 серпня 1998 р. № 622 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

137. Про затвердження Інструкції про роботу з громадськими формуваннями з охорони державного кордону: наказ МВС від 15 вересня 2014 р. № 948 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1210-14#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

138. Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї: наказ Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту України, МВС від 7 вересня 2009 р. № 3131/386. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0917-09#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

139. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціального патронажу звільнених осіб: наказ Міністерства юстиції України, МОЗ, МВС, Міністерства соціальної політики України від 7 листопада 2011 р. № 429/831/769/3279/5 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1441-11#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

140. Про затвердження порядку проведення судово-психіатричної експертизи: наказ МОЗ від 8 травня 2018 р. № 865 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z071918#Text> (дата звернення: 25.06.2023).

141. Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку в ізоляторах тимчасового тримання органів внутрішніх справ України: наказ МВС від 2 грудня 2008 р. № 638 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0137-09#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

142. Порядок взаємодії органів і підрозділів поліції під час організації та виконання органами поліції охорони заходів з фізичної охорони об'єктів: наказ МВС від 7 липня 2017 р. № 577 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-17#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

143. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: наказ МВС від 7 липня 2017 р. № 575 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text> (дата звернення: 11.07.2023)

144. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії дільничних інспекторів прикордонної служби Державної прикордонної служби України та

дільничних офіцерів поліції Національної поліції України: Наказ МВС України від 4 серпня 2017 р. № 689. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1083-17#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

145. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії між Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Національною поліцією України та Національною гвардією України у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та небезпечні події: наказ МВС від 22 серпня 2016 р. № 859 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1254-16#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

146. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії між посадовими особами підрозділів Державної прикордонної служби України та територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в місцях значного скупчення транспортних засобів перед пунктами пропуску через державний кордон України: наказ МВС від 16 лютого 2017 р. № 128 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0346-17#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

147. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії територіальних органів поліції та міжрегіональних територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України під час реагування на надзвичайні ситуації, у випадку введення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: наказ МВС від 31 жовтня 2016 р. № 1129 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-17#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

148. Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції: наказ МВС, МОЗ від 9 листопада 2015 р. № 1452/735 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1413-15#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

149. Про затвердження Інструкції про порядок переведення органів (підрозділів) Національної поліції України на посилений варіант службової діяльності: наказ МВС від 10 грудня 2015 р. № 1560 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0012-16#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

150. Про затвердження Інструкції про умови та порядок придбання, зберігання, обліку, використання та застосування пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів поліцейськими, особами, звільненими зі служби в поліції, а також колишніми працівниками міліції: наказ МВС від 29 березня 2016 р. № 223 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0622-16#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

151. Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій: наказ МВС від 06 серпня 2018 р. № 658. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0969-18#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

152. Про затвердження норм належності засобів індивідуального захисту, спеціальних приладів та спорядження для підрозділів Національної поліції України, які виконують завдання із запобігання та протидії правопорушенням, що пов'язані з порушенням правил чи незаконним поведінням з радіоактивними, хімічними, біологічними та ядерними матеріалами: наказ МВС від 07 липня 2020 року № 511 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0696-20#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

153. Про затвердження Положення з організації перевірки рівня фізичної підготовленості кандидатів до вступу на службу в Національну поліцію України: наказ МВС України від 9 лютого 2016 р. № 90// База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0306-16#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

154. Про затвердження Положення про акредитацію та реєстрацію співробітників дипломатичних і консульських установ іноземних держав, міжнародних організацій та представництв міжнародних організацій, інших іноземних організацій: наказ Міністерства закордонних справ України від 17 грудня 2020 р. № 506. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0170-21#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

155. Про затвердження Положення про Департамент організації діяльності «Корпусу оперативно-раптової дії» Національної поліції України: наказ МВС від 3 лютого 2016 р. № 96. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1436-18#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

156. Про затвердження Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції: наказ МВС від 16 лютого 2016 р. № 105 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0576-16#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

157. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: наказ МВС від 26 січня 2016 р. № 50 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

158. Про затвердження Положення про патрульну службу МВС: наказ МВС України від 2 липня 2015 р. № 796 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0777-15#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

159. Про затвердження Положення про функціональну підсистему забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, безпеки дорожнього руху єдиної державної системи цивільного захисту: наказ МВС від 04 жовтня 2019 р. № 835 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1199-19#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

160. Про затвердження Положення про функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ: наказ МВС від 10 січня 2022 №2 // База даних «Законодавство України».

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-22#Text> (дата звернення: 15.07.2023)

161. Про затвердження Порядку взаємодії установ виконання покарань, уповноважених органів з питань пробації та суб'єктів соціального патронажу під час підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк: наказ Міністерства юстиції України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства охорони здоров'я України, МВС від 03 квітня 2018 р. № 974/5/467/609/280. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0408-18#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

162. Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України: наказ МВС від 25 лютого 2019 р. № 124. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0270-19#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

163. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: наказ МВС від 8 лютого 2019 р. № 100. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

164. Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів (підрозділів) Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника: наказ МВС від 1 серпня 2018 р. № 654. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

165. Про затвердження Порядку дій органів (підрозділів) Національної поліції в разі виявлення осіб, транспортних засобів і документів, відомості щодо яких містяться в банках даних інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерполу: наказ МВС від 02 жовтня 2018 р. № 808. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1436-18#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

166. Про затвердження Порядку здійснення заходів безпеки щодо особистої охорони, охорони житла і майна осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, працівників суду і правоохоронних органів, членів їх сімей та близьких родичів: наказ МВС від 12 жовтня 2021 № 752 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1398-21#Text> (дата звернення: 16.07.2023).

167. Про затвердження Порядку організації і проведення правової та спеціальної підготовки членів громадських формувань з охорони громадського порядку: наказ МВС від 9 березня 2023 р. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0502-23#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

168. Про затвердження Порядку отримання вогнепальної зброї і боєприпасів цивільними особами, які беруть участь у відсічі та стримуванні

збройної агресії Російської Федерації та/або інших держав: наказ МВС від 7 березня 2022 р. №175 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0295-22#Text> (дата звернення: 16.07.2023).

169. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських: наказ МВС від 9 листопада 2016 № 1179 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

170. Про затвердження Порядку медичного забезпечення поліцейських та військовослужбовців Національної гвардії України при виконанні оперативно-службових завдань під час подолання наслідків надзвичайних ситуацій, припинення групового порушення громадської безпеки і порядку чи масових заворушень: наказ МВС від 7 листопада 2017 р. № 910// База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1447-17#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

171. Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку: наказ МВС від 10 серпня 2016 р. № 773. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-16#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

172. Про затвердження Порядку організації взаємодії Державної прикордонної служби України та Національної поліції України під час забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму: наказ МВС від 15 листопад 2022 р. №740 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1502-22#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

173. Про затвердження Порядку організації і проведення правової та спеціальної підготовки членів громадських формувань з охорони громадського порядку // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0502-23#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

174. Про затвердження Порядку присвоєння спеціальних звань поліції та позбавлення спеціальних звань: наказ МВС України від 12 березня 2016 р. № 177. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0498-16#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

175. Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства: наказ Міністерства соціальної політики України, МВС від 13 березня 2019 р. № 369/180. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

176. Про затвердження Порядку роботи із зверненнями, пов'язаними із соціальним захистом ветеранів війни, що надійшли на «телефон довіри» Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС від 27 грудня 2022 р. №854 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0299-23#Text> (дата звернення: 10.07.2023).

177. Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України: наказ МВС від 15 листопада 2017 р. № 930 // База даних

«Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1493-17#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

178. Про затвердження розмірів плат за транспортування і зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів на спеціальних майданчиках (стоянках) : наказ МВС, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства фінансів України від 10 листопада 2013 р. № 967/1218/869. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1887-13#Text> (дата звернення: 02.07.2023).

179. Про затвердження Типового положення про управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування головних управлінь Національної поліції України в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві: наказ МВС від 22 січня 2016 р. № 39 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0216-16#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

180. Про організацію діяльності приймальників-розподільників для дітей органів Національної поліції України: наказ МВС від 3 липня 2017 р. № 560 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0926-17#Text> (дата звернення: 11.07.2023).

181. Про організацію роботи із запитами на публічну інформацію в Національній поліції України: наказ МВС від 7 лютого 2017 р. № 95. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-17#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

182. Про організацію службової діяльності поліції охорони з питань забезпечення фізичної охорони об'єктів: наказ МВС від 7 липня 2017 р. № 577. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0989-17#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

183. Про особливості видачі громадянам України дозволу на придбання, зберігання та носіння мисливської зброї та набоїв до неї під час дії воєнного стану: наказ МВС 01 березня 2022 №170 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0273-22#Text> (дата звернення: 16.07.2023).

184. Про особливості забезпечення закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України, зброєю, боєприпасами: наказ МВС від 27 квітня 2020 року № 358. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0432-20#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

185. Про порядок оформлення, видачі та обліку дозволів на встановлення та використання спеціальних звукових і світлових сигнальних пристроїв синього кольору на транспортних засобах: наказ МВС від 23 грудня 2019 р. № 1080. // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-20#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

186. Про функціонування Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: рішення НАЗК від 10 червня 2016 р.// База даних «Законодавство України»/ ВР

України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-16#Text> (дата звернення: 29.06.2023).

187. Роз'яснення щодо окремих положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху» № 1231-IX від 16 лютого 2021 року: Роз'яснення Комітету з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України від 18.03.2021 №04-27/3-2021/97637 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1231-20#Text> (дата звернення: 12.07.2023).

Додаток А

ВИНЕСЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСТАНОВ

Робота з електронною постановою. Створення. Редагування. Друк.

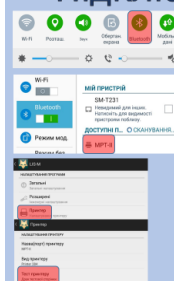
Відповідно до наказу № 1395 МВС(п. 5 р. IV)

Постанова про накладення адміністративного стягнення по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване не в автоматичному режимі (додаток 5), складається у письмовій формі (заповнюється відповідно до вимог пункту 10 розділу XIII цієї Інструкції) або за наявності технічної можливості в електронній формі у вигляді стрічки, яка роздруковується за допомогою спеціальних технічних пристроїв, із зазначенням відомостей, що відповідають пунктам постанови про накладення адміністративного стягнення по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване не в автоматичному режимі, наведеної у додатку 5 до цієї Інструкції.

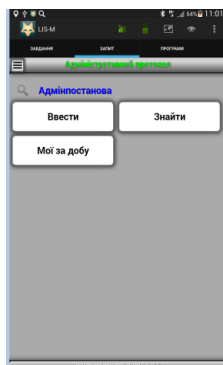

Підключення термопринтеру

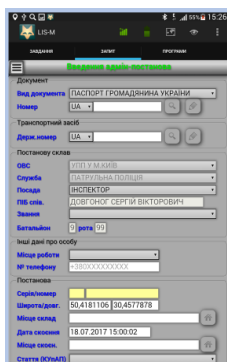
- Ввімкнути Bluetooth
- Підключити пристрій MPT-I та ввести пін-код «0000»
- Відкрити в ПЗ ЛІС-М налаштування та провести тестовий рух з термопринтеру

Відкриття підсистеми «Адмін-постанова»
Після успішного тестування термопринтеру та перевірки на працездатність, авторизуватись в «Запит» за допомогою особистого логіну та паролю до системи «АРМОР» та натиснути посилання «Адмін-постанова».

Відкриття підсистеми «Адмін-постанова»
- **[Ввести]** відкриває форму введення адмінпостанови;
- **[Знайти]** дає змогу знайти раніше введену постанову;
- **[Мої за добу]** відкриває постанови, які були внесені за зміну.

Введення адмін-постанови

«Документ»
Вводяться відомості про документ та особу, яку було ідентифіковано за допомогою цього документу. Доступний вибір з випадючого меню виду документу. Пункт «Номер» дозволяє самостійно вказати країну походження документу. При натисканні кнопки відкривається можливість ввести повні данні документу.

«Посвідчення водія»

Відомості про водія система знаходить самостійно при натисканні кнопки внесенні дійсного посвідчення водія.

«Транспортний засіб»

Інформація про ТЗ та про власника ТЗ заповниться автоматично при натисканні кнопки у разі, якщо транспортний засіб було поставлено на облік після 2011 року або на власника ТЗ раніше складався адмінматеріал. В цьому випадку в пункті «Інформація» буде вказано скільки раніше було складено матеріалів. При натисканні на кількість протоколів відкриється детальна інформація.

«Постанову склав» та «Інші дані про особу»

Інформація про посадову особу, яка склала адмінматеріал, вноситься автоматично за наявності достатнього обсягу інформації введеної в системі «АРМОР»

Місце роботи вноситься за наявності підстав вважати, що інформація є достовірною.

«Постанова»

Серія та номер створюються автоматично при збереженні постанови. Місце складання формується за допомогою координат пристрою, але бажано дублювати адресом. Місце скоєння може відрізнятися від місця складання. Стаття КУПАП, Пункт ПДР, вид стягнення та сума штрафу обирається з випадаючого списку. Вибір фабрики стає доступним при обранні статті КУПАП, пункту ПДР.

«Завершення складання, збереження та друк»

Після заповнення всіх даних та перевірки на достовірність, натиснути кнопку «Зберегти» і тільки після цього натискати «Друк»

«Завершення складання, збереження та друк»

В разі відмови правопорушника отримувати ЕП обов'язково зазначається в відмітці «Відмовився отримувати постанову» та роздрукована постанова передається до відділу адміністративної практики

(матеріали підготовлено: Тоневицьким А.М., Довгоног С.В.)

Додаток Б

РОЗМІЩЕННЯ КАМЕР У МЕЖАХ М. КИСВА

Адреса	Дозволена швидкість
вул. Олени Теліги, 37 (у напрямку вул. Ольжича)	50 км/год
Набережне шосе , 4 (у напрямку міст Метро) (з 1 квітня по 1 листопада) за умови прийняття рішення Київською міською радою)	50 км/год 80 км/год
Чоколівський бульвар , 24 (у напрямку Севастопольська площа)	50 км/год
Вулиця Братиславська, 18 (у напрямку проспект Броварський)	50 км/год
Дніпровська набережна / вулиця Причальна (у напрямку вул. Березняківська)	50 км/год
Міст Південний на лівий берег (у напрямку Правий берег)	50 км/год
Міст Південний на правий берег (у напрямку Лівий берег)	40 км/год
Харківська площа (лівий проїзд) (у напрямку м. Бориспіль)	50 км/год
Харківська площа (правий проїзд) (у напрямку м. Вирлиця)	50 км/год
Проспект Володимира Івасюка, 25 (у напрямку вул. Левка Лук'яненка)	50 км/год
Міст Північний на лівий берег (у напрямку Лівий берег)	50 км/год
Міст Північний на правий берег (у напрямку Правий берег)	50 км/год
Броварський пр./ вулиця Будівельників (у напрямку м.Дарниця)	50 км/год
Проспект Червоної Калини, 56 (у напрямку вул. Костянтина Данькевича)	50 км/год
Проспект Червоної Калини, 65 (у напрямку бульв. Володимира Висоцького)	50 км/год
Бульвар Миколи Міхновського, 27 (у напрямку вул. Старонаводницька)	50 км/год
Бульвар Миколи Міхновського, 36 (у напрямку м. Дружби Народів)	50 км/год
Столичне шосе, 58 (у напрямку м. Київ)	50 км/год
Столичне шосе, 58 (у напрямку м. Обухів)	50 км/год
вул. Братиславська, 9г (у напрямку вул. Осипа Мандельштама)	50 км/год

©Офіційний сайт

Національної поліції: <https://www.npu.gov.ua/gromadyanam/avtomatichna-sistema-fotovideofiksaczi-j-porushen-pdr/zapusk-sistemi-avtomatichnoji-fiksaczi-j-porushen-pravil-dorozhnogo-ruxu.html>

Додаток В

РОЗМІЩЕННЯ КАМЕР НА ДОРОГАХ ДЕРЖАВНОГО ЗНАЧЕННЯ

Індекс дороги	Назва дороги	Місце, км	Дозволена швидкість
М-03	Київ - Харків - Довжанський (у напрямку м. Київ)	101+400	110 км/год
М-03	Київ - Харків - Довжанський (у напрямку м. Київ)	155+696	110 км/год
М-03	Київ - Харків - Довжанський (у напрямку м. Полтава)	319+374	50 км/год
М-03	Київ - Харків - Довжанський (у напрямку м. Полтава)	324+515	90км/год
М-05	Київ - Одеса (у напрямку м. Одеса)	28+870	110 км/год
М-05	Київ - Одеса (у напрямку м. Київ)	35+240	50 км/год
М-05	Київ - Одеса (у напрямку с. Віта-Поштова)	19+400	50 км/год
М-05	Київ - Одеса (у напрямку м. Київ)	253+462	110 км/год
М-06	Київ - Чоп (у напрямку м. Київ)	94+461	110 км/год
М-06	Київ - Чоп (у напрямку м. Житомир)	94+686	110 км/год
М-06	Київ - Чоп (у напрямку м. Київ)	97+297	110км/год
М-06	Київ - Чоп (у напрямку м. Житомир)	97+627	110 км/год
М-06	Київ - Чоп (у напрямку м. Рівне)	158+305	110 км/год
М-06	Київ - Чоп (у напрямку м. Житомир)	174+600	110 км/год
М-06	Київ - Чоп (у напрямку м. Мукачево)	780+785	50 км/год
М-06	Київ - Чоп (у напрямку м. Ужгород)	772+750	50 км/год

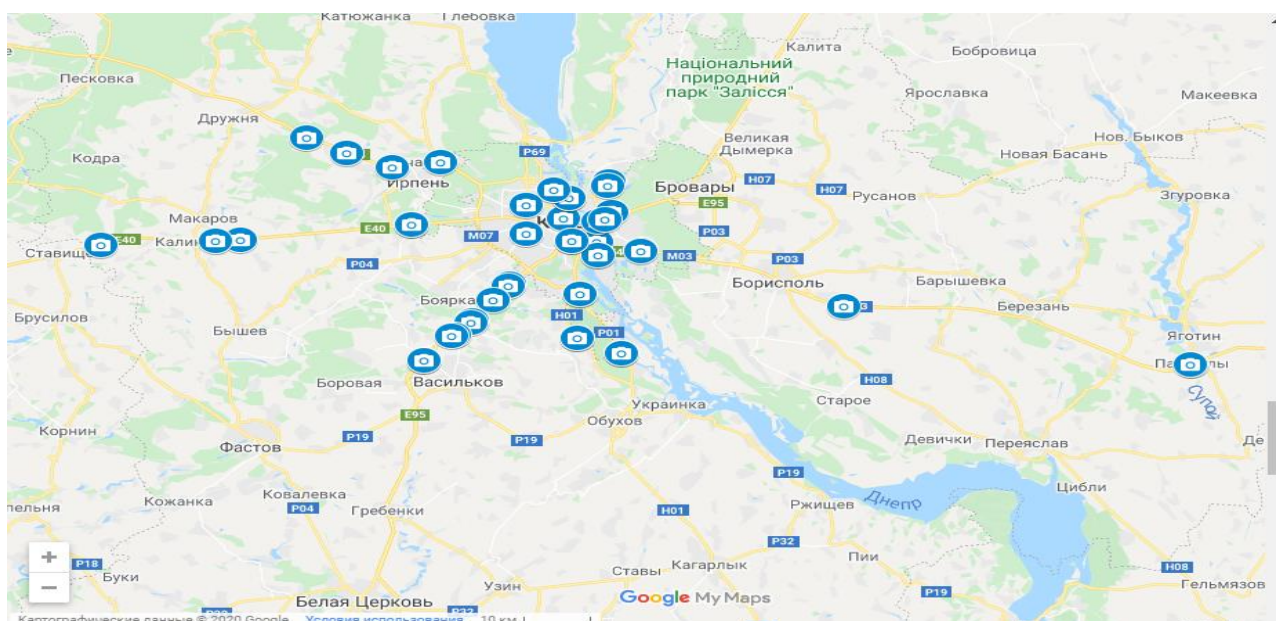
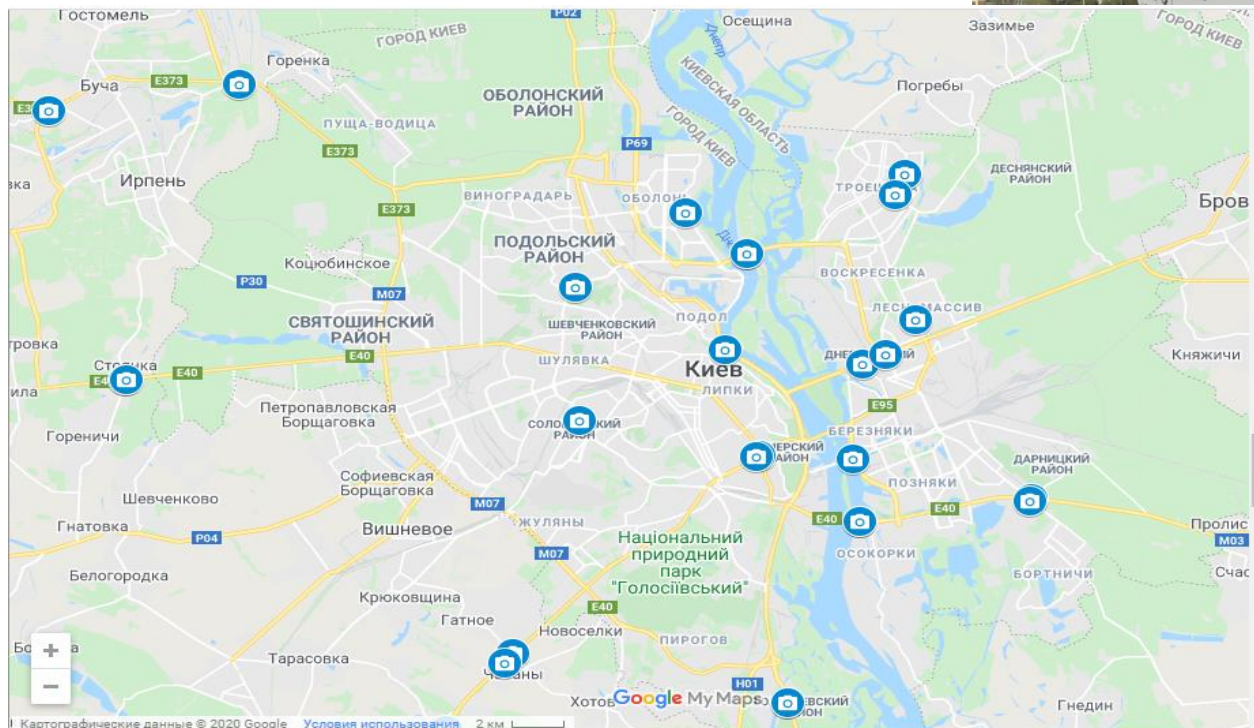
М-06	Київ - Чоп (у напрямку м.Буськ)	490+400	50 км/год
М-06	Київ - Чоп (у напрямку м. Зубра)	552+486	90 км/год
М-06	Київ - Чоп (у напрямку м. Львів)	528+459	50 км/год
М-06	Київ - Чоп (у напрямку м. Луцьк)	528+459	50 км/год
М-06	Київ - Чоп (у напрямку м. Чоп)	523+260	50 км/год
М-06	Київ - Чоп (у напрямку с. Соснівка)	541+451	50 км/год
М-06	Київ - Чоп (у напрямку м. Запитів)	510+120	50 км/год
М-06	Київ - Чоп (у напрямку с. Долинівка)	685+309	50 км/год
М-06	Київ - Чоп (у напрямку с. Панталія)	340+202	110 км/год

©Офіційний сайт

Національної поліції: <https://www.npu.gov.ua/gromadyanam/avtomatichna-sistema-fotovideofiksaczi-j-porushen-pdr/zapusk-sistemi-avtomatichnoji-fiksaczi-j-porushen-pravil-dorozhnogo-ruxu.html>

Додаток Г

РОЗМІЩЕННЯ ПРИЛАДІВ КОНТРОЛЮ НА МАПІ

©Офіційний сайт

Національної поліції: <https://www.npu.gov.ua/gromadyanam/avtomatichna-sistema-fotovideofiksacziyi-porushen-pdr/zapusk-sistemi-avtomatichnoji-fiksacziyi-porushen-pravil-dorozhnogo-ruxu.html>

Додаток Д
ПАМ'ЯТКА
для затриманих осіб
(додаток до Інструкції з організації діяльності
чергової служби органів (підрозділів)
Національної поліції України
(підпункт 1 пункту 14 розділу VI)

При затриманні громадян України, іноземців та осіб без громадянства працівники поліції зобов'язані забезпечити дотримання таких прав та основоположних свобод, передбачених Конституцією України, нормами міжнародного права та відомчими нормативно-правовими актами.

У разі Вашого затримання або арешту (взяття під варту) працівники поліції зобов'язані:

1) повідомити підстави та мотиви затримання або арешту, роз'яснити право щодо оскарження затримання;

2) негайно після фактичного затримання або арешту особи повідомити орган (установу), уповноважений(у) законом на надання безоплатної правової допомоги (єдиний телефонний номер контактної центру системи безоплатної правової допомоги: 0800213103);

3) надати у друкованому вигляді положення статей 28, 29, 55, 56, 59, 62 і 63 Конституції України;

4) роз'яснити право захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника, у тому числі за рахунок держави у випадках, передбачених кримінальним процесуальним законодавством та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги;

5) негайно, але не пізніше ніж через дві години після затримання або арешту повідомити Ваших родичів та у разі вимоги - захисника та адміністрацію за місцем роботи чи навчання.

У разі заявлення Вами усної або письмової вимоги про необхідність участі захисника працівники поліції не мають права вимагати від Вас надання будь-яких пояснень або свідчень до його прибуття. Ваше волевиявлення щодо залучення захисника або відмови від його участі власноруч зазначається у відповідному документі про затримання.

Забороняється поміщати до кімнати для затриманих осіб, якщо стосовно них не складений протокол про адміністративне затримання або протокол про затримання підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення.

Особистий огляд затриманої особи проводиться особою однієї статі із затриманим та у присутності двох понятих тієї самої статі.

Доставленню й затриманню не підлягають:

1) особи, які знаходяться в непритомному стані, мають небезпечні для життя тілесні ушкодження або симптоми гострих захворювань внутрішніх органів;

2) особи, які вжили отруйні або сильнодіючі речовини;

3) особи, заражені небезпечними для здоров'я оточуючих інфекційними хворобами;

4) перебувають у тяжкому стані сп'яніння внаслідок вживання алкоголю, наркотичних засобів або інших одурманюючих речовин;

5) втратили здатність самостійно пересуватися чи можуть завдати шкоди оточуючим або собі; вагітні жінки з ознаками близьких пологів.

Відповідні заходи реагування до таких осіб вживаються після надання їм допомоги медичними працівниками або після їх лікування у закладах охорони здоров'я.

Якщо Вас затримали за адміністративне правопорушення, Ви повинні знати, що:

1) адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може тривати не більше ніж три години;

2) осіб, які порушили правила обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, може бути затримано на строк до трьох годин для складення протоколу, а в необхідних випадках для встановлення особи і з'ясування обставин правопорушення – до трьох діб з повідомленням про це письмово прокурора протягом двадцяти чотирьох годин з моменту затримання;

3) строк адміністративного затримання обчислюється з моменту Вашого фактичного затримання.

Додаток Е

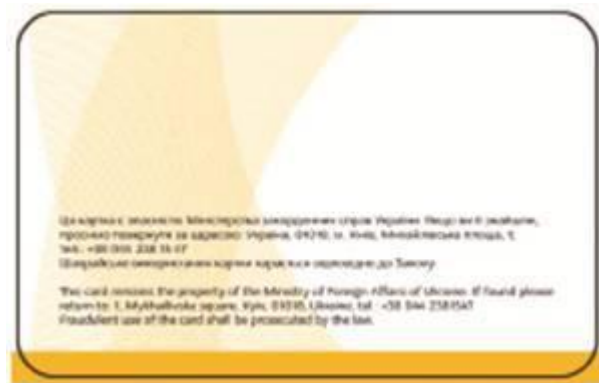
ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства закордонних
справ України
17 березня 2021 року № 110

ЗРАЗОК **бланка акредитаційної картки**

Лицьовий бік бланка акредитаційної картки

Зворотній бік бланка акредитаційної картки

Т.в.о. директора
Департаменту державного
протоколу

М. Кастрян

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Басс Вікторія Олександрівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри поліцейського права НАВС, майор поліції;

Білик Вадим Миколайович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри поліцейського права НАВС, майор поліції;

Братель Сергій Григорович – кандидат юридичних наук, професор, перший проректор ОДУВС, полковник поліції;

Братков Сергій Іванович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри поліцейського права НАВС, підполковник поліції;

Варивода Василь Іванович – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри поліцейського права НАВС, підполковник поліції;

Горбач-Кудря Іванна Анатоліївна – кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри поліцейського права НАВС, підполковник поліції;

Горбунова Оксана Юріївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри поліцейського права НАВС;

Горшков Артем Романович – старший оперуповноважений в особливо важливих справах Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України, майор поліції;

Гусєва Катерина Анатоліївна – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри поліцейського права НАВС, підполковник поліції;

Дрозд Олексій Юрійович – доктор юридичних наук, доцент, начальник відділу докторантури та ад'юнктури НАВС, майор поліції;

Дуванський Олександр Федорович – викладач кафедри поліцейського права, майор поліції;

Євдокимов Дмитро Андрійович – заступник начальника Управління патрульної поліції у м. Києві Департаменту патрульної поліції, старший лейтенант поліції;

Золотарьова Наталія Іванівна – доктор юридичних наук, професор кафедри поліцейського права НАВС, полковник поліції;

Капітонова Наталія Володимирівна – кандидат юридичних наук, доцент, викладач кафедри поліцейського права НАВС, майор поліції;

Квітка Яніна Михайлівна – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри поліцейського права НАВС;

Константінов Сергій Федорович – доктор юридичних наук, професор;

Куліков Володимир Анатолійович – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри поліцейського права НАВС, полковник поліції;

Лях Неля Василівна – доктор філософії, старший викладач кафедри поліцейського права НАВС, майор поліції;

Либаш Микола Кирилович – доцент кафедри поліцейського права НАВС;

Луговий Ігор Олександрович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри поліцейського права НАВС, підполковник поліції;

Радзівон Сергій Миколайович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри поліцейського права НАВС, підполковник поліції;

Степанова Світлана Анатоліївна – старший лаборант кафедри поліцейського права НАВС;

Ткаченко Наталія Михайлівна – старший лаборант кафедри поліцейського права НАВС;

Шаповалов Олександр Олександрович – кандидат юридичних наук, т.в.о. начальника управління документування злочинів учинених в умовах збройного конфлікту Головного слідчого управління Національної поліції України, полковник поліції;

Шевчук Геннадій Вадимович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри поліцейського права НАВС;

Яцишин Володимир Миколайович – оперуповноважений відділу кримінальної поліції Шевченківського УП ГУНП у м. Києві, старший лейтенант.

Навчальне видання

КУЛІКОВ Володимир Анатолійович та ін.

АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Навчальний посібник

Матеріали подано в авторській редакції